

ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างปี 2550-2557 กับ 2558-2562

พระไกรสร สุมโน (กันมา)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

พระไกรสร สุมโน (กันมา)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

A COMPARATIVE STUDY OF KNOWLEDGE, POWER, AND TRUTH UNDER SYMBOLIC COMMUNICATION IN POLITICAL MOVEMENTS BETWEEN 2007-2014 AND 2015-2019

PHRA KAISON SUMANO (KUNMA)

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

บทคัดย่อ

หัวข้อดุษฎีนิพนธ์	:	**ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550 - 2557 กับ 2558-2562**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระไกรสร สุมโน (กันมา)**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรดุษฎีบันฑิต**
ปีพุทธศักราช	:	**2567**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**ดร.วีรนุช พรมจักร์**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	**รองศาตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 3) เพื่อสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่กลุ่มดาวดิน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง กลุ่มนักวิชาการ และวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นวิจัย เพื่อที่จะให้ทราบถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหวในแต่ละปรากฏการณ์

ผลการวิจัยพบว่า :

1) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปี 2550-2557 ความรู้ พบว่า เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ เคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคน การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนอุดมการณ์ทางการเมือง อำนาจ พบว่า เป็นอำนาจรัฐธรรมนูญ 2550 เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง ใช้อำนาจสร้างรัฐราชการที่เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระถ่วงดุลและตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม ความจริง พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยนิยมและถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ หรือสองมาตรฐาน ปี 2558-2562 ความรู้ พบว่า เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองท้าทายอำนาจแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึกต่อสู้กับอำนาจ

เผด็จการทหาร อำนาจ พบว่า อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดอำนาจ คสช. เสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ และใช้อำนาจในการปราบปราม และละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ ความจริง พบว่า เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน

2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความรู้ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารอ่อน ๆ แตกต่าง ความรู้ ปี 2558-2562 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารเข้มข้น อำนาจ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2550 ถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง มีกลไกตุลาการศาลรัฐธรรม องค์กรอิสระ แตกต่าง กลุ่มอุดมคนเสื้อแดงที่เป็นจุดเริ่มต้นเรียกร้องประชาธิปไตย และปี 2558-2562 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2560 สืบทอดอำนาจทางการเมือง มีกลไก ส.ว.250 คน ความจริง ปี 2550-2557 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งตามครรลองประชาธิปไตย สร้างปัญหาน้อย แตกต่าง ปี 2558-2562 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการเข้มข้น มีการเลือกตั้งตามครรลองเผด็จการทหาร สร้างปัญหามาก

3) ผลการสร้างรูปแบบ พบว่า ความรู้ พบว่า ระบอบประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง อำนาจ พบว่า รัฐธรรมนูญ ทหาร ระบบราชการ การบังคับใช้กฎหมาย ความจริง พบว่า การเมืองแบบประชาธิปไตย การเลือกตั้ง ความยุติธรรม

ABSTRACT

Dissertation topics	:	**A Comparative Study of Knowledge, Power, and Truth under Symbolic Communication in Political Movements Between 2007-2014 and 2015-2019**
Student name	:	**Phra Kaison Sumano (Kunma)**
Degree name	:	**Doctor of Political Science**
Buddhist year	:	**2024**
Main Advisor	:	**Dr. Weeranuch Promjak**
Co-advisor	:	**Associate Professor Dr. Sukphat Anonjarn**

The objectives of this research are 1) to analyze knowledge, power, and truth that appear under symbolic communication. in political movements between 2007-2014 and 2015-2019 2) To synthesize the results of comparing knowledge, power, and truth that appear under symbolic communication. in the political movement between 2007-2014 and 2015-2019 3) To create a model for the development of knowledge, power, and truth that appears under the symbolic communication of the people towards the political movement between 2007-2014 and 2015 -2019 is a qualitative research study. in document research format In-depth interview Group of key informants Including the earth star group Yellow Shirts political ideology group Red Shirts political ideology group academic group and analyzed to gain clarity about the research issues. In order to understand the political phenomena in the movement in each phenomenon.

The research results found that:

1) The results of the analysis found that in the years 2007-2014 knowledge was found to be a Thai-style democracy, with political movements based on the political ideology of the group of people. Color symbolic communication that expresses political ideology position. Power is found to be the power of the 2007 Constitution to balance political power. Use power to create a bureaucratic state that increases the power of independent organizations, checks and balances. and enforce the law to suppress public gatherings. which was not legal according to international

principles in dispersing the demonstrations. In fact, it was found that it was a half-democracy. or a mild dictatorship with popular democratic elections and were discriminated against differently by state power or double standards in the years 2015-2019, knowledge found that it is a half-democracy mixed between democracy and dictatorship A political movement has emerged to challenge authority, symbolically showing the 3-finger salute, using the body to express emotions to fight against military dictatorship. Amnat found that the 2017 Constitution was created to inherit the power of the NCPO and strengthen and support the bureaucratic state. and use power to suppress and violates people's rights and freedoms in symbolic political movements. In fact, it was found that it is a mixed politics between democracy and dictatorship. It is a system for dissolving the power of political parties. that does not reflect the will of the people

2) The results of the comparison found that knowledge in 2007-2014 was found to be democracy mixed with mild military dictatorship. It was different from knowledge in 2015-2019, which was found to be democracy mixed with strong military dictatorship. Power in 2007-2014 was found to be military power through the state. Dhamma 2007, balancing political power There is a judicial mechanism of the Dhamma Court, an independent organization, different from the Red Shirt Abundant Group that was the starting point for demanding democracy, and in 2015-2019 it was found that it was military power through Dhamma. In 2017, political power was inherited, with a mechanism of 250 senators. In fact, the years 2007-2014 were found to be a mild dictatorial style of politics with elections following democratic principles. Created few, different problems from 2015-2019, it was found to be intense authoritarian politics. Elections were held according to the military dictatorship model. create a lot of problems

3) The results of creating the model found that knowledge found that democracy Political rights and freedoms political movement Political symbolic communication, power, found in the constitution, military, bureaucracy, law enforcement, truth, found in democratic politics, elections, justice.

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะความเมตตาอนุเคราะห์จากคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ได้แนะนำคือ ดร.วีรนุช พรมจักร, รองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำคอยให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขด้วยดีมาโดยตลอด จึงเจริญพรขอบคุณคณาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรมกุล ประธานกรรมการควบคุมสอบป้องกันดุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เผือกคง, ดร.อาทิตย์ แสงเฉวก กรรมการ รองศาสตราจารย์ ภาสกร ดอกจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรมกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ โทอื้น ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย และทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยจนสำเร็จด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบคุณ โยมพ่อ-แม่ ญาติพี่น้องทุกคนเพื่อน ๆ ทุกรูป/คน คณาจารย์เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ประสาทวิทยาการ ประสบการณ์ ให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา คุณความดีจากการทำประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยขอโอกาสขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน มา ณ โอกาสนี้หากมีข้อผิดพลาดประการใด ในการวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

พระไกรสร สุมโน (กันมา)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	**จ**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	**ช**
กิตติกรรมประกาศ	**ฌ**
สารบัญ	**ญ**
สารบัญตาราง	**ฎ**
สารบัญภาพ	**ฐ**
บทที่ 1 บทนำ	**1**
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 คำถามในการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	6
1.6 วิธีการดำเนินวิจัย	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**9**
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง	17
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความจริงทางการเมือง	28
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนเคลื่อนไหวทางการเมือง	36
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมือง ปี 2557-2562	50
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์	74
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	77
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	100
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	**101**
3.1 รูปแบบการวิจัย	101
3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย	101
3.3 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	102
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	102
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	103
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	**105**
4.1 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562	105

4.2 เปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562..... 143
4.3 สร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562..... 145
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 148
5.1 สรุปผลการวิจัย..... 148
5.2 อภิปรายผลการวิจัย..... 150
5.3 ข้อเสนอแนะ..... 159
บรรณานุกรม..... 160
ภาคผนวก..... 182
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย..... 184
ภาคผนวก ข รายนามและหนังสือบันทึกข้อความผู้เชี่ยวเชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย..... 188
ภาคผนวก ค เอกสารรับรองจริยธรรมในมนุษย์เพื่อการวิจัย..... 193
ประวัติผู้วิจัย..... 196

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 4.1	วิเคราะห์/สังเคราะห์สรุป ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557	124
ตารางที่ 4.2	วิเคราะห์/สังเคราะห์สรุป ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562	142
ตารางที่ 4.3	ผลการเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562	143

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ 2.1	กรอบแนวคิด	105
ภาพที่ 4.1	รูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง	172
ภาพที่ 5.1	องค์ความรู้ใหม่	195

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์เริ่มปรากฏหลักฐานสมัยโรมัน (วิลเลียมเจคูเปอร์และจอห์นแมคคาร์เดลล์, 1995 หน้า 66-102) และเริ่มปรากฏชัดเจนในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในสมัยต่อมา ในการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1848 ที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการ “จัดงานเลี้ยง” ของกลุ่มชนชั้นกลางในฝรั่งเศสและร่วมกันระดมมวลชนที่มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นสถานที่ในการชุมนุมกันเพื่อให้การกระจายสัญลักษณ์ทางการเมือง และเป็นสถานที่เพื่อกระจายการสื่อสารทางการเมือง นอกจากนี้กลุ่มชนชั้นกลางเหล่านี้ยังได้ร่วมมือกันจัดงานเฉลิมฉลองสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Republique Francais) โดยชูคำขวัญของการจัดงานครั้งนี้ว่า “เสรีภาพ เสมอภาพ ภราดรภาพ” (ธิติพงษ์ มีทอง, 2559 หน้า 17-18) และขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นกลางนี้ ได้ร่วมมือกับบรรดานักคอลัมนิสต์ทางการเมืองในการปลุกกระแสระดมการตื่นตัวและการเรียกร้องสิทธิการเลือกตั้ง ทั้งนี้หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลอย่างมากของฝรั่งเศสคือลา เรฟอร์ม (La Re forme) เป็นสื่อสำคัญในการโฆษณาให้กับนักเคลื่อนไหวทางการเมืองในการกระจายข่าวสารสู่ประชาชน (R.J.W. Evans, 2000 p. 32-33) เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการเมืองฝรั่งเศส และเหตุการณ์ได้ดำเนินต่อเนื่องจนถึงการปฏิวัติฝรั่งเศสในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1848 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการสร้างสัญลักษณ์เพื่อปลุกระดมอุดมการณ์ทางการเมือง และการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์เดียวกันนี้ยังปรากฏมาจนถึงยุคปัจจุบัน เพียงแต่จะแตกต่างออกไปในด้านเวลา และประเด็นปัญหาการรวมกลุ่ม ยุทธวิธีการต่อสู้ รวมทั้งการสร้างสัญลักษณ์ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแนวทางของบุคคลหรือกลุ่มที่มีความเชื่อตามแนวคิด และจุดมุ่งหมายในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในทิศทางเฉพาะของกลุ่มคนต่อสู้ทางการเมือง สอดคล้องกับ George Ritzer and Douglas J. Goodman. ได้กล่าวว่าเป็นความปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่านทางสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงระหว่างกันทำให้เกิดกลุ่มหรือสังคมขึ้น (George Ritzer and Douglas J., 2004 p. 217-218)

ในประเทศไทยนับตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ได้เกิดกบฏผีบุญหรือกบฏผู้มีบุญ เกิดขึ้นในมณฑลอีสาน ในปี พ.ศ. 2444 ดำเนินไปจนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2445 (คมขำ สินธุรัตน์, 2535 หน้า 298) ใช้หมอลำเป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวอุดมการณ์ทางการเมือง ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ได้เกิดองค์การต่อต้านญี่ปุ่นหรือขบวนการเสรีไทย (ผุสดี ตามไท, 2565 หน้า ออนไลน์) และมาในช่วงก่อน 14 ตุลาคม 2516 มีการถือป้ายโปสเตอร์เรียกร้องรัฐธรรมนูญ มีการเขียนข้อความไว้ว่า “We Shall Overcome”, มีการเขียนข้อความผ้าผืนใหญ่ มีการสลับการร้องเพลง (นาฐคุณ ถาวรปิยกุลและคณะ, 2563 หน้า 113) การแสดงละคร การอ่านบทกวี และ 14 ตุลา มีการใช้สัญลักษณ์ของชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือถือธงไตรรงค์ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2565 หน้า ออนไลน์) เรียกร้องในการเคลื่อนไหวทางการเมือง การต่อสู้ทางการเมืองก็มีเรื่อยมาตลอด จนมาถึงเหตุการณ์การต่อสู้ทาง

การเมือง ในช่วง พ.ศ. 2549 ก่อนการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 เกิดการประท้วงใหญ่ของกลุ่มคน 3 กลุ่ม คือกลุ่มแรกพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มที่สอง แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มสุดท้ายคือคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เรียกได้ว่าเป็นการต่อสู้ที่มีประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมากในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เป็นการต่อสู้ทางอุดมการณ์ทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำของกลุ่มและใช้ตอบโต้ทางการเมืองกับฝ่ายตรงข้าม และเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยการใช้รูปแบบสัญลักษณ์ทางการเมืองเพื่อสร้างพลังการเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย คือ มือตบเคาะ ส่วนฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ คือ ตีนตบเคาะ ขณะที่ฝ่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือนกหวีดเป่า สำหรับความหมายของสัญญะทางการเมืองของกลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเกี่ยวกับการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสนับสนุนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ส่วนกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ให้ความหมายสะท้อนถึงการหล่อหลอมจิตใจ ให้ลุกขึ้นสู้สนับสนุนแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ขณะที่ความหมายสัญญะทางการเมืองของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ความหมายถึงการเป็นศูนย์รวมจิตใจความรักประเทศชาติ การรวมพลังเพื่อเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง (สาโรจน์ บุญเสริมวรรณและคณะ, 2019 หน้า 2)

การเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ในประเทศไทยได้ปรากฏชัดเจนในช่วง พ.ศ. 2549–2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 จะเป็นกลุ่มคนเสื้อแดง กลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมืองจะเป็นเครือข่ายหลักที่มีกลุ่มเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่น เช่น รับจ้างทั่วไป ประกอบอาชีพอิสระ ข้าราชการระดับล่างที่มีสัญลักษณ์เสื้อสีแดง ธงแดง หมวกแดง ตีนตบสีแดง หัวใจตบสีแดง ผ้าโพกศีรษะสีแดง และกลุ่มคนเสื้อเหลืองก็มาจากกลุ่มคนชั้นนำ หรือชนชั้นกลาง ที่มีฐานะดีทางการเงินดีนำสีเหลือง มือตบสีเหลือง ผ้าพันคอสีเหลือง หมวกสีเหลือง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์มาเป็นสัญลักษณ์จนทำให้เกิดความแตกแยกทางอุดมการณ์ โดยสัญลักษณ์ของสี แม้กระทั่งกลุ่มของ กปปส. ก็เป็นชนชั้นนำ อยู่ในภาคกลาง กล่าวคือ ผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก คือตั้งแต่ระดับกลางขึ้นไปในเมืองและคนชั้นกลางตั้งแต่ระดับกลางลงมาในภูมิภาค พวกเขาหมายความตนเองในหลายระดับ และได้แสดงออกผ่านอัตลักษณ์ต่าง ๆ เช่น มวลชนใต้ร่มพระบารมีและประชาชนของพระราชา ที่แพร่หลายในการชุมนุมของ กปปส. (อภิชาต สถิตนิรามัย และคณะ, 2560: 11) รวมทั้ง ดารา น้องร้องนักแสดง เป็นต้น จากนั้นก็มาเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย นักเรียนนักศึกษา เยาวชน และประชาชนที่ไม่ทนต่อการบริหารประเทศของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ออกมาแสดงออกทางการเมืองด้วยการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบทั้งปกติและใหม่ ปกติ คือ การเดินขบวนประท้วง รวมตัวชุมนุมแบบแฟลช์ม็อบ การโต้วาที และการจัดแถลงการณ์ประกาศผ่านทางไลค์สด ส่วนแบบใหม่ คือ การผูกโบสีขาว การผูกโบสีดำ การแต่งชุดไม่เป็นทางการไปรเวช การไม่ตัดผมทรงนักเรียน และการชู 3 นิ้ว (BBC NEWS, 2020 หน้า ออนไลน์) ซึ่งสัญลักษณ์

ที่กล่าวมาเป็นการเคลื่อนไหวของนักเรียน หรือคนรุ่นใหม่ กล่าวได้ว่าเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือในการประท้วงก่อนรัฐประหาร 2557 ที่เป็นคนรุ่นเก่าที่มีอายุมากหรือวัยทำงานแล้ว

ทั้งนี้ เครื่องมือสำคัญในการระดมพลของกลุ่มคนเสื้อแดง โดยการปลุกระดมมวลชน ให้ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล คือ “วิทยุชุมชน” เนื่องด้วยวิถีชีวิตของคนในชนบทจะมีความผูกพันกับกิจกรรมสันทนาการในท้องถิ่นทางวิทยุมากกว่าโทรทัศน์ จึงเป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายชาวบ้านได้ค่อนข้างง่าย (ขจรศักดิ์ สิทธิ, 2558 หน้า 10) แตกต่างจากการเข้าถึงสื่อสารสนเทศของมวลชนคนเสื้อเหลืองที่อาศัยหลากหลายช่องทางมากกว่า เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์) เป็นต้น (ปณิธาน พิชาลัย, 2555 หน้า 23) โดยสื่อโทรทัศน์กลับประสบความสำเร็จในการกล่อมเกลาทางการเมืองต่อกลุ่มคนเสื้อเหลืองได้มากกว่าเนื่องจากรายการโทรทัศน์บางช่องเป็นเพียงสถานีโทรทัศน์ทางเลือกเพียงแห่งเดียวในขณะนั้นที่กล้าวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างตรงไปตรงมาและมีความเป็นอิสระในการนำเสนอเนื้อหาของรายการสูง เพราะเป็นสื่อโทรทัศน์ของภาคเอกชน ถือว่าเป็นช่องทางที่ช่วยเปิดหูเปิดตาการบริหารงานของรัฐบาลในประเด็นที่ประชาชนไม่เคยรับรู้เบื้องลึกเบื้องหลังมาก่อน (ขจร ฝ้ายเทศ, 2562 หน้า 189) การเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส. ใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อกระแสหลัก ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อบุคคล และสื่อใหม่ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถรวบรวมมวลชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านแฟนเพจเฟสบุ๊คชื่อว่า Suthep Thaugsuban (ชัยนัท สุขไชยะ และคณะ, 2562 หน้า 38) เป็นช่องทางหลักในการนำไปสู่การสร้างเครือข่าย และการรวมตัวที่หลากหลายด้านผู้รับสาร เป็นกลุ่มนักการเมืองสื่อมวลชน ข้าราชการนักวิชาการและประชาชนทั่วไป (วราวุฒิ คำพานุช, 2564 หน้า 155) และเว็บไซต์มูลนิธิมวลมหาประชาชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย เป็นช่องทางในการบริจาค หรือระดมทุน และมีการเปิดอบรม “อุดมการณ์และการสื่อสารทางการเมือง” เป็นการเชิญสมาชิกร่วมรับฟังผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อรักษาวัฒนธรรมของชาติและสถาบัน (วราวุฒิ คำพานุช, 2564 หน้า 162) จากที่กล่าวมาเป็นช่วงก่อนรัฐประหาร 2557

หลังการรัฐประหาร 2557 ได้เกิดเหตุการณ์การแย่งชิงพื้นที่สื่อทางการเมืองระหว่างกลุ่มคนรุ่นใหม่และกลุ่มอุดมการณ์เดิม สื่อกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ใช้การชู 3 นิ้ว เพื่อใช้เป็นการคัดค้านการขึ้นสู่อำนาจของรัฐบาลทหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เพื่อต่อต้าน มาตรา 44 และการเรียกร้องให้ปล่อยตัวนักศึกษาและประชาชนที่ถูกควบคุมตัว และขอให้คสช. รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน เคารพในเสรีภาพในการแสดงความเห็นและการแสดงออกโดยสันติ (ประชาไท, 2557 หน้าออนไลน์) และในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มอำนาจเดิมแสดงสัญลักษณ์คือสีเหลือง และการใช้วาทกรรมให้กับคนรุ่นใหม่คือ “เด็กเลว” ซึ่งเป็นการสื่อสารทางการเมือง

โดยการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์นี้นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรืออุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งอริสโตเติ้ลได้กล่าวไว้ว่า “การสื่อสารคือการแสวงหาวิธีการจูงใจทุกรูปแบบ” (พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะชิ่ม) และคณะ, 2564 หน้า 148) และหากเป็นการสื่อสารให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลหรือความรู้ที่ไม่จริงในการแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่เรียกว่า ข่าวปลอมหรือ Fake News (มานิจ สุขสมจิตร, 2565 หน้า 11) ก็ทำให้เข้าใจผิดไปจากความจริง เป็นปัญหาให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดทางการเมือง เช่น การแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง คือการนำภาพและข้อมูลส่วนตัวของคนที่ “เห็นต่าง”

หรือมีจุดยืนทางการเมืองฝั่งตรงข้ามกันมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ เพื่อเรียกร้องให้คนฝ่ายตรงข้ามเข้ามารุมประนาม สร้างแรงกดดัน หรือกีดกันให้เกิดผลกระทบทางสังคมหรือที่เรียกอีกอย่างว่า การ “ล่าแม่มด” (ILOW, 2020 p. Online) รวมทั้งการใช้อำนาจรัฐริบรอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองด้วยกฎหมาย เช่น การจับกุม การปิดกั้นทางการเมือง เป็นต้น (ILOW, 2018 p. Online) และบางอย่างเป็นการประสานไปมาบนความไม่จริง ใส่ร้ายป้ายสี โจมตีในด้านลบของฝ่ายตรงข้าม (THAIPUBLICA, 2019 p. Online) และก่อเกิดความขัดแย้งสังคมทางการเมือง จนนำไปสู่การชุมนุมประท้วงเคลื่อนไหวทางการเมือง

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เนื่องมาจากการแสดงเชิงสัญลักษณ์ และในการสื่อสารที่ให้ประชาชนรับรู้ ส่วนหนึ่งเป็นการสร้างขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้อีกด้านหนึ่งเท่านั้น เป็นการสื่อสารที่เรามิอาจรู้ความจริงได้ว่าสิ่งนั้นเป็นความจริงหรือไม่ประการใด ผู้วิจัยจึงจะศึกษาข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้เปรียบเทียบความรู้ อำนาจ ความจริง เช่น การเป่านกหวีด, ตีนตบ, และมือตบ, ข่าวปลอมหรือ Fake News, การแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ เป็นต้น เป็นการแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่มีความยึดโยงกับในเรื่องของวาทกรรมทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องของแต่ละฝ่าย ซึ่งไม่สามารถรู้ได้ว่าสิ่งที่สื่อสารออกมาให้ประชาชนรับรู้นั้นคืออะไร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ ความจริง เพื่อที่จะเป็นการสื่อสารให้ผู้ที่ได้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทราบถึงคุณูประการเชิงวิชาการ เพื่อที่จะให้ทราบถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหวในแต่ละปรากฏการณ์

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 มีผลการวิเคราะห์เป็นอย่างไร

1.2.2 การเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นอย่างไร

1.2.3 ผลการสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อวิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.3.3 เพื่อสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มุ่งศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกกาวิจัยไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตในการศึกษาเนื้อหาครั้งนี้ ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดความรู้ อำนาจ และความจริง ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เห็นปรากฏการณ์

2. ขอบเขตด้านข้อมูล

ขอบเขตในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นการเปรียบเทียบเรื่องของการกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์อำนาจ ระหว่างอำนาจของรัฐและประชาชน เพื่อให้เห็นกรอบเรื่องของระยะเวลา วิธีการ รวมทั้งการสื่อสารในแต่ละยุคแต่ละสมัยให้เห็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ขอบเขตด้านเวลาในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ดังนี้

1. ระยะที่ 1 รวมรวมข้อมูลเนื้อหาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 สอบหัวข้อดุษฎีนิพนธ์ กันยายน 2565

2. ระยะที่ 2 ดำเนินการทบทวนเอกสารและงายวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบโครงร่าง 3 บท กันยายน 2565 - พฤษภาคม 2566

3. ระยะที่ 3 ส่งขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย มิถุนายน 2566

4. ระยะที่ 4 ส่งขอเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการ วิจัยในคน กันยายน 2566

5. ระยะที่ 5 ขอรับหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ธันวาคม 2566

6. ระยะที่ 6 ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ สังเคราะห์ข้อมูล สรุป และอภิปรายผล จากเดือนธันวาคม 2566 - พฤษภาคม 2567

7. ระยะที่ 7 ขออนุมัติสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย และสอบ 5 บท มิถุนายน 2567

4. พื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคอีสาน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความรู้ หมายถึง การสั่งสมข้อมูลความรู้เข้าไว้ในความทรงจำระดับจิตสำนึก จนกลายเป็นระบบความทรงจำระยะยาว ความรู้ทางการเมืองประเภทภูมิหลังนักการเมือง ความแตกต่างด้านนโยบายของแต่ละพรรคการเมือง ตลอดจนกระบวนการทางการเมือง ล้วนเป็นข้อมูลความรู้ที่ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีเหตุมีผลจะสามารถแยกแยะได้ ไปจนกระทั่งสามารถประเมินผลลัพธ์ทางการเมืองของการกระทำทางการเมืองแต่ละครั้ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในเรื่องความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

อำนาจ หมายถึง ความสามารถที่กำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรมตามวิถีของการใช้อำนาจอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และเมื่อมีการบังคับใช้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ผู้ที่ถูกบังคับจะต้องปฏิบัติตามด้วย หรือความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมเหนือผู้อื่น หรือความสามารถในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมามีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมตนตามความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ความจริง หมายถึง กระบวนการนำมาใช้เกี่ยวกับการผลิต การคัดเลือก การจัดวาง และการนำเสนอ ซึ่งเป็นส่วนผสมของข้อเท็จจริงและความเป็นจริง และมีอำนาจในกระบวนการทางการเมือง โดยยึดความจริงทางการเมืองอย่างเต็มที่ตามความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ปรากฏการณ์ทางการเมือง หมายถึง เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคม ได้แก่ การรัฐประหาร ปี 2557, การประท้วง, และกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และมีความสัมพันธ์กับการเรียกร้องประชาธิปไตยตามความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ หมายถึง รูปแบบการติดต่อสื่อสารประเภทหนึ่งที่ผู้ส่งสารเลือกใช้ เพื่อส่งสัญญาณแทนคำพูดให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เช่น การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองด้วยการชูสามนิ้ว คือการแสดงออกถึง สันติภาพ เสรีภาพ และภราดรภาพ และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะของการจัดกิจกรรมทางการเมือง อาทิเช่น การชูป้ายข้อความประท้วง, การเดินประท้วง, การแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์ เป็นต้น ที่เป็นไปตาม ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

การเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกถึงอุดมการณ์ทางการเมือง มีเป้าหมายในการผลักดันแนวคิดทางการเมืองให้กับประชาชนในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีผลกระทบกับบุคคลหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเอกชนหรือประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มีทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ด้วยการต่อสู้ผ่านอำนาจเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่เป็นไปตาม ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ระบอบทักษิณ หมายถึง ระบอบประชานิยมแบบครองอำนาจนำ การใช้อำนาจครอบงำระบบการเมืองด้วยเงินตราและคณาธิปไตยเบ็ดเสร็จ และการแทรกแซงระบบราชการด้วยระบบพวกพ้อง ที่เป็นไปตาม ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.6 วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.6.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดความรู้ อำนาจ และความจริง ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง

1.6.2 การสัมภาษณ์กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ กลุ่มดาวดิน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง กลุ่มนักวิชาการ 5 คน

1.6.3 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความรู้ อำนาจ และความจริง ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง

1.6.4 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิมาศึกษาและวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นวิจัย

1.6.5 สรุปผล/อภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ อำนาจ และความจริง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญญาลักษณ์ แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง

1.6.6 นำเสนอผลการศึกษาทั้งหมดและขอเสนอแนะ

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์ที่ได้รับดังนี้

1.7.1 ได้ทราบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.7.2 ได้ผลการเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.7.3 ได้รูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1.7.4 เกิดคุณูประการเชิงวิชาการ ทำให้เห็นการรับรู้ข่าวของโลกปัจจุบัน ในการแสดงออกทางการเมือง ให้คนเข้าถึงการพินิจพิเคราะห์ที่จะเชื่ออะไรก็ตาม ไม่คล้อยตามการแสดงออกไปในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ทำให้คนหลงไปตามอุดมการณ์ทางการเมือง และช่วยในการตัดสินใจอย่างถูกต้องก่อนที่จะปฏิบัติตามในการแสดงออกทางการเมือง

1.7.5 นำคุณูปการไปต่อยอดในเรื่องของการวิเคราะห์ทางการเมือง ในเรื่องความเชื่อของการรับรู้ข่าวสารของคนรุ่นใหม่หรือของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่าง เป็นการส้รางการยอมรับอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน

1.7.6 มีความรอบรู้ในการรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมือง และเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลที่สอดคล้องตามอุดมการณ์ทางการเมือง

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562” มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐาน และแนวทางการศึกษาตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความจริงทางการเมือง
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนเคลื่อนไหวทางการเมือง
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมือง ปี 2557-2562
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง

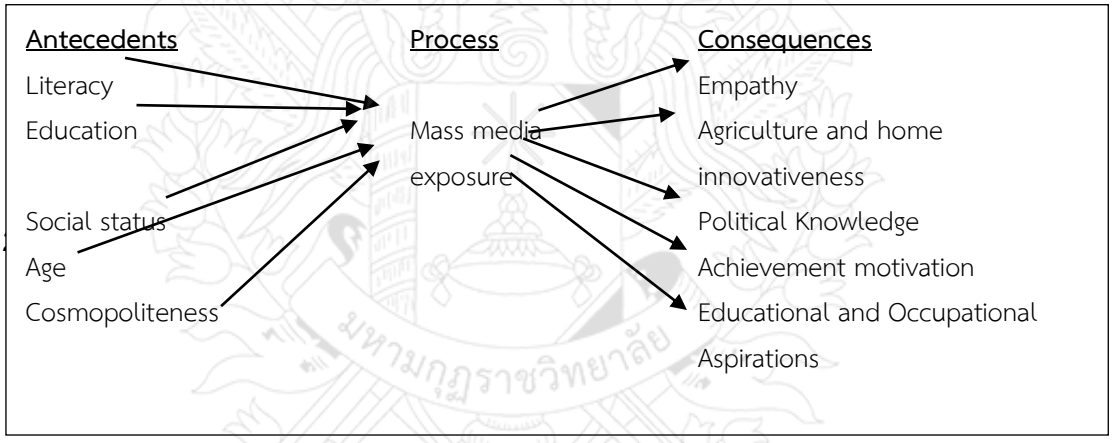
2.1.1 ความหมายของความรู้ทางการเมือง

Delton (2000) อธิบายเกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ว่าเป็นหลักพื้นฐานสำคัญที่มีความหมายต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ถ้าบุคคลมีความรู้ทางการเมืองก็จะมีแนวโน้มที่ประชาชนนั้นจะมีพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ในหลายรูปแบบ (Ordercin & John-White, 2011) และประชาชนจะเข้าร่วมในพรรคการเมืองที่พวกเขาชื่นชอบที่มีอุดมการณ์เหมือนพวกเขา ในขณะที่ Choma & Hafer (2009) ได้แยกองค์ประกอบที่เป็นความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ว่าประกอบด้วย 1) Political Sophistication หมายถึง ทัศนคติ (Attitude) พร้อมแสดงออกไม่เกรงกลัว (Prejudice) 2) Willingness to Engage เป็นความตั้งใจที่จะเข้าร่วมในการกระทำทางการเมือง (Political Action)

ฐิตกานต์ ธนาโอฬาร ได้อธิบายความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อมวลชน (Mass media exposure) กับตัวแปรที่กำหนดให้เป็นคุณลักษณะของคนสมัยใหม่ ซึ่งประกอบด้วย การมีความรู้ทางการเมือง (Political knowledge) การตัดสินใจรับแนวความคิดใหม่ (Innovativeness) และพลังกระตุ้นให้ประสบความสำเร็จ (Achievement motivation) โดย Roger จำแนกกระบวนการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (ฐิตกานต์ ธนาโอฬาร, 2537)

ตัวแปรต้น (Antecedents) →	ตัวแปรกลาง (Intervening) →	ตัวแปรผล (Consequences)
1. Literacy	1. Empathy	1. Innovativeness
2. Mass media exposure	2. Achievement motivation	2. Political
3. Cosmopoliteness	3. Fatalism	3. Aspiration

แนวคิดของ Roger ตัวแปรต้นจะเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะบางอย่างกลายเป็นตัวแปรกลาง แล้วจึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมขั้นสุดท้ายนั่นคือตัวแปรผล จากแบบจำลองข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าการรู้หนังสือ (Literacy) การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass media exposure) และการติดต่อกับสังคมภายนอก (Cosmopoliteness) เป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสพบแนวคิดใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดคุณลักษณะทางจิตวิทยาต่อไป คือการมองเห็น หรือการรับรู้ความคิดหรือความรู้สึกคนอื่น (Empathy) การเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) และความเชื่อในเรื่องโชคลาง (Fatalism) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อไปคือการแสวงหาความรู้ทางการเมือง (Political knowledge) ทำให้เกิดความมุ่งหวังต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Aspiration) ซึ่งมีผลทำให้บุคคลเกิดความกล้าที่จะตัดสินใจยอมรับความคิดใหม่ หรือสิ่งของใหม่ได้เร็ว (Innovativeness) ต่อมา Roger ได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยเปลี่ยนการเปิดรับข่าวสารจากตัวแปรต้นมาเป็นตัวแปรกลาง และปรับเพิ่มตัวแปรต้นและตัวแปรผล ดังนี้

แปรต้นและตัวแปรผล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทอันสำคัญต่อกระบวนการทั้งหมด โดยตัวแปรต้นในแบบจำลองใหม่นี้ประกอบด้วยการรู้หนังสือระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อายุ และการติดต่อกับสังคมภายนอก ซึ่งตัวแปรต้นดังกล่าวจะนำไปสู่กระบวนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และจะนำไปสู่ตัวแปรผลต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ความคิดความรู้สึกของบุคคลอื่นการยอมรับนวัตกรรมใหม่ การมีความรู้ทางการเมืองการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมุ่งหวัง ทะเยอทะยานทางด้านการศึกษาและอาชีพ (ฐิตกานต์ ธนาโอฬาร, 2537 หน้า 62-65)

และความรู้ทางการเมือง (political Knowledge) นั้น ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งยังเป็นพื้นฐานข้อมูลในอันที่จะกำหนดว่าพลเมืองจะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือไม่ด้วย ทั้งนี้ ความรู้ทางการเมืองไม่ได้เป็นเพียงความทรงจำเหตุการณ์ระยะสั้น หากเป็นการสั่ง

สมข้อมูลความรู้เข้าไว้ในความทรงจำระดับจิตสำนึก (Conscious Memory) จนกลายเป็นระบบความทรงจำระยะยาว (Long Terrn Memory) (Delli Carpini and Keeter 1996; Jennings 1996) ความรู้ทางการเมืองประเภทภูมิหลังนักการเมือง ความแตกต่างด้านนโยบายของแต่ละพรรคการเมือง ตลอดจนกระบวนการทางการเมือง ล้วนเป็นข้อมูลความรู้ที่ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีเหตุมีผลจะสามารถแยกแยะได้ ไปจนกระทั่งสามารถประเมินผลลัพธ์ทางการเมืองของการกระทำทางการเมืองแต่ละครั้ง วิธีการวัดและประเมินความรู้ทางการเมืองในปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Michae K. Delli Carpini utaz Scott Keeter (Delli carpini and Keeter 1993; 1996) อันประกอบด้วยชุดคำถามที่ครอบคลุมประเด็นข้อเท็จจริงทางการเมืองแล้วทดสอบ ด้วยวิธีทางการวัด (Scaling) และวิธีการทางสถิติว่าเป็นคำถามที่เป็นตัวแทนความรู้ทางการเมืองในสหรัฐอเมริกาได้อย่างเหมาะสม (Dalton 2000, Kimmo and Miner 2006) ซึ่งเน้นไปที่โครงสร้าง กระบวนการทางการเมืองกลไกการทำงานของระบบการเมืองที่นอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นข่าวรายวัน หรือการแสดงความเห็นประเภทต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ความรู้ทางการเมือง หมายถึง หลักพื้นฐานสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ประชาชนนั้นจะโน้มเอียง มีพฤติกรรมทางการเมืองเข้าร่วมในพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์เหมือนกันกับตน เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมุ่งหวังผลลัพธ์ทางการเมืองตามกระบวนการทางการเมือง และกลไกการทำงานของระบบการเมือง

2.1.2 ความรู้ด้านอำนาจของประเทศ

อำนาจของประเทศได้รับการวางไว้แล้วอย่างชัดเจนตั้งแต่ในหนังสือชุดอำนาจทางสังคมเล่มหนึ่ง ค.ศ. 1986 ซึ่งมานน์เรียกว่า “IEMP model” (Mann, 1986 p. 28) โดยทัศนะของมานน์ไม่มีสังคมมนุษย์ไม่ว่าในยุคสมัยใดที่มีเอกภาพอย่างสมบูรณ์ (Societies are not unitary) (Mann, 1986 p. 1) แต่สังคมมนุษย์ในที่ใดที่หนึ่งและเวลาใดเวลาหนึ่งจะประกอบขึ้นมาจากเครือข่ายของอำนาจอันหลากหลายที่ไขว้และซ้อนทับกันอยู่เสมอ (societies as multiple overlapping and intersecting power networks) (Mann, 1986 p. 2) เครือข่ายของอำนาจที่มานน์ ให้ความสำคัญมี 4 ชนิด คือเครือข่ายทางอุดมการณ์เครือข่ายทางเศรษฐกิจ เครือข่ายทางการทหาร และเครือข่ายทางการเมืองคำถามก็คือเครือข่ายของอำนาจทั้ง 4 ชนิดนี้อะไรสำคัญที่สุด และเครือข่ายทั้ง 4 มีแบบแผนของความสัมพันธ์ที่เขียนนี้เป็นสูตรสำเร็จรูปได้หรือไม่ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ด้านอำนาจทางอุดมการณ์ (Knowledge, ideological power)

สำหรับมานน์ อุดมการณ์ (ideology) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 3 อย่างใหญ่ ๆ ในชีวิตมนุษย์คือ

1.1 ความหมาย (meaning) ของโลกและชีวิตมนุษย์ ความหมายดังกล่าวครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ เช่น โลกเป็นมาอย่างไร ใครสร้างโลก โลกมีกติกาหรือมีผู้ควบคุมความเป็นไปทั้งหลายทั้งปวงในโลก หรือไม่ มนุษย์มีส่วนสัมพันธ์กับโลกอย่างไร อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ควบคุมความเป็นไปแบบเดียวกับโลก หรือไม่ ฯลฯ กล่าวโดยสรุป คำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอุดมการณ์คือคำถามที่ว่ามนุษย์ มีความเป็นมาอย่างไรในอดีต มนุษย์เป็นอยู่อย่างไรในปัจจุบัน และมนุษย์จะไปไหนในอนาคต รวมทั้งปัญหาที่ว่าความเป็นอยู่จริง ๆ กับสภาพที่มนุษย์ “ควรจะเป็น” นั้น ถ้าไม่สอดคล้องกันจะทำอย่างไรเรื่องราวทางอุดมการณ์เหล่านี้สัมผัสไม่ได้ด้วยสัมผัสทั้ง 5 (ตา หู จมูก ลิ้น กาย; direct sense

perception) แต่ต้องอาศัยความคิด ความเชื่อที่เป็นจินตนาการซึ่งมีหลายส่วนที่เป็นความยึดมั่นและศรัทธามากกว่าเป็นเหตุผลที่อ้างอิงได้โดยตรรกะ

สถาบันทางสังคมที่มีอำนาจทางอุดมการณ์มากที่สุด (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีต) คือ สถาบันศาสนา ซึ่งผลิตหรือสร้างความรู้และความหมายแบบที่เรียกว่า ปรมัติถ์ (ultimate knowledge and meaning) (Mann, 1986 p. 22) ความรู้แบบปรมัติถ์ทางศาสนานี้ ไม่เหมือนกับความรู้ที่โลกยุคใหม่ถือว่าเป็นความรู้ทางโลกที่พิสูจน์ทดลองได้ และดังนั้นจึงขนานนามให้เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (secular, experimental, and hence scientitic knowledge) โลกสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับความรู้ทางโลกดังกล่าวมากกว่าความรู้ทางธรรมที่เป็นปรมัติถ

1.2 อุดมการณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปทัสถาน หรือบรรทัดฐาน (norms) หรือแบบแผนการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลพึงมีต่อบุคคลอื่น บรรทัดฐานดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่เห็นแตกต่างกันไปทั้งตามกาละและเทศะต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม บรรทัดฐานเป็นสิ่งสำคัญต่อการร่วมมือทางสังคม (social cooperation) ดังนั้นมันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ค้ำประกันความเป็นหมู่คณะของสังคมมนุษย์ หมู่คณะใดที่ขาดความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน (mutual trust) หรือขาดขวัญและกำลังใจร่วม (collective morale) หมู่คณะนั้นก็เสี่ยงต่อการสูญสิ้นความเป็นหมู่คณะ

1.3 พฤติการณ์ทางด้านพิธีกรรมและสุนทรีย์ะ (aesthetic/ritual practices) การดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม (rituals) และศิลปะหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นคีตศิลป์ นาฏศิลป์วิจิตรศิลป์ฯลฯ ศิลปะและพิธีกรรมทำให้ความหมายของโลกและชีวิตเป็นที่รับรู้ได้อีกทางหนึ่งโดยผ่านช่องทางที่เรียกว่า “ความงาม” หรือ “สุนทรียะ” (aesthetic) ซึ่งสัมผัสได้ด้วยสัมผัสทั้ง 5 การถกเถียงกันเรื่องความงามของศิลปะแขนงต่าง ๆ นั้น เอาชนะกันไม่ได้ด้วยเหตุผลหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้พิสูจน์ “ความจริง” มาร์ค บล็อค (Marc Bloch) เคยให้ข้อสังเกตว่า เราจะใช้เหตุผลเถียงกันเรื่องเพลงไม่ได้ (Mann, 1986 p. 23)

มานน์เห็นว่าในอดีต สถาบันทางศาสนาคือสถาบันที่มีอำนาจทางอุดมการณ์ (ideological power) สูงสุดเพราะเข้าไปควบคุมหรือผูกขาดหรือมีบทบาทในการกำหนดความรู้และความหมายของโลกและชีวิต บรรทัดฐานการปฏิบัติตนของสมาชิกสังคม รวมเรื่องราวเกี่ยวกับพิธีกรรมและสุนทรียะทุกแขนงมากกว่าสถาบันใด ๆ แต่ในศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านไป อำนาจทางอุดมการณ์หลุดออกจากมือของสถาบันศาสนาไปสู่สถาบันทางโลกอื่น ๆ เช่น ที่เห็นได้อย่างเด่นชัดในกรณีของลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) ในบางประเทศ

2. ความรู้ด้านอำนาจทางเศรษฐกิจ (Knowledge, economic power)

เศรษฐกิจเป็นเรื่องการหาของกินของใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำรงชีพ (subsistence needs) ดังนั้นมนุษย์จึงจัดองค์กรเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจออกมาในรูปแบบที่รู้จักกันทั่วไปใน 4 ชื่อคือการผลิต (production) ; การแลกเปลี่ยน (exchange) ; การแบ่งปันผลของการผลิต (distribution) ; และการบริโภค (consumption) มานน์ใช้คำที่แตกต่างออกไปเล็กน้อยคือ extraction - transformation - distribution - consumption (Mann., 1986 p. 24) การผลิตในที่นี้หมายรวมทั้งกิจกรรมที่ผลิตขึ้นโดยตรงโดยฝีมือมนุษย์ เช่นอาหารจากโรงงาน หรือผลิตผลทางการเกษตรจากไร่นาของเกษตรกร และการหามา (extraction) ซึ่งสิ่งที่เกิดเองตามธรรมชาติ เช่น การเก็บผลไม้ป่าของมนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์ หรือการจับปลาในท้องทะเลลึกของ

ชาวประมง ส่วนการแลกเปลี่ยน (exchange) ก็รวมทั้งการเอาของแลกของ (barter) ตลอดจนการซื้อ – ขายเปลี่ยนมือของสินค้าและบริการต่าง ๆ (transformation) ในสมัยหลัง ๆ ในชีวิตทางเศรษฐกิจของมนุษย์ชาติหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “การทำมาหากิน” นั้นเรายังเห็นได้ว่ามนุษย์จัดตั้งองค์กรขึ้นทำหน้าที่อีก 2 อย่างในวงจรของเศรษฐกิจ นั่นคือการแบ่งปันผลผลิตจากวงจรเศรษฐกิจทั้งระบบ (distribution) ซึ่งองค์กรดังกล่าวนี้ปรากฏตัวในรูปของระบบกรรมสิทธิ์และการภาษีอากร เป็นต้น องค์กรสุดท้ายที่ทุกวงจรทางเศรษฐกิจต้องมีคือการบริโภค การบริโภคเป็นกิจกรรมที่ทำให้ชีวิตทางเศรษฐกิจของมนุษย์ดำเนินไปครบวงจร เพราะการบริโภคคือการตอบสนองต่อความจำเป็นในการดำรงชีวิตให้อยู่รอดของมนุษย์

กลุ่มบุคคลที่ควบคุมความเป็นไปของขั้นตอนต่าง ๆ (รวมทั้งองค์กรที่จัดตั้งขึ้น) ของวงจรชีวิตทางเศรษฐกิจ (การผลิต - การแลกเปลี่ยน - การกระจายผลผลิต - การบริโภค) จึงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ คาร์ลมาร์กซ์ (Karl Marx, 1813 – 1883) คือนักปฏิวัติและนักทฤษฎีทางสังคมศาสตร์คนสำคัญของศตวรรษที่ 19 เสนอว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่กำหนดความเป็นไปของสังคมมนุษย์ คือชีวิตทางเศรษฐกิจนี้เอง และส่วนที่สำคัญที่สุดในชีวิตทางเศรษฐกิจทั้งวงจรนี้การผลิตคือหัวใจดังที่มาร์กซ์เรียกว่า แบบวิถีการผลิต (Mode of production) จะกำหนดลักษณะของสังคมมนุษย์ (Social Formation) ชนชั้น หรือกลุ่มบุคคลที่ควบคุมแบบวิถีการผลิตในสังคมไว้ในมือได้ชนชั้นนั้น คือผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงสุด ในสมัยของมาร์กซ์ชนชั้นนายทุนอุตสาหกรรม (Industrial Capitalist Class) คือชนชั้นที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงสุด และดังนั้นจึงมีอำนาจในการกำหนดความเป็นไปของสังคมหรือประวัติศาสตร์ของมนุษย์ชาติมากกว่าใคร ๆ

ชาวลัทธิมาร์กซ์ (Marxists) ทั้งที่เป็นนักปฏิวัติและนักวิชาการทั้งในศตวรรษที่ 19 และ 20 ส่วนมากเชื่อว่าอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของระบบทุนนิยมมีพลังสูงสุดในการกำหนดทิศทางหรือจังหวะก้าวของสังคมมนุษย์ในปลายศตวรรษที่ 20 (โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในปี ค.ศ. 1991) ความเชื่อดังกล่าวลดความน่าเชื่อถือไปเป็นอันมาก ความพยายามที่จะตอบคำถามที่ว่า อะไรคือปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อความเป็นไปของสังคมมนุษย์ (ultimate primary) ซึ่งนักวิชาการถกเถียงกันมากว่า 200 ปีจึงพลอยเสื่อมความนิยมลงไปด้วย มานน์ก็เป็นคนหนึ่ง (ดังที่เราได้กล่าวมาแล้วข้างต้น) ที่ปฏิเสธ ที่จะตอบคำถาม (ที่ดูเหมือนจะไม่เกิดประโยชน์นี้) (สมเกียรติ วันทะนะ, 2557 หน้า 7)

3. ความรู้ด้านอำนาจทางทหาร (Military power knowledge)

อำนาจทางทหาร คือกำลังทางกายภาพที่จัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรสำหรับป้องกันหมู่คณะของตนเองก็ได้ ใช้รุกรานหมู่คณะอื่น ๆ ก็ได้องค์กรจัดตั้งที่ใช้อำนาจทางทหารจึงเป็นองค์กรที่มีลักษณะรวมศูนย์ อย่างเข้มข้นในการใช้ความรุนแรง (concentrated-coercive) เพราะการทหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็น-ตาย (questions of life and death) ที่ไม่ปกติของทั้งตัวบุคคล องค์กร และสังคมโดยรวม ชนชั้นนำทางทหาร (military elites) จึงเป็นผู้ผูกขาดอำนาจในการบังคับบัญชาองค์กรทางทหารซึ่งเป็นอำนาจที่มีความเป็นไปได้ในทั้ง 2 ลักษณะคือ ประการแรก ใช้ไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชุมชน หรือสังคมโดยรวม (collective) หรือประการที่สอง ใช้แบ่งปันผลประโยชน์ (distribution) ให้แก่ส่วนต่าง ๆ หรือกลุ่มต่าง ๆ (รวมทั้งตนเองด้วย) ตามที่ตนเห็นเหมาะสม ในยามสงคราม อำนาจ

ทางทหารจะสถาปนาตนขึ้นมีฐานะเหนือกว่าอำนาจชนิดอื่น ๆ และบางครั้งความเป็นเอกนี้อาจขยายตัวจนเกินสนามรบเข้าไปสู่สังคมพลเรือนด้วย ในยามสงบอำนาจสั่งการหรือควบคุมแบบทหารจะใช้กันอย่างแพร่หลายในยุคสมัยที่งานโยธาสาธารณะทั้งหลายใช้แรงงานทาสหรือแรงงานเกณฑ์ (Corve) ในการสร้างเมืองป้อมปราการทำถนน ขุดคลอง สร้างศาสนสถานขนาดใหญ่ เป็นต้น แต่ในการทำการเกษตรซึ่งใช้แรงงานแบบกระจายในพื้นที่ขนาดใหญ่ การใช้อำนาจควบคุมแบบทหารจะไม่เหมาะ เช่นเดียวกับในสังคมอุตสาหกรรมซึ่งต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือสูงการควบคุมแบบทหารก็ไม่เหมาะ อำนาจทางทหารจึงมีข้อจำกัดในตัวของมันเอง กล่าวคือเฉพาะในส่วนที่ต้องการใช้อำนาจบังคับอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดให้ได้ผลอย่างรวดเร็วอำนาจทางทหารต้องรวมศูนย์และเข้มข้นอย่างยิ่งในการจัดองค์กร แต่การที่อำนาจทางทหารจะขยายพื้นที่ปฏิบัติการได้อย่างกว้างขวางนั้น อำนาจทางทหารต้องพึ่งอำนาจชนิดอื่น ในประวัติศาสตร์ก่อนหน้าที่จะมีการปฏิวัติทางด้านการสื่อสารและคมนาคมในศตวรรษที่ 19 กองทัพทั้งหลายสามารถรวมศูนย์อำนาจปฏิบัติการโดยขาดการส่งกำลังบำรุงได้ไม่เกิน 90 กิโลเมตร และกระนั้นการควบคุมให้ต่อเนื่องหลังประสบชัยชนะก็ยังยากลำบาก (Mann, 1986 p. 26) การใช้อำนาจบังคับแบบเด็ดขาดอย่างทหาร (เรียกว่าลัทธินิยมทหาร/militarism) จึงมิใช่จะนำความสำเร็จมาให้เสมอไป เยอรมนีในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 อาจเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความหายนะเมื่ออำนาจทางทหารสถาปนาการนำ (ร่วมกับอำนาจทางการเมือง?) จนขาดดุลยภาพกับอำนาจชนิดอื่น ๆ

4. ความรู้ด้านอำนาจทางการเมือง (Knowledge of political power)

ในความคิดของมานน์ ธาตุแท้ของอำนาจทางการเมืองคือการสถาปนากฎกติกาในการดำรงชีวิตร่วมกันในอาณาบริเวณที่เจาะจง (territorialized regulation of social relations) (Mann, 1986 p. 26) ในสมัยใหม่อาณาบริเวณที่มีอาณาเขตชัดเจนนี้เรียกว่า “รัฐ” (the state) อำนาจทางการเมืองจึงต่างจากอำนาจอื่น ๆ ทั้ง 3 อย่างที่กล่าวมาแล้วในข้อสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก อำนาจการเมืองเน้นความสำคัญของขอบเขต หรือเขตแดนเป็นหลัก ในขณะที่อำนาจชนิดอื่นก้าวข้าม (transcend) เขตแดนเป็นเรื่องปกติ ประการที่สอง อำนาจการเมืองเน้นศูนย์กลาง (centre) เสมอ และอำนาจทางการเมืองของส่วนอื่น ๆ (ไม่ว่าภูมิภาคหรือท้องถิ่น) ล้วนต้องเชื่อมโยงกับศูนย์กลางดังกล่าวไม่ทางใดก็ทางหนึ่งตลอดเวลา ในขณะที่ศูนย์กลางไม่ใช้สิ่งจำเป็นสำหรับอำนาจชนิดอื่น (อย่างน้อยก็ไม่จำเป็นเท่ากับอำนาจทางการเมือง) จึงกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า อำนาจทางการเมืองนั้นจำเป็นอยู่เองที่จะต้องมีศูนย์กลางและจำกัดอาณาบริเวณแน่นอน (Political power is necessarily centralized and territorial, and in these respects differs from the other power sources.) (Mann, 1986 p. 27)

5. อำนาจของความรู้ (Knowledge Power)

ความรู้ที่จะทำให้มีอำนาจในความหมายดังข้างต้นนี้ จึงหมายถึงความรู้ที่ทำให้บุคคล (หรือประเทศ) สามารถบรรลุเจตนารมณ์ หรือความประสงค์ของตนได้ โดยสามารถทดสอบได้ในเชิงประจักษ์ ในปัจจุบันความรู้ดังกล่าวที่มีอำนาจมากที่สุดในโลกยุคใหม่ (ในช่วงระยะเวลาประมาณ 500 ปีที่ผ่านมา) คือความรู้เกี่ยวกับรัฐ เมื่อเจาะลึกลงไปในรายละเอียด ความรู้เกี่ยวกับรัฐ เริ่มตั้งแต่ความหมายของรัฐ ; ทำไมต้องมีรัฐ ; อะไรคือองค์ประกอบหรืออุปกรณ์สำคัญในการสร้างรัฐ ; อะไร

คือปัจจัยที่จะกำหนดความเข้มแข็งและเสถียรภาพของรัฐ ; อะไรคือปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมและแตกสลายของรัฐ ฯลฯ ความรู้ในเรื่องเหล่านี้เป็นความรู้ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ชาติในช่วง 500 ปีที่ผ่านมา เพราะความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ที่มีอำนาจมากที่สุด นั่นคือทำให้ผู้รู้สามารถใช้ความรู้นั้นสร้างความสมประสงค์ให้แก่ตน หรือประเทศชาติหมู่คณะของตนได้ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2550 หน้า 10)

จากความรู้อำนาจ 5 ชนิดที่กล่าวมา เพื่อให้เข้าใจง่าย ๆ ขออธิบายว่า อำนาจทางเศรษฐกิจ คือความสามารถในการตอบสนองวัตถุประสงค์ในเรื่อง “การทำมาหากิน” ของประชากรของประเทศ อำนาจทางการเมืองคือความสามารถในการตอบสนองกฎกติกาใน “การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข” ของประชากรของประเทศ อำนาจทางการทหารคือความสามารถต่อสู้ป้องกันภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่ของรัฐที่มาจาก “การใช้กำลังทางกายภาพบีบบังคับ” ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ อำนาจทางอุดมการณ์ คือความสามารถในการตอบสนองต่อ “อุดมคติหรือเป้าหมายในการดำรงชีวิต” ของประชากรของประเทศ และอำนาจความรู้ คือความสามารถใน “การเข้าถึงความจริง” เกี่ยวกับธรรมชาติแห่งรัฐ

อำนาจทั้ง 5 ชนิดที่กล่าวนี้ดำรงอยู่อย่างมีความเกี่ยวพันกันในแบบที่เป็นเครือข่าย (network) กล่าวคือโยงใยถึงซึ่งกันและกัน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในอำนาจหนึ่ง ๆ จะส่งผลกระทบ (ทั้งในทางบวกหรือทางลบ) ถึงอำนาจอื่น ๆ ที่เหลือทุกชนิดด้วย ยกตัวอย่างเช่น ถ้าประชาชนในประเทศหนึ่งมีการทำมาหากินฝืดเคือง (อำนาจทางเศรษฐกิจต่ำหรือน้อย) ส่วนเกินทางเศรษฐกิจย่อมมีน้อย ดังนั้นเงินทองที่จะใช้ตามนโยบายทางการเมืองของรัฐบาล (ที่มุ่งให้เกิด “ความสงบสุข” : ผู้คนต้องมีความสุข จึงจะสงบได้ถ้าไม่มีความสุขก็ยากจะสงบ และถ้าไม่สงบชีวิตก็ยากจะมีความสุข) ก็จะขาดแคลนทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่น้อยก็ไม่อาจสร้างกองทัพที่เข้มแข็งทั้งในทางกำลังพล และยุทโธปกรณ์ได้เต็มที่ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่ขาดแคลนย่อมไม่อาจส่งเสริมให้อุดมคติของชีวิต (ไม่ว่าในรูปของความศรัทธาแก่กล้าในศาสนาหรือลัทธิบริโภคนิยมของปัจเจกชนอย่างเต็มที่ก็ตาม) ดำเนินไปได้ตามที่ประสงค์ อำนาจทางเศรษฐกิจที่นิยมหรืออ่อนแอย่อมส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างคนให้แก่อำนาจทั้ง 4 ชนิดที่กล่าวมาโดยตรง ประเทศยากจนจึงไม่สามารถสร้างระบบการศึกษาและวิจัยที่บรรลุถึงความรู้ที่ทันสมัย หรือเป็นผู้นำในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันชิงดีชิงเด่นอย่างเอาเป็นเอาตายได้ การโยงใยกันในลักษณะลูกโซ่แบบนี้ใช้ได้ไม่ว่าเราจะเริ่มต้นจากอำนาจชนิดใดก่อนก็ตาม ซึ่งสภาพแบบนี้ทำให้เหมือนกับเป็นงูกินหางหรือเขาวงกต จะเริ่มจุดไหนก็ดูเหมือนจะติดพันกันไปหมด แต่ถ้าอำนาจแต่ละชนิดเป็นแบบเข้มแข็ง คำอธิบายก็จะออกมาอีกชุดหนึ่ง เช่น ประเทศที่ร่ำรวยการทหารก็มักจะเข้มแข็ง การเมืองก็มักจะมั่นคงและเป็นไปตามกฎกติกา ความรู้ก็ก้าวหน้าและอุดมคติของชีวิต หรือคุณภาพของชีวิตก็สูงตามไปด้วย ดังนี้เป็นต้น (สมเกียรติ วันทะนะ, 2557 หน้า 11)

ความรู้และอำนาจมีความหมายสัมพันธ์กันในงานของฟูโกต์นับจาก “Discipline and Punish” โดยเนื้อหาอธิบายถึงการแปรเปลี่ยนของความรู้วาทกรรม ในศตวรรษต่าง ๆ จากยุคคลาสสิกจนถึงศตวรรษที่ 19 อันเนื่องมาจากการปะทะประสานของวาทกรรมต่าง ๆ ในเรื่องอาชญากรรมในศตวรรษที่ 16 และวิธีการลงโทษเป็นคนละเรื่องกับศตวรรษต่อ ๆ มา คุกซึ่งอยู่คู่กับอาชญากรรมได้กลายเป็นแบบฉบับของสังคมในการสร้างวินัย ความต้องการสร้างวินัย มีผลย้อนกลับ

ทำให้ลักษณะของคุก และวาทกรรมว่าด้วยอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไป คุกแต่ละคนยุคสะท้อนทัศนะของสังคมเวลานั้นต่อสังคมอุดมคติ สะท้อนทัศนะของสังคมเวลานั้นต่อความเบี่ยงเบนจากพฤติกรรมปกติ วิธีจะจัดการกับความเบี่ยงเบนเหล่านั้น ประเด็นที่ฟูโกต์เน้นตลอด คือความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างระบบของความรู้ที่เราถือว่าเป็นสัจจะหรือความจริง กับลักษณะแบบแผนของอำนาจ หมายถึง ความเป็นสัจจะของความรู้ใด ๆ มิได้เกิดจากคุณสมบัติเชิงญาณวิทยาใด ๆ ในตัวองค์ความรู้นั้น ๆ เอง (ระบบตรรก, ทฤษฎี, ข้อพิสูจน์, คำอธิบาย ฯลฯ) แต่เกิดจากอำนาจที่มาคู่กับความรู้นั้นและอำนาจที่ความรู้นั้นผลิตขึ้นมา

ฟูโกต์เสนอเน้นใน “Discipline and Punish” บทบาทของอำนาจ ที่อยู่คู่กับการอ้างว่าเป็นแบบแผนอันถูกต้องเป็นธรรมชาติ หรือเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางชีวภาพ อำนาจเช่นนี้สามารถทำให้เกิดการลงโทษ, ฝึกฝน, ดัดแปลงนิสัยของผู้ถูกกล่าวหาว่าเบี่ยงเบน ตัวบุคคลในองค์กรหรือกลไกรัฐมิใช่แหล่งที่มาของอำนาจ เป็นแต่เพียงผู้กระทำการโดยอ้างอิงอำนาจนี้เป็นเพียงผู้ใช้อำนาจของความเป็นสัจจะอันเป็น อำนาจที่เด่นชัด และรุนแรงคืออำนาจที่มากับ “วาทกรรม” เกี่ยวกับเพศ พฤติกรรมทางเพศ ศีลธรรมทางเพศ อำนาจเหล่านี้มากับการอ้างอิงถึงความถูกต้องสัจจะและธรรมชาติ เพื่อจัดการกับพวกนอกรีต เบี่ยงเบน ความรู้กับอำนาจดำรงอยู่ด้วยกันเสมอ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปราศจากการสถาปนาความรู้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา และไม่มีความรู้ที่ดำรงอยู่โดยปราศจากอำนาจหรือโดยไม่ผลต่ออำนาจ ความรู้ มิใช่ผลงานขององค์ประธาน หรือบุคคลผู้รู้ แต่อย่างใด ความรู้หรืออำนาจก่อให้เกิดซึ่งกันและกัน นี่คือข้อเสนอที่สำคัญมากจากงานระยะหลังของฟูโกต์ ความรู้มิใช่ทางออกที่สะอาดปราศจากการครอบงำมนุษย์ หรือเพื่อปลดปล่อยมนุษย์ ความรู้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่แยกไม่ออกจากอำนาจการครอบงำชนิดหนึ่ง ๆ ความมุ่งมั่นแสวงหา ปรารถนาในความรู้อาจมิได้แสดงถึงความก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จนบรรลุความรู้แจ้ง แต่กลับเป็นปฏิสัมพันธ์ไม่รู้จบระหว่างความปรารถนาในอำนาจกับความปรารถนาที่จะรู้ผลงานสร้างสรรค์ และอารยธรรมทั้งหมดคือ “ผลิตผลของอำนาจหรือความรู้” ประวัติศาสตร์ก็มิใช่ความก้าวหน้าอย่างเป็นสากลของเหตุผล แต่เป็นผลผลิตของอำนาจ การครอบงำโดยระบอบความรู้หนึ่งสู่การครอบงำโดยอีกความรู้หนึ่ง ฟูโกต์กล่าวว่า “กฎทั้งหลายล้วนแล้วแต่ว่างเปล่าในตัวมันเองล้วนแล้วแต่มีความรุนแรง และไม่มีที่ยุติสิ้นสุด มันล้วนแล้วแต่จะถูกบิดผันอย่างไรก็ได้ตามแต่ความต้องการ”

ภายในปริมณฑลทางสังคมมีวาทกรรมและปัจจัยที่ไม่ใช้วาทกรรม วาทกรรมที่ฝังรากลึกจะกลายเป็นสถาบันทางสังคม หลากหลายกระจายอยู่ทุกกาลเทศะ การปะทะประสานกันของวาทกรรม จนเกิดเป็นวาทกรรมใหม่ ความรู้ใหม่ พฤติกรรมใหม่ ซึ่งแท้จริงแล้ว การดำรงอยู่ของวาทกรรมหนึ่ง ๆ หมายถึง ย่อมมีวาทกรรมที่แตกต่างเป็นปฏิปักษ์ดำรงอยู่ควบคู่กัน ความแตกต่างของวาทกรรม ว่าด้วยเรื่องเดียวกันแต่มีสาระต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งแย่งชิงพื้นที่คือการพยายามครอบครองปริมณฑลในสังคมให้ได้เหนือคู่ขัดแย้งของตน ครองความเชื่อของผู้คน แสดงถึงการมีอำนาจเหนือกว่าวาทกรรมที่เป็นคู่ต่อสู้ การใช้อำนาจจึงแฝงอยู่ในความแต่กต่าง และปรากฏตัวออกมาตลอดเวลาที่มีการครอบครองปริมณฑลเหนือกว่าคู่ขัดแย้ง เราต้องใช้อำนาจปราบปรามให้วาทกรรมอื่นกลายเป็นความไม่จริง ไม่สมเหตุสมผลจาก “ปกติ” อาทิ วาทกรรมวิทยาศาสตร์มีความถูกต้องมากกว่า ชอบธรรมมากกว่าวาทกรรมเชิงไสยศาสตร์ อำนาจแฝงอยู่ตลอดเวลาในความรู้ทั้งหลาย ฝ่ายใดชนะหมายถึงการได้ครอบครองพื้นที่ปริมณฑลที่ใช้อธิบายเหตุการณ์นั้น ซึ่งหมายถึง

ต้องใช้อำนาจเบียดขับคู่ต่อสู้ให้กลายเป็นวาทกรรมที่ผิด ไร้เหตุผลไม่น่าเชื่อถือ อำนาจดำรงอยู่ในความรู้และความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงอยู่ในความแตกต่างขัดแย้งต่อสู้กันของความรู้ทั้งหลาย

ประเด็นที่ฟูโกต์ให้ความสำคัญ คือความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างระบบของความรู้ที่ถือว่าเป็นสัจจะหรือความจริง กับลักษณะแบบแผนของอำนาจ ซึ่งอยู่คู่ขนานไปกับการอ้างว่าเป็นแบบแผนที่ถูกต้อง และสามารถทำให้เกิดการลงโทษ ฝึกฝน ดัดแปลงนิสัยของผู้ถูกหาว่าเบี่ยงเบนไป แต่ความรู้ที่ถือว่าเป็นสัจจะเมื่อเกิดขึ้น ก็ไม่ได้หมายความว่าความรู้ชุดอื่นจะถูกทำลายลงไป มันเพียงถูกกดหรือพรางไว้ และสัจจะจะดำรงสถานะเดิมของมันได้ ก็ด้วยการครอบครองปริมณฑลในสังคมให้ได้เหนือคู่ขัดแย้งของตน ต้องใช้อำนาจปราบให้วาทกรรมอื่นกลายเป็นความไม่จริง ไม่สมเหตุสมผล หรือผิดเพี้ยนไปจากปกติ (ธงชัย วินิจจะกุล, 2534 หน้า 34-52)

ฟูโกต์ (1982 p. 32) กล่าวถึงกระบวนการสร้างความเชื่อ/ความจริง (regime of truth) โดยการรวมอำนาจ ความรู้บางประการหรือข้อมูลบางประการเข้าไว้ด้วยกัน และสื่อสารเชิงอำนาจจากผู้สื่อสาร ดังนั้น ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการสร้างวาทกรรม คือการสื่อสารวาทกรรมนั้น ๆ ในเชิงอำนาจ โดยผู้ที่มีอำนาจในการสื่อสาร หรือมีความชอบธรรมบางประการที่จะสื่อสาร และส่งผลต่อการยอมรับของผู้รับสารไปโดยปริยาย เช่น การสร้างวาทกรรมรัฐนิยมในสมัยของจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยผู้มีอำนาจ ที่กำหนดภาษา เครื่องแต่งกาย ค่านิยมฯลฯ เมื่อวาทกรรมถูกสื่อสาร เผยแพร่ถ่ายทอด ตอกย้ำซ้ำ ๆ เป็นเวลานานจึงเกิดการยอมรับวาทกรรมนั้นจนกลายเป็นค่านิยมของสังคม บรรทัดฐาน หรือวัฒนธรรมใหม่ นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของการสร้างวาทกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้

สรุปได้ว่า ความรู้ทางการเมืองประกอบไปด้วยความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 1. ความรู้ด้านอุดมการณ์ 2. ความรู้ด้านอำนาจทางเศรษฐกิจ 3. ความรู้ด้านอำนาจทางทหาร 4. ความรู้ด้านอำนาจทางการเมือง 5. อำนาจของความรู้ เป็นการสั่งสมข้อมูลความรู้เข้าไว้ในความทรงจำระดับจิตสำนึกจนกลายเป็นระบบความทรงจำระยะยาวความรู้ทางการเมืองประเภทภูมิหลังนักการเมือง ความแตกต่างด้านนโยบายของแต่ละพรรคการเมือง ตลอดจนกระบวนการทางการเมือง ล้วนเป็นข้อมูลความรู้ที่ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีเหตุมีผลจะสามารถแยกแยะได้ ไปจนกระทั่งสามารถประเมินผลลัพธ์ทางการเมืองของการกระทำทางการเมืองแต่ละครั้ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในเรื่องความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง

2.2.1 ความหมายอำนาจทางการเมือง

อำนาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม ซึ่งสังคมเกิดจากความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างบุคคล อำนาจจะแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเมื่อมีความสัมพันธ์กันในระหว่างกลุ่มหรือองค์กร โดยแนวความคิดของมาร์กซิสต์เชื่อว่า ผู้ที่มีอำนาจคือผู้ที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีโอกาสควบคุมเหนือปัจจัยการผลิตแนวความคิดนี้ขัดแย้งกับ Bierstedt ที่เห็นว่า อำนาจที่แท้จริงแล้วขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สนับสนุน (Numbers) การจัดองค์การ (Organization) และการมีทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเช่น เงิน (Money) ความน่าเชื่อถือ (Credit) ทรัพย์สมบัติ (Property) ความรู้ (Knowledge) ทักษะความเชี่ยวชาญ (Skills) ขีดความสามารถ

(Competence) ความฉลาดหลักแหลม (Cunning) ความมีไหวพริบ (Acumen) (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2556) มากกว่าการมีอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือการควบคุมปัจจัยการผลิตเพียงอย่างเดียว

อำนาจ (Power) มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินเดิมว่า “potere” ซึ่งหมายถึง"มอำนาจเหนือผู้อื่น “ด้วยเหตุนี้วินเตอร์ (Winter, 1973 p. 4) จึงให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า หมายถึง “ความสามารถที่บุคคลหนึ่งก็ระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมหรือความรู้สึกของ บุคคลอีกคนหนึ่ง” และอำนาจหน้าที่ (Authority) คืออำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งอาจกำหนดโดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อันเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะองค์การใหญ่ ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

Dahl (1973) ให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของนาย ก. ที่ทำให้นาย ข.กระทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่นาย ก. ต้องการโดยไม่คำนึงว่า นาย ข. มีความต้องการที่จะทำ สิ่งนั้นหรือไม่ เปรียบเทียบกับ ความหมายของอิทธิพล หมายถึง ความสามารถของนาย ก. ที่ทำ ให้นาย ข. กระทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่นาย ก. ต้องการโดยนาย ก. ไม่ได้มีการบังคับนาย ข.ซึ่งความหมายนั้นใกล้เคียง ในที่นี้วิธีการใช้อำนาจ อาจจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1. การใช้การชักชวน (persuasion) เช่น นาย ก. ทำให้นาย ข. ยอมรับสิ่งที่นาย ก.กำหนด โดย นาย ก. ไม่ได้ให้คำมั่นสัญญา หรือขู่เข็ญคุกคาม แต่จะใช้รูปแบบของการชักชวน เช่น การคาดหวังข้อเสนอการให้ข่าวสารข้อมูลการโฆษณาชวนเชื่อ 2. การใช้การกดดัน (pressure) เช่น นาย ก. พยายามให้นาย ข. ยอมรับสิ่งที่นาย ก.กำหนดโดยนาย ก. ให้คำมั่นสัญญา ว่าอาจจะให้รางวัล หรือลงโทษ นาย ข. รูปแบบของการกดดัน คือการใช้กำลังการออกคำสั่ง การสร้างสถานการณ์ และการต่อรองในการผลักดันนโยบายสาธารณะใด ๆ ของกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับ ปัจจัย 2 ประการคือ 1. ช่องทางการเข้าถึง (accessibility) ซึ่งเป็นเสมือนประตูที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเข้าหาผู้มีอำนาจทางการมืองหรือรัฐบาล ปัจจัยที่ทำให้เกิดช่องทางการเข้าถึงได้แก่ลักษณะที่เกิดของระบบการเมืองสถานภาพของกลุ่ม ในระบบการเมืองและความชอบธรรมของการใช้ช่องทาง เพื่อให้เกิดการยอมรับของสงคมการเข้าถึงนั้น หมายถึง การที่กลุ่มสามารถเชื่อมกับกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เป็นหนทางที่กลุ่มจะมีอิทธิพล เหนือนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล ดังนั้นการศึกษาถึงอิทธิพลของกลุ่มต่อรัฐบาลจะต้องดูถึงวิธีการกลยุทธ์ช่องทางและจุดเข้าถึงรัฐบาลด้วย 2. สถานภาพทางสังคมและทรัพยากรของกลุ่ม (group resources) คือกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมสูงหรืออยู่ในอาชีพที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมักจะมโอกาสเข้าถึงรัฐบาลและมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ทรัพยากรของกลุ่มหมายถึงลักษณะผู้นำของกลุ่ม ความมั่นคงของกลุ่ม ความเป็นปึกแผ่นและการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มสามารถให้ข่าวสารข้อมูลการชักจูงใจผู้ตัดสินใจการรู้จักการเข้าพบผู้นำรัฐบาลและศิลปะการใช้อิทธิพล เป็นต้น

Arnold K. Sherman & Aliza Kolker กล่าวว่า อำนาจเป็น แนวความคิดที่มีการโต้แย้งหรือถกเถียงกันได้ (Contested) ตลอดเวลา ความหมายของคำว่า อำนาจนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยม (Values) และข้อสมมติ (assumptions) ที่อยู่ก่อนหน้าแล้วของผู้ศึกษานั้น ๆ โดยทั่วไปเขาเห็นว่า ข้อถกเถียงในทางสังคมวิทยาการเมืองและรัฐศาสตร์มักให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะหรือธรรมชาติของอำนาจการกระจาย หรือการกระจุกตัวของอำนาจว่า “เป็นเรื่องความสามารถในการทำให้คนอื่นทำตามที่เราต้องการได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นความต้องการของเขาหรือไม่” (Sherman Arnold K. & Kolker A., 1997)

“อำนาจ” ตามคำนิยามของแม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber, 1864 - 1920) เป็นหลักนั้นคืออำนาจ คือ “ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะทำให้เจตนารมณ์ของตนบรรลุผลได้เมื่อเขาสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ไม่ว่าจะมีการต่อต้าน หรือไม่และไม่จำกัดว่าความเป็นไปได้ดังกล่าวจะมีสาเหตุหรือรากฐานมาจากอะไร” (สมเกียรติ วันทะนะ, 2550 หน้า 196)

วิทยากร เชียงกุล กล่าวไว้ในหนังสือศัพท์การเมืองการปกครองสมัยใหม่ว่า อำนาจ คือพละกำลังความสามารถสิทธิอำนาจ หรืออำนาจตามกฎหมายที่จะทำอะไร หรือสั่งให้ใครทำอะไร ประเทศหรือรัฐที่มีอำนาจทางทหาร หรือทางเศรษฐกิจ การที่ประเทศหนึ่งใช้การขู่ว่าจะใช้กำลังทหารหรือทางเศรษฐกิจ เพื่อผลักดันให้อีกประเทศหนึ่งทำในสิ่งที่ตนต้องการเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอิรัก (วิทยากร เชียงกุล, 2543 หน้า 193)

เดโช สวนานนท์ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับอำนาจไว้ว่า อำนาจ หรือ Power นั้นหมายถึงสิทธิความสามารถ และศักยภาพในการควบคุมกิจกรรมกล่าวกันเป็นภาษาการเมืองว่า การเมืองนั้นคือการแสวงหาอำนาจในการปกครองหรือการบริหารประเทศนั้นคือการแสวงหา ซึ่งสิทธิและศักยภาพในการควบคุมการบ้านการเมืองนั้นเอง (เดโช สวนานนท์ , 2547 หน้า 291)

นักสังคมวิทยาและนักเศรษฐศาสตร์การเมืองชาวเยอรมนีได้มองว่าอำนาจนั้นคือความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเขาให้ความหมายของคำว่า อำนาจ คือความเป็นไปได้ที่บุคคลหรือกลุ่มที่สามารถจะลุล่วงตามเจตนาของตนได้ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ต่อต้านเจตนานั้นก็ตาม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องอำนาจตามทัศนะของแมกซ์ เวเบอร์นั้นจะเกี่ยวข้องกับเจตนา (intention) และความขัดแย้ง (conflict) โดยคำว่า เจตนานั้น จะสะท้อนให้เห็นถึงการที่คนที่ใช้อำนาจมีความตระหนัก มีการใช้เหตุผล รวมถึงได้คำนวนสถานการณ์ก่อนที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก่อน เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง ส่วน คำว่า ความขัดแย้งนั้น จะเกี่ยวข้องกับการขัดแย้งในการได้ผลประโยชน์ระหว่างคนสองคน คือการที่ A มีอำนาจเหนือ B นั้นคือการที่ A สามารถมีชัยชนะเหนือการต่อต้านของ B ได้ด้วยเหตุนี้ แนวคิดเรื่องอำนาจตามทัศนะดังกล่าว จึงเป็นแบบผู้ที่ใช้อำนาจมีความตระหนักในการต่อสู้เพื่อให้ได้มา ซึ่งผลประโยชน์และถ้าไม่ได้ก็สูญเสียในผลประโยชน์ของตน (พฤทธิสาณ ชุมพล และคณะ, 2546 หน้า 269-270)

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ ได้กล่าวถึง อำนาจในมุมมองของผู้ที่กำหนดกฎระเบียบ กล่าวคือผู้กำหนดกฎระเบียบของสังคมจะต้องเป็นผู้มีอำนาจเหนือผู้อื่นทั้งในการกำหนดกฎระเบียบ และอำนาจในการลงโทษผู้ละเมิดกฎระเบียบ และอำนาจในการลงโทษผู้ละเมิดกฎระเบียบที่ตนบัญญัติขึ้น เช่นในยุคสมัยการเริ่มต้นของสังคมมนุษย์ บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวจะถูกยกย่องให้หัวหน้าเผ่าชน ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดของเผ่าชน (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2554)

มิเชล ฟูโกต์ ได้แสดงทัศนะในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจไว้ว่า อำนาจไม่ใช่เรื่องของความรุนแรงหรือความเห็นพ้องต้องกันเสมอไป แต่อำนาจเป็นเรื่องการกระทำและการใช้อำนาจที่สำคัญ คือการสร้างโอกาส/ความเป็นไปได้ให้เกิดการกระทำบางอย่างขึ้น (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2557)

ในขณะเดียวกันถ้าหากจะให้นิยามของการเมืองว่าเป็นเรื่องของใช้และรักษาไว้ซึ่งอำนาจ (Schwarz mantel, 1987 p. 1) แล้วก็น่าจะสรุปได้ว่า อำนาจ คือหัวใจของการเมืองการศึกษาอำนาจในสังคมจึงเป็นการศึกษาอำนาจทางการเมือง เพราะอำนาจดำรงอยู่จริงในความสัมพันธ์ทาง

การเมืองของสังคมทุกแบบ (ยีน ชาร์ป, 2529 หน้า 8) อำนาจจะปรากฏอยู่ในกระบวนการทางการเมืองของสังคมทุกสังคม (สุรวุฒิ ปัดไธสง, 2536 หน้า 8-9) ซึ่งสังคมทุกสังคมเป็นสังคมการเมือง เพราะมนุษย์เป็นสัตว์การเมืองซึ่งการเมืองนี้เป็นปัจจัยทำให้มนุษย์ปลอดภัย (มีความมั่นคง) ความปลอดภัยนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมการเมืองนั่นเอง อย่างไรก็ตามการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองจึงมีความเกี่ยวข้องกับความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) ด้วยความชอบธรรมทางการเมืองในทางรัฐศาสตร์นั้น หมายถึง การยอมรับโดยคนทั่วไปว่าสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น นอกจากจะถูกต้องแล้วยังต้องมีเหตุมีผลเป็นที่ยอมรับได้ มีความเหมาะสมกับกาลเทศะ

อริสโตเติล (Aristotle) ยังได้กล่าวว่า อำนาจทางการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบการปกครองต่าง ๆ ที่ดีเป็นระบบการปกครองต่าง ๆ ที่ดี โดยแบ่งตามจำนวนผู้ที่เข้าไปมีอำนาจทางการเมืองและจุดประสงค์แห่งการปกครอง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม และการอ้างอิงสิทธิในการมีอำนาจทางการเมืองในระบบเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการที่จะให้ใครเป็นฝ่ายปกครอง ดังนั้น การปกครองที่ดีในแนวคิดของอริสโตเติล คือการปกครองที่ยึดหลักกฎหมายมากกว่าบุคคล และความเป็นการปกครองโดยชนชั้นกลาง เพื่อป้องกันมิให้มีการโน้มเอียงไปทางชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง (Ernest Barker, 1945)

ฉะนั้น อำนาจทางการเมืองควรเป็นการสร้างสิทธิในระเบียบแบบแผนทางสังคม เพื่อกำหนดนโยบาย เพื่อการวินิจฉัยคดีต่าง ๆ ของผู้พิพากษา และเพื่อยุติข้อโต้แย้งทั้งปวง ยิ่งกว่านั้นยังเพื่อการแสดงเป็นผู้นำหรือนำบุคคลอื่น การพูดถึงอำนาจทางการเมืองนี้ต่างกับอำนาจ เพราะอำนาจโดยตัวของมันเองแล้ว ไม่มีความชอบธรรม, ไม่มีอำนาจที่ได้รับมอบหมาย และปราศจากองค์กร แม้แต่ทรราชย์ที่แข็งกร้าวที่สุดก็ไม่สามารถทนอยู่ใต้อำนาจได้นาน ถ้าเขาไม่สามารถแสวงอำนาจทางการเมืองอันชอบธรรมได้ นอกจากนี้ แมคอีเวอร์ ได้กล่าวว่า อำนาจทางการเมืองในความหมายที่ค่อนข้างจำกัด หมายถึงการมีสิทธิในการตัดสินสั่งการและรักษาระเบียบแบบแผนนั้นให้แพร่กระจายไปในระบบการเมืองในความหมายนี้อำนาจทางการเมืองไม่ได้แสดงออกมาในรูปของการมีสิทธิของเอกชน แต่แสดงออกมาโดยมีความชอบธรรมในสิทธิที่จะกระทำการดังกล่าว เพื่อจุดมุ่งหมายของสังคม ระบบการเมืองในขณะนี้มีความสัมพันธ์กับพื้นฐานทางระเบียบแบบแผนของชุมชน ในที่นี้อำนาจทางการเมืองก็มีพื้นฐาน เช่นเดียวกับระเบียบแบบแผน แต่มีคำถามขึ้นมาว่าอะไร และใครจะมีอำนาจทางการเมืองมาค้ำจุนพื้นฐานทางระเบียบแบบแผนทางสังคมอันนี้ เพราะในบางขณะก็ตกอยู่แก่หัวหน้าชุมชน หรือกลุ่มผู้มีอายุของชาวบ้าน ซึ่งไม่ใช้กฎหมายเลย แต่ในบางขณะก็ปราศจากหัวหน้าชุมชน หรือผู้พิพากษา สิ่งที่เป็นฐานอำนาจทางการเมือง คือระเบียบแบบแผนของชุมชนที่ได้จากการปฏิบัติต่อเนื่องมานั้นเอง สิ่งนี้เราอาจพบได้ในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ กล่าวคืออำนาจทางการเมืองของรัฐบาลหรือของสภาผู้แทนราษฎร และของประธานาธิบดีอาจถูกกำจัดลงด้วยการตัดสินใจของมติมหาชน (R.M. Maciver, 1949)

สำหรับ ฮาร์โรล ลาสเวล (Harold Lasswell, 1985 p. 23) ได้ให้ความหมายว่า อำนาจการเมืองในสามลักษณะ ดังนี้ 1) สิทธิในการออกกฎหมาย 2) กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่ขนาดสถานเบาไปสู่สถานหนัก คือการประหารชีวิต 3) คำสั่งของรัฐ หรือกฎหมายนั้นมีอำนาจบังคับ

(Sanctions) ซึ่งหมายถึง (1) บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการใช้รางวัลหรือเพิ่มมูลค่า (Values) (2) ในทางลบ คือการทำให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่าไป

ทั้งนี้ Krieger ได้อธิบายแนวคิดที่ว่าอำนาจไม่มีเป้าหมายในตัวเอง (separability from end) เป็นการนำแนวคิดเรื่องอำนาจในแนวทางแรกมาประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ทางสังคมและการเมือง เนื่องมาจากการเกิดขึ้นของ “รัฐ” ที่เป็นรูปแบบใหม่ของโครงสร้างทางการเมืองในศตวรรษที่ 16 จึงให้ความสำคัญกับอำนาจทางการเมืองซึ่งหมายถึงอำนาจบังคับควบคุม ที่หมายเอาการบังคับควบคุมเชิงสังคมของผู้มีอำนาจต่อผู้ถูกกระทำด้วยอำนาจนั้น (Krieger, 1968 p. 9) อำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจกำหนดและปรับเปลี่ยนกติกาของสังคม ทั้งควบคุมให้สมาชิกของสังคมกระทำการตามกติกาเพื่อความมีระเบียบและความสงบเรียบร้อย และการใช้บทลงโทษเมื่อเกิดการละเมิดกติกา (ยศ สันตสมบัติ, 2544 หน้า 172) โดยมีกฎหมายเป็นกลไกสำคัญของการบังคับควบคุม (power of enforcement) กล่าวได้ว่าภาษาของอำนาจชนิดนี้ก็คือกฎหมาย (Foucault, 1980 p. 201)

การนำแนวคิดเรื่องอำนาจในแนวทางแรกมาใช้ในทางการเมืองที่ผ่านมา มักยืนอยู่บนแนวคิดแบบอริสโตเติล ที่เห็นว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจมีลักษณะไม่สมดุล เพราะผู้มีอำนาจหรือฝ่ายที่มีอำนาจเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายเดียว ผู้ถูกกระทำเป็นเพียงจุดเชื่อมต่อของความสัมพันธ์เท่านั้น ไม่อาจมีปฏิกิริยาโต้ตอบได้ ดังพบในทัศนะของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber, 1864-1920) นักคิดชาวเยอรมนีที่มีแนวคิดว่า อำนาจเป็นสิ่งที่ผูกติดกับสถานภาพของบุคคล อำนาจมีลักษณะเป็นสมบัติหรือเป็นทรัพยากรที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับสถานภาพของบุคคล เรียกว่า อำนาจเหนือผู้อื่น (power over others) มีนัยสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เท่ากันระหว่างผู้มีอำนาจมากกว่ากับผู้มีอำนาจน้อยกว่า หรือผู้มีอำนาจกับผู้ไร้อำนาจ (รัตนา โตสกุล, 2548 หน้า 63)

นอกจากนี้ แนวคิดที่ว่าอำนาจไม่ได้มีเป้าหมายในตัวเองมักมองเห็นอำนาจเป็นสิ่งชั่วร้าย (demonology of power) และบุคคลสามารถเป็นเจ้าของอำนาจได้ (Krieger, 1968 p. 11) ด้วยมุมมองเช่นนี้เราจึงมักได้ยิน “ผู้ไร้อำนาจ” หรือ “ผู้อยู่ใต้อำนาจ” พูดถึง “ผู้มีอำนาจ” ในเชิงลบว่าเป็นพวก “บ้าอำนาจ” หรือ “เหลิงอำนาจ” แล้วมักนำไปสู่การต่อสู้แย่งชิงอำนาจ บางครั้งก็ทำให้เกิดเลือดตกยางออก กระทั่งสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเพราะปกติแล้วผู้ที่มีอำนาจทำนองนี้อยู่ในมือก็อยากใช้อำนาจที่ตนมีเพื่อทำให้คนอื่นอยู่ภายใต้การกุมบังเหียนของตน (Foucault,1980: 1) และผู้มีอำนาจตามแนวคิดเช่นนี้ก็มักจะ “เป็นบ้าและตาบอด” ดังคำวิพากษ์วิจารณ์ของมิเชล ฟูโกต์ ที่ว่า “ในทางมานุษยวิทยามีสมมติฐานว่าเมื่อบุคคลใดมีอำนาจแล้ว เขาจะหยุดการรับรู้อำนาจทำให้มนุษย์เป็นบ้าและตาบอดได้ นอกจากคนที่รักษาระยะห่างระหว่างตัวเองกับอำนาจเอาไว้ได้และไม่ยุ่งเกี่ยวกับเผด็จการเท่านั้นที่สามารถเดินทางไปสู่ความจริงได้” (Foucault, 1980 p. 51)

อำนาจ (Power) ถือเป็นหัวใจของการเมืองนักการเมืองและพรรคการเมืองย่อมแสวงหาอำนาจให้ตน ซึ่งการที่บุคคลจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับทรัพยากรทางการเมืองถ้ามีทรัพยากรทางการเมืองมากก็อาจทำให้มีอำนาจทางการเมืองมากขึ้น ทรัพยากรทางการเมืองจึงถือเป็นแหล่งหรือที่มาของอำนาจทางการเมือง ตัวอย่างทรัพยากรทางการเมือง เช่น ความมั่งคั่ง (Wealth) รายได้ (Income) ความรู้ (Knowledge) เป็นต้น จะเห็นว่า “อำนาจ” ที่วางอยู่บนแนวคิดที่ว่ามานั้น เน้นไปที่เรื่องทางกฎหมาย (legal model) หรือเรื่องสถาบัน (institute model) เป็น

สำคัญ และมีลักษณะเป็นอำนาจแข็ง (hard power) ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจบังคับ โดยมีกฎหมาย อาวุธยุทโธปกรณ์ ตลอดจนแสนยานุภาพทางการทหารเป็นกลไกหลักของอำนาจ

ในขณะเดียวกันกรัมชี่ (Antonio Gramsci) อธิบายว่าขณะที่สังคมการเมืองดำเนินการสร้าง และสืบทอด “อำนาจครอบงำ” (Domination) โดยชนชั้นปกครอง ผู้ยึดกุมอำนาจรัฐและมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย (Legislation) และมีอำนาจบังคับรองรับ (Coercion) อยู่ด้วยแต่ในทางสังคมนั้นจะมีการดำเนินการเพื่อสร้างและสืบทอด/รักษาการครอง อำนาจนำ โดยอาศัยวิธีการสร้างความยินยอมพร้อมใจให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยที่ประชาชนไม่รู้สึกว่าเป็นการบังคับหรือเป็น “การยินยอมพร้อมใจโดยธรรมชาติ” (Spontaneously Consensus) ในระดับสังคมนั้น (Anne Showstack Sassoon, 1982) การใช้อำนาจเพื่อครอบงำกลุ่มบุคคลหรือมวลชนจะเป็นการใช้อำนาจนำโดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง แต่จะเป็นการครองอำนาจนำในเชิงพื้นที่ (Realm) หรือความคิดในการผลิตทางเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิต โดยผ่านทางเครื่องมือหรือกลไกชนิดต่าง ๆ ซึ่ง มวลชนจะถูก “ครองอำนาจนำ” ทางความคิด ความเชื่อทัศนคติโดยกลุ่มผู้ปกครอง และโลกทัศน์ที่ถูกครอบงำจะกลายไปเป็น “วัฒนธรรมร่วมของผู้คน” (Popular Culture) และแทรกซึมไปทั่วทั้งรัฐสังคม

การสร้างภาวะการครองอำนาจนำนี้จะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์แบบไม่ได้ ถ้ากลุ่มผู้ปกครองหรือชนชั้นปกครองจะมุ่งหวังยึดครองแต่เพียงอำนาจรัฐอย่างเดียว โดยปราศจากการครองอำนาจนำเหนือระบบความคิดหรืออุดมการณ์เหนือสังคมส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ “กลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ” (Hegemony) นั้นจะต้องพยายาม (Attempt) ที่จะสร้างแนวร่วม และแปรสภาพ (Transform) อุดมการณ์ของพันธมิตร (Alliance) จากกลุ่มหรือชนชั้นต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มที่เป็นศัตรู (Rival) ให้เป็นหนึ่งเดียวกันให้ได้ การสร้างแนวร่วมพันธมิตรระหว่างกลุ่มพลังหรือชนชั้นต่าง ๆ นี้เรียกว่า การสร้าง “กลุ่มประวัติศาสตร์” (Historical Bloc) ให้เกิดขึ้น (ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, 2545 หน้า 74-82) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างผู้ครองอำนาจนำกับผู้ถูกนำให้เกิดขึ้น โดยที่ความรู้สึก (Feelings) ของประชาชนผู้ถูกนำ/ถูกปกครองนั้น ถูกครอบครองความคิดโดยสมบูรณ์ตามความต้องการของชนชั้น หรือกลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ (วัชรพล พุทธรักษา, 2549 หน้า 35) วิธีการต่าง ๆ ที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการครอบงำมวลชน จะมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การผลิตซ้ำการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ เป็นต้น ซึ่งวิธีการที่รัฐใช้อย่างสม่ำเสมอ คือ การสร้างวาทกรรม

การอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ฟูโก้ (Michel Foucault) เห็นว่าทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ ดำรงอยู่ได้ด้วยการยึด/อ้างจากสิ่งอื่นที่ปรากฏออกมาในฐานะบริบทโดยรอบของสิ่งนั้น ไม่มีสิ่งใดที่เป็นความจริงสูงสุด มีเพียงความจริงที่ถูกต้องภายในระยะเวลาหนึ่งที่ต้องอ้างอิงจากสิ่งอื่นเท่านั้น ความจริงที่ยึดถือในปัจจุบัน จึงไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ภายนอกและรอคอยการค้นพบเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องของระบอบที่จะทำหน้าที่ในการผลิต สร้าง แจกจ่าย วางกฎเกณฑ์ หรือรวบรวมถ้อยแถลงให้ความหมายความจริงในแต่ละสังคม วาทกรรมจึงเป็นระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) อัตลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Sinificance) ให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมและทำหน้าที่ในการตรึงสิ่งที่สร้างให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542)

ปฏิบัติการทางวาทกรรม จะมีสาระสำคัญ 3 ประการคือประการแรก วาทกรรม ชุดใดจะมีอำนาจขึ้นมาได้ ต้องมีปฏิบัติการเพื่อกดกันวาทกรรมอื่นและห้ามปรามวาทกรรมอื่น ผ่านสถาบันทางสังคม เพื่อจะทำให้วาทกรรมตนเองสามารถสถาปนาอำนาจในการสร้างความจริง และความหมายขึ้นมาและกลายเป็นวาทกรรมหลัก ประการสอง วาทกรรม จะมีกระบวนการในการจำกัดและควบคุมวาทกรรมอื่นโดยสร้างกลไกในการวิจารณ์เพื่อให้วาทกรรมอื่นหมดความชอบธรรม พร้อมทั้งให้สิทธิ อำนาจในการพูดเขียนภายใต้ การจำกัดและควบคุมของวาทกรรมหลัก ประการที่สาม วาทกรรมจะสร้างความชอบธรรม ในการดำรงอยู่ของตนในสังคม ผ่านกระบวนการหลักในสังคมที่จะให้เกิดการยอมรับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวาทกรรมจะสัมพันธ์กับอำนาจ แต่ไม่ได้แสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ความรุนแรงหรือกำลังเข้าบังคับ หากแต่เป็นอำนาจที่ถูกสร้างขึ้นและแสดงออกในนามของความรู้ (Knowledge) สมัยใหม่ ดังนั้นอำนาจของวาทกรรมจึงไม่ได้มีความหมาย เพียงแค่ภาษาคำพูดเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของความรู้ ความจริงที่สังคมเป็นผู้สร้างขึ้นและปฏิบัติการจริง ผ่านความคิด ความเชื่อค่านิยมและสถาบันต่าง ๆ (ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, 2545 หน้า 74-82) เพื่อช่วงชิงอำนาจของการนำ (Hegemony) ในการสร้างความหมายใหม่ หรือเป้าหมายใหม่ของคนในสังคมทั้งหมด

ทั้งนี้อำนาจมีทั้งอำนาจในเชิงบวก (power to) และอำนาจในเชิงลบ (power over) ตามปกติมนุษย์เราไม่ว่าในสังคมไหน ๆ ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์จนถึงปัจจุบันมีความโนมเอียงที่จะมองอำนาจในเชิงลบ ซึ่งเรียกว่า “อำนาจเหนือ” (power over) ตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุด คือทัศนะของโรเบอร์ต ดาห์ล (Robert Dahl. 1957. “The concept of power”, Behavioral Science, 2: 201-5) ซึ่งให้คำนิยามว่า อำนาจคือสภาวะการณ์ที่ “A มีอำนาจเหนือ B ในเงื่อนไขที่ว่า A สามารถทำให้ B กระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งปกติแล้ว B จะไม่กระทำ” (สมเกียรติ วันทะนะ, 2550 p. 196-207)

เมื่อมองในเชิงลบ (negative power) ในรูปของอำนาจเหนือ (power over) อำนาจจึงมักถูกมองไปในแง่ที่ไม่ดีคือเป็นการคุกคามหรือควบคุมพฤติกรรมหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ โดยที่เขามิได้สมัครใจ อำนาจในความหมายนี้จึงเป็นอันตรายต่อสู้ทธิเสรีภาพและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของปัจเจกชน อำนาจในเชิงลบจึงมักถูกมองว่ามีลักษณะอนุรักษ์นิยมและอยู่ข้างผู้ปกครองหรือผู้ที่ได้เปรียบในสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้ นักวิชาการชาวฝรั่งเศสชื่อมิเชล ฟูโก้ (Michel Foucault, 926-1984) ชี้ให้เห็นว่าอำนาจอาจถูกมองในเชิงบวก (positive) นั่นคืออำนาจก็อาจก่อให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ (productive) ได้มิใช่จะก่อแต่การบีบบังคับ (repressive) หรือห้ามปราม (forbidding) อย่างเดียว (Hearn, 2012 p. 88 ; Haugaard and Clegg. 2012: Vol. II,P.ix) ในการวิเคราะห์อำนาจของประเทศหนึ่ง ๆ แนวความคิดเรื่องอำนาจในเชิงบวก (ขอเรียกว่า “อำนาจเอื้อ” ไปพลาง ๆ ก่อน เพื่อจะถ่ายคำว่า “power to” จนกว่าจะเจอคำแปลที่ดีกว่านี้) จะให้มุมมองที่น่าตื่นเต้นและน่าสนใจกว่าการเน้นแต่ “อำนาจเหนือ” (power over) ดังที่ผ่าน ๆ มา (สมเกียรติ วันทะนะ, 2557 หน้า 12)

สรุปได้ว่าอำนาจทางการเมือง หมายถึง อำนาจในเชิงบวกและอำนาจในเชิงลบ หากจะมองอีกมิติหนึ่ง คืออำนาจที่ชอบธรรมและอำนาจที่ไม่ชอบธรรมทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ของผู้ใช้อำนาจรัฐ

2.2.2 ความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ของผู้ใช้อำนาจรัฐ
ประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ (acquiring power) ในระบบการเมืองจะมีกฎกติกาของการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ เช่น ในสมัยโบราณกาลนั้นผู้ซึ่งมีความสามารถและแข็งแรงที่สุดก็จะกลายเป็นผู้ปกครองหรือผู้ที่สามารถจะแก้ปัญหาที่สังคมกำลังเผชิญอยู่ก็จะมีความชอบธรรมเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจได้ จนกระทั่งถึงจุดที่มีประเพณีการสืบเชื่อสาย โอรสของกษัตริย์ก็มีสิทธิที่จะสืบราชสมบัติต่อจากพระบิดาจนกลายเป็นประเพณีการสืบสันตติวงศ์ และในบางกรณีการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจจนกุมสถานการณ์ได้ก็จะกลายเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมที่จะเป็นผู้ครองอำนาจรัฐ ในกรณีของจีนนั้นถือได้ว่าได้รับอาณัติจากสรวงสวรรค์ (the mandate of heaven) ในกรณีของไทยนั้นผู้กระทำการยึดราชบัลลังก์ได้สำเร็จก็จะอ้างว่ามีบุญบารมีและมีบุญญาธิการที่จะครองสิริราชสมบัติจึงมีประเพณีปราบดาภิเษกนอกเหนือจากราชาภิเษก ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวนี้คือสิ่งที่แม็กซ์ เวเบอร์ นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงถือว่าเป็น traditional legitimacy แต่มาในยุคระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การลงคะแนนเสียงของประชาชนจึงเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง (source of legitimacy) หรือที่เรียกว่า เสียงประชาชนคือเสียงสวรรค์ (vox populi, vox dei) ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งก็จะมีความชอบธรรมทางการเมือง ในส่วนนี้แม็กซ์ เวเบอร์ กล่าวว่าเป็นความชอบธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีเหตุผล (legal-rational legitimacy) แต่เมื่อใดที่ทั้งความชอบธรรมทางการเมืองแบบประเพณีไม่ปรากฏ หรือความชอบธรรมทางการเมืองแบบกฎหมายและมีเหตุผล ทำงานไม่ได้ผล สังคมก็จะมุ่งหาตัวบุคคลเป็นหลัก โดยประชาชนจะโหยหาตัวบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษที่เรียกว่าบุญญาธิการ (charisma) โดยคนคนนั้นสามารถดึงดูดผู้คนให้มีความนิยมชมชอบ และมีความเชื่อว่าจะเป็นผู้มาแก้ปัญหากลียุคได้ ผู้นำเช่นนี้เป็นทำนองเดียวกับผีบุญหรือผู้มีบุญตามคติของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเชื่อว่าผู้มีบุญหรือผีบุญจะมาเกิดเพื่อมาแก้ยุคเข็ญของแผ่นดิน และนี่คือที่มาของกบฏผีบุญในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 ความชอบธรรมในส่วนนี้คือ charismatic legitimacy (ลิขิต ธีรเวคิน, 2549 หน้า ออนไลน์)

ข้อสังเกตก็คือตามที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อความชอบธรรมแห่งอำนาจรัฐตามประเพณี ตามกฎหมายและเหตุผล ไม่สามารถจะตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิทยาของประชาชนได้ ประชาชนก็จะโหยหาบุคคลที่มีบุญญาธิการที่เรียกว่าอัศวินขี่ม้าขาวมาช่วยแก้ปัญหา ซึ่งเป็นลักษณะของจิตวิทยามนุษย์โดยทั่วไปเมื่อเกิดความเคว้งคว้างและวังเวง ขาดที่พึ่ง ขาดความเชื่อมั่นขาดความห่วงต่ออนาคต จะโหยหาผู้นำที่คนนิยมชมชอบและสามารถฝากความห่วงได้ เช่น มหาตมะคานธี ที่มีส่วนในการปลดปล่อยอินเดียให้เป็นอิสระจากการปกครองของอังกฤษ หรือบางกรณีก็อาจจะนำไปสู่การเกิดผู้นำที่เป็นเผด็จการเช่น อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ มุสโสลินี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้น (ลิขิต ธีรเวคิน, 2549 หน้า ออนไลน์)

ที่กล่าวมาเบื้องต้นคือความชอบธรรมทางการเมืองอันเกี่ยวเนื่องกับการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ ถ้าการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจผิดยุค ผิดสมัย เช่น ในยุคที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เข้าสู่ตำแหน่งอำนาจโดยใช้กองกำลังก็จะไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ความชอบธรรมทางการเมืองในส่วนนี้จะต้องขึ้นอยู่กับส่วนที่สองด้วย นั่นคือความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาและการพัฒนา

2. ความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองบริหาร (Performance) จะมีความสำคัญยิ่ง ในกรณีที่สังคมมีปัญหาวิกฤตอย่างหนัก ประชาชนต้องการให้มีการแก้ปัญหาโดยเร็ว การให้น้ำหนักความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจตามกติกาหรือตามครรลองนั้นอาจจะลดน้อยลง สิ่งที่ประชาชนต้องการจะเห็นก็คือคนที่มีความรู้ความสามารถ มีความกล้าหาญเข้ามาแก้ปัญหา ดังนั้น บุคคลที่เข้ามาสู่ตำแหน่งอำนาจแม้จะไม่มีความชอบธรรมทางการเมืองเนื่องจากมีการละเมิดกติกา เช่น เข้ามาโดยใช้กำลังนั้น จะต้องรีบสร้างความชอบธรรมด้วยผลงานในการแก้ปัญหาและด้วยนโยบายที่จะพัฒนาประเทศเพื่อความผาสุกของประชาชน ความชอบธรรมทางการเมืองจากผลงานจะบดบังการขาดความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจได้ กลับกัน บุคคลที่มีความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจอย่างสมบูรณ์ เช่น มาจากการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น แต่ถ้านโยบายในการแก้ปัญหาและการพัฒนานั้นมีผลงานที่ไม่น่าพอใจ ก็จะเสียความชอบธรรมในส่วนของผลงานในส่วนนี้ สิ่งที่ประชาชนจะทำได้ภายใต้ระบบการเมืองแบบเปิดก็คือการรอให้มีการเปลี่ยนตัวผู้เข้ามาบริหารประเทศด้วยการเลือกตั้ง ในกรณีที่เป็น charismatic leader ถ้าทำงานไม่ได้ผลอาจนำไปสู่ความผิดหวังและความโกรธแค้นถึงกับรุมฆ่าผู้นำเช่นนี้ได้

ดังนั้น ความชอบธรรมทางการเมืองจึงต้องประกอบด้วยสองส่วน นั่นคือการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจกับผลงานในการแก้ปัญหาและการพัฒนา ใครก็ตามที่สามารถมีทั้งสองส่วนนี้ก็จะมีคะแนนนิยมชมชอบและเป็นที่ชื่นชม และประชาชนก็จะให้โอกาสในการทำงานเพื่อชาติและแผ่นดินเป็นระยะเวลานานอย่างไรก็ตาม สำหรับบางประเทศเช่นสหรัฐอเมริกาได้กำหนดการเป็นประธานาธิบดีเอาไว้เพียงสองสมัย ซึ่งหมายความว่าเมื่อครบ 8 ปีแล้วก็ต้องเปลี่ยนตัวผู้นำ ถึงแม้ประธานาธิบดีคนเดิมจะมีผลงานประทับใจเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อที่ว่าบุคคลที่ทำงานมาแล้วถึง 8 ปี น่าจะถึงจุดอิ่มตัว ในส่วนที่สอง การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีโอกาสเข้ามาบริหารประเทศเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และจะช่วยคลี่คลายความตึงเครียดทางการเมืองได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีความชอบธรรมทางการเมืองในส่วนที่สามที่ต้องนำมาพิจารณา แม้ผู้ได้อำนาจและมีความชอบธรรมเนื่องจากมาตามครรลอง มีผลงานที่น่าประทับใจและเป็นที่นิยมชมชอบของประชาชน แต่ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความชอบธรรมทางการเมืองนั่นคือพฤติกรรมทางการเมือง

3. พฤติกรรมทางการเมืองและบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี ความชอบธรรมทางการเมืองในส่วนนี้ซึ่งเกี่ยวพันกับพฤติกรรมทางการเมืองและการแสดงออกที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งบุคลิกภาพนั้น เป็นส่วนสำคัญนอกเหนือจากความชอบธรรมในส่วนที่หนึ่งคือได้แก่การเข้าสู่ตำแหน่ง และส่วนที่สองได้แก่ผลงาน โดยความชอบธรรมในส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สองจะคลายความเข้มข้นลงเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้คือ

ก) ผู้ดำรงตำแหน่งอำนาจรัฐละเมิดกฎหมาย และกระทำการขัดต่อหลักนิติธรรม การละเมิดกฎหมายนั้น เป็นได้ทั้งในส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือการตีความกฎหมายเพื่อความสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายในตัวของมันเองหรือการออกกฎหมายที่มีลักษณะที่ขัดแย้ง หรือก้ำกึ่งกับการขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการบริหารประเทศ ความไม่ถูกต้องตามกฎหมายย่อมจะนำไปสู่ความเสียความชอบธรรมทางการเมือง

ข) ศีลธรรม กรณีที่เกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองโดยตรงก็คือเรื่องอื้อฉาวในการฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งถ้าเป็นการฉ้อฯ ที่ผิดกฎหมายอย่างชัดแจ้งก็จะขัดแย้งกับข้อ ก) ที่กล่าวมาแล้ว ด้วยแต่ถ้าเป็นกรณีก้ำกึ่งในลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อนกันจะนำไปสู่ความสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของผู้ครองอำนาจรัฐที่มีอยู่ในประการที่หนึ่งและสองถูกลดน้ำหนักลงได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับศีลธรรมอีกส่วนหนึ่งก็คือพฤติกรรมส่วนตัว เช่น ถ้าผู้นำทางการเมืองมีพฤติกรรมส่วนตัวในเรื่องชู้สาว ซึ่งขัดต่อศีลธรรมอันดีต่อสังคมนั้น ๆ เช่น สังคมอังกฤษจะถือเรื่องอื้อฉาวในทางเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องใหญ่ แต่อาจจะไม่ขัดกับค่านิยมสังคมของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามความเสียหายในส่วนนี้ก็อาจมีปัญหาเรื่องความชอบธรรมได้ และผู้ดำรงตำแหน่งควรระมัดระวัง ตัวอย่างคือกรณีที่พยายามถอดถอนประธานาธิบดีคลินตันที่มีพฤติกรรมไม่ดีกับเลขาส่วนตัว เป็นต้น

ค) ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการปฏิบัติมาช้านาน ถ้าถูกละเมิดโดยผู้นำทางการเมืองก็จะกลายเป็นประเด็นปัญหาความชอบธรรมทางการเมืองขึ้นมาได้อาจารย์นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์ ได้เขียนไว้ว่า ประเด็นทางการเมืองที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเผชิญก็คือพระองค์ท่านมิได้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของพระมหากษัตริย์ที่ว่างมาตรฐานไว้ในสมัยอยุธยาอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความชอบธรรมในส่วนนี้ ในกรณีประเทศไทยนั้นจะเห็นว่าผู้นำประเทศจะต้องมีส่วนในการส่งเสริมศาสนา ในสมัยโบราณทั้งเจ้าและขุนนางต่างก็มีวัดที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของตน ในปัจจุบันจะมีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และงานการกุศลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบพิธีกรรมของรัฐ รวมทั้งของชุมชน ผู้นำทางการเมืองใดก็ตามที่มองข้ามในส่วนที่เป็นกฎหมาย ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ก็จะมีปัญหาในเรื่องความชอบธรรมได้ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2549 หน้า ออนไลน์)

ที่สำคัญที่สุด ประชาชนในสังคมต่างคาดหวังถึงพฤติกรรมและการแสดงความคิดเห็นของผู้นำ ว่าควรจะเป็นในรูปใดเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับประเพณีก็จะส่งผลในทางลบ ตัวอย่างเช่น กรณีประธานาธิบดีจอห์นสัน เปิดชายเสื้อให้เห็นแผลผ่าตัดที่ท้องนั้น ได้ถูกคนอเมริกันวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือในกรณีที่เอ็ดเวิร์ด เคเนี้ด ขับรถพาหญิงสาวไปตกสะพานถึงแก่ความตาย ทำให้โอกาสการเป็นประธานาธิบดีสูญสิ้นไป พฤติกรรมหรือการแสดงออกในการพูดการจาที่สะท้อนถึงการขาดวุฒิภาวะในทางอารมณ์ ในทางบุคลิกภาพ และในทางการเมืองก็อยู่ในข่ายนี้ เช่น นายจอร์จ มีนี ซึ่งลงแข่งขันในฐานะรองประธานาธิบดีของนายจอร์จ วอเรส ซึ่งลงแข่งขันประธานาธิบดีนั้น เคยกล่าวอย่างแข่งขันว่าจะเอาระเบิดปรมาณูไปทิ้งประเทศจีน ทั้ง ๆ ที่นายจอร์จ วอเรส พยายามเปิดทางว่าเป็นการพูดไม่จริง ก็ยังดันทุรังพูดต่อไปว่าจะทิ้งให้ราบเป็นหน้ากลอง เป็นต้น

จากที่กล่าวมานี้เป็นส่วนที่สามของความชอบธรรมทางการเมืองซึ่งผู้นำทางการเมืองไม่สามารถจะมองข้ามได้ ประเด็นความชอบธรรมทางการเมืองเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน เพราะมีผลโดยตรงกับการคงอยู่ของตัวผู้กุมอำนาจรัฐ และอาจส่งผลกระทบในแง่บวกและแง่ลบได้อย่างกว้างขวาง อย่างเช่น กรณีคดีของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ กับความชอบทำที่ไม่ชอบธรรม กล่าวคือ เมื่อ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 หนึ่งวันหลังครบรอบห้าปีการรัฐประหารครั้งล่าสุดในประเทศไทย รัฐประหารซึ่งประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง แต่อนุญาตให้ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญและมีภารกิจสำคัญในการปกป้องรัฐธรรมนูญยังคง

ดำรงอยู่ต่อไปได้ ศาลรัฐธรรมนูญไทยมีคำสั่งรับคำร้องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องเพื่อให้วินิจฉัยการสิ้นสุดลงซึ่งสมาชิกสภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ บนเหตุตามคำร้องว่า นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญอยู่ในวันที่สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทั้งยังมีมติให้นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย (WAY, 2019 p. Online)

สรุปได้ว่า ความชอบธรรมในการใช้อำนาจของผู้นำทางการเมือง เป็นสิ่งที่สำคัญในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองตามกฎกติกา และมีความรู้ความสามารถ มีความกล้าหาญเข้ามาแก้ไขปัญหาบ้านเมือง โดยมีพฤติกรรมการแสดงออกทางเมืองที่สอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งมีบุคลิกภาพที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง

2.2.3 อำนาจวิถีทางขึ้นสู่อำนาจ

การขึ้นสู่อำนาจของคนทั้งหลาย ไม่ว่าระดับใด หากแบ่งแยกตามกรอบของศีลธรรมจรรยา ย่อมแบ่งได้เป็นเพียง 2 ทางคือทางที่ถูกศีลธรรมกับวิธีที่ผิดศีลธรรม ทางที่ถูกศีลธรรม ย่อมต้องได้อำนาจมาโดยสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ได้มาโดยเคารพกติกาและทำตามกติกาอย่างขาวสะอาด ส่วนทางที่ผิดศีลธรรมย่อมเป็นตรงกันข้ามกับทางแรก (พระเสกสรร ไชยชาติ, 2565 หน้า 126)

การวัดสิ่งใด ๆ ก็ตาม หากยึดตามกรอบของศีลธรรมจรรยาแล้ว ย่อมมีได้เพียง ทางดังกล่าวเท่านั้น นั่นคือไม่ถูกก็ผิด ไม่ยอมรับเรื่องกึ่งผิดกึ่งถูก กึ่งดิบกึ่งดี หรือสีเทาที่ผสมผสานระหว่างขาวกับดำ แต่ผิดก็ว่าไปตามผิด ถูกก็ว่าไปตามถูก เมื่อใช้เกณฑ์วัดเช่นนี้ คงต้องมีข้อโต้แย้งว่า การกระทำที่ขาวสะอาดนั้นยากที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะมนุษย์ยังเต็มไปด้วยกิเลสตัณหาย่อมหาหนทางที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์ให้มากที่สุด แม้จะหลบ เลี่ยง หลีก หรือละเมิดศีลธรรม จรรยา กฎหมาย ก็ต้องทำข้อโต้แย้งเช่นนี้แม้จะเป็นความจริงที่เห็นอยู่ทั่วไป แต่ไม่ทั้งหมดเพราะคนที่เคารพศีลธรรม จรรยา กฎหมาย กติกานั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากเช่นกัน หาไม่แล้วสังคมมนุษย์คงไม่สามารถดำเนินต่อมาได้จนถึงทุกวันนี้ (ยุทธนา พรหมณี, 2522 หน้า 35)

การขึ้นสู่อำนาจของคนทั้งหลาย แม้จะมีอยู่เพียง 2 ทางดังกล่าว แต่แยกย่อยออกเป็นหลายวิธีตามสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และความสามารถของแต่ละคน ซึ่งในที่นี้จะขอยกวิธีการเท่าที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปมาเป็นกรณีศึกษา พอสรุปได้ 5 วิธี (วิทยากร เชียงกูล, 2548 หน้า 29) คือ

1. วิธีสืบทอด นับเป็นวิธีสามัญที่เห็นได้โดยทั่วไป มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และน่าจะเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ได้แก่ การสืบสันตติวงศ์ของกษัตริย์ การสืบทอดตำแหน่งหัวหน้าเผ่า การสืบทอดตำแหน่งหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าตระกูล การสืบทอดตำแหน่งของทายาทเจ้าของธุรกิจ เป็นต้น

2. วิธีแต่งตั้ง เป็นอีกวิธีหนึ่งที่พบเห็นได้โดยทั่วไป โดย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับในสังคมหรือองค์กร เป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้นำหรือผู้ใช้อำนาจสูงสุดของสังคม การขึ้นสู่อำนาจด้วยวิธีนี้ เกิดจากผู้ครองอำนาจอยู่ก่อนไม่มีทายาทสืบทอดอำนาจ วิธีการนี้น่าจะมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดัง ปรากฏร่องรอยในนิทาน ตำนานต่าง ๆ ที่พระราชาสวรรคตแล้วไม่มีรัชทายาท บรรดาอำมาตย์ทั้งหลายจึงเสี่ยงทายหาผู้มีบุญญาธิการมาเป็นพระราชา ในพระสูตรต่าง ๆ ที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ ก็มีเรื่องการแต่งตั้งผู้นำในลักษณะนี้ ตัวอย่างที่ชัดเจนได้แก่ การแต่งตั้งวินสตัน เชอร์ชิล เป็นนายกรัฐมนตรีอังกฤษในช่วง สงครามครั้งที่สอง เพื่อนำพาอังกฤษต่อสู้กับฮิต

เลอร์ที่เรื่องอำนาจในยุโรป ในรัฐธรรมนูญประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดไว้ว่า เมื่อประธานาธิบดีเสียชีวิตลงให้รองประธานาธิบดีขึ้งดำรงตำแหน่งแทนโดยอัตโนมัติ ก็สังเคราะห์เข้ากับวิธีนี้ได้ การคัดเลือกซีอีโอทั้งหลายขององค์กรธุรกิจในปัจจุบันก็เป็นการขึ้นสู่อำนาจของผู้นำโดยวิธีนี้นั่นเอง

3. วิธีเลือกตั้ง เป็นวิธีที่ยอมรับว่ามีความเป็นธรรมที่สุดในปัจจุบัน (แต่จะกระทำโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง) โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้แสดงเจตนาที่จะให้ใครเป็นผู้นำของตน เพื่อใช้อำนาจในการจัดการสังคมให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคน วิธีการดังกล่าวนี้มีชื่อเรียกโดยทั่วไปว่า “ระบอบประชาธิปไตย” ที่ทุกคนได้ใช้อำนาจของตนร่วมกันเลือกผู้นำหรือผู้แทนเพื่อให้ใช้อำนาจแทนทุกคนในการบริหารจัดการองค์กร

4. วิธีครอบงำ เป็นวิธีขึ้นสู่อำนาจโดยใช้อิทธิพลหรืออำนาจของตนครอบงำและบงการผู้อื่นที่เป็นผู้นำอยู่ก่อน หรือเป็นผู้ที่ตนเลือกขึ้นมาให้เป็นตัวแทน ผู้ครอบงำที่อยู่เบื้องหลังคือผู้มีอำนาจที่แท้จริง ส่วนผู้ถูกครอบงำนั้นมีอำนาจแต่เพียงในนาม ทำตามความต้องการของผู้บงการเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของชนชาติจีนที่จักรพรรดิถูกครอบงำและบงการโดย ขุนนาง หรือผู้ที่มีอำนาจมากกว่าให้ทำตามความต้องการของพวกเขาเหล่านั้น

5. วิธียึดครองเป็นวิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของผู้นำที่ใช้กันมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ในสมัยโบราณที่ปกครองด้วยระบบกษัตริย์เรียกว่าเป็นการขึ้นสู่อำนาจด้วยการปราบดาภิเษก คือยึดอำนาจจากกษัตริย์องค์ก่อนแล้วตั้งตนเป็นกษัตริย์แทน ตามมาด้วยการกำจัดคนของกษัตริย์องค์ก่อนเพื่อป้องกันการแก้แค้น จึงปรากฏว่ามีการฆ่าฟันกันล้มตายเป็นอันมาก ในสมัยปัจจุบันก็คือการรัฐประหาร หรือปฏิวัติ หรือวิธีการใด ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันนี้แม้แต่ในสังคมที่เรียกกันว่าประชาธิปไตย มีการเลือกตั้ง แต่หากการเลือกตั้งนั้น เป็นไปอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม มีการใช้อำนาจในทางมิชอบ กระทำผิดกฎหมาย ได้มาโดยวิธีการสกปรก ก็น่าจะเรียกว่าเป็นการยึดครองแบบหนึ่งได้ ที่กล่าวมาทั้ง 5 ประการ (เสน่ห์ จามริก, 2542 หน้า 39) คือวิธีขึ้นสู่อำนาจที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อำนาจทางการเมือง คือความสามารถที่กำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรมตามวิถีของการใช้อำนาจอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และเมื่อมีการบังคับใช้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ผู้ที่ถูกบังคับจะต้องปฏิบัติตามด้วย หรือความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมเหนือผู้อื่น หรือความสามารถในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมามีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมตนตามความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความจริงทางการเมือง

2.3.1 ความหมายความจริงทางการเมือง

สำหรับความจริงในทางการเมืองนั้น จะได้อธิบายผ่านการเมือง ความหมาย “การเมือง” ในที่นี้ใช้ในความหมายกว้าง คือไม่ได้จำกัดพื้นที่คำอธิบายภายใต้กรอบของรัฐ สถาบันทางการเมือง หรือตัวนักการเมืองเท่านั้น แต่การเมืองหมายถึง ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้คนในสังคม และการเมืองจะเกิดขึ้นเมื่อมีความขัดแย้งและไม่ลงรอยของความหมายของสิ่งนั้น (มีข้อถกเถียงเกิดขึ้น) ในที่นี้ผู้ศึกษาพยายามชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและความจริง นั้นอยู่ที่มีความ

พยายามสร้างและให้ความหมาย “ความจริง” ในหลายลักษณะ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าความจริงมีความหมายไม่หยุดนิ่ง และบ่อยครั้งมีมิติการเมืองแฝงอยู่ในทุก ๆ ความหมายของสิ่งนั้นเสมอ ว่าด้วย “ความจริง” ใน “คนนอก” เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า ปัญหาว่าด้วยความจริง (Truth) (ในภาษาไทยคำว่า Truth เองกลับมีปัญหาในการสื่อความมากมายที่อาจจะมีความหมายซ้อนทับ ข้อเท็จจริง (Fact) หรือความเป็นจริง (Reality) ในที่นี้จึงขอใช้คำว่า truth หรือความจริงในความหมายหยาบ ๆ สามารถดูการแบ่งแยกดังกล่าวที่ชัดเจนได้ในงาน ชัยวัฒน์ สถาอานนท์, สังคมศาสตร์กับการจัดการ “ความจริง” (ยุภาพร ตัะรังสี, 2560 หน้า 280) ในสังคมไทย ยังคงเป็นสิ่งที่นักปรัชญาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันให้ความสนใจ บ้างก็ยอมรับในการมีอยู่ของ “ความจริง” เช่น ในสายปรัชญากรีกคลาสิกอย่างเพลโต ที่ให้ความสำคัญและเชื่อว่ามีบางอย่าง “จริง” และเป็นสิ่งที่นักปรัชญาจะต้องแสวงหาความจริงนั้น (Quest for the truth) มากกว่าที่จะครอบครองความจริง (Strauss, 1959 p. 11) และเพลโตยังเชื่ออีกว่า “ความจริง (Truth)” หรือในภาษากรีก เรียกว่า Aletheia ซึ่งหมายความถึงมี “ความจริง” บางอย่างดำรงอยู่และเป็นสิ่งที่เป็นนิรันดร์และไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่นักทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Post-modern) มักจะตั้งคำถามต่อการดำรงอยู่ของ “ความจริง” และเชื่อว่าไม่มีอะไรที่ “จริงแท้หนึ่งเดียว” “ความจริง” ที่เกิดขึ้น ล้วนถูกสร้าง/ถูกผลิตขึ้นมาในรูปของความรู้และอำนาจตามความเข้าใจของนักคิดคนสำคัญอย่างมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) หรือกระทั่งริชาร์ค รอลตี้ (Richard Rorty) ที่ให้ความสำคัญกับเหตุผลข้ออ้าง (Justification) เนื่องจากว่า ในปัจจุบันเหตุผลข้ออ้างมักกลายเป็นความจริงไปได้เสมอ (Rorty, 1999 p. 32) สิ่งที่นักคิดรุ่นหลังให้ความสนใจจึงอยู่ที่ใคร/อะไร เป็นผู้ผลิตความจริงเหล่านั้นขึ้นมา ในแง่นี้ผู้ศึกษาเห็นว่า มีมิติการเมืองซ่อนและแฝงฝังอยู่ในการกระบวนการสร้างความหมายของ” ความจริง” ขึ้นมาในสังคม

นอกจากความหมายของ “ความจริง” จะมีปัญหาในแง่นิยามแล้ว การใช้คำว่า Truth อันหมายถึง ความจริงยังสร้างปัญหาไม่แพ้กัน เพราะยังมีคำภาษาอังกฤษ ที่คล้ายกันอีกคือว่า “Fact” และ “Reality” ซึ่งแปลว่า “ข้อเท็จจริง” และ “ความเป็นจริง” ตามลำดับ ซึ่งในงานศึกษาของชัยวัฒน์สถาอานนท์ (ชัยวัฒน์ สถาอานนท์, 2547 p. 15-16) เห็นว่า คำเหล่านี้มีปัญหาในการเข้าใจอย่างน้อยสามประการคือ 1) ความเป็นจริงไม่ใช้สัจจะที่อยู่เหนือความนึกคิด “ความเป็นจริง” เป็นสิ่งที่รับรู้และก่อรูปได้หลากหลายและซับซ้อน ฉะนั้นควาหมายของ “ความจริง” มีได้หลายระดับแตกต่างไปในแต่ละฐานความรู้ทางทฤษฎีและญาณวิทยาของแต่ละคน 2) คำเหล่านี้เมื่อถูกใช้ในภาษาอังกฤษมีความแตกต่างจากภาษาไทย คือสามารถใช้โดยมีรูปเอกพจน์หรือพหูพจน์ก็ได้ (truth-truths) ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของภาษา เพราะเมื่อแปลงเป็นภาษาไทย ความหมายของคำมีความซับซ้อนมากกว่า 3) ในโลกทางการเมือง “เหตุผลข้ออ้าง (Justification) กลายเป็น “ความจริง (Truth)” ไปได้เสมอ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ในแง่นี้แล้ว “ความจริง (truth)” มักถูกนำมาใช้ในทางการเมืองเสมอ กระบวนการนำมาใช้จึงเกี่ยวข้องกับการผลิต (Production) การคัดเลือก (Selection) การจัดวาง (Positioning) และการนำเสนอ (Presentation) ซึ่งเป็นส่วนผสมของ “ข้อเท็จจริง” และ “ความเป็นจริง” ตลอดจนการให้ “ความหมาย” (Meanings) ด้วยการรักษา

“ความหมายเดิม” หรือเปลี่ยนแปลงสร้าง “ความหมายใหม่” ปัญหาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัญหาการจัดการ “ความจริง” ทั้งสิ้น (ชัยวัฒน์ สถาอานนท์, 2547 หน้า 17) ในขณะทั้งงานวรรณกรรม/นวนิยาย/งานเขียน ผู้เขียนไม่สามารถผูกขาดความหมายไว้ได้ เพราะความหมายในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตัวงานเขียนกับผู้อ่าน “ความหมาย” ในงานเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากการตีความของผู้อ่านด้วยส่วนหนึ่ง (ทั้งความรู้และประสบการณ์) กับอีกส่วนหนึ่งคือความจงใจของผู้เขียนอย่างในกรณีของ “คนนอก” เราไม่อาจเดาใจ อัลแบร์ การ์มูส์ ผู้เขียนได้ว่า ต้องการเสนอความจริงอะไรให้กับผู้อ่าน ซึ่งอาจเป็นความจริงในแบบที่ “เมอโซเป็น” คือมนุษย์อาจทำอะไรตามอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ซึ่งในบางลักษณะอาจไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล หรือที่อัลแบร์ การ์มูส์ เรียกว่า “Absurd” ซึ่งหมายถึง “สภาวะที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล” โดยเขาได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “โลกที่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล ไม่ว่าเหตุผลนั้นจะถูกหรือผิด ยังคงเป็นโลกที่มนุษย์รู้สึกคุ้นเคยและเข้าใจ แต่ในโลกที่ปราศจากซึ่งเหตุผลมายาและความหลงผิดใด ๆ ทำให้มนุษย์รู้สึกแปลกแยกและรู้สึกว่าตนเป็นคนนอก (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, 2548 หน้า 205) และดังนั้นการที่มีคนอย่างเมอโซเขาจึงกลายเป็นคนนอกของสังคม การกระทำของเขาจึงไม่เป็นที่ยอมรับ การที่ไม่ร้องไห้ในงานศพแม่จึงทำให้เขาต้องถูกตัดสินประหารชีวิต ซึ่งเอาเข้าจริง ๆ แล้วคำตัดสินดังกล่าวดูจะไร้เหตุผล แต่เป็นเหตุผลที่คนในสังคมรับได้ เมอโซจึงผิดเพราะไม่ทำตามกฎเกณฑ์แบบแผนของสังคมและประการต่อมา คือเมอโซเป็นตัวละครที่การ์มูส์ต้องการสะท้อนให้เห็นว่า ตัวละครตัวนี้ไม่พูดไปกว่าสิ่งที่ตัวเองคิด และเขาก็ไม่พูดอะไรที่เกินจริง (การที่อัลแบร์ การ์มูส์ พูดเช่นนี้ย่อมสะท้อนญาณวิทยา (Epistemology) ของการ์มูส์ว่าเป็นแบบประจักษ์นิยม (Empiricism) เพราะเชื่อว่าภาษาสามารถสะท้อนแทนสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสำหรับนักทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยมแล้ว ความเข้าใจต่อภาษาแบบนี้นับว่ามีปัญหา เพราะภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้มีความหมายลื่นไหลไม่รู้จบ ดังนั้นการที่การ์มูส์ บอกว่าเมอโซนั้นเป็นตัวแทนของสัจจะ เพราะ “ไม่พูดไปกว่าสิ่งที่ตัวเองคิดและเขาก็ไม่พูดอะไร ที่เกินจริง” จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เมอโซคดีหรือรู้สึก กับสิ่งที่เมอโซพูดออกมาย่อมมิใช่สิ่งเดียวกัน หากแต่เป็นการสร้างภาพตัวแทน (Representation) ในรูปของภาษาขึ้นมา ฉะนั้นการที่เมอโซพูดอะไรไปตามความรู้สึกของตนเองนั้นเป็นการซื่อสัตย์ต่อคำพูดของตัวเอง อาจกล่าวได้หรือไม่ว่าว่า เมอโซเองยึดมั่นในสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นความจริง แต่ความจริงที่เขายึดมั่นนั้นอาจเป็น “ความจริง” ที่สังคมไม่ยอมรับ และความจริงอันนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เขาต้องถูกประหารชีวิต เพราะเขาฆ่าคนอาหรับตายจริง ซึ่งเขาจะโกหกก็ได้ในการให้ปากคำต่อศาลเพื่อให้ตัวเองรอด แต่เมอโซก็เลือกที่จะไม่ทำ (เลือกที่จะซื่อสัตย์ต่อตัวเอง) แม้ความจริงจะมีความสำคัญกับเมอโซเพียงใดนั้น แต่ความจริงที่เกิดขึ้นจริงกับเมอโซในเรื่องที่มีเพียงผู้อ่านเท่านั้นที่รู้ (อ่านจากการเล่าเรื่องของเมอโซ) เพราะผู้อ่าน เป็นผู้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมด ทำให้ง่ายต่อการตัดสินที่จะเข้าข้างเมอโซไม่มากก็น้อย แต่ความจริงที่คนส่วนใหญ่ในนิยายเรื่องนี้เชื่อนั้น เป็นความจริงที่ไม่จริง ตัวอย่างเช่น การที่คนพากันชี้ชัดลงไปว่าเมอโซไม่รักแม่จึงส่งแม่ไปที่บ้านพักคนชรา เอาเข้าจริงแล้ว เป็นความจริงที่ว่า เมอโซกับแม่ไม่ได้มีปัญหากันการส่งแม่ไปอยู่ที่บ้านพักคนชราไม่ใช้เขาไม่รัก ไม่สนใจแม่ แต่เพราะเขาไม่มีเงินมาก

พอที่จะเลี้ยงแม่ได้ และเมอโซเองก็เห็นว่าการที่แม่ไปอยู่บ้านพักคนชรา ทำให้แม่มีเพื่อนและมีอะไรทำ แทนที่จะได้แต่นั่งมองว่าเมอโซจะทำอะไรไปวัน ๆ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งความจริงที่ว่า เมอโซเป็นคนแปลกแยกจากสังคมที่เขาอยู่อาศัย เขาไม่แยแสต่อบรรทัดฐานนั้นมากไปกว่าความรู้สึกของเขาเอง และจริงยิ่งกว่านั้นคือไม่มีใครรู้หรือเข้าใจว่า เขาเป็นอย่างไร นอกจากตัวเขาเอง ฉะนั้น การให้ปากคำจากผู้คนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวพันกับเมอโซนั้นก็ไม่สามารถสะท้อนแทนความจริงที่เมอโซเป็นได้นอกจากตัวเขาเองจะต้องบอกเล่าสิ่งเหล่านั้นออกมา

ดังนั้นการเมืองว่าด้วยความจริงใน “คนนอก” จึงเป็นความจริงที่ขึ้นอยู่กับการให้เหตุผลและหากไม่ผิดอาจจะกล่าวได้ว่า “ความจริง” ในเนื้อเรื่องเป็น “ความจริง” ที่ถูกนิยามให้ความหมายและได้รับการยอมรับจากสังคมที่อยู่อาศัยเป็นสำคัญ ไม่ใช้ความจริงแท้ที่สมบูรณ์ในตัวเอง เพราะถ้ามีความจริงดังกล่าว จะมีความจริงอื่น ๆ ที่จริงกว่านั้น มาพิพากษาการกระทำของเมอโซได้หรือ?

สรุปได้ว่า ความจริงทางการเมือง หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้าง/ถูกผลิตขึ้นมาในรูปของความรู้และอำนาจ ที่ให้ความสำคัญกับเหตุผลข้ออ้างตามความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้คนในสังคม และการเมืองเมื่อมีความขัดแย้งและไม่ลงรอยของความหมายของสิ่งนั้น

2.3.2 อำนาจ และความจริง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าความจริงจะมีลักษณะอำนาจในการจัดการในตัวของมันเอง ถูกผลิตขึ้นมาในรูปของความรู้และอำนาจ ซึ่งอำนาจกับความจริงจะอยู่ตรงข้ามกัน อำนาจต้องการบังคับให้ทุกอย่างเป็นไปในแนวเดียวกัน แต่ความจริงต้องอาศัยเสรีภาพ เพราะความจริงไม่ใช่สิ่งที่จะปรากฏออกมามาให้เราเห็นได้โดยง่าย แต่ต้องใช้กระบวนการทางปัญญาในการค้นหา ไม่ว่าจะเป็นความจริงทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางโลก แม้กระทั่งทางธรรมก็ต้องอาศัยกระบวนการทางปัญญา การแสวงหาความจริงต้องอาศัยเสรีภาพ เพราะว่ามนุษย์มีความจำกัด มีอคติ แต่ถ้ามีเสรีภาพก็เปิดโอกาสให้คนสามารถแสวงหาความจริงได้โต้เถียงได้ เพื่อพิสูจน์ว่าอะไรคือความจริงกันแน่ ต้องอาศัย เสรีภาพและความหลากหลาย แต่อำนาจต้องการทำให้ทุกอย่างอยู่ในแนวเดียวกัน อำนาจไม่ชอบเสรีภาพ เพราะฉะนั้นอำนาจจึงเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงความจริง และความจริงต้องอาศัยการตั้งคำถาม ซึ่งเป็นกระบวนการหรือศิลปะในการเข้าถึงความจริง ถ้าตั้งคำถามถูกก็สามารถค้นพบความจริง แต่อำนาจไม่ต้องการการตั้งคำถามเพราะว่าอำนาจต้องการ ให้ทุกคนเชื่อหรือสยบ เช่น การที่ทุกคนเชื่อนายกฯ เพราะมีอำนาจ แต่เมื่อมีใครที่ไม่เชื่อในนายกฯ เพราะว่าอำนาจถูกลดทอนลง ซึ่งอำนาจจะภูมิใจ และเชื่อมั่นว่าทุกอย่างจัดการได้ ถ้ามีเงินและมีอำนาจทางการเมือง สามารถจัดการใครก็ได้ แต่ความจริงไม่ยอมให้ใครจัดการ ความจริงก็คงอยู่เช่นนั้น เพียงแต่ว่าเราจะเข้าถึงความจริงได้หรือไม่ นี่คือสิ่งที่อำนาจยอมรับไม่ได้ เพราะฉะนั้นจะพยายามบิดเบือนความจริง อันที่จริง ความจริงบิดเบือนไม่ได้ แต่การสร้างความจริงที่บิดเบือนได้ เรียกว่าความเท็จ หรือการสร้างความเท็จเข้ามาแทนความจริง เรียกว่าความจริงเท็จ อำนาจเกลียดและกลัวความจริง เพราะอำนาจทำอะไรความจริงไม่ได้ ได้แต่เพียงแค่สร้างความเท็จเข้ามาทดแทนความจริง อำนาจและความจริงก็เหมือนอยู่คนละขั้ว ผลก็คือผู้มีอำนาจจะเกลียดและกลัวความจริง แต่ไม่สำคัญเท่ากับอำนาจที่เข้าไปผูกขาดความจริง เพราะเมื่อผูกขาดความจริงก็จะรู้สึกว่าอยู่ในฝ่ายที่ถูกต้อง เพราะเมื่อผูกขาดความจริงก็จะรู้สึกว่าอยู่ในฝ่ายที่ถูกต้อง และคิดว่าเข้าถึงความจริงสูงสุดแล้ว ซึ่งสามารถทำให้เกิดการทำลายล้างมากมาย ในสารวันสันติภาพสากล ปี 2549 (ยุติธรรมและสันติ, 2565 หน้า ออนไลน์) ได้กล่าว ถึงกลุ่มที่คลั่ง

ศาสนากลุ่มก่อการร้ายว่าอันตรายอย่างไร ส่วนหนึ่งคนเหล่านี้เชื่อว่าเขาเข้าถึงความจริง แล้วและเขาเท่านั้นที่เข้าถึงความจริงคนอื่นไม่สามารถเข้าถึงความจริงได้ ฉะนั้น ถ้าไม่เชื่อเขาก็ต้องตาย หรือถูกจับกุม นี่คืออำนาจที่น่ากลัวยิ่งกว่าอำนาจใด ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้สันติภาพไม่เกิดขึ้น เมื่อผู้มีอำนาจ เชื่อว่าเขาคือผู้ผูกขาดความจริง ซึ่งไม่ได้ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับผู้ที่คลั่งศาสนาหรือคลั่งอุดมการณ์เท่านั้น ในสมัยสตาลิน เลนิน หรือพอลพต คนเหล่านี้เชื่อว่าเขาผูกขาดความจริงเกี่ยวกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ความจริงเกี่ยวกับการต่อสู้ทางชนชั้น ความจริงที่จะนำไปสู่โลกอุดมคติ ความจริงเหล่านี้เขาเข้าถึงแล้ว และเป็นความจริงสูงสุดที่ไม่มีใครเข้าถึง เพราะฉะนั้นใครที่ตั้งคำถามหรือปฏิเสธก็จะถูกกำจัด นี่คืออำนาจที่ผูกขาดความจริง ซึ่งตรงนี้เป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังมาก ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า ความยึดติดในทิฐิอุดมการณ์ ภาษาบาลีเรียกว่าทิฐิปาทาน ยึดติดในทิฐิความเห็นหรือทฤษฎี ที่ยึดติด เพราะคิดว่าตัวเองเข้าถึงความจริงแล้ว และสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปสู่การทำลายล้างได้ โลกนี้ไม่มีสันติภาพเพราะเกิดจากผู้มีอำนาจต้องการจะสถาปนาความจริงในแบบฉบับของตนเอง และสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือสงครามระหว่างศาสนา สงครามระหว่างอุดมการณ์ เพราะต่างเชื่อว่าตนเองได้ผูกขาด ความจริงตั้งแต่สงครามครูเสด (มะลิ ทิพพ์ประจง, 2562 หน้า 22) สงคราม 3 ปีในยุโรป สงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามเย็น และยังคงมี อย่างนี้เรื่อยไป (ลดาวัลย์ มะลิไทย, 2560 หน้า 1)

ในขณะเดียวกันความจริงก็มีอำนาจ อย่างที่มหาตมาคานธี เรียกว่า สัตยาเคราะห์ คือกระบวนการที่เอาความจริงมาแสดง โดยการยึดมั่นในความจริงอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะโดนกระทำทารุณต่าง ๆ ก็ไม่จะไม่ถอย ในแนวทางสันติวิธีให้ปรากฏในการท้าทายความจริงที่มีการเสกสรรขึ้นมา ซึ่งสามารถสั่นคลอนระบบ กฎหมายและโครงสร้างที่อยุติธรรมได้ ทั้งหมดนี้ต้องใช้พลังแห่งสัจจะ แต่ไม่ใช้การใช้พลังแห่งการพูด เพียงอย่างเดียวยงต้องเอาตัวเข้าไปขวางโครงสร้างที่อยุติธรรม ดังกรณีที่มาร์ติน ลูเธอร์คิงให้คนดำไปนั่งในสถานที่ของคนขาว ซึ่งหมายถึงการนำเอาความจริงมาเปิดเผยว่าคนถูกยัดเยียดให้ยอมรับว่า เป็นพลเมืองชั้นสอง ถูกเลือกปฏิบัติได้ ในการทำเช่นนี้จะถูกมองว่าก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม แต่ที่จริงแล้วเป็นการสถาปนาสันติภาพให้เกิดขึ้น คือโครงสร้างที่ตั้งเป็นสัจจะและความยุติธรรมอย่างแท้จริง การยึดมั่นในความจริง โดยไม่ใช้กำลังอาวุธ ใช้สันติวิธีและหลักอหิงสา จะเป็นการเขย่าโครงสร้างที่อยุติธรรมและไม่มีสันติ และสามารถก่อให้เกิดสันติภาพได้ในที่สุดเพราะสังคมได้ยอมรับความแตกต่าง อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงสีผิว เชื่อชาติ ศาสนา ความจริงมีพลัง โดยไม่ต้องอิงอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น แต่สิ่งที่ต้องระวัง คืออย่าไปยึดมั่นในความจริงของตน จนกระทั่งไม่รับรู้ความจริงของผู้อื่น โดยเฉพาะศาสนิกชนซึ่งจะเป็นที่มาของความรุนแรงและความไม่มีสันติ ความจริงมีหลายระดับ ความจริงที่ดีก็มี ความจริงที่ไม่อยากเปิดเผยก็มี ผู้มีอำนาจจึงเลือกที่จะเปิดเผย ความจริงเพียงด้านเดียว และไม่เปิดเผยความจริงที่เป็นผลเสีย ความจริงมีหลายระดับขึ้นอยู่กับว่าเรา จะมีปัญญามองไปได้ในระดับใด

นอกจากนี้ยังมีความจริงที่มีประโยชน์ และความจริงที่ไร้ประโยชน์ ตรงนี้คือสิ่งที่เราต้องใช้ปัญญาแยกแยะจากสื่อต่าง ๆ เราจะเข้าถึงความจริงได้อย่างไร การโยงเข้าถึงสันติภาพ ต้องมีความจริงถึงจะเกิด สันติภาพ และต้องเป็นความจริงที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความถูกต้องและยุติธรรม ที่ใดที่มีการสกัดกั้นความจริง ที่นั้นไม่มีสันติภาพ เวลานี้มีการกล่าวหากลุ่มที่คลั่งศาสนาหรือกลุ่มที่ก่อความรุนแรง ว่าเป็นพวกที่ทำลายสันติภาพ แต่เราต้องมองอีกด้านหนึ่งว่าคนเหล่านี้ก็เป็นผลพวงจาก สังคมและโครงสร้างทางการเมืองซึ่งไม่อนุญาตให้ความจริงหรือเสรีภาพ

เกิดขึ้น กระบวนการก่อการร้ายไม่ใช่ตัวก่อการแต่เป็นเหยื่อของความอยุติธรรมและอำนาจนิยมที่ปิดกั้นเสรีภาพในการแสวงหาความจริง เพราะฉะนั้นการจะต่อสู้กับขบวนการเหล่านี้ต้องไม่สู้ด้วยอาวุธ แต่จะเป็นการสู้ด้วยการเปิดเผยความจริง และใช้เสรีภาพในการแสวงหาความจริง ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ไขความอยุติธรรมได้

ความจริงเป็นกุญแจไปสู่สันติภาพ ทำให้ความเลวร้าย ความอยุติธรรม ไม่สามารถหลบซ่อนอยู่ได้ เพราะความจริงได้เปิดเผยสิ่งเหล่านี้ออกมา ความจริงทำให้การจัดการแก้ไขได้ถูกต้อง ความจริงเป็นสะพาน ไปสู่สันติภาพได้ โดยเฉพาะเมื่อความจริงนั้นเป็นความจริงที่เป็นสาระ และความจริงยังนำไปสู่ความรักได้ด้วย ซึ่งความรักนำไปสู่สันติภาพ ถ้าเราเข้าใจคนอย่างครบถ้วนรอบด้าน จะทำให้เราเกลียดกันน้อยลง ความรักและความเมตตาเกิดขึ้น สันติภาพก็จะสามารถเกิดขึ้นได้ (พระไพรสาร วิสาโล, 2549 หน้า ออนไลน์)

สรุปได้ว่า ความจริงทางการเมือง เป็นการแสดงทางเหตุผลข้ออ้าง กลายเป็นความจริง (Truth) ได้เสมอ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และความจริง (truth) มักถูกนำมาใช้ในทางการเมือง โดยกระบวนการนำมาใช้เกี่ยวข้องกับการผลิต (Production) การคัดเลือก (Selection) การจัดวาง (Positioning) และการนำเสนอ (Presentation) ที่มีอำนาจในการจัดการเปิดเผยความจริงให้เกิดความยุติธรรม และมีเสรีภาพในการแสวงหาความจริงในทางการเมือง

2.3.3 กระบวนการค้นหาความจริง

1. กระบวนการค้นหาความจริงในเชิงปรัชญามนุษย์

กระบวนการแสวงหาความจริงในเชิงปรัชญามนุษย์ถือได้ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐที่รู้จักคิด มีการพัฒนาการมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์จนกระทั่งปัจจุบัน มนุษย์ในสมัยก่อนได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เห็นภัยธรรมชาติจึงเกิดความสงสัยและประหลาดใจในสิ่งที่ได้พบเห็น จึงพากันพยายามที่จะทำความเข้าใจกับสภาพเหล่านั้น โดยพยายามแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เห็นว่ามันคืออะไร เป็นไปอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไรมีสภาพความแท้จริงเป็นอย่างไรกันแน่ นั่นก็แสดงให้เห็นว่าอภิปรัชญาเกิดมาจากความสงสัย (Doubt) หรือความแปลกใจ (Wonder) เกี่ยวกับธรรมชาตินั่นเอง ความพยายามในการหาคำตอบเหล่านี้ ได้ถูกถ่ายทอดมายังอนุชนรุ่นหลัง จนทำให้เกิดเป็นกลุ่มชนที่มีแนวความคิดลักษณะเดียวกันเกิดขึ้น แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินั้นได้เป็นบ่อกำเนิดของปรัชญา เพราะมนุษย์รู้จักคิดหาเหตุผลในสิ่งที่ได้ประสบพบเห็นหรือสิ่งที่ปรากฏ แนวคิดแบบวัตถุนิยมนี้ปรากฏทั้งในปรัชญาฝ่ายตะวันตกและตะวันออกนักปรัชญาตะวันตกที่สำคัญ เช่น ธาเลส (Thales), คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) หรือเอพิคคิวรัส (Epicurus) เป็นต้น ที่เห็นว่าสรรพสิ่งมีอยู่และวัตถุหรือสสารเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นที่สามารถสร้างความสุขให้กับมนุษย์ได้ สิ่งอื่นที่ไม่ใช้สสาร ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง ส่วนในปรัชญาตะวันออก มีกลุ่มที่สนับสนุนเรื่องของวัตถุนิยมได้แก่ กลุ่มปรัชญาจารวาก หรือลัทธิโลกายัตของอินเดีย ที่มีความเห็นว่า สรรพสิ่งมีหรือเกิดขึ้นมาได้เพราะเกิดจากการรวมตัวของธาตุ 4 คือดิน น้ำ ลม ไฟ อย่างเหมาะสมเท่านั้น เมื่อธาตุเหล่านี้แตกสลายไปทุกสิ่งจะสูญสิ้นไม่มีอะไรเหลือ (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2514 หน้า 64-65)

ความจริง (Truth) หรือ “สัจจะ” มีลักษณะเป็นนามธรรม เมื่อเราพูดถึงความจริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรามักหมายถึง หลักการที่มีอยู่แน่นอนมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงของสิ่งนั้น เช่น “ชีวิตเป็นทุกข์” “สังขารเป็นของไม่เที่ยง” “ไม่มีอะไรเกิดจากความว่าง เปล่า” ล้วนแต่เป็นการบอก “ความ

จริง” ทั้งสิ้น ทัศนะในเรื่องของความจริงนั้น ในทางปรัชญาข้อโต้แย้งว่าสิ่งใดมีอยู่จริง เป็นอย่างไร และดำรงอยู่ในลักษณะไหน ปรากฏอยู่ในมุมมองด้านภววิทยาของเกือบทุกแนวคิดหรือสำนักคิด ความจริงแบบจิตนิยมเห็นว่า ความเป็นจริงขึ้นอยู่กับความคิดหรือจิตของมนุษย์อะไรที่เราคิดว่ามีอยู่จริง สิ่งนั้นก็คือความเป็นจริงสำหรับเรา ความจริงมุมมองแบบวัตถุนิยมหรือสสารนิยมกลับเห็นว่า สิ่งที่มีอยู่จริงหรือเป็นจริงคือสิ่งที่เป็นวัตถุ มีเนื้อหนัง สัมผัสได้หรือชั่งตวง และวัดได้เพราะฉะนั้นอะไรที่มองไม่เห็น หรือสัมผัสไม่ได้ไม่ใช้สิ่งที่มีอยู่จริง ส่วนความจริงมุมมองแบบสัจนิยมหรือพุทธปรัชญามีความเห็นต่างออกไปว่า ความเป็นจริงหรือการมีอยู่จริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับตัวของสิ่งนั้นเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของมนุษย์สั่งที่มีอยู่จริงดังกล่าวอาจจะมองไม่เห็น หรือสัมผัสไม่ได้ก็ได้แต่มนุษย์ สามารถค้นพบสิ่งนั้นได้การมองความเป็นจริงที่แตกต่างกันระหว่างมุมมองต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีความเชื่อในความจริงไม่เหมือนกัน การมองความจริงที่ต่างกันจึงมีผลให้มนุษย์ยอมรับสิ่งที่เป็นความรู้แต่ละด้านได้ต่างกันรวมทั้งแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่อาจจะผิดแผกกันตามมา ปรัชญาจิตนิยมเชื่อว่าความจริงสูงสุดมีลักษณะเป็นจิตหรือนามธรรม จิตจึงมีความสำคัญกว่าวัตถุ จิตนิยมโดยทั่วไปยอมรับว่าความจริงมีสองอย่าง คือจิตและวัตถุ ส่วนปรัชญาสสารนิยมมีทัศนะยอมรับความเป็นจริงแท้มีอยางเดียว คือสสาร และรับรู้ได้ด้วยประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

ความเป็นจริง หมายถึงภาวะที่มีอยู่จริงภาวะที่เป็นอย่างนั้นแน่แท้ไม่กลับกลายเป็นอย่างอื่น สิ่งที่มีอยู่จริง คือสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอยู่จริง เป็นอยู่จริง จะมีสิ่งอื่นรับรู้ว่ามีอยู่จริง เป็นอยู่จริงหรือไม่ก็ตาม ก็มีอยู่และเป็นอยู่โดยภาวะของสิ่งนั้นเอง (พระมหาสำรอง สญฺญโต และคณะ, 2563 หน้า 109)

ข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริง (Fact) คือปรากฏการณ์ของแต่ละสิ่งที่เกิดขึ้นความจริงที่ประจักษ์ชัดเหตุการณ์ที่เป็นจริง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556 หน้า 36) ความรู้เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยประจักษ์ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หูจมูก ลิ้น และกาย และข้อเท็จจริงสามารถแยกข้อเท็จจริงออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อเท็จจริงอันเป็นที่ยอมรับรวมกัน (Agreement fact) คือข้อเท็จจริงที่มีคุณสมบัติอันเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมตกลงยอมรับรวมกัน (Del Kiernan-Lewis, 2000 p. 52) ข้อเท็จจริงที่ยอมรับรวมกัน ซึ่งเทียบได้กับประพจน์ อาจไม่มีความสัมพันธ์ถูกต้องเป็นจริงก็ได้ เป็นแต่เพียงการยอมรับรวมกัน เช่น ในปรัชญาตะวันตกโบราณผู้คนทั้งหลายจำนวนมากมีความเชื่อว่าโลกแบน คนในสมัยนั้นก็ยอมรับข้อเท็จจริงร่วมกัน

2) ข้อเท็จจริงเชิงวัตถุวิสัย (Objective fact) คือข้อเท็จจริงที่มีฐานะเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัย หรือเป็นประพจน์ที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย เช่น “โดยข้อเท็จจริงนั้นโลกกลม” ดังนั้นข้อเท็จจริงเชิงวัตถุวิสัย จึงย่อมมีการเชื่อมโยงกันอย่างจำเป็นระหว่างความเชื่อตามข้อเท็จจริงกับข้อเท็จจริงเชิงวัตถุวิสัย ซึ่งก็ต้องสัมพันธ์กับตัวข้อเท็จจริงอย่างตรงกัน

การรับรู้และให้ค่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของมนุษย์นี้ แม้จะมีประโยชน์ในการสื่อสารและทำความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ แต่ก็เป็นที่มาของความยึดมั่นในตัวตน การมองโลกแบบแยกส่วน เกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์ เป็นความรับรู้ที่ผิดพลาด หากแต่มนุษย์จะได้ตระหนักรู้ถึงความผิดพลาดและความถูกต้องในการรับรู้ของตน มนุษย์ย่อมเกิดปัญญาที่จะรู้จักโลกและสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง พุทธปรัชญาได้แบ่งความจริงของสิ่งทั้งหลายออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) สมมติสัจจะ เรียกว่า เนยยตฺถ (Indirect meaning) หมายถึง ความจริงที่เป็นสมมติ คือสรรพสิ่งถูกสมมติให้เป็นสิ่งนั้น สิ่งนี้เพื่อให้เป็นสื่อกลางแห่งความเข้าใจตรงกัน เพื่อง่ายต่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเรียกขานตรงกัน เช่น มนุษย์สมมติเรียกสัตว์ประเภทหนึ่ง ที่มีสี่ขา มีลำตัวคล้ายสุนัข แต่มีขนาดที่ใหญ่กว่า มีหน้ายาว มีหาง วิ่งเร็ว ใช้ขี่ได้และกินหญ้าว่า ม้า ซึ่งม้าเป็นสัตว์ประเภทหนึ่ง มนุษย์ทุกคนอาจรู้และเข้าใจตรงกัน

2) ปรมัตถสัจจะ เรียกว่า นีตตฺถ (Direct meaning) หมายถึง ความจริงล้วนปราศจากการสมมติเป็นจริงตามสภาพ มิได้สมมติเรียกขานเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ไม่ว่ามนุษย์จะเรียกสิ่งนั้นว่าอย่างไร จะเรียกถูก หรือผิดก็ตาม แต่สิ่งที่ถูกเรียกนั้น หรือสิ่งนั้น ก็ย่อมมีสภาพที่เป็นความจริงอยู่อย่างนั้น ต่อให้เรียกสิ่งนั้นว่า เป็นสิ่งอื่น หรือทำให้เป็นสิ่งอื่น ก็ย่อมจะไม่ทำให้ความจริงตามสภาพนั้นหมดไปหรืออาจหายไป ขอให้เข้าใจตรงกันก่อนว่า ความจริงแบบปรมัตถ์นี้ไม่สามารถที่จะใช้คำพูดใด ๆ มาอธิบายได้เรียกว่า อนีรวจนะ แปลว่า ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูดสำหรับผู้ที่จะรู้ความจริงแบบปรมัตถ์นั้น ก็คือพระอรหันต์

มนุษย์พยายามแสวงหาความจริงมาตลอด และสะสมเป็นความรู้ต่าง ๆ มากมาย โดยเชื่อว่าความจริงคือความรู้ที่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งความจริงเช่นนี้ถ้าจะมีได้ก็คือความจริงวัตถุวิสัย (objective truth) เพราะเชื่อว่ามีความตรงกันระหว่างความเป็นจริงวัตถุวิสัยที่อยู่ภายนอกผู้สังเกต/ผู้รู้ กับเครือข่ายตรรกะที่อยู่ในความคิดของผู้สังเกต/ผู้รู้ เขาเข้าใจโลกว่าอย่างไรโลกก็เป็นเช่นนั้น และมุ่งแต่ที่จะหาความเป็นจริงที่อยู่นอกตัวปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นจากนิยามดังกล่าว เพราะกลับพบว่าบนความเป็นจริงเดียวกัน มนุษย์สามารถสร้างอภิปรัชญา ซึ่งเป็นการตีความความเป็นจริงเดียวกันนั้นได้หลายระบบความคิด ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามความสนใจความถนัด เครื่องมือที่ใช้หาความรู้ ตลอดจนบริบทและกรอบความคิด ในทัศนะทางปรัชญาการที่จะได้มาซึ่งความจริงนั้นมีกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป เช่นกลุ่มเหตุผลนิยมเชื่อว่า เหตุผลเป็นอิสระจากประสาทสัมผัส เหตุผลทำให้สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหตุผลสามารถใช้ได้ในทางคณิตศาสตร์ ในขณะเดียวกันก็ใช้ได้ในทางปรัชญาเช่นกัน ดังนั้นวิธีของกลุ่มเหตุผลนิยมจึงเรียกว่าวิธีการทางคณิตศาสตร์ ส่วนกลุ่มประจักษ์นิยมถือว่า ความรู้เกิดจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ซึ่งได้แก่ ตา หูจมูก ลิ้น กาย กลุ่มประจักษ์นิยมเชื่อว่า เหตุผลมิใช่แหล่งเกิดแห่งความรู้ เพราะถ้าไม่มีหลักการขั้นต้นของประสบการณ์แล้วเหตุผลก็คือแนวคิดเท่านั้น (พระมหาสำรอง สญฺญโต และคณะ, 2563 หน้า 109-111)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความจริงทางการเมือง เป็นกระบวนการนำมาใช้เกี่ยวกับการผลิต การคัดเลือก การจัดวาง และการนำเสนอ ซึ่งเป็นส่วนผสมของข้อเท็จจริงและความเป็นจริง และมีอำนาจในกระบวนการทางการเมือง โดยยึดความจริงทางการเมืองอย่างเต็มที่ตามความรู้ อำนาจและความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนเคลื่อนไหวทางการเมือง

2.4.1 ความหมายกระบวนเคลื่อนไหวทางการเมือง

การรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นหนึ่งในประเด็นของขบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เป็นการเรียกร้องสันติภาพ สิ่งแวดล้อม สิทธิพลเมืองและสิทธิสตรี สาเหตุหลักมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของทุนนิยม ทำให้สิทธิและเสรีภาพไม่เท่าเทียมกันในสังคม มีการแบ่งชนชั้นเกิดขึ้นซึ่งนำไปสู่การเรียกร้องประท้วงในสังคมเพื่อให้ตนเอง มีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นโดยการเรียกร้องแบบใหม่ไม่ใช้การเรียกร้องต่อรัฐบาล แต่เป็นการเรียกร้องให้ตนเองได้รับสิทธิเท่าเทียมคนอื่น จึงมีขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องโดยประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ขบวนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐอเมริกาขบวนการสิทธิสตรีในบังคลาเทศและอินเดีย ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของคนพื้นเมืองดั้งเดิม (คนอินเดียน) ในละตินอเมริกา ขบวนการสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน หรือขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้กินอาหารธรรมชาติอย่างขบวนการมังสวิรัติ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545) ตามแนวคิดของพิภพ ธงไชย ที่กล่าวว่า ขบวนการเคลื่อนไหวที่มุ่งสู่สาธารณชนมากกว่าพรรคการเมืองหรือตัวแทนจากพรรคการเมืองและเป็นการเคลื่อนไหวแบบเปิดกว้างที่มุ่งเน้นการเปิดพื้นที่สาธารณะทั้งในระดับประเทศ และระดับสากล (พิภพ ธงไชย, 2546 หน้า 34-35) จึงทำให้เกิดความตื่นตัวเพื่อหาทฤษฎีมาอธิบายกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้นักคิด นักทฤษฎีหันมาให้ความสนใจกับขบวนการเคลื่อนไหวแบบนี้มากขึ้นโดยได้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปดังนี้

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตบรรทัดฐานของสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิทธิ และการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่เป็นการรวมตัวของภาคประชาสังคม เป็นการที่ผู้คน สังคมสภาพการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อนยากแก่การแก้ไข รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic Consciousness) ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic group) ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะเป็นทุนร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (ชูชัย ศุภวงศ์, 2557 หน้า 28) และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หมายถึงการกระทำรวมหมู่ของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน เพื่อผลักดันสังคมให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ต้องการหรือเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคนที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การเคลื่อนไหวมีลักษณะต่อเนื่องยาวนานพอสมควรมีการระดมผู้เข้าร่วมที่มีอุดมการณ์หรือเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงสังคมในแนวเดียวกัน (นภาพร อติวานิชยพงศ์, 2549 หน้า 2)

สรุปได้ว่า กระบวนเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง ในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ เป็นการเรียกร้องให้ตนเองได้รับสิทธิเท่าเทียมคนอื่น เพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และผลักดันสังคมให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ต้องการหรือเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคนที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

2.4.2 แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movements-NSM) หรือขบวนการประชาชนร่วมสมัย หรือการเมืองภาคประชาชน เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะผู้กระทำทางการเมืองซึ่งเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคม และการเมืองที่ไปไกลกว่าเรื่องของการเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐ เป็นขบวนการที่มีเป้าหมายในการสร้าง บรรยากาศและเงื่อนไขแบบประชาธิปไตย เพื่อสร้างประชาสังคม (Civil society) ที่เข็มแข็ง ตื่นตัว และเคลื่อนไหวมีลักษณะต่อต้านรัฐ และต่อต้านระบบราชการพร้อม ๆ กับการแสดงออกในด้านที่เชื่อมั่นศรัทธาพลังอำนาจของประชาชน และประสงค์จะเป็นพื้นที่ทางการเมืองให้ประชาชนธรรมดามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งการเคลื่อนไหวรูปแบบนี้กำลังดำเนินไปอย่างกว้างขวางในหลายประเทศเป็น ความก้าวหน้าอีกก้าวหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองภาคประชาชน (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2547 หน้า 27-29)

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movements - NSM) ให้ความสนใจกับเรื่องการลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชน และเรียกร้องการปกครองที่มีมิติความเป็นมนุษย์มากขึ้น ไม่ใช้เห็นประชาชนนี้เป็นเพียงพลเมืองใต้อำนาจการปกครองและสั่งการของรัฐเช่นอดีต และยังต้องการให้รัฐเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่เลือกปฏิบัติ ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้มีความอดทน อดกลั้นต่อความแตกต่างกันของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อสร้างประชาธิปไตยแบบใหม่ หรือประชาธิปไตยแบบเข้มข้น ที่เปิดที่ว่างให้กับความแตกต่างหลากหลาย (radical and plural democracy) ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยของขบวนการ (Solidarity) ในประเทศโปแลนด์ ขบวนการสิ่งแวดล้อม เช่น เอิร์ธเฟิร์สในสหรัฐอเมริกา ขบวนการสิทธิสตรี ขบวนการสิทธิมนุษยชน หรือขบวนการสันติภาพในหลายประเทศ เป็นต้น ความสำคัญจึงอยู่ที่การเคลื่อนไหวรวมกลุ่มของพลเมืองการสร้างจิตสำนึกใหม่ และการสร้างบรรยากาศ ของความเสมอภาคและภาราดรภาพของภาคประชาชนในประบอบประชาธิปไตย (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545)

โดยการศึกษาวิเคราะห์ ลักษณะของการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือขบวนการทางสังคมสามารถแบ่งตามแนวทางในการวิเคราะห์ได้ดังนี้ คือ 1) ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ เมื่อเกิดประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองหรือสภาวะการณ์ ที่ไม่ปกติจึงทำให้คนจำนวนมากรวมตัวกันเพื่อต่อต้าน หรือเรียกร้อง โดย Blumer ได้อธิบาย กลไก ที่ทำให้มีการพัฒนาไปสู่ขบวนการขบวนการทางสั่งแบบเฉพาะ ดังนี้ (มณีมัย ทองอยู่, 2557 หน้า 35-45) (ก) การปลุกเร้ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในขันเริ่มต้นโดยจำเป็นต้องอาศัยทักษะและความรู้ของผู้ปลุกเร้า (ข) ความเป็นกกลุ่มก้อน สิ่งที่ต้องสร้างขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน การสร้างคำขวัญ เป็นต้น (ค) การสร้างขวัญกำลังใจ เช่น ความเชื่อมั่นศรัทธาในความถูกต้องของเป้าหมายของขบวนการ (ง) การสร้างอุดมการณ์กลุ่ม โดยอุดมการณ์ทำให้มี ทิศทาง ความชอบธรรม (จ) ยุทธวิธี โดยถูกสร้างขึ้นเพื่อสร้างขบวนการรักษาความเป็นปึกแผ่น และการบรรลุวัตถุประสงค์ 2) ทฤษฎีระดมทรัพยากร เป็นกรอบการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายปฏิบัติการทางสังคมใหม่ ๆ ให้ความสนใจกับปัญหาในการระดมมวลชน การเลือกใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพและเงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จหรือล้มเหลวของขบวนการทางสังคม (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552 หน้า 67) 3) ทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองเป็นลักษณะการวิเคราะห์ที่เห็นว่าความสำเร็จของขบวนการเคลื่อนไหวมา

จากปัจจัยโครงสร้างโอกาสทางการเมืองแสดงให้เห็นว่า รัฐและสถาบันของรัฐมีความสำคัญต่อการระดมพลังเพื่อการเคลื่อนไหว (สมชัย ภัทรธนานนท์, 2559 หน้า 180) 4) ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ เป็นขบวนการที่ไม่ใช้การเคลื่อนไหวบนพื้นฐานของชนชั้นใดเพียงชนชั้นเดียว เรื่องที่เคลื่อนไหวเรียกร้องก็ไม่ใช้เรื่องแคบ ๆ เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และเป็นการเคลื่อนไหวเรียกร้องด้วยตนเองที่ไม่ได้พึ่งกลไกของรัฐ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545 หน้า 2)

สรุปได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะผู้กระทำทางการเมืองซึ่งเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคม เป็นขบวนการที่มีเป้าหมายในการสร้าง บรรยากาศและเงื่อนไขแบบประชาธิปไตย เพื่อสร้างประชาสังคม (Civil society) ที่เข็มแข็ง ตื่นตัว และสร้างประชาธิปไตยแบบใหม่ หรือประชาธิปไตยแบบเข้มข้น ที่เปิดที่ว่างให้กับความแตกต่างหลากหลาย

2.4.3 แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ช่วงก่อน 2475-2557 ก่อนรัฐประหาร

ประเทศไทยได้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ช่วงก่อน 2475 ที่เป็นการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง ที่เด่นชัด คือกบฏผีบุญหรือกบฏผู้มีบุญ เกิดขึ้นในมณฑลอีสาน ในปี พ.ศ. 2444 ดำเนินไปจนถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2445 (คมขำ สินธุรัตน์, 2535 หน้า 298) เป็นเหตุการณ์ที่รุนแรง และเกิดขึ้นหลายแห่งในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกันแล้วขยายขอบเขตออกไปเป็นวงกว้างในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งวิธีการฝ่าย “กบฏผู้มีบุญ” ด้วยการปล่อยข่าวลือ คำพยากรณ์ โดยใช้หมอลำเป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวอุดมการณ์ทางการเมือง (สมมาตร์ ผลเกิด, 2552 หน้า 25) โดยสาเหตุของ “กบฏผู้มีบุญ” อีสาน พ.ศ. 2444-2445 เกิดจากสาเหตุหลายอย่างประกอบกัน จากเอกสารเป็นจำนวนมาก พอสรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุทางการเมือง อาจจำแนกได้ 2 ประการคือการเมืองภายนอกประเทศ ได้แก่ การขยายอำนาจอย่างน่ากลัวของจกรวรรดินิยมฝรั่งเศสสู่อินโดจีน ยึดเวียดนามใต้ไปปกครอง ต่อมาก็เข้ามายึดเขมรซึ่งเป็นประเทศราชของไทยในปลายสมัยรัชกาลที่ 4 (2410) ต่อมาก็ยึดสิบสองจุไทยใน พ.ศ. 2431 สมัยรัชกาลที่ 5 และที่รุนแรงมากคือยึดฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (คือประเทศลาวในปัจจุบัน) ใน พ.ศ. 2436 หลังจากนั้นจากช่องโหว่ของสนธิสัญญาไทย-ฝรั่งเศส ฉบับ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2436 ซึ่งฝรั่งเศสสร้างขึ้น เพื่อจงใจที่จะขยายอำนาจเข้ามาในภาคอีสาน ทำให้ไทยไม่สามารถมีกำลังทหารในเขตรัศมี 25 กิโลเมตรทางฝั่งขวา แม้กระทั่งจะเก็บภาษีในพื้นที่ดังกล่าวก็ไม่ได้ (เตช บุนนาค, 2524 หน้า 20)

นอกจากนี้ข้าราชการฝรั่งเศสและเอเย่นต์ฝรั่งเศส ยังใช้กำลังข่มเหงคนไทยและข้าราชการไทยในภาคอีสานที่อยู่ในเขต 25 กิโลเมตรด้วย ต่อมาก็เกิดข่าวลือว่า “ผู้มีบุญจะมาแต่ตะวันออก เจ้าเก่าหมดอำนาจ ศาสนาก็สิ้นแล้ว...บัดนี้ฝรั่งเศสเข้าไปเต็มกรุงเทพฯ แล้ว กรุงจะเสียแก่ฝรั่งเศสแล้ว” อำนาจที่ถดถอยลงของรัฐบาลไทยในสายตาของชาวอีสาน จึงเห็นเป็นโอกาสที่จะรวมพลังกันต่อต้านจึงได้เกิดขึ้น ส่วน ประเด็นสาเหตุจากภายใน ก็คือการปฏิรูปการปกครองของรัชกาลที่ 5 เพื่อให้ระบบการปกครองกระชับ ส่วนกลางสามารถควบคุมหัวเมืองได้เต็มที่โดยการส่งข้าหลวงใหญ่และข้าราชการเป็นจำนวนมากมาทำงานในภาคอีสาน ทำให้ขุนนางท้องถิ่นไม่พอใจ ยิ่งส่วนกลางส่งคนมาเก็บภาษีต่าง ๆ โดยตรง ยิ่งทำให้ขุนนางท้องถิ่นไม่พอใจยิ่งขึ้น เพราะผลประโยชน์ที่เคยได้รับ

ลดลงมาก เช่นภาษีส่วย หรือเรียกในตอนั้นนว่า “เงินข้าราชการ” ซึ่งชายฉกรรจ์อีสานจะต้องเสียคนละ 4 บาท ขุนนางทองถิ่น 7-8 ตำแหน่ง ได้รับรวมกันเพียง 55 สตางค์ หรือร้อยละ 13.67 เท่านั้น ส่วนกลางได้รับถึง 3.45 บาท หรือร้อยละ 86.33 (ไพฑูรย์ มีกุศล, 2517 หน้า 83)

2. สาเหตุด้านสังคมเศรษฐกิจ ประเด็นที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวอีสานเป็นอันมาก คือภาษีส่วย หรือเงินข้าราชการที่เก็บจากชายฉกรรจ์คนละ 4 บาท (มูลค่าปัจจุบันประมาณ 3,500-4000 บาท) ที่เดือดร้อนเพราะคนอีสานสมัยนั้นเกือบทั้งหมดมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องใช้เงิน เพราะผลิตปัจจัยสี่ได้เอง อยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีแต่คนที่อยู่ในเมืองซึ่งมีจำนวนน้อยมากที่ต้องใช้เงิน เหตุนี้ ชายฉกรรจ์อีสานในชนบทจึงลำบากมากในการหาเงินมาเสียภาษีส่วย 4 บาท เช่น ผู้เฒ่าคนหนึ่งอายุเกือบ 100 ปี ให้สัมภาษณ์ผู้เขียนเมือ 23 ปีที่แล้วว่า ท่านต้องหาบไก่ 16 ตัว เดินทาง 140 กิโลเมตร จากอำเภอมัญจาคีรี เอาไปขายที่ตลาดเมืองโคราชตัวละ 1 สลึง ได้เงินมาเสียภาษีส่วย 4 บาทดังกล่าว สำหรับคนไม่มีเงินเสียภาษีดังกล่าวก็ถูกเกณฑ์ไปทำงานโยธา 15 วัน เช่น ขุดสระน้ำ (เช่น บึงผลาญชัย จังหวัดร้อยเอ็ด) สร้างถนน สนามบิน ถางหญ้าข้างศาล เป็นต้น (สุวิทย์ ธีรศาศวัตและคณะ., 2528 หน้า 242-243) ประกอบกับช่วงก่อนเกิดกบฏผู้มีบุญเกิดฝนแล้งในมณฑลอีสานติดต่อกัน 2-3 ปี (สุนทรี อาสะไวย์, 2525 หน้า 33) ยิ่งเป็นการซ้ำเติมความเดือดร้อนให้กับชาวอีสาน เมื่อมีคนมาปลุกระดมในรูปหมอลำทำให้ชาวอีสานเกิดความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้น (นักการเมืองไทยปัจจุบันก็ทำอย่างนี้) จึงมีชาวอีสานนี้เป็นจำนวนมากเชื่อตาม บางส่วนก็เข้าร่วมกระบวนการไปเลย

3. สาเหตุจากสภาพทางสังคม สภาพทางสังคมของราษฎรในมณฑลอีสานโดยทั่วไปมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม ขาดความกระตือรือร้น ขาดการศึกษากลายเป็นคนโงเขลาเบาปัญญาในสายตาของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองดังที่ข้าหลวงพิเศษช่วยตรวจราชการมณฑลอีสานรายงานไว้ว่า “เพราะราษฎรในพื้นบ้านเมืองประกอบด้วยความโฉด เขลา ปราศจากความดำริตริตรองไม่ใคร่ได้ยินได้ฟังสรรพสำเนียงและศิลปะวิทยาการใด ซึ่งเป็นที่บำรุงความฉลาดความรู้ของราษฎร” ดังนั้นราษฎรจึงมักถูกกีดขข่มเหงและถูกขูดรีดเก็บค่าราชการซ้ำซ้อนกันหลายครั้งใครไม่มีเงินจ่ายก็ถูกเกณฑ์แรงงานไปทำงานโยธา (เตช บุนนาค, 2524 หน้า 20) จึงเป็นเหตุทำให้ราษฎรเกิดความไม่พอใจรัฐบาล เมื่อราษฎรถูกบีบคั้นจิตใจมากขึ้น ทำให้ผู้วิเศษเหน็จุดอ่อนจึงเข้ามาชักชวนไปเป็นพรรคพวกได้ง่าย

โดยเป้าหมายของฝ่าย “กบฏผู้มีบุญ” นั้น ต้องพิจารณาว่าเป้าหมายของใคร เพราะฝ่ายกบฏมีหลายกลุ่มและหลายระดับ หากพิจารณาในกลุ่มผู้นำอาจแบ่งได้ 3 กลุ่ม กล่าวคือกลุ่มองค์มั่นซึ่งเป็นกลุ่มที่มอำนาจมากที่สุด มีเขตอิทธิพลอยู่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และบางส่วนของมุกดาหารและลาวใต้ริมแม่น้ำโขงฝั่งซ้ายในปัจจุบันกลุ่มนี้มเป้าหมายชัดเจนมากคือขับไล่อำนาจของไทยออกไป้โดยเฉพาะการยึดเมืองอุบลราชธานีศูนย์กลางอำนาจของไทยในอีสานตะวันออกแล้วตั้งรัฐขึ้นมาใหม่ โดยจะให้องค์มั่นปกครองอยู่ที่เวียงจันทน์ สมเด็จลุนวัดบานไชยปกครองที่อุบลราชธานี องค์เล็ก (เหล็ก) บ้านหนองซำปกครองที่หนองโสน (เมืองอยุธยา) องค์พระบาทและองค์คุธปกครองที่พระธาตุพนม (ไพฑูรย์ มีกุศล, 2517 หน้า 93) ส่วนลาวใต้ด้านฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ถ้าขับไล่ฝรั่งเศสออกไปได้องค์แก้วและองค์กมมะดำ (ผู้นำชาวข่า) จะเป็นผู้ปกครอง (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2543 หน้า 268-273) ส่วนกลุ่มบุญจัน ลูกเจ้าเมืองขุขันธ์คนก่อน และเป็นน้องชายพระยาขุขันธ์ภักดีศรีนครลำดวน เจ้าเมืองขุขันธ์ในขณะนั้น มีเป้าหมายอยู่ที่การยึดเมืองขุขันธ์ เพื่อตั้งตนจะได้เป็นเจ้าเมือง (นงลักษณ์ ลิ้มศิริ, 2524 หน้า 103-104) ส่วนผู้นำกบฏกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

เป้าหมายไม่ชัดเจนเช่น กบฏผู้มีบุญบ้านมาย เมืองสกลนคร กลุ่มจารย์เข้มตั้งตัวเป็น “ท้าวิษณุกรรม เทวบุตร “ไม่มีหลักฐานว่าจะล้มล้างหรือต่อต้านอำนาจรัฐ แต่บทบาททเขาทำอยู่คือรดน้ำมันต์และรักษาคนป่วย (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ., 2527 หน้า 226-23 และไพฑูรย์ มีกุศล, 2542 หน้า 56-57) กบฏผู้มีบุญเมืองกาฬสินธุ์ กลุ่มยายหย่าย่ายหยอง อ้างตัวว่าเป็นพระศรีอริยเมตไตรยกลับชาติมาเกิด ก็ไม่มีหลักฐานว่าต่อต้านอำนาจรัฐ หรือเป้าหมายทางการเมืองแต่อย่างใด บทบาททำอยู่คือความสามารถในการทำพิธีเสี่ยงทายและให้โชคลาภแก่ผู้ที่มาขอเสี่ยงทายได้ (ไพฑูรย์ มีกุศล, 2542 หน้า 46) ส่วนในระดับชาวบ้านเข้าไปร่วมกับฝ่ายกบฏด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น อยากเห็นสงคมใหม่ที่อุดมสมบูรณ์บ้าง ต้องการให้ผู้มีบุญเสกกรวดให้เป็นทองบาง บ้างก็เข้าไปร่วมเพราะศรัทธาในผู้มีบุญ (เตช บุนนาค, 2524 หน้า 24-25) โดยไม่ทราบว่าเป้าหมายของผู้มีบุญคืออะไร ผู้มีบุญจะพาไปไหน คนที่เข้าไปร่วมกลุ่มผู้มีบุญมีน้อยกว่าคนที่แตกตื่นในคำพยากรณ์และข่าวลือซึ่งในเอกสารชั้นต้นระบุว่า “มณฑลอีสำนักำลังตื่นผู้มีบุญทุกแห่งทุกตำบล” “ราษฎรทุกเมืองในมณฑลอุดรพากันแตกตื่นฦๅว่าผู้มีบุญ” ในอีสานใต้ข่าวลือเรื่องผู้มีบุญขยายทั่วจากมณฑลอีสานถึงมณฑลนครราชสีมา (ไพฑูรย์ มีกุศล, 2517 หน้า 91-92)

กบฏผู้มีบุญมีวิธีการซึ่งส่วนใหญ่ที่ใช้เพื่อระดมผู้คนจนหลายแห่งได้คนมากพอที่จะต่อต้านอำนาจรัฐ แต่หลายแห่งก็ถูกปราบลงเสียก่อนที่จะต่อต้านอำนาจรัฐ สรุปได้ดังนี้

1. การปล่อยข่าวลือ คำพยากรณ์ ผู้ปล่อยข่าวคือหมอลำและผู้ที่ต่อมาประกาศตัวเป็นผู้มีบุญกับชาวบ้านที่ได้ฟังแล้วบอกต่อหมอลำเป็นผู้ที่สร้างความบันเทิงให้กับชาวอีสานมานานมาก เหมือนกับนักร้องในปัจจุบัน แต่หมอลำทำได้มากกว่านักร้อง เพราะเนื้อหาหรือตัวสาระที่ถูกส่งผ่านไปถึงผู้ฟัง ไม่ใช้มีแต่การเกี้ยวพาราสี ความรัก หรือนิทานสนุก ๆ เท่านั้น แต่ยังมเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ยากของชาวอีสาน โจมตีคนไทยว่าใจร้ายและสาปแช่งคนไทยให้ตาย (ฝูงไทยใจฮ้าย ตายสิ้นบ่หลอ) หรือไม่ก็ปลุกระดมไล่คนไทย “ไล่ไทยเอาดินคืนมา...ฆ่าไทยเสียให้หมด” (นงลักษณ์ ลิ้มศิริ, 2524 หน้า 123) ซึ่งเนื้อหาสาระเหล่านี้ เป็นสิ่งปลุกสำนึกให้ชาวอีสานบางส่วนต่อต้านอำนาจรัฐ และเกิดความหวังว่าจะมีสังคมใหม่ที่ดีกว่าสังคมที่เขาเป็นอยู่ในขณะนั้น

2. มีการใช้พิธีกรรม เพื่อสร้างความศรัทธาในตัวผู้มีบุญ และช่วยปลดเปลื้องความทุกข์ของชาวบ้าน หรือไม่ก็สร้างความห่วงให้กับชาวบ้าน เช่น การรดน้ำมนต์พร้อมเสกเป่าคาถา ทำโดยพระและผู้มีบุญ ที่เมืองยโสธร พระครูอิน วัดบ้านหนองอีตุ้ม พระครูวิมล วัดอมพิวัน และครูอนันตนิคามเขต วัดสิงห์ท่า เป็นผู้ทำพิธีตัดกรรมจองเวร ด้วยการรดน้ำมนต์เสกเป่าล้างบาปกรรมความชั่วต่าง ๆ และเอาเงินที่ชาวบ้านถวายมาบูชาพระธาตุคาบุ พิธีกรรมดังกล่าว ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นการล้างบาปทำให้ตัวบริสุทธิ์เพื่อรอคอยเจ้าผู้บุญ (เติม วิภาคย์พจนกิจ, 2542 หน้า 43 และสุนทรีย์ อาสะไวย์, 2525 หน้า 27-33) หลายแห่งมีพิธีกรรมเกี่ยวกับ “หินแฮ่” ชาวบ้านหลายพื้นที่เชื่อว่ามีหนแฮ่จะกลายเป็นเงินทอง เช่น ที่บ้านหัวขัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กุดแฮ่อำเภอโนนสังจังหวัดอุดรธานี พระธาตุคาบุ อำเภอเมืองจังหวัดยโสธร บ้านหนองซำอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ชาวบ้านพากันไปเก็บหินแฮ่ในที่ดังกล่าวเอามาล้าง เอาของหอมลงใส่หม้อมีผ้าขาวปิดเอาไว้บนหิ้งก่อนบูชาทำพิธีบายศรีสู่ขวัญหินแฮ่เสียก่อน ทำพิธีสู่ขวัญเสร็จก็ต้องว่าคาถาสำหรับบูชาหินแฮ่อีก นอกจากนั้นยังมีข้อห้ามมิให้นำควายเขาตู้เข้ามาไว้ใต้ถุนเรือน ห้ามกล่าวคำหยาบทั้งเวลาที่ไปเก็บหิน

แฮ่และเวลาเอาหินแฮ่มาเก็บไว้ในเรือน มิฉะนั้นหินแฮ่ก็จะไม่กลายเป็นเงินทอง (สุนทรี อาสะไวย์, 2525 หน้า 30-31)

3. การขยายความเชื่อและเพิ่มจำนวนคนที่เชื่อเรื่องผู้มีบุญ ด้วยการคัดลอกคำพยากรณ์ซึ่งปรากฏในรูปของหนังสือผู้มีบุญ หนังสือท้าวพระยาธรรมิกราช หนังสือพระยาอินทร และตำนานพื้นเมืองกรุง ซึ่งการคัดลอกคำพยากรณ์ดังกล่าวนี้ก็คือวิธีการของ “จดหมายลูกโซ่” ในปัจจุบันนั่นเอง จึงข้อสรุปคำพยากรณ์ ซึ่งเรียกชื่อแตกต่างกันเป็น 4 แบบ ดังนี้

1) หนังสือผู้มีบุญ มีลักษณะเป็นคำพยากรณ์ว่าแต่ละเดือนจะเกิดอะไรขึ้น เช่น เดือน 9 เลือดจะท่วมเล็บช้าง ผัวเมียจะพลัดพรากจากกัน แต่ลูกที่ตายไปแล้วจะได้กลับคืน เดือน 5 ขึ้น 6 ค่ำ พระอินทรจะมาตรวจว่าใครทำบาปแล้วลงโทษผู้นั้น เป็นต้น (นงลักษณ์ ลิ้มศิริ, 2524 หน้า 129)

2) หนังสือท้าวพระยาธรรมิกราช คล้ายปูมโหร กล่าวถึงผู้มีบุญ สิ่งประหลาดมหัศจรรย์ตามที่ต่าง ๆเช่น ท้าวหมายยุ อยู่บ้านหนองยาง พระยาลิ้นก่านอยู่บ้านหนองชำพระเกตสัตฐาวิหาเจ้าฟ้าธรรมิกราชอยู่บ้านนี้เลา ท้าวหูระมาน ท้าวบุญรอด อยู่บ้านเสียว กล้วยมีผลเป็นทองอยู่บ้านเสียว ควายมีเขาเป็นแก้วอยู่บ้านหวัดง กาเผือกกาลายอยู่บ้านหนองไฮตาลเจ็ดยอดอยู่บ้านเม็กน้อย จะเกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ มีการปล้นสะดม ทุกข์ยากกันไปทั่ว เป็นต้น (นงลักษณ์ ลิ้มศิริ, 2524 หน้า 130)

3) หนังสือพระยาอินทร์ ในหนังสือมีเนื้อหาอบรมสั่งสอนให้คนทำบุญทำทาน รักษาศีล 5 ศีล 8 เคารพคนแก่พ่อแม่ครูบาอาจารย์แล้วจะร่ำรวย ให้คัดลอกหนังสือเล่มนี้ไว้ หากบ้านใดไม่มีหนังสือนี้คนในบ้านจะต้องตาย เนื้อหายังกล่าวถึงยักษ์ชื่อต่าง ๆ ที่จะบันดาลให้เกิดความวิบัติต่าง ๆ เช่น เรายายักษ์จะลงมาทำให้คนตายด้วยความอดอยาก จักร์พายักษ์จะลงมาเป็นเหตุยุยงให้คนฆ่าฟันกันตาย ในตอนท้ายจะมีคำทำนายว่า ปีกุนจะเกิดแผ่นดินไหว ฟ้าร้องฟ้าผ่า จะมียักษ์มากิน ท้าวพระยาเสนาอำมาตย์และไพร่ที่ไม่ตั้งในศีลธรรม เป็นต้น ในหนังสือเล่มนี้มีคาถาให้ไว้ป้องกันตัวด้วย (นงลักษณ์ ลิ้มศิริ, 2524 หน้า 130-131)

4) ตำนานพื้นเมืองกรุง มีเนื้อหาเล่าถึงความเป็นมาของกรุงศรีอยุธยาซึ่งต่างไปจากพงศาวดารกรุงศรีอยุธยามาก ตอนท้ายมีคำพยากรณ์ต่าง ๆ เช่น ปีมะโรงคนจะหลบหนีไปอยู่ตามป่ากินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร ปีมะแมพ่อลูกจะพลัดพรากจากกัน ปีระกาและปีจอจะเกิดฟ้ามืดมองไม่เห็นดวงอาทิตย์ ถ้าหากต้องการพ้นภัยจะต้องรักษาศีล ทำบุญทำทาน พระยาธรรมิกราชจะให้คาถาไว้ป้องกันตัว ใครไม่เชื่อจะตายภายใน 7 วัน ใครเชื่อจะอายุยืน จะได้พบผู้มีบุญในเดือน 10 ขึ้น 5 ค่ำ ปีกุน (นงลักษณ์ ลิ้มศิริ, 2524 หน้า 132-133)

ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ได้เกิดองค์การต่อต้านญี่ปุ่นหรือขบวนการเสรีไทย ซึ่งขบวนการเสรีไทย คือปฏิบัติการเฉพาะกิจของคนไทยผู้รักชาติ ปรารถนาจะรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย ดำเนินการในชวงเวลาตั้งแต่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2566 หน้า 2) ถึง 25 กันยายน พ.ศ. 2488 โดยปฏิบัติการร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อต้านญี่ปุ่น มีจุดเริ่มต้นใน 3 พื้นที่คือประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ

เวลาประมาณ 02.00 น. ของวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 กองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทย ยกพลขึ้นบกตามจังหวัดต่าง ๆ ทางชายทะเลฝั่งอ่าวไทย เช่น สมุทรปราการประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี คนไทยในจังหวัดเหล่านั้นได้จับอาวุธต่อสู้ทหารญี่ปุ่น

อย่างกล้าหาญ แต่เป็นชวงเวลาที่นายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปตรวจงานบริเวณจังหวัดภาคตะวันออกใกล้กัมพูชา เมื่อกลับมาประมาณ 07.00 น. ได้ตัดสินใจให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยไปยังมลายูและพม่าตามคำขอและสั่งให้คนไทยยุติการต่อต้านญี่ปุ่น (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2566 หน้า 3)

ในช่วงเวลาค่ำของวันเดียวกัน นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขณะนั้นและเพื่อน ๆ สนิทร่วมปรึกษาหารือที่บ้านนายปรีดี และตกลงใจพลีชีพเพื่อชาติในการรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตย โดยจัดตั้ง “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2566 หน้า 4) ซึ่งต่อมาประกอบด้วยคนไทยที่รักชาติทุกชนชั้นวรรณะ ทั้งในและนอกประเทศ นายปรีดีได้รับการร้องขอให้เป็นหัวหน้าและกำหนดแผนปฏิบัติการต่อไป โดยพันธกิจสำคัญได้ถูกกำหนดขึ้นในช่วงแรก คือ 1) เพื่อต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน (ประเทศไทยประสงค์จะเป็นกลางและอยู่อย่างสันติ) 2) เพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าเจตนารมณ์อันแท้จริงของคนไทยไม่เป็นศัตรูต่อสัมพันธมิตร ในช่วงต่อมา เมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาแล้ว จึงมีพันธกิจเพิ่มมาอีก คือ 3) เพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามและมีการผ่อนหนักเป็นเบา รวมถึงการให้ประเทศไทยมีสถานะเช่นเดิมเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ทั้งนี้นายปรีดีขอให้ทุกคนรักษาเรื่องนี้เป็นความลับและปฏิบัติตามวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้ใครมาทำลายขบวนการได้ และมีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยเกิดขึ้นหลายอย่าง คือ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2484 นายปรีดีออกจากคณะรัฐมนตรีและได้รับการแต่งตั้งโดยสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ขณะเดียวกันนายปรีดียังคงเป็นผู้ประศาสน์การของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองส่งผลให้ท่านสามารถใช้สถานที่ในมหาวิทยาลัยเป็นสำนักงานขององค์การต่อต้านญี่ปุ่นได้ (องค์การนี้ได้ใช้ชื่อว่า ขบวนการเสรีไทย ในเวลาต่อมา) วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 รัฐบาลไทยประกาศใช้กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ในเรื่องความร่วมมือทางการเมืองเศรษฐกิจและการทหาร (ผุสดี ตามไท, 2565 หน้า ออนไลน์)

สำหรับเสรีไทยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่ประกาศต่อชาวโลกทางวิทยุของสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2484 ว่า เป็นกลุ่มคนไทยที่ต่อต้านญี่ปุ่น และม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อัคราชทูตไทย ไม่ยอมรับคำสั่งของรัฐบาลไทย เพราะเชื้อว่าอยู่ใต้อำนาจของญี่ปุ่น ซึ่งความคิดนี้ตรงกับรัฐบาลสหรัฐที่เชื่อว่ารัฐบาลไทยอยู่ในอำนาจของญี่ปุ่นจึงไม่ประกาศสงครามไทย (เมื่อไทยประกาศสงครามกับสหรัฐ) จำนวนเสรีไทยที่สมัครเป็นทหาร (โดยทหารอเมริกัน เป็นผู้ฝึกสอน) มี 43 คน (ส่วนมากเป็นนักเรียนที่นรัฐบาล) เสรีไทยที่ไม่ได้เป็นทหารมี 8 คน เป็นข้าราชการสถานทูตและครอบครัวที่เหลือเป็นนักศึกษา ในจำนวน 32 คนนี้เป็นสตรี 12 คน มี มรว.เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าเสรีไทยในสหรัฐ รวมเสรีไทยในสหรัฐมี 75 คน (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2566 หน้า 5)

สำหรับเสรีไทยในอังกฤษ เกิดขึ้นหลังในสหรัฐเล็กน้อย โดยมีนักศึกษามหาวิทยาลัยเคมบริดส์ เป็นแกนนำเนื่องจากอัครราชทูต เห็นด้วยกับนนโยบายของรัฐบาลไทยที่ไปเข้ากับญี่ปุ่น แต่นักศึกษาไทย และข้าราชการไทย ในสถานทูตส่วนมากไม่เห็นด้วยจำนวนเสรีไทยที่ถูกฝึกเป็นทหาร มี 37 คน (เป็นหม่อมเจ้า 5 องค์ เป็นหม่อมราชวงศ์และหม่อมหลวง อย่างละ 1 คน แต่ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่น เป็นข้าราชการสถานทูต 4 คน) ที่ไม่ได้เป็นทหาร 18 คน รวม 57 คน รวมเสรีไทยในสหรัฐและอังกฤษ ประเทศ มี 132 คน (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2566 หน้า 9) จากที่กล่าวมา

ขบวนการเสรีไทยเกิดขึ้นในสหรัฐ อังกฤษ และไทย ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน คือหลังจากกองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม 2488 ไม่กี่วัน มีเป้าหมายอย่างเดียวกัน คือต่อต้านญี่ปุ่น

ต่อมาช่วงก่อน 14 ตุลา 2516 กล่าวคือ ได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนที่ชุมนุมประท้วง โดยวันเสาร์ 5 ตุลาคม 2516 มีการถือป้ายโปสเตอร์ 10 กว่าแผ่น มีใจความเช่น “น้ำตาเราตกใน เมื่อเราไร้รัฐธรรมนูญ” “จงคืนอำนาจแก่ปวงชนชาวไทย” “จงปลดปล่อยประชาชน ประชาชนต้องการรัฐธรรมนูญ” เป็นต้น ต่อมาวันจันทร์ 8 ตุลาคม 2516 มีการเขียนข้อความว่า “We Shall Overcome” วันอังคาร 9 ตุลาคม 2516 ด้านท่าพระจันทร์มีผ้าผืนใหญ่ข้อความว่า “เอาประชาชนคืนมา” ส่วนอีกผืนว่า “เราเรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นกบฏหรือ” วันเสาร์ 13 ตุลาคม 2516 มีการประท้วง ชุมนุม อภิปราย สลับการร้องเพลิง การแสดงละคร การอ่านบท กวีดำเนินไปตลอดคืน จนกระทั่งฟ้าสาง พร้อมด้วยสัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่นำมาใช้ในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ และวันอาทิตย์ 14 ตุลาคม 2516 มีการใช้สัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือถือธงไตรรงค์ เรียกร้องในการเคลื่อนไหวทางการเมือง (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2565 หน้า ออนไลน์)

ต่อมาในช่วงเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 เหตุการณ์ที่ประชาชนเคลื่อนไหวประท้วงอำนาจเผด็จการ ที่สืบทอดอำนาจจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) (พรภิรมณ์ เชียงกูล, 2540 หน้า 70) ระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ของชนชั้นกลางที่ต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง ใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองในการขับเคลื่อนขบวนด้วยรถยนต์ของผู้ร่วมชุมนุมประท้วง มีระบบการสื่อสารวิทยุติดตามตัวและโทรศัพท์มือถือใช้เป็นส่วนใหญ่ และนั่นคือครั้งแรกที่มีการเอ่ยเรียกขานการชุมนุมทางการเมืองครั้งนี้ว่า “ม็อบมือถือ” (ชวกิจ หันประดิษฐ์, 2566 หน้า ออนไลน์)

การต่อสู้ทางการเมืองก็มีเรื่อยมาตลอด จนมาถึงเหตุการณ์การต่อสู้ทางการเมือง ในช่วง พ.ศ. 2549 ก่อนการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 เกิดการประท้วงใหญ่ของกลุ่มคน 3 กลุ่ม คือกลุ่มแรกพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มที่สอง แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มสุดท้ายคือคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เรียกได้ว่าเป็นการต่อสู้ที่มีประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมากในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เป็นการต่อสู้ทางอุดมการณ์ทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำของกลุ่มและใช้ตอบโต้ทางการเมืองกับฝ่ายตรงข้าม และเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยการใช้รูปแบบสัญลักษณ์ทางการเมืองเพื่อสร้างพลังการเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย คือเสื้อสีเหลือง รวมถึงเสื้อยืดที่มีการสกรีนคำต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นเคลื่อนไหว เช่น คำว่า “กู้ชาติ” “โกงกันจนชิน กินกันเป็นกิจวัตร” นอกจากนี้ในการชุมนุมยังมีการจัดทำสติ๊กเกอร์ เข็มกลัด หมวก ผ้าโพกหัว ผ้าพันคอปลอกแขน สายรัดข้อมือสีเหลือง จำหน่ายจ่ายแจกแก่ผู้มาชุมนุม วัตถุที่สำคัญอีกชิ้นหนังก็คือ มือตบเคาะ (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 140) เป็นวัตถุเพื่อการประท้วงที่สำคัญในการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ส่วนฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ คือ มีสัญลักษณ์สีแดงและเสื้อสีแดง ธงแดง หมวกแดง ตีนตบสีแดง หัวใจตบสีแดง ผ้าโพกศีรษะสีแดง จนทำให้กลายเป็นชื่อเรียกกลุ่มเคลื่อนไหวว่า “คนเสื้อแดง” และวัตถุที่สำคัญคือ ตีนตบเคาะ ขณะที่ฝ่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการ

เปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือ นกหวีดเป่า รวมถึงสัญลักษณ์ที่สำคัญอีกอย่างของ กปปส. คือธงชาติ นกหวีดที่มีสายคล้องคอลายธงชาติ และยังมีวัตถุอื่นอีกที่มีแถบสีน้ำเงิน ขาว แดงของธงชาติ ปรากฏในวัตถุอีก ไม่ว่าจะเป็นสติ๊กเกอร์ เสื้อยืด กระโปรง ริบบิ้น สายรัดข้อมือผ้าโพกหัว หมวก ถุงมือนาฬิกา ปลอกมือถือ หรือสินค้าแฟชั่นอย่างที่คาดผม แหวน ต่างหูกำไล (POSITIONING, 2557 p. Online) หรือของกินอย่างไอศกรีม ข้าวเหนียวมูน มีการจัดทำและจำหน่ายสินค้า ‘พิเศษที่มีจำนวนจำกัด’ (Limited Edition) เช่น ตุ๊กตาลุงกำนัน (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ตุ๊กตาและพวงกุญแจตั๊น จิตภัสร์ กฤดากร แกนนำกปปส. เป็นต้น (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 145-146)

สำหรับความหมายของสัญญะทางการเมืองของกลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเกี่ยวกับการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสนับสนุนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ส่วนกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ให้ความหมายสะท้อนถึงการหล่อหลอมจิตใจ ให้ลุกขึ้นสู้สนับสนุนแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ขณะที่ความหมายสัญญะทางการเมืองของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ความหมายถึงการเป็นศูนย์รวมจิตใจความรักประเทศชาติ การรวมพลังเพื่อเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง (สาโรจน์ บุญเสริมวรรณและคณะ, 2019 หน้า 2)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กบฏผู้มีบุญอีสาน 2444-2445 เกิดขึ้นเพราะราษฎรไม่พอใจการเก็บภาษีส่วย และขุนนางท้องถิ่นไม่พอใจการปฏิรูปการปกครองที่เอาอำนาจและผลประโยชน์ไปคือภาษีที่เคยได้ ประกอบกับการคุกคามจากฝรั่งเศส ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายไปทั้งหมด และเสียอธิปไตยบางส่วนในเขต 25 กิโลเมตร แล้วยังมีข่าวลือว่า ฝรั่งเข้ามายึดกรุงเทพฯ พวกกบฏได้ใช้วิธีการขยายความเชื่อเพื่อเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมกระบวนการหลายอย่าง โดยการปล่อยข่าวลือ คำพยากรณ์ คือหมอลำในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ เป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองโดยใช้วัฒนธรรมที่เรียบง่าย และเข้าถึงประชาชนโดยที่ไม่ต้องใช้ความรุนแรงในการระดมคนในการต่อสู่ทางการเมือง

ขบวนการเสรีไทยเกิดขึ้นในสหรัฐ อังกฤษ และไทย ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน คือหลังจากกองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม 2488 ไม่กี่วัน มีเป้าหมายอย่างเดียวกัน คือต่อต้านญี่ปุ่น และเป็นการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของคนไทยผู้รักชาติ ปรารถนาจะรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย

14 ตุลา 2516 เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชน ในการชุมนุมประท้วงเรียกร้องรัฐธรรมนูญ โดยการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองด้วยการถือป้ายโปสเตอร์ 10 กว่าแผ่น เป็นต้น และมีการใช้สัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือถือธงไตรรงค์ เรียกร้องในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

พฤษภาคม 2535 เป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อประท้วงอำนาจเผด็จการ ที่สืบทอดอำนาจจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดยใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองด้วยขบวนรถยนต์ และมือถือ หรือเรียกว่า “ม็อบมือถือ”

การต่อสู้ทางการเมือง ในช่วง พ.ศ. 2549 ก่อนการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 เกิดการประท้วงใหญ่ของกลุ่มคน 3 กลุ่ม คือกลุ่มแรกพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มที่สองแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มสุดท้ายคือคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทย มีการใช้เชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง คือ มือตบเคาะ ตีนตบเคาะ และนกหวีดเป่า เป็นหลัก เพื่อขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมือง (ประดิษฐ์ ธิติศรัณย์, 2565 หน้า 631-632)

2.4.4 แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ช่วงเวลา 2557-2562

ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันตื่นตัวกับการเมืองมากขึ้น เพราะความก้าวไกลของเทคโนโลยีเข้าสู่โลกภายนอก หรือสังคมสาธารณะมากขึ้น และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น ความสนใจเหล่านี้อาจเริ่มสนใจเมื่ออยู่โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เพราะเริ่มเปิดประตูเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น เริ่มสนใจข่าวสารบ้านเมืองอีกทั้งในปัจจุบันการเข้าถึงสื่อโซเชียลมีเดียและโลกอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ไม่ยากและใกล้ตัวมาก สื่อออนไลน์ในปัจจุบันนำเสนอข่าวสารบ้านเมืองแบบเรียลไทม์ รวดเร็วและอธิบายกระชับ เข้าใจง่าย จึงทำให้เกิดการตื่นตัวที่เห็นจากสื่อต่าง ๆ เช่น Facebook, youtube, twitter เป็นต้น (ศิริสุดา แสงทอง, 2564 หน้า 293) คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะเด็กยุคใหม่นี้จะเริ่มมีการตื่นตัวและมีทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะคนรุ่นใหม่ในยุคนี้จะมีเครื่องมือสื่อสารและช่องทางที่สามารถจะแลกเปลี่ยนทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้อย่างเสรีมากขึ้น (อธาฐ์ สุวฑโฒ และคณะ, 2563 หน้า 107) การเคลื่อนไหวเพื่อแสดงจุดยืนในการต่อต้านรัฐประหารและการปกครองในระบอบเผด็จการทหารด้วยการชุมนุมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การชูสามนิ้ว ที่เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงการต่อต้านรัฐบาลทหารและต้องการให้ประเทศไทยกลับมาปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการแสดงสัญลักษณ์ที่ได้รับความสนใจและได้มีการนำไปปฏิบัติตามกันในหลากหลายพื้นที่

จากสถานการณ์ทางการเมืองที่ระสับระส่ายรวมถึงความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมโดนกลุ่มผู้ไม่หวังดีทำร้าย นำไปสู่การใช้ความรุนแรงและอาวุธเป็นระยะ ๆ (BBC NEWS, 2014 p. Online) ไม่ว่าจะเป็นการปาระเบิดใส่กลุ่มผู้ชุมนุมหรือการปะทะของกลุ่มผู้ชุมนุมกับกลุ่มผู้ไม่หวังดี จนทำให้เกิดความสูญเสีย (ประภาพร สีหา, 2560 หน้า 152) ได้สร้างผลกระทบต่อประชาชนภายใต้ความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองทำให้รัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น จนนำไปสู่การรัฐประหาร โดยทหารได้ใช้เหตุผลจากความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้การเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองด้วยการยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ทหารได้เข้ามาควบคุมสถานการณ์แทน ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามวิธีการทางประชาธิปไตยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2562

สำหรับการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่คือใคร บางคนเรียกเขาว่าคนรุ่น Generation Z เกิด พ.ศ. 2538-2545 อายุ 18-25 ปี เรียนชั้นมัธยมปลายถึงเพิ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และGeneration Alpha เกิด พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา อายุต่ำกว่า 18 ปี เรียนไม่เกินมัธยมปลาย (การแบ่งช่วงปีนี้มีหลายสำนัก ที่ต่างก็ไม่ได้มีข้อตกลงที่แน่ชัดตรงกัน) ที่น่าสนใจคือส่วนใหญ่ของพวกเขายังศึกษาอยู่ระดับมัธยมปลายและบางส่วนของมัธยมต้นด้วยซ้ำ ทำให้นักวิชาการด้าน

ประวัติศาสตร์ การเมืองไทยหลายคนเห็นว่า ความเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งนี้มีกลุ่มคนอายุน้อยที่สุดเข้าร่วมอย่างคึกคักกว่าที่เคยเกินขึ้นมาในอดีต

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่สังคมไทยถือว่ายังเป็น “เยาวชน” นี้ย่อมต้องนำมาซึ่งความแตกต่างจากการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาหลายประการและนำมาซึ่งความไม่เข้าใจกันระหว่างรุ่นหลายประการ เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นกับการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดงเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ในกรณีของเยาวชนในปัจจุบันส่วนใหญ่ของพวกเขาจะเกิดและเติบโตในบริบทของสังคม “เมือง” ก็จริง แต่เยาวชนจากสังคมเมืองเหล่านี้ไม่ได้มีเฉพาะในกรุงเทพฯ ยังมีรวมนักเรียน นิสิตนักศึกษาในต่างจังหวัด คนเหล่านี้ก็ยังมีข้อเรียกร้อง ข้อเสนอทางการเมืองและสังคมร่วมกันหลายประการไม่ว่าจะเป็นการยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย ความยึดมั่นในสิทธิมนุษยชนมิติต่าง ๆ ไม่ใช้แต่ทางการเมืองแต่ยังครอบคลุมถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ กระทั่งเพศภาวะ นี่แสดงให้เห็นว่าเยาวชนไม่ว่าจะในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัด ต่างก็มองข้ามความแตกต่างระหว่างท้องถิ่นดังที่เคยมีมาในอดีตไปไกลที่เดียว (ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2563 หน้า 204-205)

การแสดงจุดยืนของคนรุ่นใหม่คือการสร้างสังคมใหม่โดยการก้าวข้ามผ่านคนรุ่นเก่าภายใต้วาทกรรม “ไม่เอาของเก่า” โดยสังคมใหม่อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งรวมถึงการสร้างการเมืองใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยใหม่ (ศิริสุดา แสงทอง, 2564 หน้า 295) จุดยืนประชาธิปไตยแห่งอนาคตในมุมมองของคนรุ่นใหม่ หมายถึงประชาธิปไตยสมัยใหม่หรือเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) ที่เหล่าคนรุ่นใหม่คาดหวังว่าวันหนึ่งสังคมไทยจะพัฒนาไปถึงจุดนั้น อันประกอบด้วย การปกครองตามหลักนติธรรม (Rule of Law) การเคารพสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเมือง (Political Right and Civil Liberties) และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคมการเมืองส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเปลี่ยนรูปแบบไปอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งเป้าหมาย ความเข้มข้น รวมถึงมีลักษณะเฉพาะใหม่ที่แตกต่างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีต (รพีพร ธงทอง, 2564 หน้า 28) ซึ่งใช้แนวทางลงถนนเชื่อมโยงกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นหลักในการเคลื่อนไหว เพื่อที่จะสามารถกระจายข่าวสารการรวมกลุ่ม ณ สถานที่ใดที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว

ขณะเดียวกันของการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่กล้าแสดงออกโดยไม่เกรงกลัวอำนาจรัฐดังจุดยืนที่กล่าวมาเรื่องของประชาธิปไตยใหม่ และกล้าที่จะสื่อสารทางการเมือง การจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองทั้งต่อต้านไม่เอารัฐประหาร เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เป็นต้น ดังจะเห็นได้ในการจัดกิจกรรมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในช่วงเวลา 2557-2562 เช่น การแสดงออกทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ ด้วยการชู 3 นิ้ว ของกลุ่มดาวดิน คัดค้านการรัฐประหาร ต่อหน้าพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา และด้วยการชูป้ายไม่เอารัฐประหาร (ILAW, 2015: Online) และการชูป้าย การร้องเพลง “ประเทศกูมี” ของศิลปินกลุ่ม Rap Against Dictatorship (ILAW, 2018: Online) การเดิน We walk เดินมิตรภาพ (นพพล อาชามาส, 2019 หน้า 24) การชูป้าย “หยุดเลื่อนเลือกตั้ง”, ป้ายข้อความบนกระดาษ “ไม่เลื่อน”และ”เลื่อนแม่มึงสิ”, ป้ายเลือกตั้ง 24 ก.พ. 2562, ข้อความ “ไม่เลื่อน” บนหน้ากากอนามัย (BBC NEWS, 2019 p. Online) ที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่อีกหลายกลุ่ม เป็นต้น รวมถึงการ

เคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ โดยการใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการระดมพล และให้ข้อมูลกับผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น ๆ

สรุปได้ว่า เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เป็นการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบัน และมีเครื่องมือสื่อสารและช่องทางที่สามารถจะแลกเปลี่ยนทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้อย่างเสรีมากขึ้น เพื่อแสดงจุดยืนในการต่อต้านรัฐประหารและการปกครองในระบอบเผด็จการทหารด้วยการชุมนุมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การชูสามนิ้ว และด้วยการชูป้ายไม่เอารัฐประหาร เป็นต้น ที่เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงการต่อต้านรัฐบาลทหาร ซึ่งเป็นการแสดงสัญลักษณ์ของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยการใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการระดมพล และให้ข้อมูลกับผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น ๆ รวมถึงการสร้างการเมืองใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยใหม่

2.4.5 แนวคิดขบวนการการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง ช่วงเวลา 2557-2562

การต่อสู้ผ่านทางการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองนั้นมีหลากหลายรูปแบบ และเริ่มมีการแสดงออกในแบบใหม่ ๆ ออกมาให้เห็นผ่านการชุมนุมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ปะปนไปกับสัญลักษณ์ดั้งเดิม ตั้งแต่การชูสามนิ้ว, ชูกระดาษเปล่า ไปจนถึงกิจกรรมวิ่ง-ร้องเพลิง แฮมทาโร่ ฯลฯ โดยนอกเหนือจากการเคลื่อนไหวผ่านการชุมนุมทั้งในรั้วและนอกรั้วมหาวิทยาลัย เรายังพบเห็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นภาพคู่ขนานไปพร้อมกับการเรียกร้องประชาธิปไตยและแก้ไขรัฐธรรมนูญของกลุ่มนักศึกษา รวมทั้งภาคประชาชน (THESTANDARD, 2020: Online) ซึ่งการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ถูกอธิบายด้วยทฤษฎี คือ สัญลักษณ์ ตัวแสดงที่มีความกระตือรือร้นมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทำให้มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมา แบบแผนหรือโครงสร้างการกระทำของปัจเจกชนไม่ได้ถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคม แต่ต้องเลือก หรือตัดสินใจท่ามกลางทางเลือกมากมาย ฉะนั้น ปรากฏการณ์ทางสังคม มนุษย์เป็นผู้สร้าง ผลิตซ้ำและเปลี่ยนแปลง (รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556 หน้า 73-77)

ระบบสัญลักษณ์ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “อำนาจเชิงสัญลักษณ์” องค์ประกอบที่สำคัญของอำนาจเชิงสัญลักษณ์ในที่นี่ คือ ฮาบิทัส (habitus) หรือความโน้มเอียงทางอุปนิสัย ซึ่งเราอาจจะเรียกว่า “สันดาน” อันเป็นโครงสร้างจิตสำนึกที่ชี้นำการกระทำของ บุคคล เป็นตัวกำกับการรับรู้ การตัดสินใจ การเสนอทางเลือกว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ สิ่งนี้เป็นตัวช่วยสร้างระเบียบ และเอกภาพให้กับการกระทำของกลุ่มคนที่อยู่ในโครงสร้างของมวลชน โดยที่ปัจเจกชนที่กระทำสิ่งดังกล่าว ก็ไม่รู้ตัวว่าการกระทำของตัวเอง ก็ตกอยู่ภายใต้ระบบกฎเกณฑ์อะไรบางอย่างเนื่องจากโครงสร้างเหล่านี้ซึมซับเข้าไปในตัวบุคคลผ่านการปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำเล่า ผลิตซ้ำความหมาย เกิดการหลอมรวมทางสังคมอันยาวนาน จนกระทั่งคนเราไม่สามารถตระหนักรู้ตนเองในระดับจิตใต้สำนึกได้ จากผลการศึกษาสัญลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มมวลชนต่าง ๆ และอุดมการณ์ทางการเมืองดังได้กล่าวข้างต้น จะถูกนำเสนอในรูปแบบของภาพยนตร์สารคดีเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการของสื่อสัญลักษณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง (นพปฎล ศรีวงษ์รัตน, 2560 หน้า 3)

การต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ เป็นส่วนหนึ่งของการแย่งชิงอำนาจในการสร้างและก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ต่อโลกที่มีความชอบธรรม พื้นที่ทางสังคมจึงกลายเป็นพื้นที่ของฐานะตำแหน่งแหล่งที่อันเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างกลาง เป็นที่ซึ่งความไม่แน่นอนในความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติและฐานะ

ตำแหน่งแหล่งที่มีระดับสูงสุดและผลที่ตามมาทำให้เกิดความเข้มข้นของกลยุทธ์การต่อสู้ในทางสัญลักษณ์ด้วยการเคลื่อนไหวแสดงกำลังด้วยการเดินขบวนซึ่งมีเป้าหมายเพื่อแสดงตัวตนของกลุ่ม แสดงให้เห็นขนาดการเคลื่อนไหวมวลชนของตน แสดงความเข้มแข็งและเอกภาพในกลุ่มของตน เพื่อให้เห็นชัดว่ามีการดำรงอยู่ของฝ่ายตน ในระดับของบุคคลนั้น นี่เป็นกลยุทธ์ในการแสดงออกของความเป็นอัตตาตัวตน เป็นการแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของตำแหน่งแหล่งที่ของตนในพื้นที่ทางสังคม และพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงความสำเหนียกรู้ ความเข้าใจของคนในการจำแนกแยกแยะ การแบ่งชั้น แบ่งประเภทและเปลี่ยนความรู้สึกประทับใจในโลกทางสังคม รวมทั้งการประดิษฐ์สร้างโครงสร้างแห่งการเรียนรู้และการประเมินค่าในการสำเหนียกรู้ระบบการจำแนกแยกแยะชนิดประเภทและชั้นที่ว่านั้น จะมีการตั้งชื่อการสร้างคำซึ่งทำให้เกิดความเป็นจริงทางสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นสุดยอดของการต่อสู้ในทางการเมืองซึ่งก็คือการต่อสู้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของวิสัยทัศน์ในการมองโลก (ประชา อภิวัฒน์, 2553 หน้า ออนไลน์)

การแสดงออกทางสัญลักษณ์ ถึงการมีประชาธิปไตยผ่านสัญลักษณ์ของระบอบใหม่ เช่น “สัญลักษณ์รัฐธรรมนูญ” เป็นสิ่งใหม่ที่เข้ามาแทนที่ระบอบเก่า จึงมีการสร้างขึ้นมาเพื่อบอกประชาชนว่ามีการปกครองแบบใหม่เกิดขึ้นแล้ว และมีการสร้างให้สัญลักษณ์รัฐธรรมนูญนี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะการสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อหวังผลว่าในอนาคตรัฐธรรมนูญจะเป็นที่มาของอำนาจอันชอบธรรมในระบอบใหม่เทียบเท่าอำนาจของผู้ปกครองในระบอบเก่า 3 เงื่อนไขเหล่านี้ผลักดันให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ (New innovation) ของการแสดงออกทางการเมืองผ่านการใช้สัญลักษณ์เพื่อต่อต้านอำนาจรัฐ (ประชา อภิวัฒน์, 2553 หน้า ออนไลน์)

ในปัจจุบัน ยูทูบ เฟซบุ๊ค ทวิตเตอร์ได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการแสดงออกทางการเมืองและมีเนื้อหาที่มีนัยท้าทายชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจทางการเมืองของสังคมไทย โดยภาพรวมสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีจากในประเทศไทย เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารภายใต้บรรยากาศการต่อสู้ทางการเมือง อุปกรณ์ประเภทนี้นับเป็นเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพของประชาชนในสถานการณ์ที่มีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารโดยรัฐ ความคลางแคลงใจและความอึดอัดใจจากการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์การชุมนุมได้ทำให้ประชาชนต้องหาทางออกโดยหาข้อมูลจากแหล่งอื่น (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555 หน้า 40) การเคลื่อนไหวภาคประชาชนมีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ประเด็นสิทธิต่าง ๆ เพศ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ สุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ดี บางประเด็นใหม่อย่างเรื่องสิ่งแวดล้อม และสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติปรากฏการณ์และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ผ่านมาสะท้อนว่า เมื่อต้องเรียกร้อง ต่อสู้หรือต่อรองกับรัฐ หรือทุนที่สนับสนุนโดยรัฐการสร้างอำนาจให้กับขบวนการเป็นยุทธศาสตร์ที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมให้ความสำคัญ ยุทธวิธีหรือรูปแบบการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาพบบ่อยว่ามีลักษณะที่แสดงออกถึงการต่อต้าน ขัดขืน การท้าทาย หรือการเสนอข้อเรียกร้องอื่น ๆ ตามช่องทางระบบการเมืองปกติ หรือการขัดขวางท้าทายระบบการเมืองปกติ ไปจนถึงการใช้ความรุนแรงที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต หรือทรัพย์สิน เช่น การบุกเผา ปิดล้อม อาจเป็นวิธีที่ง่ายต่อการแสดงพลังและความเข้มแข็งของขบวนการ (กรองกาญจน์ การเนตรและคณะ, 2557) การแสดงออกทางสัญลักษณ์เหล่านี้ล้วนมีจุดประสงค์กรณี “การหายไปของหมุดคณะราษฎร ที่หายไปพร้อมการปรากฏตัวของหมุดหน้าใส เปรียบเหมือนโยนระเบิดลงบนพื้นโดยไม่มีความเข้าใจ เพราะคิด

ว่าการเปลี่ยนแปลงหมุดอาจทำให้มีคนโวยวายก็จริงแต่ก็จะเงียบไป ที่สำคัญก็คือการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบลึกลับถ้าเป็นการทำให้หายไปเลย ความหมายก็อย่างหนึ่ง แต่การเอาหมุดหน้าใสมาแทนหมุดของคณะราษฎร เราแปลความได้ว่า นั่นคือการลบประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นจริง และพยายามสร้างเรื่องราวใหม่ ประวัติศาสตร์ที่พึ่งสร้างขึ้นใหม่ ณ จุดที่ตัวเองไม่มีความเกี่ยวพันเลย คำถามก็คือมันยิ่งก่อให้เกิดคำถามว่า “ทำไม” ซึ่งกลายเป็นพลังที่จะโจมตีหรือโต้กลับหมุดหน้าใส ไม่ว่าอย่างไรหมุดหน้าใสก็ไม่อาจช่วงชิงพื้นที่ของหมุดคณะราษฎรได้ (ทวีศักดิ์ เกิดโภคาและคณะ, 2560 หน้า ออนไลน์) ดังที่กล่าวไว้ โดยผศ.ดร.ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์หรือการนำเสนอข้อมูลของสิ่งที่เป็น “มรดกของคณะราษฎร” อื่น ๆ นอกเหนือจากหมุดคณะราษฎรนี้ โดยรวม ๆ ก็เป็นการอภิปรายถึงผลรวมของผลงานที่คณะราษฎรได้สร้างไว้ โดยเฉพาะในเชิงอุดมการณ์ที่ต่อให้ทุบวัตถุทางกายภาพอันจับต้องได้อีกสักเพียงใด ก็ไม่อาจจะมาทำลายอุดมการณ์และคำประกาศที่คณะราษฎรได้วางรากฐานไว้ได้ เพราะมันฝังอยู่กับตัวตนเรา เป็นภาพที่ควบแน่นในมโนสำนึกอย่างชัดเจนจนไม่มีทางจะพรากไปได้อีกต่อไป อีกแง่มุมหนึ่งที่มีการพยายามอธิบายกันมากก็คือการทำลายหมุดนี้เป็นความพยายามในการ “ลบอดีต ฆ่าประวัติศาสตร์” เขียนเรื่องราวความเป็นมาใหม่ (กฤดิกร วงศ์สว่างพานิช, 2560 หน้า ออนไลน์) สถาปัตยกรรมในยุคคณะราษฎร เช่น ตึก วัด อาคารต่าง ๆ กรณี วัดพระศรีมหาธาตุบางเขน เชื่อมโยงกับตึก หรืออาคารอื่น ๆ ที่อยู่ในยุคนี้ มีลักษณะเฉพาะที่สัมพันธ์กับช่วงคณะราษฎรพอดี คือระหว่าง พ.ศ. 2475-2490 ซึ่งตึกก่อนหน้าและหลังจากนั้น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ต่างออกไป (นพปฎล ศรีวงษ์รัตน, 2560 หน้า 6)

ในขณะเดียวกันยุคปัจจุบันการเมืองที่ไร้ตัวแทนกับการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ในช่วงเวลา 2557-2562 นั้น อาวุธของคนจน คนตัวเล็กตัวน้อย คนที่เติบโตในระบบที่ปิดกั้นคับแคบ ทำให้การแสดงออกทางการเมืองหรือการต่อสู้ ขัดขืน ตอบโต้ในรูปแบบต่าง ๆ จึงมีขึ้นมากมายในชีวิตประจำวันของแต่ละคน และนั่นคือความจริงที่สะท้อนได้ว่า ประเทศหรือสังคมเหล่านั้น เป็นอย่างไร เสื่อมโทรมหรือรุ่งเรืองเป็นสังคมนิยมอำนาจมีชนชั้นและมีรากฐานเป็นสังคมอุปถัมภ์ หรือว่าเป็นสังคมประชาธิปไตย การด่า การขัดขืน การเคลื่อนไหว ชุมนุม ตลอดจนการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนบุคคล นั่นคือหนทางหนึ่งของการแสดงออกให้สังคมรับรู้การมีตัวตนในฐานะประชาชนพลเมืองเป็นการต่อสู้ ที่ระบอบประชาธิปไตยยังไม่สมบูรณ์พร้อมในอดีตมักมองข้าม แต่ปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมมาก โดยเฉพาะในโลกโซเชียลเน็ตเวิร์ค ในโลกโซเชียลนั้น ทั้งการติดแฮชแท็ก (Hashtag) หรือดัชนีถ้อยคำการโพสต์ การแชร์ การกด like การติดสติกเกอร์ ลงโปรไฟล์ ฯลฯ ก็ล้วนแต่เป็นการแสดงออกทางความคิด ในรูปแบบสัญลักษณ์หรือสื่อสารโดยตรงจะมาก หรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับอำนาจการควบคุมกำกับในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ทางกายภาพนั้นปิดกั้นเสรีภาพมากน้อยเพียงใด สถานการณ์ในสังคมไทยเวลานี้ กระแสการต่อต้าน การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ข้าราชการและกลุ่มผู้มีอำนาจทางสังคมมีมากขึ้นมาก เกาะเกี่ยวติดตาม อาทิ ในกรณีนายเปรมชัย กรรณสูต นั้น ทั้งเกาะติดกดดันและรุกคืบให้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมนั้นทำงาน เพราะในกระแสสังคมโซเชียลมองว่า ถ้าไม่พยายามอย่างนี้ กฎหมายไทยเอื้อมไม่ถึงคนเหล่านี้ ทำให้การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ในปัจจุบันกลายมาเป็นพลังหนุนเสริมที่สำคัญมาก ทำให้อำนาจรัฐปั่นป่วน ไขว้เขวลำบาก โลกของข้าราชการที่ทำงานแบบเดิม ๆ ไม่รับผิดชอบ สร้างความผิดพลาดสูงจะทำได้ยากมีระบบการสื่อสาร เครื่องมือสื่อสารราคาถูกบันทึกภาพ

ได้ ทำให้ใคร ๆ ก็สามารถพูดความจริงได้ในสังคม ดังนั้น การยกมือถือทำท่าทางถ่ายรูป กลายเป็นกริยาที่เจ้าหน้าที่รัฐหวาดหวั่นที่สุด แต่พลังเชิงสัญลักษณ์จะบังเกิดผลสั่นสะเทือนจริง ๆ ได้นั้น หัวใจสำคัญจำต้องมีการเคลื่อนไหวแสดงออกเชิงพื้นที่ทางกายภาพด้วย อาทิ การเดินรณรงค์ “we walk ก้าวมิตรภาพ” (Thai NGO, 2018 p. Online) การชูป้ายไม่เอารัฐประหาร (ILAW, 2015 p. Online) การอดอาหารที่หน้า UN ของพี่น้องชาวกระบี่ เทพา เพื่อยกเลิกโรงไฟฟ้าถ่านหิน การรณรงค์เรียกการเลือกตั้ง การเผยแพร่มิวสิควีดีโอเพลง “ประเทศกูมี” ของศิลปินกลุ่ม Rap Against Dictatorship (ILAW, 2018 p. Online) เป็นต้น อย่างไรก็ตามประชาชนคนไทยรู้ข้อเท็จจริงของการเคลื่อนไหวในหลาย ๆ กลุ่ม มาโดยตลอด เหลือแต่เพียงเวลาที่จะต้องลุกขึ้นมาปฏิบัติการจริง ๆ เพื่อให้พลังเชิงสัญลักษณ์นั้นบังเกิดผลน่าเกรงขามแก่กลุ่ม คณะ หรือบุคคลในสังคมที่กำลังลุแก่อำนาจในปัจจุบันและอนาคต (Thai NGO, 2018 p. Online)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนเคลื่อนไหวทางการเมือง ช่วงปี 2557-2562 เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมในการแสดงออกถึงอุดมการณ์ทางการเมือง มีเป้าหมายในการผลักดันแนวคิดทางการเมืองให้กับประชาชนในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีผลกระทบกับบุคคลหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเอกชนหรือประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มีทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ด้วยการต่อสู้ผ่านอำนาจเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่เป็นไปตาม ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมือง ปี 2557-2562

2.5.1 ความหมายของปรากฏการณ์ทางการเมือง

ปรากฏการณ์ทางการเมืองนั้น ล้วนเกิดจากสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ในประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ ที่กำลังเป็นกระแส ณ ขณะนั้น และได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมืองว่า

ปรากฏการณ์ หมายถึง เหตุการณ์และความเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้น (สันติ ทิพนา, 2562 หน้า 123)

ปรากฏการณ์มีนทางการเมือง หมายถึง การใช้ภาพสะท้อนการล้อเลียนและเสียดสีทางการเมือง ในช่วงที่มีประเด็นและเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้น (คันธพร สาลี, 2564 หน้า 96)

ปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมในบทกวี รางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2561 หมายถึง ความสัมพันธ์กับการเมืองและสังคมผ่านบทกวี เป็นภาพสะท้อนทางการเมืองและสังคม โดยนำเสนอรูปแบบฉันทลักษณ์ในการประพันธ์ ลีลาคำกวี โวหารภาพพจน์ คำสัมผัสคล้องจองที่มีความไพเราะแฝงความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ ตลอดจนเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวของสังคมมาถ่ายถอดในรูปแบบของกวีอย่างสมบูรณ์ (สันติ ทิพนา, 2561 หน้า 136)

Arthur Bentley เห็นว่า ปรากฏการณ์สำคัญทางการเมือง คือปรากฏการณ์กลุ่ม การเข้าใจกลุ่มเป็นหัวใจของการเข้าใจการเมืองทั้งนี้ การเข้าใจกลุ่มหรือระบบย่อยจะทำให้เกิดความเข้าใจต่อกระบวนการทางการเมือง (Political Process) ได้ชัดเจนกว่า เพราะกระบวนการหรือกิจกรรม

ทางการเมืองมักจะเป็นกระบวนการที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและองค์กร (Arthur Bentley, 1949 p. 211)

ปรากฏการณ์ทางการเมือง หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองและสังคม เป็นการสืบทอดอำนาจทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นในวงศ์ตระกูลผู้นำทางการเมืองหรือที่เรียกว่า “ตระกลูการเมือง (political dynasty)” (สติธร ธนานิธิโชติ, 2556 หน้า 5)

ปรากฏการณ์ทางการเมือง หมายถึง กระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่การแสดงทัศนคติในด้านต่าง ๆ ผ่านงานศิลปะ เพื่อให้สังคมได้รับทราบถึงข้อคับข้องใจและการแสดงผลงานผ่านแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์กระทบใจ จากการสร้างสรรค์งานสื่อสะท้อนความคิดความรู้สึกของศิลปินและการอธิบายปรากฏการณ์ของสังคม (ปวริส มินา, 2561 หน้า 2315)

ปรากฏการณ์ทางการเมือง หมายถึง เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย (สันติ ทิพนา, 2562 หน้า 39) ได้แก่ การรัฐประหาร ปี 2557, การประท้วง, กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังนี้

สรุป ปรากฏการณ์ทางการเมือง คือเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคม ได้แก่ การรัฐประหาร ปี 2557, การประท้วง, และกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และมีความสัมพันธ์กับการเรียกร้องประชาธิปไตยตามความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ปี 2557-2562

2.5.2 ปรากฏการณ์ทางการเมือง ปี 2557-2562

1. การรัฐประหาร ปี 2557

ประเทศไทยได้ประกาศว่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาประชาธิปไตยของไทยไม่ได้พัฒนาขึ้นเท่าใดนักกลับมีความขัดแย้งทางการเมืองจนนำไปสู่การรัฐประหารหรือการใช้กำลังยึดอำนาจเพื่อการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การรัฐประหารในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้เกิดขึ้นมาแล้ว 3 ครั้ง (เจตริน เชยประเสริฐและคณะ, 2563 หน้า 2113) ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นการยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร (วรรณทิพา นุชลำยอง และคณะ, 2563 หน้า 100) ซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จะเห็นได้ว่า หลังจากรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยไม่ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นความขัดแย้งทางการเมืองยังคงมีอยู่เมื่อพรรคพลังประชาชนถูกยุบและทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ พ้นจากตำแหน่งนายรัฐมนตรีภายหลังการพ้นจากตำแหน่งของนายสมชาย ได้มีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ผลปรากฏว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายอภิสิทธิ์ได้มีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้ชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เนื่องจากผู้ชุมนุมมีข้อสงสัยว่ากองทัพไทยอยู่เบื้องหลังการยุบพรรคพลังประชาชนกลุ่ม นปช. ได้ประกาศมีรวมตัวชุมนุมกดดันรัฐบาลครั้งใหญ่ ทางรัฐบาลได้มีการเจรจาและขอคืนพื้นที่จากผู้ชุมนุมจนในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 ได้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันที่เวทีสะพานผ่านฟ้าฯ และถนนราชดำเนิน มีการใช้แก๊สน้ำตาและกระสุนยางในการเข้า

เคลียร์พื้นที่ของฝ่ายรัฐบาล เหตุการณ์ขอคืนพื้นที่ของทางรัฐบาลทำให้ผู้ชุมนุมบาดเจ็บรวมถึงเสียชีวิตทางด้านทหาร ตำรวจก็มีบาดเจ็บและเสียชีวิตเช่นกัน

หลังจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่ในเดือนเมษายนกลุ่มผู้ชุมนุมก็ยังคงชุมนุมกดดันรัฐบาลอภิสิทธิ์อย่างต่อเนื่องจนท้ายที่สุดก็เกิดเหตุการณ์ปะทะกันอีกครั้งของกลุ่มผู้ชุมนุมกับทางเจ้าหน้าที่เมื่อทางรัฐบาลได้แสดงทางทีที่จะทำการปิดล้อมพื้นที่ราชประสงค์ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของกลุ่ม นปช. โดยทางรัฐบาลเรียกการปิดล้อมครั้งนี้ว่า "กระชับพื้นที่" โดยระบุว่าขั้นตอนเริ่มจากเบาไปหาหนักและจะมีการใช้อาวุธกระสุนจริงมีการปะทะกันของกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ทหารเหตุการณ์โกหลาหลวุ่นวายมีเสียงปืนและเสียงระเบิดเกิดขึ้นหลายครั้งโดยเหตุการณ์กระชับพื้นที่ของทางรัฐบาลได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 จากการที่เจ้าหน้าที่ทหารได้ทำการกระชับพื้นที่ของผู้ชุมนุมจนในที่สุดวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ฝ่ายแกนนำ นปช. ได้ตัดสินใจประกาศยุติการชุมนุมโดยแกนนำได้ขึ้นเวทีปราศรัยและพร้อมที่จะเดินทางไปมอบตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จากเหตุการณ์สลายชุมทางการเมืองเมื่อเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีผู้เสียชีวิตรวม 94 ราย ซึ่งนับเป็นอีกเหตุการณ์ทางการเมืองหนึ่งที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และหลังจากเหตุการณ์สลายการชุมุนมปี พ.ศ. 2553 พรรคประชาธิปัตย์ได้ประกาศยุบสภาและได้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ พรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาลโดยมี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นโยบายเร่งด่วนที่ น.ส.ยิ่งลักษณ์ได้เสนอมานั้นเป็นนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์ มีการทำโรดแมปและการเสนอร่างกฎหมายปรองดองสมานฉันท์ กับกฎหมายนิรโทษกรรม ความขัดแย้งทางการเมืองได้เริ่มต้นขึ้น เมื่อรัฐบาลได้ทำการเสนอร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเข้าสู่การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำให้หลายฝ่ายไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายดังกล่าวเนื่องจากเคลื่อบแคลงว่าร่างกฎหมายเหล่านั้นออกมาเพื่อช่วยเหลือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีให้กลับเข้าประเทศตามที่ พ.ต.ท. ทักษิณต้องการทำให้เกิดการชุมนุมคัดค้านที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ซึ่งมีประชาชนแสดงพลังคัดค้านอย่างเต็มที่จนทางฝ่ายรัฐบาลเห็นว่าการชุมนุมจะบานปลายจึงได้พยายามถอนร่าง พ.รบ.นิรโทษกรรม (ประภาพร สีหา, 2560 หน้า 151)

ถึงแม้ว่าร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมจะไม่ผ่านมติเห็นชอบจากวุฒิสภาแต่นายสุเทพไม่ได้ยุติการชุมนุมแต่อย่างใดพร้อมทั้งได้จัดตั้ง “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)” ขึ้นมาเพื่อยกระดับการชุมนุมไปสู่การขับไล่รัฐบาลให้พ้นจากการบริหารประเทศ จนนายกยิ่งลักษณ์ได้ประกาศยุบสภาพร้อมทั้งกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่ถึงอย่างนั้น นายสุเทพได้ยกระดับการชุมนุมอีกครั้งคือใช้ยุทธศาสตร์ Shutdown กรุงเทพฯ หรือ “ปิดกรุงเทพฯ” ระหว่างวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2557 ถึง 2 มีนาคม พ.ศ. 2557 เพื่อรณรงค์กดดันให้รัฐบาลรักษาการยิ่งลักษณ์ลาออกจากตำแหน่ง ทั้งยังเสนอให้ดำเนินการปฏิรูปการเมืองในทุกระดับก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ความขัดแย้งทางการเมืองยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ของ กกต. ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งคำร้องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญ ชี้ขาดว่าการเลือกตั้งวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 เป็นโมฆะหรือไม่ ซึ่งผลคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่า การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์เป็นโมฆะเนื่องจากไม่สามารถทำการ

เลือกตั้งได้ทั่วประเทศเพราะโดยการขัดขวางจากกลุ่มผู้ชุมนุม ประกอบกับในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 รักษาการนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่ามีความผิดฐานใช้อำนาจในทางมิชอบในการแต่งตั้งโยกย้ายนาย ถวิล เปลี่ยนศรี เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติไปดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกฯ ส่งผลให้สถานการณ์ทางการเมืองระสับระส่าย

จากสถานการณ์ทางการเมืองที่ระสับระส่ายรวมถึงความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมโดนกลุ่มผู้ไม่หวังดีทำร้าย ไม่ว่าจะเป็นการระเบิดใส่กลุ่มผู้ชุมนุมหรือการปะทะของกลุ่มผู้ชุมนุมกับกลุ่มผู้ไม่หวังดีจนทำให้เกิดความสูญเสีย จนท้ายที่สุดในวันที่ 20 พฤกษาคม พ.ศ. 2557 พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้ประกาศกฎอัยการศึกเพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม พร้อมทั้งเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยวันที่ 21 พฤกษาคม ได้เรียกตัวแทนแต่ละฝ่ายของคู่ขัดแย้งเข้าไปเจรจาหาทางออก ซึ่งในวันที่ 22 พฤกษาคม พ.ศ. 2557 พล.อ. ประยุทธ์ ได้เรียกตัวแทนของคู่ขัดแย้งไปเจรจราปรึกษาทางออกอีกครั้ง ผลของการเจรจาไม่สามารถหาข้อยุติได้ ต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในแนวทางของกลุ่มตนเอง ซึ่งผลของการเจรจาที่ล้มเหลวทำให้พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตัดสินใจยึดอำนาจทำการรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) (ประภาพร สีหา, 2560 หน้า 152)

2. การประท้วง

วิกฤตการชุมนุมประท้วงที่ยืดเยื้อมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2557 ได้สร้างผลกระทบต่อประชาชนภายใต้ความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพมากนัก จนนำไปสู่การรัฐประหารถึง 2 ครั้ง โดยทหารได้ใช้ข้ออ้างสำคัญจากความวุ่นวายของสังคมที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้น เป็นเหตุผลในการเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองด้วยการยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 ทหารได้เข้ามาควบคุมสถานการณ์พร้อมทั้งเถลิงอำนาจแต่งตั้งตนเป็นรัฏฐาธิปัตย์ (ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว, 2564 หน้า 294) และภายหลังรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมาการชุมนุมประท้วงทั้งสิ้นได้ถูกสั่งห้ามภายใต้กฎเหล็กของรัฐบาลทหาร และกระบวนการที่เรียกว่าการสร้างความปรองดองก็ถูกนำมาใช้เพื่อทำลายล้างการเมืองเรื่องการชุมนุมประท้วงในประเทศไทยให้หมดสิ้น (ราม โชติคุต, 2559 หน้า 80) แต่ก็ยังมีกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่กล้าออกมาประท้วงต่อต้านรัฐบาลทหารอย่างกล้าหาร โดยมีลำดับเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

2.1 การชุมนุมประท้วง ปี 2557

หลังการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ไม่กี่ชั่วโมง ประชาชนและนักกิจกรรมได้ออกมาประท้วงในทันทีโดยเฉพาะที่บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิที่มีผู้ชุมนุมต้านรัฐประหารสูงสุดถึงหลักพันในช่วงระหว่างวันที่ 23-28 พฤษภาคม 2557 ก่อนที่ทหารจะปิดพื้นที่การชุมนุมนี้ได้ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2557 ซึ่งระลอกแรกของการต้านรัฐประหารจนถึงสิ้นเดือน พฤษภาคม 2557 นั้นพบว่ามีการประท้วงการรัฐประหารในหลายจังหวัดอย่างน้อย เช่น กรุงเทพ นนทบุรี เชียงใหม่ เป็นต้น โดยมีผู้ประท้วงอดข้าว คือ นายฉลาด วรฉัตร เป็นผู้เริ่มต้นการประท้วงอดอาหารเรียกร้องให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกก่อนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ก็ได้ออกมาประท้วงการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 นี้เป็นคน แรก ๆ โดยฉลาดได้อดอาหารประท้วงการรัฐประหารบริเวณเต็นท์หน้าสวนสัตว์ดุสิตตรงข้ามรัฐสภา ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นระยะเวลากว่า 45 วัน

ก่อนจะประกาศยุติ หลังต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลถึง 2 ครั้ง เนื่องจากปัญหาสุขภาพ (TCIJ, 2559 หน้า ออนไลน์)

ต่อมาหลังการรัฐประหาร พฤษภาคม 2557 ปัญหาเรื่องผลกระทบของการขุดเจาะทรัพยากรธรรมชาติที่มีต่อชาวบ้านทวีความตึงเครียดขึ้น บางพื้นที่มีทหารเข้ามาแสดงตัวแสดงบทบาทเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ รวมทั้งจำกัดไม่ให้ชาวบ้านใช้เสรีภาพในการแสดงออก หรือการรวมตัวเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและสิทธิชุมชนในการจัดการพื้นที่ และต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2557 “ดาวดิน” ถูกพูดถึงอีกครั้ง หลังสมาชิกกลุ่ม 5 คน แสดงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว คัดค้านการรัฐประหาร ต่อหน้าพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ขณะลงพื้นที่ จ.ขอนแก่น หลังการเคลื่อนไหวครั้งนี้เริ่มกระแสวิจารณ์ว่า ดาวดิน อาจเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองขั้วตรงข้ามกับรัฐบาลปัจจุบัน

วันที่ 23 พฤษภาคม 2557 กลุ่มนักศึกษาและประชาชนราว 70-80 คน นำโดยกลุ่มธรรมศาสตร์เสรีเพื่อประชาธิปไตย ทำกิจกรรมคัดค้านการรัฐประหาร โดยใช้ชื่อกิจกรรมว่า “การร่วมตามหานกพิราบ” โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เดินเท้าจากบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ไปจนถึงบริเวณสี่แยกคอกวัว ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารประจำการในบริเวณดังกล่าว และเป็นพื้นที่ชุมนุม กปปส. เดิม จึงได้เข้าเจรจาไม่ให้เดินขบวนไปยังอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยต่อเนื่องจากกลัวว่าจะเกิดการปะทะ จากนั้นกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงตัดสินใจแยกย้ายกันกลับบ้าน (TCIL, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 25 พฤษภาคม 2557 ที่ในเชียงราย มีการจัดกิจกรรมต่อต้านการรัฐประหาร ที่ร้านแม็คโดนัลด์ภายในศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า (กินแมคโดนัลด์ต้านรัฐประหาร) คู่ขนานกับ กิจกรรมในกรุงเทพฯ โดยผู้เข้าร่วมได้ร่วมกันใส่หน้ากากอนามัยซึ่งมีเครื่องหมายกากบาทปิดปาก พร้อมชูป้ายถ่ายรูปต่อต้านการรัฐประหาร จากนั้นได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารจากกองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยจังหวัดทหารบกเชียงรายได้เข้าไปขอให้ยุติกิจกรรมดังกล่าวและได้มีการควบคุมตัวผู้ร่วมกิจกรรมบางส่วนไปด้วย และในวันเดียวกันนี้ได้มีการชุมนุมต่อต้านการรัฐประหารที่หน้าร้านแมคโดนัลด์ สาขาราชประสงค์ว่า โดยผู้ชุมนุออกมาแสดงสัญลักษณ์ ต่อต้าน การรัฐประหาร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีป้ายกระดาษเป็นของตัวเองเขียนข้อความว่า No Coup กลุ่มผู้ชุมนุมปักหลักหน้าด้านหน้าร้านแมคโดนัลด์ ด้านข้างโรงแรมเอราวัณ รวมถึงสะพานลอย หน้าห้างอมรินทร์พลาซ่า โดยมีทหารและตำรวจประมาณ 1 กองร้อยคอยดูแลความสงบ

วันที่ 27 พฤษภาคม 2557 ประชาชน 4 คนนัดกันยืนอ่านหนังสือบนทางเดินเชื่อมรถไฟฟ้าหน้าหอศิลปวัฒธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยระบุว่าได้แรงบันดาลใจจากการยืนอ่านหนังสือประท้วงรัฐบาลในตุรกี

วันที่ 28 พฤษภาคม 2557 ผู้ชุมนุมได้นัดรวมตัวกันต่อเนื่องเป็นวันที่ 5 บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยมีกำลังทหารและตำรวจกระจายกำลังรอบพื้นที่ต่อมาผู้ชุมนุมต้านรัฐประหารเริ่มลงจากทางเท้ามาบนถนนและเดินรณรงค์รอบอนุสาวรีย์ชัยฯ เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐประหารออกมาร่วมชุมนุมต่อต้าน บรรยากาศการชุมนุมเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย กระทั่งหลังเคารพธงชาติ เจ้าหน้าที่ทหารส่วนหนึ่งได้ตรงเข้าจับตัวชายคนหนึ่งในกลุ่มผู้ชุมนุมขึ้นรถทหารออกไป ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมไม่พอใจก่อนผู้ชุมนุมเริ่มกรูเข้าหาเจ้าหน้าที่ทหารที่ยังเหลืออยู่และตะโกนด่าพร้อมขว้างปาสิ่งของใส่เจ้าหน้าที่ทหารจนเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนต้องเข้ามาตั้งแนวกั้นเพื่อป้องกัน

และเจรจาขอให้ผู้ชุมนุมหยุดขว้างปาสิ่งของ มีรถทหารคันหนึ่งถูกกลุ่มผู้ชุมนุมปล่อยยางรถทำให้ไม่สามารถเอาจากนอกพื้นที่ได้ เมื่อทหารออกจากพื้นที่หมดแล้วกลุ่มผู้ชุมนุมจึงช่วยกันติดป้ายโจมตีทหาร ทั้งยังมีการใช้สีสเปรย์พ่นใส่รถทหารเป็นข้อความต่อต้านรัฐประหารพร้อมข้อความขับไล่ทหาร "No Coup" และ “Get Out” เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนเร่งเข้าห้ามปรามและนำกำลังปิดล้อมรถทหารไว้พร้อมเจรจาจนกลุ่มผู้ชุมนุมสงบและเริ่มทยอยสลายการชุมนุม

วันที่ 29 พฤษภาคม 2557 ที่ทางเชื่อมบีที่เอส บีอาร์ที่สกายบริดจ์ ประชาชน 10 คน นัดมายืนอ่านหนังสืออย่างสงบ เป็นเวลาราว 1 ชั่วโมง โดยไม่มีเหตุรุนแรงใด ๆ ก่อนหน้านี้ประชาชนกลุ่มนี้ได้นัดกันอ่านหนังสือมาแล้ว 1 ครั้ง เมื่อช่วงเย็นของวันที่ 27 พ.ค.ที่ผ่านมาบนสกายวอล์คหน้าหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ปทุมวัน โดยมีจำนวน 4 คน (TCIL, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 1 มิถุนายน 2557 นายสมบัติ บุญงามอนงค์ ได้กำหนดสถานที่นัดหมายผ่านทางทวิตเตอร์@nuling และเฟซบุ๊ก ให้ผู้ชุมนุมไปรวมกันที่ลานหน้าห้างเทอร์มินัล 21 ใกล้สถานีรถไฟฟ้า MRT สุขุมวิท/สถานีรถไฟฟ้า BTS อโศก มีผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐประหารหลายสิบคนไปรวมตัวกัน มีการชูป้ายต่อต้านรัฐประหาร และมีการชูมือทำสัญลักษณ์ 3 นิ้ว ตามแบบตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง The Hunger Games ก่อนสลายตัวหลังมีเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจเข้ามาในพื้นที่ และในวันเดียวกันนี้ มีประชาชนยืนเรียงแถวบริเวณลานน้ำพุ ห้างพารากอน ชูป้ายกระดาษ ที่ใช้กระดาษขนาด A4 เรียงติดกัน เขียนข้อความว่า "รัฐประหารกลัวกระดาษ A4 ตอนนี้ กระดาษ A4 หน้ากระดานเรียงหนึ่ง มาหาแล้วจ้า" นอกจากนี้มีการอ่านบทกวีแสดงความไม่เห็นด้วยกับรัฐประหารด้วย ต่อมาเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของห้างเข้ามาเจรจาให้ผู้ทำกิจกรรมออกจากสถานที่ และมีประชาชนจำนวนหนึ่งรวมตัวที่ลานโพภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ชู3 นิ้วเป็นสัญลักษณ์และป้ายต้านรัฐประหาร เรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง รวมทั้งที่ จ.เชียงใหม่ กลุ่มประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารได้ใช้วิธีการเคลื่อนที่เร็วไปยังจุดต่าง ๆ ในเมืองทำการชูป้ายคัดค้านการรัฐประหาร ชูสัญลักษณ์สามนิ้ว และสลายตัวอย่างรวดเร็ว

วันที่ 1 กรกฎาคม 2557 นักศึกษาจากศูนย์นิสิตนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยแห่งประเทศไทย (ศนปท.) กินแซนด์วิช อ่านหนังสือ “1984” ที่บริเวณด้านหน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย เพื่อตรวจสอบความเสมอภาค่ของการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและตรวจสอบพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ว่าปฏิบัติ 2 มาตรฐาน หรือไม่ หลังจากก่อนหน้านี้มีผู้ที่สนับสนุนการรัฐประหารได้ออกแสดงออกถึงความไม่พอใจสหรัฐอเมริกาต่อท่าที่การรัฐประหารในประเทศไทย (TCIL, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 14 ตุลาคม 2557 กลุ่มการศึกษาเพื่อความเป็นไท ซึ่งมีสมาชิกเป็นนักเรียนในระดับมัธยมได้รวมตัวหน้ากระทรวงศึกษาธิการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านการใช้หลักค่านิยม 12 ประการในการชี้นำความคิดเยาวชนไทย โดยตัวแทนของกลุ่มได้อ่านบท “อาขยานถึงท่านผู้นำ” เพื่อแสดงจุดยืนถึงการคัดค้านกรณีที่รัฐบาลพยายามสร้างชุดความดีชุดเดียวให้คนนับถือ โดยมองว่าคนในสังคมนั้นมีความหลากหลาย ควรยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายนั้น (ประชาไท, 2557 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2557 นักกิจกรรมชูป้าย “ยกเลิกกฎอัยการศึก” และ “ไม่เอา คสช.” นั่งบนป้ายจุดสูงสุดยอดดอยหลวงเชียงดาว สูง 2,225 เมตร จากระดับน้ำทะเลเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว (ประชาไท, 2557 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 สืบเนื่องจากกรณีนักศึกษากลุ่มดาวดิน 5 คนชูสามนิ้ว ต้านรัฐประหาร ต่อหน้า พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ขณะลงพื้นที่ จ.ขอนแก่น เมื่อวันที่ 19 พ.ค. จนถูกเจ้าหน้าที่ทหารคุมตัว ชาวบ้านกลุ่มศนรักษ์บ้านเกิด จ.เลย ได้ชู 3 นิ้ว กลางทุ่งนา ให้กำลังใจนักศึกษากลุ่ม “ดาวดิน” พร้อมป้ายที่มีข้อความว่า “ถึงลูก ๆ ดาวดิน ตามหา..รอยประชาธิปไตย เป็นกำลังใจให้ลูก ๆ ทุกคนเด้อกลุ่มศนรกบ้านเกิด” นอกจากนี้กลุ่มรักษ์บ้านแหง จ.ลำปาง ถือป้ายข้อความให้กลังใจกลุ่ม “ดาวดิน” กลางทุ่งนาด้วยเช่นกัน (ประชาไท, 2557 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 12 ธันวาคม 2557 ที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีการจัดงาน “ปฏิรูปประเทศไทย ต้องเข้าใจสิทธิมนุษยชนเนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล (10 ธ.ค.) ทั้งนี้ภายในงานตัวแทนศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยแห่งประเทศไทย (ศนปท.) ขึ้นมอบแผ่นป้าย โปสเตอร์ขนาด A3 มีรูปผู้ถูกดำเนินคดีหลังรัฐประหาร 57 พร้อมข้อความว่า “กสม อยู่ไหนเมือปืนมา!” โดยมี อมรา พงศาพิชญ์ ประธาน กสม. รับมอบ ระหว่างนั้นมีผู้ชู 3 นิ้วบนเวทีและด้านล่างมีผู้ชูป้าย “เลิกจ้าง กสม.” ด้วย (ประชาไท, 2557 หน้า ออนไลน์)

2.2 การชุมชนประท้วง ปี 2558

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2558 พาเหรดล้อการเมืองของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในงานฟุตบอลเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 70 มีการนำเสนอเนื้อหาล้อเลียนการเมืองจากหุ่น WCorrupt.. ท่าน (ขอรบ..ท่าน)” “คู่จิน WIN ยกแก๊ง” “THAILAND FARMW “ข้านิยม 12 ประการ” “(ปะ) ยึด อำ (โอ) นาจ” และ “โฆษณาชวนเชื่อ (ง)” (ประชาไท, 2557 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558 กลุ่มพลเมืองโต้กลับจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ “เลือกตั้งที่ (รัก) ลัก” ที่หน้าหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เพื่อรำลึกถึงการเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 (สำนักข่าวอิศรา, 2558 หน้า ออนไลน์) ที่มีผู้ประท้วงปิดหน่วยเลือกตั้งหลายแห่งจนจัดการเลือกตั้งไม่ได้ เป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยให้การเมืองตั้งเป็นโมฆะ ผลักให้การเมืองไทยเข้าสู่ทางตันจนนำไปสู่การรัฐประหาร แม้กิจกรรมครั้งนี้จะลุล่วงไปด้วยดี แต่ผู้ร่วมกิจกรรมถูกควบคุมตัวและถูกดำเนินคดีรวม 4 คน และจากกลุ่มกลุ่มพลเมืองโต้กลับสู่พลเมืองรุกเดิน โดยในวันที่ 12 มีนาคม เฟซบุ๊กเพจ พลเมืองโต้กลับ เผยแพร่คลิปวิดีโอ “I walk therefore I am” โปรโมทกิจกรรมพลเมืองลุกเดิน ซึ่งจัดภายใต้แนวคิด “เมื่อความยุติธรรมไม่มาก็เดินหน้าไปหามัน” ผู้ต้องหาทั้ง 4 นัดหมายกันเดินเท้าไปให้ปากคำเพิ่มเติมกับพนักงานสอบสวนในวันที่ 16 มีนาคม ตามกำหนดการพันธุ์ศักดิ์ จะเริ่มเดินเท้าจากบ้านย่านบางบัวทองในช่วงเช้าของวันที่ 14 มีนาคม ไปพบกับวรรณเกียรติ คนขับแท็กซี่ซึ่งจะไปรออยู่ที่หน้าสำนักงานหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่ตั้งอนุสรณ์ของ นวมทอง ไพรวัลย์ คนขับแท็กซี่ที่ทำอัตวินิบาติกรรมหลังถูกปรามาสว่า “ไม่มีใครมีอุดมการณ์มากขนาดยอมพลีชีพได้” และในวันที่ 15 มีนาคม พันธุ์ศักดิ์และวรรณเกียรติจะเดินเท้าต่อไปที่สภาทนายความเพื่อรับอานนท์ผู้เป็นทนายความสิทธิมนุยชน โดยระหว่างทางจะแวะวางดอกไม้ที่หมุดเฌอซอยรางน้ำสถานที่ ๆ น้องเฌอบุตรชายของพันธศักดิ์ถูกยิงเสียชีวิตระหว่างเข้ามาสังเกตการณ์การชุมนุมเมื่อปี 53 และแวะวางดอกไม้ที่หมุดคณะราษฎร บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า เมื่อรับอานนท์แล้ว ทั้งสามจะเดินเท้าต่อไป

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งนายสิรวิชญ์กำลังศึกษาอยู่ พักค้างคืนหนึ่งคืน ในช่วงเช้าของวันที่ 16 ทั้งสี่คนจะร่วมทำบุญใส่บาตรเนื่องในวันเกิดของน้องเฌอก่อนจะเดินเท้าไปสน.ปทุมวันแต่วันที่ 14 มีนาคม พันธ์ศักดิ์เริ่มเดินออกจากบ้านตั้งแต่เช้า แต่เดินได้ประมาณ 5 กิโลเมตร เขาก็ถูกตำรวจสภ.บางบัวทองควบคุมตัวไปที่สน.ปทุมวัน และในช่วงเที่ยง ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยแห่งประเทศไทย (ศนปท) โพสต์เฟซบุ๊ก ว่า จะเดินเท้าจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปส่งข้าวส่งน้ำให้พันธ์ศักดิ์ ที่สน.ปทุมวัน และมีการโพสต์ภาพสมาชิกกลุ่มสวมเสื้อยืดพิมพ์ข้อความ “เราคือเพื่อนกัน” ถือกล่องข้าวที่หน้าอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้วย ต่อมาพันธ์ศักดิ์ได้รับการปล่อยตัวราว 16 นาฬิกาเศษ แต่กิจกรรมในวันที่ 2 ก็ยังคงดำเนินต่อไป โดยมีการเปลี่ยนแปลงกำหนดการไปบางส่วนเพื่อความเหมาะสมต่อสถานการณ์ ซึ่งนายพันธ์ศักดิ์เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการอ่านบทกวีและวางดอกไม้รำลึกถึงน้องเฌอตรงจุดที่ถูกยิงเสียชีวิต ก่อนจะเดินเท้าต่อไป เพื่อวางดอกไม้ที่หมุดคณะราษฎร หลังจากหมุดคณะราษฎร นายพันธ์ศักดิ์เดินต่อไปที่มหาวิทยาลัยธรรมศาตร์ โดยแวะวางดอกไม้ที่อนุสรณ์หกตุลาและที่อนุสาวรีย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นอันสิ้นสุดการเดินในวันที่ 2

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2558 เป็นการเดินช่วงสุดท้าย แต่ผู้ต้องหาทั้งสี่ถูกสอบสวนในห้องสอบสวนที่สน. และจากนั้นก็ถูกส่งตัวไปที่ศาลทหารกรุงเทพในเวลาประมาณ 13.30 น. โดยรถตู้ของตำรวจ ต่อมาศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยแห่งประเทศไทย (ศนปท.) โพสต์ภาพเชิญชวนให้นักศึกษาและประชาชนเดินทางมารวมตัวกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อแสดงพลังคัดค้านการใช้ศาลทหารดำเนินคดีพลเรือน ลานประติมากรรมหน้าคณะนิติศาสตร์ ถูกใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม นักศึกษาเขียนป้ายผ้า ตั้งโต๊ะล่ารายชื่อ พร้อมทั้งปราศรัยสลับกับเล่นดนตรี และกลุ่มนักศึกษาจึงเดินเท้าจากท่าพระจันทร์ข้ามสนามหลวงมาที่ศาลทหาร แล้วตัวแทนนักศึกษาผลัดกันใช้โทรโข่งปราศรัยที่หน้าศาลทหาร เนื้อหาส่วนใหญ่พูดถึงความไม่ยุติธรรมในการดำเนินคดีพลเรือนโดยศาลทหาร และมีการวิจารณ์การทำรัฐประหารบ้าง นักศึกษาบางส่วนนำป้ายผ้าเขียนข้อความ “พลเรือนต้องไม่ขึ้นศาลทหาร” ไปแขวนที่ตึกกระทรวงกลาโหม เจ้าหน้าสห.เดินมาขอร้องนักศึกษาอย่างสุภาพว่าให้ปลดออกและถือแทน นักศึกษาจึงปลดป้ายจากตัวตึกไปแขวนระหว่างเสาไฟฟ้ากับต้นไม้ที่หน้าศาลทหารแทน (ILAW, 2015 p. Online)

วันที่ 22 พฤษภาคม 2558 ในโอกาสครบรอบ 1 ปีการรัฐประหาร เป็นเหตุให้นักศึกษา 7 คน ถูกจับและดำเนินคดี ฐานชุมนุมทางการเมืองฝ่าฝืนคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 ซึ่งออกโดนอำนาจรัฐธรรมนูญชั่วคราวมาตรา 44 กล่าวคือ นักศึกษากลุ่มดาวดินเห็นว่าการรัฐประหารกับปัญหาที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน พวกเขาออกมาร่วมตัวทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์อีกครั้ง ด้วยการชูป้ายไม่เอารัฐประหาร (ILAW, 2015 p. Online) ต่อมากลุ่มขบวนการประชาธิปไตยใหม่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 22 พ.ค. 2558 ซึ่งเป็นวันครบรอบหนึ่งปีการทำรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้นคือการออกมาแสดงออกทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ ทั้งที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จังหวัดขอนแก่น และที่หอศิลปวัฒธรรมกรุงเทพมหานคร (FTA Watch, 2015 p. Online)

การออกมาเคลื่อนไหวที่ขอนแก่นนี้เป็นกิจกรรมของ 7 นักศึกษากลุ่มดาวดินมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการชูป้ายผ้าที่ระบุข้อความว่า “คัดค้านรัฐประหาร” พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวผลพวง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ จากการทำรัฐประหาร และพวกเขาก็

ถูกจับกุมภายในเวลาไม่นาน โดยเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจทั้งใน และนอกเครื่องแบบหลายสิบคน ก่อนถูกต้องข้อหาฐานฝ่าฝืนคำสั่ง คสช. และได้รับประกันตัวในวันรุ่งขึ้น โดยใช้หลักทรัพย์เป็นเงินสดจำนวน 7,500 บาท ต่อคน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจกำหนดให้กลุ่มดาวดินไปรายงานตัวในวันที่ 8 มิถุนายน 2558 (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2558 หน้า 1)

ขณะที่การเคลื่อนไหวที่หน้าหอศิลป์ฯ กรุงเทพฯ เป็นกิจกรรมของนักศึกษา และนักกิจกรรมหลากหลายกลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะกิจ โดยกิจกรรมที่พวกทำชื่อกิจกรรมว่า “ศุกร์ 22 มาฉลองกันมะ?” เป็นการนัดหมายกันมายืนดูนาฬิกา โดยสงบเป็นเวลา 15 นาทีเพื่อรำลึกถือหนึ่งปีที่ผ่านมาว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับประเทศไทยบาง แต่แล้วเหตุการณ์ก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น ก่อนถึงเวลานัดหมายมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ 1 กองร้อย เฝ้าประจำการอยู่บริเวณหน้า หอศิลป์ฯ พร้อมกับมีแผงเหล็กกั้น ห้ามเข้าในบริเวณที่จะมีการจัดกิจกรรม (ประชาไท, 2558 หน้า ออนไลน์) ส่งผลให้นักศึกษา 38 คนถูกจับกุม (ณัฐฐินันท นันทะเสนา, 2564: 52) โดยไม่มีใครถูกตั้งข้อหา และต่อมาจึงมีหมายเรียกนักศึกษา จำนวน 7 คน เพื่อไปรับทราบข้อกล่าวหา ในวันที่ 8 มิถุนายน 2558 (ณัฐฐินันท์ นันทะเสนา, 2563 หน้า 52) แต่นักศึกษาประกาศต่อสาธารณะว่าจะไปในวันที่ 24 มิถุนายน 2558 (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2558 หน้า 2)

วันที่ 21 พฤษภาคม 2558 กลุ่มอีสานใหม่ ได้จัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ “เผด็จการปิโตรเลียม” ที่อนุสาวรีย์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่สวนรัชดานุสรณ์ ถนนประชาสโมสร จ.ขอนแก่น โดยการติดป้ายโลโก้ของบริษัทปิโตรเลียมต่าง ๆ บนอนุสาวรีย์จอมพลสฤษดิ์ พร้อมทั้งแปะป้ายข้อความ “รัฐประหารปิโตรเลียม” และ “เผด็จการปิโตรเลียม” เพื่อที่จะสื่อว่า การรัฐประหารครั้งนี้เป็นไม่ได้เป็นการคืนความสุขให้กับประชาชนอย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงการเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน พร้อมชี้ว่า ตลอดช่วงเวลา 1 ปี ภายรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร นอกจากประชาชนจะโดนปล้นสิทธิเสรีภาพแล้ว รัฐบาลเผด็จการยังต้องการขายทรัพยากรธรรมชาติในประเทศเพื่อความอยู่รอด และพื้นที่ภาคอีสานเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จากความสัมพันธ์อันแนบแน่นของรัฐบาลเผด็จการกับนายทุน (ประชาไท, 2558 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 22 พฤษภาคม 2558 นักกิจกรรมกลุ่มดาวดินเจ็ดคนรวมตัวกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยขอนแก่นเพื่อทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ในโอกาสครับรอบหนึ่งปีการรัฐประหาร นอกจากจะเตรียมป้ายผ้าผืนใหญ่เขียนข้อความ “คัดค้านรัฐประหาร” ไปถือแล้ว พวกเขายังเตรียมแผ่นป้ายขนาดเล็กที่เขียนข้อความเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะในพื้นที่ภาคอีสาน เช่น การสร้างเขื่อน หรือการให้สัมปทานเอกชนทำเหมืองแร่มาถือด้วย เพื่อสื่อถึงความเชื่อมโยงว่าระบบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของประชาชน (ILaw, 2019 p. Online)

วันที่ 24 มิถุนายน 2558 ภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ปทุมวัน ออกหมายจับนักศึกษารวม 8 คน จากกรณีจัดรำลึก 1 ปีรัฐประหารที่หน้าหอศิลป์เมื่อวันที่ 22 พ.ค. ในข้อหา มั่วสุมชุมเกิน 5 คน ตามคำสั่งคสช.ฉบับ 3/2558 ใช้อำนาจตามมาตรา 44 ซึ่งมีโทษปรับ 10,000 บาท หรือจำคุก 6 เดือน ซึ่งในวันนั้นตั้งแต่บ่ายจนดึก คนนับร้อยรวมตัวหน้า สน.ปทุมวัน นักศึกษาโดนจับ 1 ศาลทหารให้ประกัน ที่เหลืออีก 7 อยู่หน้า สน. ดาวดินร่วมแจมด้วย มีการอ่านคำประกาศพลเมืองเชิญชวนประชาชนออกมาเคียงบ่าเคียงไหล่บีบตำรวจรับแจ้งความ และ 14 ผู้เสียหายหน้าหอศิลป์

แจ้งความกลับเจ้าหน้าที่ทำรุนแรง หลังจากมีการแจ้งความกลับต่อเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว และตำรวจรับปากจะไม่จับกุมนักศึกษาทั้ง 7 คนที่มีหมายจับ โดยก่อนจะสลายตัวนักศึกษาและประชาชนได้ร่วมกันร้องเพลิง “บทเพลงของสามัญชน” จากนั้นผู้คนพากันคล้องแขนเพื่อนำตัวนักศึกษากลุ่มดาวดินทั้ง 7 คน ไปขึ้นแท็กซี่ 2 คันซึ่งก็คือแท็กซี่ของ “พ่อน้องเฌอ” หรือพันธุ์ศักดิ์ ศรีเทพ และวรรณเกียรติ ชูสุวรรณ จากกลุ่มพลเมืองโต้กลับ ส่วนรังสีมันต์ โรม และกลุ่มนักศึกษาได้เดินนำประชาชนทยอยเดินทางออกจาก สน. เพื่อกลับบ้าน และในบรรยากาศการชุมนุมของวันนี้มีการแสดงสัญลักษณ์ทางการเมืองด้วยการชู 3 นิ้ว เป็นต้น (ประชาไท, 2558 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 25 มิถุนายน 2558 การเคลื่อนไหวของขบวนการประชาธิปไตยใหม่ จากสวนเงินมีมา บริเวณคลองสานกรุงเทพมหานคร ไปยังอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งนอกทั้งในเครื่องแบบคอยเฝ้าติดตามตลอด และขบวนการประชาธิปไตยใหม่จัดแถลงข่าวว่า “ไม่ยอมรับกฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและไม่ถือว่ามาตรา 44 เป็นกฎหมาย ซึ่งการทำรัฐประหารเป็นความผิดฐานกบฏ มีโทษประหาร กลุ่มประชาธิปไตยใหม่จึงปฏิเสธว่ากฎหมายของ คสช. ไม่ใช้กฎหมาย การเรียกรายงานตัวจึงถือว่าไม่มีค่าให้สนใจ” และเดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วางพวงมาลัยที่อนุสรณ์สถาน 6 ตุลา 19 ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยืนสงบนิ่งไว้อาลัย ก่อนจะร้องเพลิงเพื่อมวลชน ไปยังอนุสรณ์สถานพฤษภาประชาธรรม ร้องเพลิงร่วมกัน วางพวงมาลัยและยืนสงบนิ่ง เพื่อแสดงคาราวะต่อวีรชนพฤษภา 35 ก่อนเดินเท้าไปยังอนุสาวรีย์ 14 ตุลา เป็นต้น และแยกย้ายกันในเวลา 19.10 น.

วันที่ 26 มิถุนายน 2558 การจับกุมขบวนการประชาธิปไตยใหม่ โดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนได้รับแจ้งในเวลา เวลา 12.00 น. ว่ามีเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจและเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบอยู่รายล้อมสวนเงิน มีมา ซึ่งเป็นที่ ๆ ขบวนการประชาธิปไตยใหม่พักอาศัยอยู่ ต่อมาเวลา 14.45 น.นักศึกษาออกมาแถลงข่าวระบุว่า ไม่มีใครอยู่เบื้องหลังนักศึกษา มีเพียงประชาชนที่อยู่เบื้องหลังและจะยึดหลักการ 5 ข้อ พร้อมยืนยันไม่เจรจากับ คสช. เวลา 17.15 น. เจ้าหน้าที่อย่างน้อย 31 คนบุกเข้าไปในสวนเงิน มีมา พร้อมแสดงหมายค้น ในการจับกุมมีการแสดงหมายจับออกโดยสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ในข้อหามาตรา 116 ประกอบมาตรา 83 ของประมวลกฎหมายอาญา และนำนักศึกษา 14 คนที่ถูกออกหมายจับ ขึ้นรถตำรวจพาไปที่สถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง ในขณะเดียวกันรอบนอกสวนเงิน มีมา มีชาวบ้านถือป้ายประท้วงกลุ่มดาวดิน และต่อมามีนักศึกษาขบวนการประชาธิปไตยใหม่ที่ไม่ได้ถูกจับกุมปักหลักร้องเพลิงและเขียนข้อความให้กำลังใจเพื่อนหน้าสน.พระราชวัง และมีสื่อมวลชนเดินทางมาทำข่าว จากนั้นขบวนการประชาธิปไตยใหม่ไปถึงศาลทหาร และทนายความติดต่อขอยื่นคำร้องคัดค้านการฝากขังซึ่งเจ้าหน้าที่อนุญาตให้เข้าไปในศาล เวลา 22.52 ศาลทหารไต่สวนการฝากขังผู้ต้องหาทั้ง 14 คน นักศึกษาถูกพาตัวขึ้นรถไปเรือนจำซึ่งผู้ชาย 13 คนถูกพาไปที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพและผู้หญิง 1 คนถูกพาไปที่ทัณฑสถานหญิงกลาง โดยมีมวลชนตะโกนให้กำลังใจ หลังจากนั้นมวลชนส่วนหนึ่ง ประมาณ 20 คน ไปรวมตัวกันที่สน.ชนะสงคราม ก่อนจะสลายตัวไป (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2558 หน้า 2-5)

การจับกุมนักศึกษากลุ่มนี้นำไปสู่การรวมตัวแสดงพลังและเรียกร้องให้ปล่อยนักศึกษา ในชวงเวลานี้ได้เริ่มมีการแสดงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ อาทิเช่น การใช้ข้อความร่วม (hashtag) ว่า “ปล่อยนักศึกษา” และ “เราคือเพื่อนกัน” ผ่านสังคมออนไลน์ รวมถึงจัดกิจกรรมข้อความบนกำแพง

เพื่อเรียกร้องให้ปล่อย 14 นักศึกษา กิจกรรมเหล่านี้เป็นที่รับรู้ของผู้คนในวงกว้าง มีนักศึกษา นักวิชาการศิลปิน และภาคประชาชน เข้าร่วมจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ศาลทหารได้มีคำสั่งให้ปล่อยนักศึกษาทั้ง 14 คน ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2558 ลังจากนั้นขบวนการประชาธิปไตยใหม่ได้มีการปรับปรุงแนวทางการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ โดยตั้งเป้าเพื่อเป็น “ฝ่ายค้านของ คสช.” อย่างเปิดเผย (ฐิติกร สังข์แก้วและคณะ, 2558 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 10 ธันวาคม 2558 ที่ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ขอนแก่น กลุ่มอีสานใหม่ ได้อ่านคำประกาศอีสานใหม่ “โค่นระบอบเก่าที่มันบ่คือ เพราะพวกเฮาคือสามัญชนคนอีสาน” โดยระบุว่าวาทกรรมการพัฒนาอีสาน ผ่านนโยบายการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลให้คนอีสานถูกทำให้กลายเป็นแค่แรงงานราคาถูกที่ต้องหลบภัยด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เข้าสู่เมืองหลวง และอีสานก็ถูกทำให้กลายเป็นแค่คนโง่ คนจน ที่ต้องเจ็บช้ำอยู่ร่ำไป เวลาประมาณ16.00 น. ได้ลงจากรถและเดินขบวนไปที่แท่นอนุสาวรีย์ โดยระหว่างนี้ตำรวจได้เข้าเจรจาไม่ให้พูดถึงเผด็จการในการแถลง ห้ามแสดงสัญลักษณ์ และขอดูเนื้อหาบนป้ายและอุปกรณ์ที่เตรียมมา ซึ่งทางผู้จัดได้นำป้ายที่เขียนว่า “อีสานใหม่” “เพื่อสิทธิเสรีภาพ และอำนาจของประชาชน” และจำลองพานรัฐธรรมนูญและรองเท้าบู๊ททหาร ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ได้ห้ามเอาบู๊ทวางบนพานรัฐธรรมนูญจำลอง ซึ่งในระหว่างกิจกรรมมีนักข่าวท้องถิ่นเข้าร่วมทำข่าว และเจ้าหน้าที่ทั้งในและนอกเครื่องก็ได้คอยถ่ายภาพกิจกรรมไว้โดยตลอด (ประชาไท, 2558 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 8 ธันวาคม 2558 ชาวบ้านกลุ่มคนรักษ์บ้านเกิด 6 หมู่บ้าน อ.วังสะพุง จ.เลย รวมตัวกันเดินขบวนจากศาล จ.เลย ไปยังศาลากลางจังหวัดเลยเพื่อยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ขอให้ดำเนินการสอบวินัยนายก อบ ต.เขาหลวง ในกรณีที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) เพื่อตรวจสอบควบคุมกำกับดูแลการทำเหมืองท้องคำว่าได้ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่จนส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนและผลกระทบความเจ็บป่วยล้มตายของชาวบ้าน หรือไม่ ทั้งนี้ ระหว่างการทำกิจกรรมชาวบ้านถือป้ายระบุข้อความ “เอาประธานสภา อบต.เขาหลวง ไม่เอานายก อบต.เขาหลวง” และ“ถ้าจะเอาประธานสภาฯ ออก เอานายก อบต.เขาหลวง ออกดีกว่าจ้า” แสดงความไม่พอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายก อบต.เขาหลวง ต่อกรณีความขัดแย้งและความเดือดร้อนที่ชาวบ้านได้รับจากการทำเหมืองท้องทุ่งคำ (The citizen Thai PBS, 2015 p. Online)

2.3 การชุมนุมประท้วง ปี 2559

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559 กลุ่มเส้นทางสีแดงจัดกิจกรรม ‘Valentine Vote No’ เชิญชวนผู้รักประชาธิปไตย ใส่เสื้อ‘Vote No’ แจกสติ๊กเกอร์รณรงค์ ‘ไม่รับรางรัฐธรรมนูญ’ ที่ร้านแมคโดนัลด์ สาขาอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แต่ระหว่างจัดกิจกรรมมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเจรจาขอให้ทางกลุ่มผู้จัด ยุติกิจกรรม ต่อมาทางกลุ่มเส้นทางสีแดงได้ยอมยุติการจัดกิจกรรม และขอให้สื่อมวลชนช่วยเป็นพยานว่าพวกเขาทำตามกรอบของกฎหมายเมื่อเจ้าหน้าที่ขอความร่วมมือทางกลุ่มก็ยอมยุติกิจกรรม (ประชาไท, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2559 เครือข่ายประชาชนเพื่อการปฏิรูปภาคเหนือประมาณ 30 คน เดินทางต่อไปที่ลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ เพื่อทำกิจกรรมสัญลักษณ์จุดเทียนส่องรัฐธรรมนูญ อ่านแถลงข่าวและยื่นข้อเสนอต่อประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ ผ่านตัวแทน นายเดโช ไชยทัพ อนุกรรมการ

ปฏิรูปการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน (สปช.) ซึ่งหลังจากแถลงการณ์ตัวแทนสภาประชาชนเพื่อการปฏิรูปภาคเหนือได้ทยอยแยกย้าย พฤ โอโดเชา หนึ่งในตัวแทนประชาชนเพื่อการปฏิรูปภาคเหนือถูกทหารควบคุมตัวก่อนถูกปล่อยตัวในท้ายที่สุด (TCIL, 2016 p. Online)

วันที่ 20 เมษายน 2559 นายสิรวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ นักศึกษากลุ่มประชาธิปไตยใหม่ และนายอานนท์ นำภา ทนายความในนามของกลุ่มพลเมืองโต้กลับ เดินทางมาบริเวณร้านสกายวอล์คช่องนนทรีแล้ว และรอกลุ่มเพื่อนมาสมทบ เพื่อแสดงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ หลังแสดงสัญลักษณ์ยืนสงบนิ่ง (Sanook, 2016 p. Online) ขอให้ทหารปล่อยตัวนายวัฒนา เมืองสุข อดีต รมว.พาณิชย์ และนายสิรวิชญ์ ได้กล่าวแถลงการณ์ ขอให้มีการปล่อยตัว นายวัฒนา และหากไม่มีการปล่อยตัว ทางกลุ่มพลเมืองโต้กลับ ก็จะจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ แบบนี้ไปเรื่อย ๆ และจะยกระดับการชุมนุมขึ้นไปอีก แต่จะเป็นรูปแบบใด ขอให้ติดตามข่าวสารต่อไป ซึ่งภายหลังนายสิรวิชญ์ กล่าวแถลงการณ์ แล้วเสร็จตำรวจได้คุมตัวนายสิรวิชญ์ นายอานนท์ และกลุ่มที่มาทำกิจกรรม ออกไปจากพื้นที่ และนำตัวขึ้นรถยนต์สายตรวจ ของ สน.ยานนาวา ออกไปจากรถไฟฟ้าบีที่เอส ช่องนนทรี ก่อนที่กลุ่มมวลชนจะสลายการชุมนุมแล้ว (ไทยรัฐออนไลน์, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 6 มีนาคม 2559 กลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และผู้ร่วมงานได้ออกไปทำกิจกรรมีหน้าศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ในงาน ‘ปล่อยปีก Wonders of Freedom’ เพื่อเป็นการแสดงสัญลักษณ์สันติภาพ และมีตัวแทนคนรุ่นใหม่อ่านแถลงการณ์การคนรุ่นเรื่องเสรีภาพ พร้อมและให้กำลังใจคนรุ่นใหม่ที่กำลังทำงานประเด็นทางสังคมอยู่ทั่วประเทศ จากนั้นเจ้าหน้าที่ทหารกองพลทหารภาคที่ 2 ได้เข้ามาเชิญตัวผู้ประสานงานการจัดงานปล่อยปีก ไปพูดคุยที่สน.ปทุมวัน แต่ไม่มีการแจ้งข้อกล่าวหาใด ๆ (นักข่าวพลเมือง Thai PBS, 2016 p. Online)

13 เมษายน 2559 สิรวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ จัดกิจกรรมรำลึกบุคคลและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ รดน้ำเนื่องในวันสงกรานต์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยได้ทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์สาดน้ำขับไล่สิ่งชั่วร้ายที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและคว่ำขัน (เขียว) ร่าง รธน. มีชัย กิจกรรมสิ้นสุดเวลา 15.40 น. โดยตำรวจขอให้ออกจากบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยโดยเร็ว (ประชาไท, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 20 เมษายน 2559 นักกิจกรรมกลุ่มพลเมืองโต้กลับจัดกิจกรรมยืนเฉย ๆ แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ไม่เห็นด้วยกับการคุมตัว วัฒนา เมืองสุข สกายวอล์ค ช่องนนทรี ได้ทำกิจกรรมยืนเฉย ๆ เป็นเวลา 15 นาที่เมื่อกิจกรรมแล้วเสร็จ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มาเชิญตัวนักกิจกรรม 5 คน ไปพูดคุยที่สน.ยานนาวา (ประชาไท, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 27 เมษายน 2559 ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น นักศึกษากลุ่มประชาธิปไตยใหม่อีสาน จำนวน 10 คน ยืนสงบนิ่งไว้อาลัยให้กับเหตุการณ์จับกุม แอดมินเพจ “เรารัก พล.อ.ประยุทธ์” รวมถึงการเข้าจับกุมกลุ่มพลเมืองโต้กลับที่แสดงความเห็นคัดค้านด้วยการยืนสงบนิ่งที่บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ส่วนที่ข่วงท่าแพ จ.เชียงใหม่ คณาจารย์ นักกิจกรรม ประชาชนเชียงใหม่กว่า 15 คน ร่วมสวมเสื้อขาว ยืนเฉย ๆ แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ “ปล่อยประชาชนโดยไม่มีเงื่อนไข” โดยมีทหาร ตำรวจในเครื่องแบบยืนสังเกตการณ์และบันทึกภาพในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้กลุ่ม

ศิลปากรเสรีเพื่อประชาธิปไตย ได้ทำท่าปิดตาปิดปาก พร้อมข้อความ “#ปล่อยเพื่อนเรา ส่งแรงใจจากสะพานสระแก้ว 19.30 น. 27 เมษายน 59” (ประชาไท, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 1 พฤษภาคม 2559 บริเวณลานสกายวอร์ค สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส ช่องนนทรีแยกสาทร-นราธิวาส แขวงสีลม เขตบางรัก มีความเคลื่อนไหวหลังจากกลุ่มพลเมืองโต้กลับได้มีการนัดรวมตัวทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์โดยการเขียนข้อความลงบนกระดาษโพสต์อิต เรียกร้องขออิสรภาพทางความคิดขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่เทศกิจจาก กทม.ได้นำแผงเหล็กมาวางกั้นพื้นที่โดยรอบลานสกายวอล์ค ต่อมา นายสิรวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ หรือจ่านิวแกนนำกลุ่มนักศึกษาประชาธิปไตยศึกษาและกลุ่มพลเมืองโต้กลับได้เดินทางมาถึงบริเวณลานสกายวอล์คเพื่อร่วมกิจกรรม และตำรวจบุกคุมตัว “จ่านิว” ออกจากกลุ่มพลเมืองโต้กลับ (เดลินิวส์, 2559 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 20 มิถุนายน 2559 พลเมืองโต้กลับจัดกิจกรรม “พลเมืองตีเข่า” เต้นประกอบเพลง “อย่างนี้ต้องตีเข่า” ที่บริเวณสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ศูนย์ราชการ (แจ้งวัฒนะ) เพื่อประท้วงที่กกต. แจ้งว่าจะแจ้งความนักแสดงในมิวสิควีดีโอเพลงที่ทางกลุ่มจัดทำขึ้นในความผิดตาม พ.ร.บ.ประชามติฯ มาตรา 61 วรรค 2 ทั้งนี้กลุ่ม “คนไทยหัวใจเกิน 100” มารอประท้วงสิรวิชญ์ สมาชิกกลุ่มพลเมืองโต้กลับ และอ่านแถลงการณ์พร้อมมอบดอกไม้ให้กำลังใจ กกต. เหตุการณ์ชุลมุนกระทั่ง ตำรวจเข้าห้ามพลเมืองโต้กลับทำกิจกรรมและคุมตัวพันธุ์ศักดิ์ ไปสน.ทุ่งสองห้องให้ลงบันทึกประจำวันแต่ไม่แจ้งข้อกล่าวหา ก่อนปล่อยกลับบ้าน (ILAW, 2016 p. Online)

วันที่ 23 และ24 มิถุนายน 2559 มีผู้ถูกจับกุมตัวจากการทำกิจกรรมทางการเมืองถึง 20 คน โดยทหารและตำรวจได้มีการเข้าจับกุมนักกิจกรรมกลุ่มประชาธิปไตยใหม่ (NDM) และกลุ่มสหภาพแรงงานไทรอัมพ์ รวม 13 คน ขณะกำลังแจกแผ่นพับ และเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีเนื้อหาบางส่วนที่รณรงค์ให้ไม่รับรางรัฐธรรมนูญ หรือโหวตโน โดยมีการควบคุมตัวทั้งหมดไปที่สภ.บางเสาธง ก่อนที่เจ้าหน้าที่ระบุว่าจะดำเนินคดีในข้อหาความผิดตามคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 ข้อ 12 เรื่องการชุมนุมทางการเมืองจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และเจ้าหน้าที่ยังได้มีการตรวจยึดเอกสารที่มีการแจก ได้แก่ 1. ใบปลิวขนาดใหญ่โนโหวต หรือโหวตโน 2. หนังสือชื่อเรื่องความเห็นแย้งและคำอธิบายสาระสำคัญรัฐธรรมนูญ 10 เรื่องนารู้ 3. ใบปลิวขนาดใหญ่ชื่อ “ก้าวข้ามขบวนการประชาธิปไตยใหม่” 4. เอกสารแนะนำวิธีการยื่นคำขอลงทะเบียนขอใช้สิทธิออกเสียงประชามตินอกเขตจังหวัด พร้อมกับโทรโข่ง 1 อัน ขณะที่อีก 7 คนถูกจับตัวในเช้าวันที่ 24 ระหว่างทำกิจกรรมรำลึกวันอภิวัฒน์สยาม 24 มิถุนายน 2475 ด้วยการเดินเท้าจากวัดพระศรีมหาธาตุไปทำความสะอาดอนุสาวรีย์พิทักษ์รัฐธรรมนูญ วงเวียนหลักสี่ (THAI LAWYERS FOR HUMAN RIGHTS, 2016 p. Online)

2.4 การชุมนุมประท้วง ปี 2560

ในปี 2560 ภายใต้การปกครองของคสช. รัฐคงใช้กฎหมาย, ประกาศและคำสั่งคสช. และมาตรา 44 ที่มีเนื้อหาจำกัดเสรีภาพมาใช้เป็นอาวุธหลักในการปราบปรามเสรีภาพของประชาชน ทำให้ประชาชนหวาดกลัวต่ออำนาจที่คสช. สร้างขึ้นมา เพราะประชาชนที่วิพากษ์วิจารณ์คสช. หรือแสดงออกในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ยังคงต้องแบกรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการแสดงออกของพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นการถูกดำเนินคดีในข้อหาต่าง ๆ การถูกเรียกตัวไปปรับทัศนะคติในค่ายทหาร

เป็นต้น และบางครั้งแม้จะจัดงานได้แต่ก็ถูกแทรกแซง เช่นให้ย้ายสถานที่หรือให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรม เช่น ให้เดินขบวนได้แต่ห้ามถือป้าย เป็นต้น

ในปีนี้การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และสิทธิชุมชนกลายเป็นความเคลื่อนไหวหลักของภาคประชาชนขณะที่กิจกรรมต่อต้านการรัฐประหารหรือต่อต้านทหารมีการจัดไม่บ่อยนัก แต่เนื่องจากการใช้อำนาจพิเศษตามมาตรา 44 ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การปิดกั้นการแสดงออกทางการเมืองหากแต่ครอบคลุมถึงการใช้ออกนโยบายรัฐ โดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย การเคลื่อนไหวในประเด็นทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารของคสช. จึงอาจถูกเจ้าหน้าที่มองว่าเป็นการต่อต้านคสช. โดยตรงทำให้การเคลื่อนไหวในประเด็นเหล่านั้นถูกจำกัดหรือปิดกั้นในรูปแบบต่าง ๆ กัน (ILAW, 2018 p. Online)

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2560 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและกลุ่มประชาชนจากจังหวัดกระบี่รวมตัวกันชุมนุมที่ลานปูดำในอำเภอเมืองจังหวัดกระบี่ เพื่อคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่อำเภอเหนือคลอง หลังจากนั้นในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ทางกลุ่มก็ได้เดินทางมาชุมนุมที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล โดยใส่เสื้อยืดสีขาวมีข้อความว่าจากใต้สู้เมืองหลวงฯ มีธงสีขาวเขียนว่า No Cocl, มีการชู้ป้ายผ้าสีเขียว หยุดโรงไฟฟ้าถ่านหิน และเขียนข้อความบนใบหน้า NO Cocl เป็นต้น (GREENPEACE, 2022 p. Online) และวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2560 แกนนำผู้ชุมนุมห้าคนได้ถูกนำตัวไปที่ค่าย มทบ.11 เพื่อปรับทัศนะคติ ทั้งห้าได้รับการปล่อยตัว (จิรวัฒน์ ศรีเรือง, 2019 หน้า 32)

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2560 โดยไม่ถูกตั้งข้อกล่าวหาซึ่งเมื่อได้รับการปล่อยตัวก็มีการประกาศยุติการชุมนุมโดยระบุว่าทางรัฐบาลย่นย่อมชะลอโครงการออกไป เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และในช่วงปลายปี 2560 มีการชุมนุมในประเด็นสิ่งแวดล้อมสำคัญเกิดขึ้นอีกครั้งได้แก่ กิจกรรม “เทใจให้เทพา” ซึ่งเป็นกิจกรรมเดินเท้าของชาวบ้านเครือข่ายคนสงขลา-ปัตตานีไม่เอาโรงไฟฟ้าถ่านหิน จากบ้านบางหลิง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ไปที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา เพื่อหนังสือคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในอำเภอเทพา ชาวบ้านเริ่มออกเดินในวันที่ 24 พฤศจิกายน โดยมีเจ้าหน้าที่ติดตามสังเกตการณ์และบันทึกภาพอย่างใกล้ชิดก่อนที่ในวันที่ 27 พฤศจิกายน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้กำลังเพื่อยุติการชุมนุมโดยอ้างเหตุว่าการชุมนุมครั้งนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่ได้แจ้งการชุมนุมล่วงหน้าตามที่กฎหมายกำหนด จนเกิดเหตุปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุม และมีการตั้งข้อกล่าวหาตามพ.ร.บ.จราจรฯ และพ.ร.บ.ทางหลวงกับผู้ชุมนุม 16 คน (EHIA) ใหม่ (ILAW, 2018 p. Online)

2.4 การชุมนุมประท้วง ปี 2561

ปี 2561 การเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนผู้ตื่นตัวทางการเมืองเป็นไปอย่างคึกคักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นปีที่มีการชุมนุมและจัดกิจกรรมเรียกร้องให้เกิดการเลือกตั้งภายในปี 2561 ของ “กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง” และกลุ่มภาคประชาชนทำกิจกรรม ได้จัดงาน “We Walk...เดินมิตรภาพ” (นพพล อาชามาส, 2019 หน้า 24) ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2561–17 กุมภาพันธ์ 2561 เดินเท้าจากกรุงเทพไปยังจังหวัดขอนแก่น เพื่อรณรงค์ประเด็นหลักประกันสุขภาพ สิทธิชุมชนและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหาร และประเด็นรัฐธรรมนูญที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2561 หน้า ออนไลน์) ซึ่งการสื่อสารแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏของการเดิน “We Walk...เดินมิตรภาพ” เช่น เสื้อยืดสีขาวและสีกรม มีข้อความ

ว่า “We Walk...เดินมิตรภาพ” มีทั้งแขนสั้นและยาว และมีธงสีขาวที่มีข้อความว่า “We Walk...เดินมิตรภาพ” เช่นกัน (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2561 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 27 มกราคม 2561 ผู้ชุมนุมยังคงทำกิจกรรมและใช้พื้นที่บนสกายวอล์ก แยกปทุมวัน ประกาศเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการเลือกตั้งในปีนี้ ซึ่งมีนักกิจกรรมทางการเมืองหลากหลายคนทั้ง นายสมบัติ บุญงามอนงค์ หรือบก.ลายจุด และนายวีระ สมีความคิด ขณะที่แกนนำกลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย ทั้งนายรังสีมันต์ โรม, นายสิรวิชญ์ เสรีธิวัฒน์, น.ส.ณัฐฐา มหัทธนา แกนนำกลุ่มพลังมด พร้อมแนวร่วม ได้แสดงออกกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองภายใต้วัตถุประสงค์ “ประชาชนอยากเลือกตั้ง แสดงพลังต้านสืบทอดอำนาจ คสช.” (Thai PBS, 2018 p. Online)

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2561 เป็นวันสุดท้ายในการเดินรณรงค์โดยแบ่งเป็น 4 เส้นทาง 4 ประเด็น โดยทุกเส้นทางนัดรวมกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จ.ขอนแก่น เพื่อรวมตัวกันประกาศความสำเร็จการทำกิจกรรม โดยกิจกรรมการประกาศความสำเร็จนี้ มีทั้งการปักธงของเครือข่ายที่เข้าร่วมเดินมิตรภาพ การประทับรอยเท้าบนแผนที่จำลองเส้นทางเดินระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิต จ.ขอนแก่น พร้อมกับได้อ่านแถลงการณ์ว่า วันนี้พวกเราขบวน “We walk เดินมิตรภาพ” ได้มาถึงจุดหมายปลายทางที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจังหวัดขอนแก่นแล้ว พร้อมกับชูป้ายผ้า “ประชาชน=ประชาธิปไตย (POST TODAY, 2018 p. Online) และยังมีป้ายไวนิล People GO Network เสรีภาพในการชุมนุม อีกด้วย (VOICE online, 2018 p. Online)

ในปีนี้ยังมีงานศิลปะที่ถูกรังสรรค์ขึ้นมาเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อคสช. หรือต่อสถานการณ์บ้านเมือง อย่างการทำงานศิลปะบนกำแพงหรือ graffiti วิพากษ์วิจารณ์ประเด็นสาธารณะ เช่นปมนาฬิกาหรูของพล.อ.ประวิตร วงศ์สุวรรณ ไปจนถึงข่าวการยิง “เสือดำ” ที่การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมดูจะสร้างความกังขาให้กับสาธารณะชน กลุ่มคนดนตรีก็ค่อย ๆ ปรากฏตัวขึ้นมาเพื่อป่าวร้องถึงความไม่พอใจต่อสถานการณ์บ้านเมืองทั้งงานคอนเสิร์ต “จะสี่ปีแล้วนะไอ้สัส” ของกลุ่มนักดนตรีพังค์ที่จัดขึ้นเนื่องในโอกาสครบรอบ 4 ปีการรัฐประหาร ไปจนถึงการเผยแพร่มิวสิควีดีโอเพลง “ประเทศกูมี” ของศิลปินกลุ่ม Rap Against Dictatorship ซึ่งต่างก็ต้องเผชิญแรงกดดันและการคุกคามตามมา แต่ไม่สามารถหยุดพวกเขาได้ (ILAW, 2018: Online) และยังมีเพจการ์ตูนไข่แมว เพจการ์ตูนล้อการเมืองที่โด่งดังจนภายหลังมีการนำตัวการ์ตูนหลักไปผลิตสินค้า เช่น เสื้อยืด เคสโทรศัพท์มือถือ พวงกุญแจ ฯลฯ (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 151) และในขณะเดียวกันในปี 2561 ยังมีการชุมนุมประท้วงทางการเมืองเกิดขึ้นอีกหลายครั้งเช่นกัน

การปราศรัยแสดงจุดยืนและข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่ต้องการส่งไปถึงรัฐบาล โดยแกนนำในการชุมนุมมักเป็นผู้กล่าวปราศรัยและมีประชาชนผู้เข้าร่วมการชุมนุมราว 100-300 คน รายล้อมแสดงพลังอยู่บริเวณสถานที่สำคัญ ๆ ในเชิงสัญลักษณ์ พร้อมทั้งชูป้ายข้อความต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงการคัดค้านต่อต้านรัฐบาล คสช. ก่อนที่จะสลายการชุมนุมในเวลาไม่นาน รูปแบบการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้ ปรากฏในการชุมนุมเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2561 กลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตยในนามคนอยากเลือกตั้ง นำโดย นายสิรวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ นายสุกฤษฎิ์ เพียรสุวรรณ และน.ส.ชลธิชา แจ้งเร็ว ได้นำการชุมนุมพร้อมมวลชนจำนวนประมาณ 300 คน บริเวณขอบถนนราชดำเนินใกล้กับอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (ไทยโพสต์ออนไลน์, 2561 หน้า ออนไลน์) และวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (แนวหน้าออนไลน์, 2561 หน้า ออนไลน์) วันที่ 4 มีนาคม 2561 บริเวณถนน

เลียบชายหาด เมืองพัทยา (ประชาชาติธุรกิจ, 2561 หน้า ออนไลน์) และวันที่ 24 มีนาคม 2561 กลุ่มคนอยากเลือกตั้งหลายร้อยคนได้นัดชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เรียกร้องให้รัฐบาล คสช. จัดการเลือกตั้งตามที่ให้สัญญาไว้ และต่อมาได้เดินขบวนไปปราศรัยต่อหน้ากองทัพบก ถนนราชดำเนิน (ประชาไท, 2561 หน้า ออนไลน์)

การเดินขบวนชุมนุมช่วงสั้น ๆ ซึ่งปรากฏลักษณะนี้ในชุมนุมใหญ่ “22 พฤษภาเราจะหยุดระบอบ คสช.” ระหว่างวันที่ 21-22 พฤษภาคม 2561 (มติชนอออนไลน์, 2561 หน้า ออนไลน์) โดยเริ่มต้นจากการชุมนุมปราศรัยวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เพื่อรวมพลังกลุ่มคนไม่เห็นด้วยกับ คสช. บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งคาดการณ์ว่ามีผู้ร่วมชุมนุมประมาณ 2,000 คน ก่อนที่จะได้เดินหรือเคลื่อนขบวนออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การชุมนุมบริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนขบวนชุมนุมในครั้งนั้นกลับต้องประสบกับความยากลำบาก เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนและตำรวจพลร่มคอยตรึงกำลังและสกัดกั้นไม่ให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปหน้าทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จ ภายหลังจากการเจรจาระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับแกนนำหลายชั่วโมง แกนนำได้เจรจาขอมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พร้อมทั้งประกาศยุติการชุมนุมในครั้งนั้น (BBC NEWS, 2019 p. Online)

วันที่ 18 มกราคม 2561 สมาชิกกลุ่มคนรักษ์บ้านเกิดจำนวน 165 คน จึงเดินทางไปที่ศาลจังหวัดเลย เพื่อยื่นฟ้องร้องบริษัทฯ ให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่พวกเขา ด้วยข้อกล่าวหาว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่ของบริษัทสร้างผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และได้มีการแสดงสัญลักษณ์ด้วยการถือป้ายผ้าสีขาว มีข้อความว่า “ปิดเหมืองถาวร ฟื้นฟูภูเขาคืนมา” และ No!! Name เป็นต้น (The Isaan Record, 2019 p. Online)

2.4 การชุมนุมประท้วงปี 2562

วันที่ 6 มกราคม 2562 กลุ่มคนอยากเลือกตั้งได้รวมตัวชุมนุมเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 ตามกำหนดเดิม โดยได้นัดหมายกันทำกิจกรรมที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ก่อนเริ่มการชุมนุม อานนท์ นำภา ทนายความและแกนนำกลุ่มคนอยากเลือกตั้งได้ยื่นแจ้งการชุมนุมสาธารณะที่สน.พญาไท โดยระหว่างการชุมนุมมีเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบไม่ทราบสังกัดคอยถ่ายวีดีโอและถ่ายภาพของผู้ชุมนุม ซึ่งกลุ่มคนอยากเลือกตั้งได้จัดกิจกรรม “หยุดเลื่อนการเลือกตั้ง” ขึ้นที่บริเวณสกายวอล์ค สถานีรถไฟฟ้าอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ก่อนเดินเท้ามุ่งหน้าสนามเป้า ถ. พหลโยธิน โดยใช้เวลาจัดกิจกรรมราว 1 ชม. ก่อนสลายตัว ซึ่งสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏ คือการชูป้าย “หยุดเลื่อนเลือกตั้ง”, ป้ายข้อความบนกระดาษ “ไม่เลื่อน” และ “เลื่อนแม่มึงสิ”, ป้ายเลือกตั้ง 24 ก.พ. 2562, ข้อความ “ไม่เลื่อน” บนหน้ากากอนามัย (BBC NEWS, 2019 p. Online) และต่อมาเวลา 18.00 น. ตำรวจควบคุมตัวเอกราช อุดมอำนวย พ่อค้าที่เตรียมโกนหัวประท้วงและประกาศอดข้าวจนกว่าจะมีการประกาศวันเลือกตั้ง จากบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มาพูดคุยที่ สน.พญาไท โดยระบุว่า เอกราชแจ้งการชุมนุมกับ สน.พญาไท ในช่วงประมาณ 24.00 น. ของวันที่ 6 มกราคม 2562 ในจังหวะที่เขาเริ่มทำกิจกรรมยังไม่ครบ 24 ชั่วโมง ต่อมาเขาจึงเปลี่ยนสถานที่และไปโกนหัวที่แยกราชประสงค์ในวันที่ 8 มกราคม 2562 แทน และในวันที่ 8 มกราคม 2562 มีการชุมนุมสาธารณะที่กลุ่ม Walk To Vote เดินไปโหวต แจ้งจัดการชุมนุมที่ประตูท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรณรงค์ให้จัดการเลือกตั้ง มีการแจ้งผู้เข้าร่วมการชุมนุมให้พึงระวังการแสดงออกที่ขัดต่อคำสั่งหัวหน้า

คสช.ที่ 3/2558 และการแสดงแผ่นป้ายต่างๆ จะต้องไม่มีลักษณะต่อต้านการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลและคสช. ต่อมาวันที่ 10 มกราคม 2562 ที่ช่วงประตูท่าแพ บริเวณพื้นที่จัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย

วันที่ 13 มกราคม 2562 กลุ่มคนอยากเลือกตั้งนัดชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์เพื่อเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 โดยตั้งแต่เวลาประมาณ 16 : 30 น. มีผู้ชุมนุมมารวมตัวกันมากกว่า 100 คน และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ภายใต้การรักษาการวางกำลังสังเกตการณ์ของตำรวจโดยรอบ และในขณะที่จังหวัดขอนแก่นวันที่ 13 มกราคม 2562 กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในนาม คนขอนแก่น Go vote จะมีการจัดกิจกรรมเรียกร้องการเลือกตั้งที่บึงสีฐาน มหาวิทยาลัยขอนแก่นระหว่างเวลา 17.00 - 23.50 น. และต่อมาในวันที่ 16 มกราคม 2562 นักศึกษาที่ปัตตานี ขอนแก่น สกลนคร จัดกิจกรรมรณรงค์ และออกแถลงการณ์แสดงจุดยืน “ไม่เลื่อนเลือกตั้ง” ซึ่งปรากฏการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง คือ ชูป้ายผ้า “ประเทศไทย=ประชาธิปไตย”, ชูป้ายผ้า “เลื่อนแม่มึงสิ”, ชูป้ายผ้า “เราพร้อมเลือกตั้ง” เป็นต้น (ประชาไท, 2562 หน้า ออนไลน์) และวันที่ 17 มกราคม 2562 ที่เชียงใหม่ได้มีการจัดกิจกรรม “หยิบมือถือขึ้นมาฆ่าเผด็จการ” ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อจะสนับสนุนกิจกรรม CMU Vote 18.01.62 ที่จะมีขึ้นเวลา 16.00 น. วันนี้ (18 ม.ค. 2562) บริเวณสันเขื่อนอ่างแก้วมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านการเลื่อนเลือกตั้ง โดยมีการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง ด้วยการชูป้ายกระดาษ #รัฐศาสตร์ มช. ไม่เลื่อนเลือกตั้ง, ป้ายกระดาษ Walk to Vote เป็นต้น (เนชั่นออนไลน์, 2562 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2562 กรุงเทพฯ ที่สี่แยกราชประสงค์ เวลา 15.00 น. กลุ่มประชาชนคนอยากเลือกตั้งนำโดยอนุรักษ์ เจนตวณิชย์หรือฟอร์ด เส้นทางสีแดง จัดกิจกรรม Dance for election บรรยากาศมีเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบประมาณ 30 นาย นอกเครื่องแบบอีก 20 นาย กิจกรรมเริ่มเคลื่อนขบวนจากแมคโดนัลด์ ราชประสงค์ และมาทำกิจกรรมที่บริเวณหน้าป้ายสี่แยกราชประสงค์ ทางกลุ่มฯได้นำป้ายเขียนว่า “ราษฎร์ประสงค์ Rassprasong” โดยกำหนดการ 12.00 น. รวมตัวที่แม้คโดนัลด์ รับแจกเสื้อสติ๊กเกอร์ เตรียมแต่งกายแฟนซีประชาธิปไตย 15.00 น. ตั้งขบวนหน้าแม็คโดนัลด์ สื่อมวลชนบันทึกภาพ นักเคลื่อนไหว live facebook เคลื่อนขบวนรณรงค์เลือกตั้งมุ่งหน้าป้ายราชประสงค์ เปิดเพลง #ประเทศกูมี ร่วมกันทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ อาทิ ชูป้ายสนับสนุนการเลือกตั้ง ประนามการทำร้ายนักเคลื่อนไหวทั้งในและต่างประเทศ อ่านแถลงการณ์ #หยุดทำร้ายนักกิจกรรม โดยฟอร์ด เส้นทางสีแดง และเพื่อนกลุ่ม #ประชาชนอยากเลือกตั้ง 16.00 น. ตั้งแถวเปล่งเสียง “รณรงค์เลือกตั้ง ๆ ประเทศกูต้องมีประชาธิปไตย ๆ ประชาชนออกมา ๆ ประยุทธออกไป ๆ หยุดทำร้ายนักกิจกรรม ๆ” เต้นคุ้กกี้แดนซ์รณรงค์เลือกตั้งโดยคุณ เอกชัย หงส์กังวาน และเพื่อน ๆ ร้องรำทำเพลง สิ้นสุดกิจกรรม 17.00 น. ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเปิดไม่จำกัดสีเสื้อกลุ่มใดต้องการร่วมแสดงออกทางการเมืองสนับสนุนการเลือกตั้งที่สะอาดและเป็นธรรมหรือเรียกร้องการหยุดทำร้ายคุกคามนักเคลื่อนไหวทั้งในและต่างประเทศ (ฟอร์ด เส้นทางสีแดง, 2562 หน้า ออนไลน์)

วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 ที่กรุงเทพฯ นักกิจกรรมสี่คนได้แก่ พริษฐ์, ธนวัฒน์, เอกชัย และโชคชัย ได้นัดหมายมาทำกิจกรรมที่หน้ากองบัญชาการกองทัพบกเพื่อแสดงออกต่อท่าทีของผบ.

ทบ. กิจกรรมของพริษฐ์และธนวัฒน์ เริ่มในเวลาประมาณ 9.00 น. ส่วนกิจกรรมของเอกชัยและโชคชัยเริ่มในเวลาประมาณ 9.30 น.

วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2562 กรุงเทพฯ องค์กรภาคประชาชน ซึ่งนำโดยคณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชน (กป.อพช) จัดการชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้สถานติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ยุติการพิจารณาร่างกฎหมาย และให้สนช. ลาออกจากตำแหน่ง โดยในการชุมนมุมีผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณ 200 คน จากหลายเครือข่าย อาทิเช่น สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.), สลัม 4 ภาค, สมาพันธุ์รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และองค์กรอื่น ๆ ผู้ร่วมชุมนุมเริ่มเดินทางมาถึงประมาณ 07.00 น. (ILAW, 2019 p. Online)

วันที่ 31 มี.ค. ที่บริเวณสกายวอล์ค เกาะพญาไท อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เขตราชเทวี กทม. ได้มีประชาชนและกลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย เดินทางมาทำกิจกรรมเป็นจำนวนมาก โดยผู้ชุมนุมแจ้งว่าจะเริ่มกิจกรรมในเวลา 17.00 น. และยุติกิจกรรมในเวลาประมาณ 18.00 น. และสำหรับกิจกรรมที่จะจัด ได้แก่ การชูป้ายข้อความที่เขียนถึง กกต. การล่ารายชื่อเพื่อถอดถอน กกต. อ่านแถลงการณ์และการปราศรัยโดยตัวแทนผู้จัดกิจกรรม มีการใช้พื้นที่เฉพาะบริเวณสกายวอล์คเกาะพญาไท อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เพื่อไม่ให้กีดขวางประชาชนทั่วไป รวมถึงการจัดกิจกรรมด้วยความสงบตามหลักสันติวิธี นอกจากนี้จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตราบที่เจ้าหน้าที่ไม่พยายามขัดขวางหรือเพิ่มมาตรการจำกัดการจัดกิจกรรมดังกล่าว และในระหว่างที่มีการทำกิจกรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดูแลความเรียบร้อย พร้อมประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ทำกิจกรรมอยู่บริเวณรั้วสกายวอล์คฝั่งอนุสาวรีย์ชัยฯ เพื่อให้ประชาชนสามารถสัญจรไปมาได้สะดวก

จากนั้นกลุ่มผู้ชุมนุม ได้เดินบนสกายวอล์ค จากบริเวณเกาะพญาไท ลงมาที่เกาะดินแดง โดยระหว่างทางได้ชูป้าย respect our voice, หยุดโกงเลือกตั้ง, เห็นหัวกูบ้าง เพื่อทำกิจกรรมอ่านแถลงการณ์ต่อโดยนายสิรวิชญ์ เสรีธิวัฒน์ หรือ “จ่านิว” แนวร่วมประชาชนเพื่อการเลือกตั้งที่เป็นธรรม ในฐานะอดีตประธานประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้อ่านแถลงการณ์ ก่อนจะเปิดเผยว่า สรุปข้อเรียกร้องครั้งนี้ คือขอให้กกต.เปิดเผยคะแนนเลือกตั้งทุกหน่วยให้ประชาชนรับรู้รับทราบทั่วกันภายในวันที่ 1 เม.ย. เพื่อให้เห็นข้อมูลดิบทุกอย่างเราต้องการเห็นคะแนนของประชาชน ไม่ต้องการเห็นคะแนนปรับแต่งของกกต. ซึ่งขณะนี้เฉพาะที่อนุสาวรีย์ฯ ล่ารายชื่อได้ประมาณ 4,000 รายชื่อแล้ว ต้องเอาไปร่วมกันกับการล่ารายชื่อที่ จ.เชียงใหม่ และทั่วกรุงเทพฯ ก็จะได้ประมาณ 20,000 รายชื่อ ซึ่งถ้าหากในวันที่ 1 เม.ย. ทางกกต. ยังไม่เปิดเผยคะแนนอีก ทางกลุ่มก็ต้องล่ารายชื่อเพิ่มอีก เพื่อจะได้รายชื่อบุคคลที่ตั้งใจจะถอดถอนการทำงานของกกต. ให้ได้มากที่สุด

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ชุมนุมได้เชิญชวนให้ประชาชนที่สนใจร่วมกันลงชื่อเป็นผู้ร้องต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และลงชื่อผ่านเว็บไซต์ Change.org ในแคมเปญร่วมกันลงชื่อให้ได้ 1 ล้านรายชื่อในการถอดถอนกกต. ชุดนี้ กระทั่งการชุมนุมได้ยุติลงเมื่อเวลา 17.55 น. (เดลินิวส์, 2562 หน้า ออนไลน์)

สรุปได้ว่า เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง และไม่สามารถหาข้อยุติได้ จนนำไปสู่การยึดอำนาจทำการรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทำให้เกิดการปรากฏการณ์ต่อต้านการทำรัฐประหารด้วยการชุมนุมประท้วงแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของประชาชนและนักกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว, กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ “เลือกตั้งที่

(รัก) ลัก", เขียนป้ายผ้า ตั้งโต๊ะล่ารายชื่อ พร้อมทั้งปราศรัยสลับกับเล่นดนตรี, กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ด้วยการชูป้ายไม่เอารัฐประหาร, กิจกรรม "ศุกร์ 22 มาฉลองกันมะ?" ยืนดูนาฬิกา โดยสงบเป็นเวลา 15 นาที, กิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ "เผด็จการปิโตรเลียม"แปะป้ายข้อความ "รัฐประหารปิโตรเลียม" และ "เผด็จการปิโตรเลียม", การร้องเพลิง "บทเพลงของสามัญชน", การแสดงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ การใช้ข้อความร่วม (hashtag) ว่า "ปล่อยนักศึกษา" และ "เราคือเพื่อนกัน" ผ่านสังคมออนไลน์, จัดกิจกรรม "พลเมืองตีเข่า" เต้นประกอบเพลง "อย่างนี้ต้องตีเข่า", กิจกรรม "We Walk...เดินมิตรภาพ" และสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏของการเดิน "We Walk...เดินมิตรภาพ" เช่น เสื้อยืดสีขาวและสีกรม มีข้อความว่า "We Walk...เดินมิตรภาพ" มีทั้งแขนสั้นและยาว และมีธงสีขาวที่มีข้อความว่า "We Walk...เดินมิตรภาพ" พร้อมกับชูป้ายผ้า "ประชาชน=ประชาธิปไตย, คอนเสิร์ต "จะสี่ปีแล้วนะไอ้สัส", เพลง "ประเทศกูมี", "22 พฤษภาเราจะหยุดระบอบ คสช.", การชูป้าย "หยุดเลื่อนเลือกตั้ง", ป้ายข้อความบนกระดาษ "ไม่เลื่อน" และ "เลื่อนแม่มึงสิ", ป้ายเลือกตั้ง 24 ก.พ. 2562, ข้อความ "ไม่เลื่อน" บนหน้ากากอนามัย เป็นต้น

3. กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง

3.1 กลุ่มคนเสื้อเหลือง หรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)

กลุ่มคนเสื้อเหลือง หรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2549 และใช้สัญลักษณ์ คือใส่เสื้อสีเหลืองในการชุมนุม จึงมักถูกเรียกว่า "กลุ่มคนเสื้อเหลือง" (THE MATTER, 2022 p. Online) ประกอบไปด้วยคนหลายกลุ่ม เช่น เอ็นจีโอเครือข่ายเยาวชนกู้ชาติ สหภาพการรถไฟ ฯลฯ นอกเหนือจากแกนนำหลักแล้ว มีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างระพี สาคริก, สุลักษณ์ ศิวรักษ์, ดร.ปราโมทย์ นาครทรรพ รวมไปถึงคนจากองคกรประชาธิปไตยและองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น พิภพ ธงไชย, พิทยา ว่องกุล, เรวดี ประเสริฐเจริญสุข รสนา โตสิตระกูล นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแนวร่วมเป็นทางการคือกลุ่ม สุเทพ อัตถากร, กลุ่มวุฒิสภาเพื่อการปฏิรูปการเมืองเช่น น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การุณ ใสงาม, ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, เครือข่ายนักวิชาการเพื่อการปฏิรูปการเมืองนำโดยปริญญา เทวานฤมิตรกุล และบรรเจิด สิงคะเนติ จากคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์)

การเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงได้แก่ ช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 โดยช่วงแรกเป็นการต่อต้าน "ระบอบทักษิณ" และกดดันให้ทักษิณลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่วนช่วงที่สองนั้นเพื่อกดดันให้สมัคร สุนทรเวช และสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อ "ขับไล่รัฐบาลหุ่นเชิด" และ"ล้างระบอบทักษิณให้สิ้นจากการเมืองไทย" (อภิชาต สถิตนิรามัย และคณะ, 2560) ต่อมาพันธมิตรฯ กลายเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกจากกรณีบุกเข้ายึดท่าอากาศยานดอนเมืองและท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในปี พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่สนธิถูกลอบยิงในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2552 ผนวกกับความขัดแย้งภายใน ทำให้การเคลื่อนไหวซบเซาลง (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2560) และประกาศยุติบทบาทตัวเองในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2556 (MGR Oline, 2556 หน้า ออนไลน์)

เมื่อกล่าวถึงสัญลักษณ์ที่ใช้ในการประท้วง เสื้อสีเหลือง ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ โดยผู้ชุมนุมได้ใส่เสื้อเหลืองเฉลิมพระเกียรติ รวมถึงเสื้อยืดที่มีการสกรีนคำต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นเคลื่อนไหว เช่น คำว่า "กู้ชาติ" "โกงกันจนชิน กินกันเป็นกิจวัตร" นอกจากนี้ในการ

ชุมนุมยังมีการจัดทำสติ๊กเกอร์ เข็มกลัด หมวก ผ้าโพกหัว ผ้าพันคอปลอกแขน สายรัดข้อมือสีเหลือง จำหน่ายจ่ายแจกแก่ผู้มาชุมนุม วัตถุที่สำคัญอีกชิ้นหนังก็คือ “มือตบ” ที่กลายเป็นวัตถุประจำม็อบพันธมิตรฯ ภายหลังจากที่พลตรีจำลอง ศรีเมืองนำมือตบขึ้นไปใช้ประกอบการปราศรัยบนเวทีซึ่งมีช่วงหนึ่งได้ตอบโต้นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นที่กล่าวหาว่า มี “มือที่มองไม่เห็น” อยู่เบื้องหลังการชุมนุมของพันธมิตรฯ โดย พล.ต.จำลอง ตอบโต้ว่า “ถ้าจะมีมือที่สนับสนุนการชุมนุมของพันธมิตรฯ ก็คงมีแต่เพียง “มือตบ” ที่พี่น้องพันธมิตรฯ ถืออยู่เท่านั้น” พร้อมกับชูมือตบขึ้นมา นับจากนั้น “มือตบ” จึงกลายเป็นวัตถุเพื่อการประท้วงที่สำคัญในการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ได้รับความนิยมสูง จนเคลื่อนจากวัตถุที่ใช้ในการประท้วงสู่การเป็นของที่ระลึก ของฝาก ของเล่น และของสะสม และสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งที่ถูกให้ความสำคัญคือผ้าพันคอสีฟ้า สีฟ้าอันเป็นสีวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ซึ่งก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นั้น สนธิเคยผู้กผาคอสีฟ้าในการแถลงข่าวและนำกลับมาผูกอีกครั้งในช่วงม็อบขับไล่รัฐบาลสมัคร เขาพยายามอย่างยิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าผ้าพันคอ “สีฟ้า” นี้มีความหมายและสำคัญมาก ในชวงเวลาดังกล่าว ผ้าพันคอสีฟ้าจึงกลายเป็นประเด็นให้อภิปรายอย่างกว้างขวางในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 141)

3.2 กลุ่มคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

กลุ่มคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มีชื่อเดิมว่า แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 141) ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2550 และมีการเคลื่อนไหวอยู่เป็นระยะ ๆ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากการต่อต้านการรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และเป็นกลุ่มที่สนับสนุน นายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี (เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนันท์, 2558 หน้า 88) และมีการชุมนุมประท้วงครั้งใหญ่ใน ปี พ.ศ. 2552 และใน ปี พ.ศ. 2553 โดยการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญเกิดขึ้นใน วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2552 เมื่อกลุ่ม นปช. ได้จัดการชุมนุมครั้งใหญ่โดยใช้สัญลักษณ์เป็นสีแดงและใช้ข้อความการเรณรงค์ว่า “แดงทั้งแผ่นดิน” ที่ท้องสนามหลวง โดยมีผู้นำการชุมนุมในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ นายวีระ มุสิกพงษ์, ประธาน นปช., นายจตุพร พรหมพันธุ์, นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ, นายจักรภพ เพ็ญแข และนายแพทย์เหวง โตจิระ เป็นแกนนำหลักในการชุมนุมเคลื่อนไหวในครั้งนี้

ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2553 เริ่มต้นขึ้นเมือ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553 ภายใต้ชื่อยุทธการ “12 มีนา 12 นาฬิกา ล่ันกลองศึกเขย่าขวัญอำมาตย์” โดยมีการระดมคนเสื้อแดงจากทั่วประเทศเข้ามาร่วมชุมนุม ณ บริเวณถนนราชดำเนิน ซึ่งการชุมนุมดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2553 รัฐบาลเปิดการเจรจาระหว่างผู้แทนรัฐบาล ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นายชำนิ ศักดิเศรษฐ์ และนายกอร์ปศักดุสิภาวสุ กับผู้แทนกลุ่ม นปช. ได้แก่ นายวีระ มุสิกพงศ์ ประธาน นปช. นายแพทย์เหวง โตจิราการและนายจตุพร พรหมพันธุ์ ซึ่งการเจรจาระหว่าง 2 ฝ่ายยุติลงใน วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553 ท่ามกลางสถานการณ์ที่ไม่สามารถแสวงหาทางออกร่วมกันได้ (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2563 หน้า ออนไลน์) ต่อมา วันที่ 3 เมษายนกลุ่ม นปช. ได้เคลื่อนขบวนบางส่วนมาปักหลักชุมนุมบริเวณสี่แยกราชประสงค์ ทำให้กลุ่ม นปช. มีการชุมนุมอยู่ 2 จุดใหญ่ ๆ และมีการการกระจายตัวไปชุมนุมบริเวณอื่น ๆ ได้แก่ บริเวณถนนพระรวม 4 บริเวณด้านหน้าสวน

ลุมพินี และสถานที่ใกล้เคียงด้วย อีกทั้งยังมีการเคลื่อนขบวนรถในชื่อ “ขบวนดาวฤกษ์” ไปตามจุดต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาล ได้แก่สถานการณ์ด้วยการตัดสัญญานสถานีโทรทัศน์ ดี สเตชั่น ของฝ่าย นปช. แต่กลุ่ม นปช. ได้เคลื่อนขบวนคนเสื้อแดงไปปิดล้อมสถานีดาวเทียมไทยคม เพื่อเรียกร้องให้ยุติการตัดสัญญาณการออกอากาศของดี สเตชั่น นำมาสู่การปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับทหารที่ปฏิบัติภารกิจนั้น และในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 รัฐบาลได้นำกองกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมของประชาชนบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ โดยเจ้าหน้าที่ได้ฉีดน้ำออกจาก กองบัญชาการกองทัพภาคที่ 1 และพยายามปิดประตูพร้อมขึงรั้วลวดหนามและใช้แก๊สน้ำตายิงเข้าใส่ผู้ชุมนุม การปะทะกันดำเนินไปเป็นระยะ ๆ กระทั่งถึงเวลา 21.00 นาฬิกา มีการปะทุที่รุนแรงบริเวณถนนราชดำเนิน ตั้งแต่วงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปจนถึงสี่แยกคอกวัว เหตุการณ์ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 27 คน หลังเหตุการณ์ดังกล่าวผ่านพ้นไป เริ่มเกิดกรณีชายชุดดำปรากฏขึ้นมา และกลุ่ม นปช. ตัดสินใจยุบเวทีบริเวณถนนราชดำเนินไปรวมกับเวทีสี่แยกราชประสงค์ เพื่อความปลอดภัยของกลุ่มผู้ชุมนุมเอง จากนั้นการชุมนุมก็ดำเนินเรื่อยมาจนกึงช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 รัฐบาลเริ่มมีปฏิบัติการขอคืนพื้นที่ที่หนักหน่วงอีกครั้ง โดยเฉพาะระหว่าง วันที่ 13 - 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีการปะทะกันอย่างดุเดือดระหว่างรัฐบาลกับกลุ่ม นปช. ทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมในช่วงเวลาดังกล่าวรวมทั้งสิ้น 63 คน จนกระทั่งในท้ายที่สุดแกนนำกลุ่ม นปช. ประกาศยุติการชุมนุมใน วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 (ประชาชาติธุรกิจ, 2564 หน้า ออนไลน์)

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มีสัญลักษณ์หลักคือ สีแดงและเสื้อสีแดงจนทำให้กลายเป็นชื่อเรียกกลุ่มเคลื่อนไหว สมาชิก หรือผู้สนับสนุนกลุ่มว่า “คนเสื้อแดง” กลุ่มคนเสื้อแดงมีแนวร่วมหลายเครือข่ายไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกัน (อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์, 2557 หน้า 224) และสมาชิกในขบวนการมีลักษณะ “ข้ามชนชั้น” โดย นปช. ถือเป็นเครือข่ายหลักที่มีกลุ่มเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่น หรือกลุ่มเคลื่อนไหวย่อยที่มีความเห็นร่วมบ้างต่างบางดำเนินกิจกรรมไปด้วยกัน

กลุ่มคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป็นขบวนการทางการเมืองในประเทศไทยที่เกิดขึ้นภายหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549 สมาชิกมีตั้งแต่นักเคลื่อนไหวและนักวิชาการฝ่ายซ้าย และ/หรือ เสรีนิยม ไปจนถึงผู้สนับสนุนในชนบทและชนชั้นแรงงานของทักษิณจำนวนมาก ซึ่งเสื้อแดงไม่ใช้คน แต่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ กว่าคนเสื้อเหลือง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2565 หน้า ออนไลน์) เป็นผู้ที่มาจากทั้งภาคเกษตรและภาคอื่น ๆ เช่น รับจ้างทั่วไป ประกอบอาชีพอิสระ ข้าราชการระดับล่าง มีการศึกษาไม่เกินระดับอนุปริญญาตรี มีรายได้ผันผวนสูง มีเงินออมและสินทรัพย์ไม่เพียงพอต่อการรองรับความไม่แน่นอนของชีวิต มีความเชื่อมประสานกับระบบตลาดอย่างแนบแน่น เป็น “พลเมืองใหม่” (อภิชาต สถิตนิรามัย และคณะ, 2556) เป็น “ชาวบ้านที่กลายเป็นชาวเมือง” (Urbanised villagers) (Thabchumpon & McCargo, 2011) จัดเป็นชนชั้นกลางระดับล่างรุ่นใหม่ (emerging new middle class) ที่เติบโตจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 2530 เป็นต้นมา (ยุกติ และคณะ, 2555)

เป้าหมายการชุมนุมและเคลื่อนไหวของ นปช. มีความหลากหลายไปตามเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วมและสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงนั้น ๆ ช่วงแรกคือการต่อต้านรัฐประหาร

ในปี พ.ศ. 2549 และขับไล่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)รวมทั้ง พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ให้พ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการรัฐประหาร หลังจากที่พรรคพลังประชาชนได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และสมัคร สุนทรเวช ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การชุมนุมก็ยุติไป ต่อมาเมื่อสมัครถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่ากระทำการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ 2550 ทำให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง และพรรคพลังประชาชนได้เลือกสมชาย วงศ์สวัสดิ์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้พธม. ออกมาเคลื่อนไหว นปช. จึงได้กลับมาร่วมกันอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 จนเกิดการปะทะที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ (จักรกฤษ, 2560 หน้า 101) อย่างไรก็ตาม ภายหลังพรรคพลังประชาชนถูกศาลวินิจฉัยยุบพรรคเป็นเหตุให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีของนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์สิ้นสุดลง ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 เมื่ออภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นปช. จึงกลับมาเคลื่อนไหวโดยมีเป้าหมายเพื่อกดดันให้อภิสิทธิ์ยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ (มติชนสุดสัปดาห์, 2563 หน้า ออนไลน์)

ในด้านสัญลักษณ์หลักนั้น สีแดงเริ่มใช้เป็นสัญลักษณ์ตั้งแต่ช่วงรณรงค์ให้ประชาชนลงประชามติ “ไม่รับ” ร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 โดยมีสมบัติ บุญงามอนงค์ หรือบก.ลายจุด แกนนำกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ เป็นผู้ริเริ่มรณรงค์ “แดงไม่รับ” ซึ่งเป็นสีตรงข้ามกับ “สีเขียว” ที่เป็นสัญลักษณ์ของการรับรางรัฐธรรมนูญ นี่ทำให้ผู้ที่ต่อต้านรัฐประหารเริ่มใส่เสื้อสีแดงมาร่วมชุมนุมหรือทำกิจกรรมการเมืองจนถึงปัจจุบัน (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์) ซึ่งเสื้อยืดสีแดงที่พวกเขาสวมใส่นั้นมักมีข้อความสะท้อนความรู้สึกที่พวกเขาถูกเลือกปฏิบัติ เช่น “สองมาตรฐาน” “ไพร่-อำมาตย์” (สินธุชัย ศุกรเสพย์, 2562 หน้า 34) ขณะเดียวกัน หากเสื้อเหลืองมีมือตบ ตีนตบของเสื้อแดงก็เป็นวัตถุเพื่อการประท้วงที่เท่าเทียมกันได้อย่างแหลมคม ทั้งในแง่ของคำและความหมายที่ล้อไปกับการถูกเลือกปฏิบัติ ความเชื่อเรื่องความสูง-ต่ำของมือและ ‘ตีน’ (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์)

การชุมนุมดำเนินมาต่อเนื่อง กระทั่งถูกรัฐบาลสั่งสลายการชุมนุมอย่างรุนแรงในวันที่ 10 เมษายน และ19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 และทำให้มีผู้บาดเจ็บมากกว่า 2,100 คน เสียชีวิต 91 คน รวมทั้งมีผู้ถูกจับกุมและดำเนินคดีจำนวนมาก (BBC NEWS, 2020 p. Online) นับแต่นั้นก็ (ยัง) ไม่มีการชุมนุมใหญ่ของเสื้อแดงอีก

3.3 กลุ่มดาวดิน

กลุ่มดาวดินเป็นกลุ่มนักกิจกรรมในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เริ่มก่อตัวขึ้นเนื่องจากมีความสนใจในประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยมีการลงพื้นที่ศึกษาปัญหา และร่วมวางแผนเคลื่อนไหวกับชาวบ้านในพื้นที่เช่น ปัญหาที่ดิน ปัญหาบ่อก๊าช ปัญหาเหมืองแร่ทองคำ ฯลฯ จะเห็นได้ว่ากลุ่มดาวดินมีการเคลื่อนไหวในด้านทรัพยากรมาก่อนการรัฐประหารถึง 10 ปี แต่สิ่งที่ทำให้กลุ่มดาวดินหันมาเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยเนื่องจากได้ร่วมเคลื่อนไหวแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่จึงทำให้กลุ่มได้มีการทบทวนการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาและมีการเชื่อมโยงประเด็นได้ว่าเรื่องของสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับระบอบโครงสร้างทางการเมืองซึ่งทางกลุ่มมองว่าเป็นเรื่องเดียวกัน จึงเริ่มมีการยกระดับการเคลื่อนไหวไปสู่ระดับประเทศในประเด็นสิทธิและเสรีภาพกับประชาธิปไตย

“...กลุ่มดาวดินเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมของนักศึกษาที่เชื่อในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของความเป็นคนเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งมันก็มีพัฒนาการของตัวมันเองผ่านการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติ

ผ่านการปะทะ ผ่านการแลกเปลี่ยนซึ่งในยุคแรก ๆ มันก็จะเป็นในโทนของเรื่องสิทธิในทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสิทธิของนักศึกษา พอได้แลกเปลี่ยนก็เริ่มเชื่อมโยงประเด็นว่าเรื่องของสิทธิ์มันก็เชื่อมร้อยกับโครงสร้างทางการเมืองมันก็เป็นเรื่องเดียวกัน คือจากแรก ๆ เคลื่อนรายประเด็นในพื้นที่แล้วขยับมาเคลื่อนเรื่องระดับประเทศ เรื่องนักศึกษาเคลื่อนเรื่องการเมืองซึ่งตอนนี้ก็มองว่า ปัญหาเรื่องสิทธิเสรีภาพเรื่องประชาธิปไตยมันเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกัน...” (วงศกร สารปัง, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2560) จึงทำให้กลุ่มดาวดินมีการเคลื่อนไหวต่อต้านการรัฐประหาร และกลายเป็นประเด็นที่สาธารณะชนสนใจ จึงมักจะได้เห็นข่าวการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดินตามสื่อต่าง ๆ มากขึ้นในช่วงหลังรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557

กลุ่มดาวดินเริ่มก่อตัวขึ้นในปี 2547 จากการเป็นกลุ่มมีอิสระที่มีความสนใจในประเด็นปัญหาของสังคม และต้องการศึกษาปัญหาสังคมโดยเดิมทีกลุ่มมีชื่อว่า “กลุ่มเผยแพร่กฎหมายสิทธิมนุษยชนเพื่อสังคม” โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดินในช่วงต้น จะเน้นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยการลงไปในพื้นที่ในภาคอีสาน ซึ่งประสบปัญหาด้านทรัพยากร เช่น ปัญหาที่ดิน ปัญหาบ่อก๊าซ ปัญหาเหมืองแร่ทองคำ เป็นต้น เพื่อศึกษาข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่ในวารสารดาวดินรายเดือน โดยการถ่ายเอกสารเย็บเล่มแบบทำมือฉบับละราว ๆ 200 เล่ม เพื่อเผยแพร่ในมหาวิทยาลัย ในยุคเริ่มต้นนี้ รูปแบบการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดินก็จะเป็นการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อมูลด้านกฎหมายแก่ชาวบ้าน รวมถึงการร่วมวางแผนการเคลื่อนไหวและร่วมเคลื่อนไหวกับชาวบ้านในพื้นที่ต่างๆ “...มีการเคลื่อนไหวประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรที่เป็นพื้นที่เรียนรู้และสนับสนุน หนุนเสริม พี่น้องชาวบ้านเรื่องกฎหมายซึ่งก็จะเป็นประเด็นด้านทรัพยากรเป็นหลัก...” (วงศกร สารปัง, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2560)

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดวงคุยในมหาวิทยาลัยทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นกันในหมู่นักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ การระดมสมาชิกและงบประมานในการทำกิจกรรมในช่วงแรก กลุ่มดาวดินไม่ได้มีโครงสร้างหรือระบบสมาชิกที่ชัดเจน แต่ในช่วงหลังมีระบบการรับสมาชิกกลุ่มที่ชัดเจนเนื่องจากทางกลุ่มมีความเห็นว่าการระดมสมาชิกใหม่มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่ม จึงมีการรับสมาชิกที่เป็นระบบมากขึ้น เช่น มีการลงชื่อและมีการเปิดรับสมัครสมาชิก

เป้าหมายของกลุ่มในช่วงแรกมี 4 ข้อหลัก คือ (1) ลงพื้นที่ศึกษาเรียนรู้ประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิ์และ(2) นำปัญหาที่ได้เรียนรู้มาถกเถียงแลกเปลี่ยนกัน (3) นำปัญหาที่ได้เรียนรู้ไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ (4) เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาและประชาชนโดยอิสระ และต่อสู้เคียงข้างพี่น้องประชาชนผู้ถูกกดขี่ ทั้งนี้สมาชิกมองว่ากลุ่มดาวดินเป็นเพียงกลุ่มนักศึกษากลุ่มเล็ก ๆ ที่มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม จึงอยากจะนำปัญหาที่ได้พบเจอไปเผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหา

การเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดินเป็นที่รับรู้อย่างจำกัดมาตลอด จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้กลุ่มดาวดินเป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น คือการที่กลุ่มดาวดินได้สวมชุดนักศึกษาเข้ารวมตัวเพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าใช้กำลังในการสลายการชุมนุมของชาวบ้านที่คัดค้านการขอประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำที่บริเวณหน้าวัดโพนทอง ตำบลนาโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2556 โดยการเอาตัวประสานกันเป็นรั้วกั้นไม่ให้ตำรวจเข้าไปถึงกลุ่มชาวบ้าน (Thai PBS, 2013 p. Online) ในปัจจุบันกลุ่มดาวดินเป็นที่รู้จักในหมู่สาธารณะชนอย่างรวดเร็วอย่างยิ่ง

หลังจากเหตุการณ์ที่มีนักศึกษาจากกลุ่มดาวดิน 5 คน ชู 3 นิ้ว และใส่เสื้อ “ไม่-เอา-รัฐ-ประ-หาร” ต่อหน้าพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในระหว่างการลงพื้นที่แก้ปัญหาภัยแล้งให้ชาวจังหวัดขอนแก่น ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 และกลุ่มดาวดินยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อต่อต้านรัฐประหารอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา จนทำให้กลุ่มดาวดินเป็นที่รู้จักในหมู่สาธารณะและทำให้สาธารณะชนติดตามการเคลื่อนไหวการต่อต้านรัฐประหารของกลุ่มดาวดินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กลุ่มดาวดินยังเป็นที่รู้จักโดยการเชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวของอดีตสมาชิกกลุ่ม คือกรณีของนายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษาหรือเป็นที่รู้จักกันในนาม “ไผ่ ดาวดิน” ที่ไผ่ ดาวดิน เคลื่อนไหวคัดค้านรัฐประหารอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การแจกเอกสารรณรงค์เกี่ยวกับการออกเสียงประชามิตร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559 ที่ตลาดสดเทศบาลภูเขียว ซึ่งในช่วงที่ถูกคุมตัวไผ่ประท้วงด้วยการรอดอาหารเป็นเวลา 10 วัน หลังจากนั้นก็มีคำสั่งอนุญาตให้ประกันตัวโดยใช้วงเงินหนึ่งหมื่นบาทและห้ามเดินทางออกนอกประเทศ และห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งต่อมาไผ่ได้ถูกจับในความผิดตามมาตรา 112 โดยที่ทางทนายความและครอบครัวของไผ่ได้มีการทำเรื่องขอประกันตัวอยู่เรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวจนถึงปัจจุบัน

อนึ่ง แม้ว่ากลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมหลายกลุ่มได้ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านการรัฐประหารของคณะ คสช. มากมายหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษาในสถาบัน อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวที่โดดเด่น ได้รับความสนใจจากสังคมอย่างต่อเนื่องก็คือ “กลุ่มดาวดิน” ในขณะเดียวกันทางกลุ่มก็มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาอันเป็นผลกระทบจากการรัฐประหาร 2557 (สงกรานต์ รัตน์พลทและคณะ, 2562 หน้า 97-100)

สรุปได้ว่า ปรากฏการณ์ทางการเมือง เป็นเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคม ได้แก่ การรัฐประหาร ปี 2557, การประท้วง, และกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง และสื่อ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และมีความสัมพันธ์กับการเรียกร้องประชาธิปไตยตามความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ปี 2557-2562

1) กลุ่มคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ใช้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองได้แก่ สีแดง, เสื้อยืดสีแดง, ตีนตบ, ผ้าโผกศีรษะสีแดง, หมวกสีแดง, ผ้าพันคอสีแดง, หัวใจตบสีแดง เป็นต้น

2) กลุ่มคนเสื้อเหลือง หรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ใช้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง ได้แก่ สีเหลือง, เสื้อยืดสีเหลืองกู้ชาติ, มือตบ, ผ้าโผกศีรษะสีเหลืองกูชาติ, หมวกสีเหลือง, ผ้าพันคอสีเหลืองและสีฟ้า เป็นต้น

3) กลุ่มดาวดิน ใช้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง ได้แก่ การชู 3 นิ้ว, การใส่เสื้อไม่เอารัฐประหาร และร้องเพลง “บทเพลงของสามัญชน”

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

2.6.1 ความหมายของสัญญะวิทยา

สัญญะวิทยา (Semiology) นั้นเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการให้คำอธิบายต่อสิ่งที่เรียกว่าสัญญะ (Sign) คืออธิบายการเกิดขึ้นการพัฒนาการแปรเปลี่ยน รวมทั้งการเสื่อมโทรมตลอดจนการสูญสลายของสัญญะหนึ่ง ๆ ที่ปรากฏออกมาอย่างมีระบบระเบียบ สัญญะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายแทนตัวจริงหรือของจริง ซึ่งความหมายของสัญญะนั้นขึ้นอยู่กับตัวบท (Text) และบริบท (Context) ที่แวดล้อมสัญญะนั้น ๆ หน้าที่ของสัญญะ คือการสื่อความคิดเนื้อหาสาระที่ปรากฏในสื่อนั้น ผู้รับสารเป็นผู้ตีความ (Interpretation) หรือถอดความ (Decoding) ซึ่งการรับรู้ในสัญลักษณ์ที่ปรากฏมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับรู้ของผู้ตีความ

ซึ่งคำว่า สัญวิทยา (Semiology) มาจากรากศัพท์ภาษากรีก คือ Semeion ที่แปลว่า Sign (สัญญะ) หมายถึงการสร้างความหมายจากการตีความผ่านข้อความ รูปภาพ ภาพลักษณ์เสียง กลิ่น รสชาติ การกระทำและวัตถุ โดยที่ความหมายของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นจะสามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์เป็นผู้สร้างและให้ความหมายกับมัน โดยที่สิ่งเหล่านั้นจะเป็นอะไรก็ได้แต่ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุ เช่น แหวน ซึ่งเป็นวัตถุอย่างหนึ่งที่มีขายโดยทั่วไปและไม่มีความหมายใด ๆ จนกระทั่งแหวนถูกนำไปสวมที่นิ้วมือของเจ้าสาวในวันแต่งงานสัญญะจึงเกิดขึ้นสำหรับเจ้าบ่าวและเจ้าสาวแหวนจะไม่เป็นเพียงวัตถุอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นสิ่งที่มีความหมายแทนความรักของคนทั้งสอง จะเห็นได้ว่าแหวนนั้นได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นเชิงสัญลักษณ์ โดยที่ลักษณะกายภาพยังคงเหมือนเดิม นอกจากนี้สัญญะยังหมายถึงการแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง เช่น นักกีฬามวยปล้ำแสดงความเจ็บปวดจากการถูกชกผ่านสีหน้า น้ำเสียงและท่าทาง โดยการเอามือตีลงไปที่พื้นทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ในทันทีว่าท่าทางเหล่านั้นหมายถึงอะไร สัญญะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลจากกรอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดขึ้นให้มีนัยเดียวกัน ถ้าหากนำสัญญะนั้นไปใช้ในสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างจะส่งผลให้สัญญะนั้นมีความหมายที่แตกต่างกันทันทีหรืออาจกล่าวได้ว่าสังคมและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง สัญญะนั้นความหมายของสัญญะก็จะเปลี่ยนไปเช่นกัน (วิชชุ เวชชาชีวะ, 2541)

กาญจนา แก้วเทพ (2553) อธิบายว่าการศึกษาทางสัญวิทยามุ่งให้ความสนใจไปที่ตัวสารและการตีความหมายของผู้รับสารเป็นสำคัญโดยไม่ได้มองว่าวัตถุนั้นคืออะไร แต่จะมองที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุเท่านั้น ซึ่งความสัมพันธ์ (Relation) ของสัญญะประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. สัญญะ (Sign) คือสัญญะประเภทต่าง ๆ เช่น ภาษา รูปภาพ เสียง อาหาร รูปร่าง เสื้อผ้า ฯลฯ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีวิธีการสืบทอดความหมาย (Meaning) และมีความสัมพันธ์กับผู้ใช้สัญญะเนื่องจากสัญญะเหล่านี้เกิดจากการประกอบสร้าง (Construct) ความหมายของผู้คนในสังคม

2. รหัส (Code) คือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม รหัสจะทำให้คนในสังคมเข้าใจการดำรงอยู่ทางสังคมของตนเอง เช่น การยกมือไหว้ของคนไทย หมายถึง การสวัสดิ์และการทักทาย ในขณะที่คนเกาหลีโค้งคำนับเพื่อหมายถึงการสวัสดีเช่นเดียวกัน จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าแต่ละสังคมหรือวัฒนธรรมจะมีการเข้ารหัสที่แตกต่างกัน แม้จะมีความหมายเดียวกัน

3. วัฒนธรรม (Culture) คือสิ่งที่กำหนดสัญญะและรหัสเนื่องจากทั้งสององค์ประกอบนี้ถูกสร้างและถูกใช้งานภายใต้บริบททางวัฒนธรรม หากบริบทนั้นถูกเปลี่ยนแปลงไป สัญญะและรหัสจะถูกเปลี่ยนแปลงความหมายในเดียวกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ในเชิงสัญญะจึงต้องมีความเข้าใจในบริบททางสังคมหรือวัฒนธรรมนั้น ๆ

ดังนั้น สัญญะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาแทนตัวจริงหรือของจริง เป็นการตีความจากสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นภาษา รหัส เครื่องหมาย สัญญาณ รวมทั้งการสื่อสารอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับวัตถุเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดทางทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นไปวิเคราะห์ความหมายของการสื่อสารของแต่ละกลุ่ม

2.6.2 ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)

ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เสนอว่าปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ประกอบไปด้วยหลักการพื้นฐานดังนี้ 1) มนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์ชนิดอื่น ๆ เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถในการคิด 2) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการกำหนดแบบแผนความสามารถในการคิดของมนุษย์ 3) มนุษย์เรียนรู้ถึงความหมายและสัญลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ได้ใช้ศักยภาพในการคิด และทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ชนิดอื่นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4) ความหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ ทำให้มนุษย์สามารถกระทำการ และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ได้อย่างแตกต่างต่อไป 5) ผู้คนในสังคมสามารถปรับหรือเปลี่ยนความหมายและสัญลักษณ์ที่พวกเขาใช้ในการกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์ได้บนพื้นฐานของการตีความสถานการณ์ที่ประสบ 6) การปรับหรือเปลี่ยนความหมายและสัญลักษณ์ได้เนื่องจากมนุษย์การมีปฏิสัมพันธ์ และสิ่งนี้เองที่ทำให้มนุษย์สามารถพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในวิถีของการกระทำที่เกิดขึ้นประเมินผลดีผลเสีย หรือข้อได้เปรียบเสียเปรียบที่จะได้รับหรือเกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการตัดสินใจเลือก 7) แบบแผนการกระทำและปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างกันนี้ได้ทำให้เกิดกลุ่มและสังคมขึ้น (รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556 หน้า 73-74) เมื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกำหนดความสามารถในการคิดของมนุษย์ การกล่อมเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการสำคัญของรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สำนักนี้จึงสนใจการกล่อมเกลาทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ เพราะปฏิสัมพันธ์คือกระบวนการที่การคิดของผู้คนถูกพัฒนาและแสดงออกมา โดยการคิดได้กำหนดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ จากการที่ตัวแสดงต้องคิดพิจารณาถึงบุคคลอื่น และตัดสินใจว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมหรือคนอื่น ๆ หรือไม่อย่างไร

นักทฤษฎีสำนักปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์มองว่า ภาษา คือระบบสัญลักษณ์ขนาดใหญ่ คำเป็นสัญลักษณ์เพราะถูกใช้เพื่อหมายความถึงสิ่งต่าง ๆ และคำสามารถทำให้สัญลักษณ์อื่น ๆ เป็นไปได้ ดังนั้น การกระทำ วัตถุ หรือคำดำรงอยู่และมีความหมายเพียงเพราะมันต่างถูกทำให้มีอยู่และถูกบรรยายผ่านการใช้คำสัญลักษณ์จึงมีความสำคัญเพราะคือสิ่งที่ทำให้ผู้คนกระทำการต่าง ๆ ได้มนุษย์จึงไม่ได้ตอบสนองต่อความจริงในฐานะผู้ถูกกระทำ หากแต่ในฐานะของผู้สร้างและสร้างซ้ำโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ผ่านสัญลักษณ์ที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นกล่าวคือ 1) สัญลักษณ์ช่วยเอื้อให้มนุษย์สามารถจัดการกับวัตถุต่าง ๆ ได้ผ่าน การตั้งชื่อการจัดแยกประเภท และการจดจำ ฉะนั้น สัญลักษณ์จึงช่วยให้มนุษย์จัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในโลกได้โดยไม่สับสน ขณะเดียวกันภาษาก็จะช่วยให้มนุษย์สามารถตั้งชื่อจัดแยกประเภท และจดจำได้มีประสิทธิภาพดีกว่า โดยภาษาจะทำงานร่วมกันกับสัญลักษณ์ 2)

สัญลักษณ์ช่วยในการพัฒนาศักยภาพในการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของมนุษย์ 3) สัญลักษณ์ช่วยในการพัฒนาศักยภาพในการคิด โดยภาษาจะเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มพูนความสามารถในด้านนี้ของมนุษย์ โดยการคิดคือการที่แสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์กับตัวของเขาเอง 4) สัญลักษณ์ช่วยเพิ่มพูนความสามารถของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมาก เพราะมนุษย์สามารถคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ผ่านการกระทำในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ก่อนที่มนุษย์จะกระทำการใดลงไป ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ลดความผิดพลาดที่อาจมีความเสียหายได้อย่างมาก ในขณะที่สัตว์ต้องใช้การลองถูกลองผิด 5) สัญลักษณ์ช่วยให้มนุษย์ในฐานะผู้กระทำการก้าวข้ามเวลา สถานที่หรือตัวของเขาเอง กล่าวคือ มนุษย์สามารถจินตนาการได้ถึงการใช้ชีวิตในอดีต ที่ผ่านมาสามารถจินตนาการถึงการมีชีวิตและการใช้ชีวิตในอนาคต สามารถก้าวข้ามตัวเขาเองในเชิงสัญลักษณ์ และสามารถจินตนาการถึงโลกอย่างที่เป็นจากมุมมองของคนอื่น 6) สัญลักษณ์ช่วยให้มนุษย์สามารถจินตนาการถึงความจริงเชิงอภิปรัชญา (metaphysics reality) เช่น สวรรค์ หรือนรกได้ 7) ประการสุดท้าย โดยส่วนใหญ่สัญลักษณ์ช่วยให้มนุษย์หลีกเลี่ยง จากการต้องตกเป็นทาสของสภาพแวดล้อมได้ เพราะมนุษย์สามารถเป็น ผู้กระทำการได้มากกว่าการเป็นผู้ถูกกระทำนั่นคือปัจเจกบุคคลสามารถที่จะชี้นำตัวเองในแบบที่เขาต้องการทำหรือต้องการเป็นได้ (รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556 หน้า 74-77)

ดังนั้น สัญลักษณ์ คือตัวแสดงที่มีความกระตือรือร้น การมีปฏิสัมพันธ์ และการมีอยู่จริงของปฏิสัมพันธ์ นั่นหมายความว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสังคมหรือโครงสร้างสังคม เกิดจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กัน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทำให้มนุษย์ร่วมกันสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมา การดำรงอยู่ของสัญลักษณ์ แบบแผนการกระทำ และโครงสร้างสังคมโดยเฉพาะวัตถุทางสังคม ฉะนั้น ปรากฏการณ์ทางสังคมมนุษย์เป็นผู้สร้าง ผลิตซ้ำและเปลี่ยนแปลง

2.6.3 การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

แนวคิดจากนักวิชาการหลายท่านในเรื่องการให้ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหว ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการเมืองเชิงสัญลักษณ์ ในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม นักวิชาการสนใจการสร้างความหมาย โดยนักเคลื่อนไหว ผู้เข้าร่วม ชนชั้นนำฝ่ายตรงข้าม สื่อมวลชน เป็นต้น การให้ความหมายมีหน้าที่หลักเพื่อระดมพลังผู้คนให้เข้าร่วมการปฏิบัติการรวมหมู่ การให้ความหมายเริ่มจากกระบวนการจัดวางความหมาย สำหรับการปรับเปลี่ยนความหมายเกิดขึ้นในกรณีที่ลักษณะต่าง ๆ ของขบวนการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต จึงจำเป็นต้องสร้างหรือส่งเสริมค่านิยมใหม่ โดยการให้ความหมายมีภารกิจ คือการะบุปัญหาและให้เหตุผลการแก้ปัญหา และการให้ความหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจว่าทำไมต้องพวกเขาต้องเข้าร่วมปฏิบัติการรวมหมู่ (สมชัย ภัทรธนานันท์, 2559)

สำหรับการเมืองกับสัญญะทางการเมืองนั้นการศึกษาของนักรัฐศาสตร์ที่ผ่านมาอย่างอลาสไดร์ แม็กอินไทร์ ได้กล่าวถึง มโนทัศน์เรื่อง “รูปสัญญะล่องลอย” ของวิธีการหาความรู้และสัญวิทยามาใช้อธิบายสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตยในสหภาพโซเวียตยุคของสตาลินเรื่องอำนาจว่ากลายเป็นเพียง “รูปสัญญะล่องลอย” ที่ถูกฉวยไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน นักรัฐศาสตร์และนักทฤษฎีในแนวศาสตร์การตีความอย่างชาร์ลส์ เทย์เลอร์ ได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาศาสตร์ว่าด้วยมนุษย์รวมถึงรัฐศาสตร์มีเรื่องของความหมายและการตีความอย่างมากเพราะพฤติกรรมการกระทำเหตุการณ์

สัญลักษณ์ รวมทั้งการปฏิบัติต่าง ๆ ของคนในสังคมล้วนมีความหมายทั้งสิ้น แต่ความหมายของสิ่งอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555)

สรุปได้ว่า รูปแบบการติดต่อสื่อสารประเภทหนึ่งที่ผู้ส่งสารเลือกใช้ เพื่อส่งสัญญาณแทนคำพูดให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เช่น การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองด้วยการชูสามนิ้ว คือการแสดงออกถึง สันติภาพ เสรีภาพ และภราดรภาพ และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะของการจัดกิจกรรมทางการเมือง อาทิเช่น การชูป้ายข้อความประท้วง, การเดินประท้วง, การแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์ เป็นต้น ที่เป็นไปตาม ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยในประเทศไทย

พชรวัฒน์ เส้นทอง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง อุดมการณ์ทางการเมือง : อุดมการณ์ทางการเมืองไทย วัตถุประสงค์ของบทความนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา 1) พัฒนาการของอุดมการณ์และอุดมการณ์ทางการเมือง2) ประเภทอุดมการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ และ3) อุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในสังคมไทย จากการศึกษาได้พบว่า ข้อ 1) อุดมการณ์ถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสชื่อ Antoine Louis Claude Destutt, Comte de Tracy คำนี้ถูกนำมาใช้ช่วงปลายศตวรรษที่ 18 Tracy บัญญัติศัพท์นี้ขึ้นใช้ใน 4 ความหมาย คือ (1) เป็นชื่อศาสตร์เชิงประจักษ์ของความคิด (2) เป็นศัพท์ที่บ่งบอกถึงความเกี่ยวข้องกับรูปแบบที่ไม่ใช้ลัทธิสาธารณะเสรี (3) ไม่ได้นำไปสู่การแสดงความเหยียดหยามที่แสดงถึงความมีสติปัญญาและไร้สภาพทางการปฏิบัติ และ(4) จำกัดใช้ในความหมายที่เป็นลัทธิทางการเมืองทั่ว ๆ ไป ข้อ 2) ได้พบว่าอุดมการณ์มี 2 ประเภทที่สำคัญคืออุดมการณ์ฝ่ายซ้ายประกอบด้วยอุดมการณ์แบบเสรีนิยม และเสรีนิยมสุดโต่งหรือหัวรุนแรงที่เรียกว่าเรดิกัล (radical) และอุดมการณ์ฝ่ายขวาคืออนุรักษ์นิยมและขวาสุดโต่งหรือหัวรุนแรงที่เรียกว่าหัวขัดขวางความก้าวหน้า หรือปฏิกิริยา (reactionaries) ที่ทราบกันในนามอุดมการณ์ฟาสซิสต์ และข้อ 3) ได้พบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองไทย มีลักษณะอนุรักษ์นิยมมากกว่าเสรีนิยม บางครั้งมีแนวโน้มไปข้างอนุรักษ์นิยมประเภทหรือหัวรุนแรงในลักษณะเดียวกับฟาสซิสต์

นิยม รัฐอมฤตและอุดม รัฐอมฤต (2562) ได้ศึกษาเรื่อง องค์กรอิสระกับการสร้างความสมดุลในระบบการเมือง การจัดตั้งองค์กรอิสระในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และศาล ไม่ให้เกิดการใช้อำนาจโดยมชอบด้วยกฎหมายและไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวม การจัดตั้งองค์กรอิสระครั้งแรกกระทำโดยอาศัยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างดุลให้กับระบบการเมืองจึงถูกยกเลิกไปโดยรัฐประหาร เมื่อ พ.ศ. 2549 กระนั้นก็ตาม รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ยังคงยืนหยัดให้มีองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลในระบบการเมืองต่อไป ด้วยการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของคุณสมบัติของ บุคคลที่เป็นผู้ใช้อำนาจ องค์คณะของ

ผู้ใช้อำนาจ องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการู้องค์กรอิสระ ฯลฯ อย่างไรก็ดี ผลงานขององค์กรอิสระในยุคหลัง ๆ ที่ปรากฏยังคงทำได้ไม่ดีนัก โดยเฉพาะความเป็นอิสระ ความเชี่ยวชาญ และความกล้าหาญขององค์กรอิสระในการทำหน้าที่อย่างมืออาชีพ ผลของการสารวใจเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรและตัวบุคคลขององค์กรอิสระหรือกึ่งอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของต่างประเทศที่มี ผลงานพออ้างอิงได้ เช่น จีน ฮ่องกง เกาหลี สหรัฐ มาเลเซีย องค์กรอิสระหรือกึ่งอิสระดังกล่าวต้องมีสถาบันหลักของประเทศ เช่น รัฐสภา ประธานาธิบดี/นายกรัฐมนตรี ศาล ให้การสนับสนุนและปกป้อเสมือนอนี้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันหลักนั้น คือมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสถาบันหลัก ที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช้เป็นองค์กรขนาดเล็ก โดดเดียว เป็นเอกเทศไร้สถาบันหลักที่จะพึ่งพิง อย่างกรณีขององค์กรอิสระของประเทศไทย

อดินันท์ พรหมพันธ์ใจ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ (2549-2560) ในรัฐราชการไทยหลังสมัยทักษิณชินวัตร การปรับโครงสร้างทางการเมืองของรัฐไทยให้เป็นรัฐราชการที่เข้มแข็งขึ้นเกิดภายหลังการยึดอำนาจรัฐบาลนายกรัฐมนตรีทักษิณชินวัตรใน พ.ศ. 2549 ทำให้ตลอด ระยะเวลากว่าทศวรรษ (พ.ศ. 2549-2560) รัฐไทยยังคงไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจความชอบธรรมในการใช้อำนาจความมั่นคงและการพัฒนาประชาธิปไตยบทความนี้นำเสนอโครงสร้างอำนาจที่เกิดจากระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ของรัฐราชการไทยด้วยการอธิบายเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงสถาบันโดยใช้มุมมองจากแนวคิดสถาบันนิยมใหม่เชิงประวัติศาสตร์เป็นหลักเสริมด้วยแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมและแนวคิดโครงสร้างนิยมจากการศึกษา พบว่า ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ เป็นการสถาปนาเผด็จการอำนาจนิยมทั้งในรัฐธรรมนูญและค่านิยมของสงคมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองแต่ระบอบดังกล่าวต้องทนต่อแรงกดดันทั้งภายในและภายนอกรัฐที่บังคับให้แสดงกระบวนการประชาธิปไตยจึงสร้างองค์กรอิสระให้เป็นเครื่องมือใหม่ในการตรวจสอบและคานอำนาจสถาบันทางการเมือง โดยมีกองทัพเป็นผู้บริหารประเทศและเครือข่ายนักกฎหมายปรับโครงสร้างทางสังคมซึ่งรัฐบาลทหารได้ใช้กลไกระบบราชการกำหนดและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและยังคงผลิตค่านิยมแบบศักดินาราชูปถัมภ์ครอบทับสังคมไทยเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่รัฐราชการไทยแม้ว่ารัฐไทยจะมีการเลือกตั้งและได้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็ตาม แต่ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ที่ฝังลึกในสงคมมานานจะคอยขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยและดึงให้รัฐไทยให้กลับไปสู่วงจรรัฐประหารและระบอบเผด็จการอำนาจนิยมอีกครั้ง

ธรรมรัตน์ โพธิสุวรรณปัญญา และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น การวิจัยนี้ ศึกษาทรัพยากรอำนาจ ที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่ทำให้ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น สามารถสร้างอิทธิพล และมอำนาจเหนือคนอื่น และศึกษาการสร้างเครือข่ายและการจัดองคกรทางการเมืองที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจของผู้นำทางการเมือง โดยศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ และนครราชสีมา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรอำนาจทางการเมืองประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้ เงื่อนไขด้านกลุ่มเครือญาติ เงื่อนไขด้านการมีอำนาจทางเศรษฐกิจหรือเงินทุน เงื่อนไขด้านการมีบุคลิกลักษณะพิเศษ เงื่อนไขด้านกลุ่มอาชีพที่สนับสนุน และเงื่อนไขด้านความรู้ความสามารถและความสำเร็จ ส่วนการสร้างเครือข่ายและการจัดองค์กร

ทางการเมืองที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นนั้นประกอบไปด้วย กลุ่มนักการเมืองกลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มนักปกครอง กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มเพื่อนสนิท กลุ่มอิทธิพล หรือกลุ่มนักเลงและกลุมเครือญาติ

นิพิฐพนธ์ นันทะวงศ์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์และถอดความแนวคิดทางการเมืองผ่านนวนิยายเกมล่าชีวิตของซูซาน คอลลินส์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวคิดทางการเมืองและสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองที่ปรากฏในนวนิยายเกมล่าชีวิต โดยมุ่งทำความเข้าใจเรื่องของการเมืองในบริบทที่แตกต่างและมุมมองที่หลากหลาย ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาอย่างลุ่มลึกโดยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการศึกษาแบบตีความ (Hermeneutic) ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเกมล่าชีวิตเป็นวรรณกรรมดิสโทเปียที่มีการนำเสนอผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่ควบคุมโดย ผู้นำเผด็จการและคณะปกครอง โดยที่ประชาชนไม่มีสิทธิ์ออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองได้ ทำให้ประชาชนถูกทิ้งให้อยู่อย่างปราศจากอำนาจและไม่สามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงนัยยะทางการเมืองและการต่อสู้ต่อการถูกกีดขทางชนชั้นที่เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนความเป็นจริงของสงคมไทย จนกลายเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีการนำสัญลักษณ์การชูสามนิ้วในนวนิยายมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและใช้เป็นสัญญะในทางการเมืองเพื่อต่อต้านการรัฐประหาร

พระเฉลย ฐิตวโส (บุริภักดิ์) และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของทฤษฎีความรู้ของเดวิด ฮิวม์ ที่มีต่อมนุษย์ อิทธิพลทฤษฎีความรู้ของฮิวม์ที่มีต่อมนุษย์นั้น ฮิวม์ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องเหตุผลแก่การศึกษาและวงการปรัชญาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ความเชื่อที่ว่า เหตุมีความสัมพันธ์กับผล ในความเป็นจริงแล้ว ทัศนะของฮิวม์ ทั้งเหตุและผลนี้เป็นเพียงการเกิดขึ้นแล้วก็สิ้นสุดลงเท่านั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกันเลยในธรรมชาติของตัวมันเอง เหตุและผลเป็นเพียงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องที่ว่าไม่มีอำนาจพลังอันใดที่จะรู้ได้ บรรดาของเหตุทั้งหลายก็ไม่มีพลังอย่างนี้เช่นกัน สิ่งที่เป็นเหตุและผลเป็นเพียงกลุ่มประสบการณ์ทางผัสสะหรือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น

ทิสวัส ธำรงสานต์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีการประกอบสร้าง “อำนาจ” “ความรู้” และ “ความจริง” ในวาทกรรมโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่ให้ความขาว บทความนี้มุ่งวิเคราะห์กลวิธีการประกอบสร้าง “อำนาจ”“ความรู้” และ “ความจริง” ในวาทกรรมโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่ให้ความขาว ที่แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ โดยอาศัยทฤษฎีกลวิธีการโน้มน้าวใจของอาริสโตเติล คือ 1) ความน่าเชื่อถือของบุคลิกลักษณะของผู้นำเสนอสินค้า ทั้งแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญหรือนักแสดงโฆษณา 2) ตรรกและเหตุผลในภาพยนตร์โฆษณา และ3) กลวิธีการใช้ภาษาในการโน้มน้าวใจที่สร้าง “มายาคติ” หรือ “ความจริงเสมือน” ของความขาวและความงาม ที่สัมพันธ์กับทฤษฎีสัญวิทยาของรอล็อง บาร์ต นอกจากนั้น การใช้สัญญะ “ความขาว” ยังสอดคล้องกับแนวคิดการประกอบสร้าง “วาทกรรม” ของมิแชล ฟูโก ดังนั้น การตัดสินใจซื้อสินค้านั้น ๆ จึงอาจมิได้มาจากความจำเป็นในการบริโภคสินค้า แต่ด้วยอำนาจของวาทกรรมที่สร้างความหมายบางอย่างให้ดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมชาติและจำเป็นต่อชีวิตของผู้คนทั้งหลาย ที่สอดคล้องกับทฤษฎี “การสร้างภาพเสมือน” ของฌ็อง โบดริยาร์ สิ่งนี้ก่อให้เกิด

แรงกระตุ้นบางประการที่มีผลกระทบต่อจิตใจของผู้บริโภคที่อาจตกเป็นเหยื่อของโฆษณาเหล่านั้นได้อย่างง่ายดาย

โสภา อ่อนโอภาส และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมพลังอำนาจ: ความหมายและกระบวนการเสริมพลังอำนาจในงานสังคมสงเคราะห์ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การสร้างเสริมกลไกชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิง นำเสนอแนวคิดการเสริมพลังอำนาจที่นำไปใช้กับบุคคลที่อยู่ในสภาวะแวดล้อม ซึ่งการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์เป็นการปฏิบัติการที่ใช้องค์ความรู้ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทั้งบุคคล กลุ่ม ชุมชนและสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ มีความยุติธรรมทางสังคม เคารพความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์เพราะการสังคมสงเคราะห์เชื่อมโยงสัมพันธ์บุคคลเข้ากับระบบโครงสร้างสังคม เพื่อที่จะให้บุคคล กลุ่มหรือชุมชนสามารถจัดการกับข้อท้าทายในชีวิตได้ ฉะนั้นการเสริมพลังอำนาจเป็นแกนหลักสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานกับกลุ่มผู้เปราะบางและถูกเลือกปฏิบัติจากผู้คนในสังคมนั้นจึงมิใช่เพียงการช่วยเหลือและเปลี่ยนแปลงที่ปัจเจกเท่านั้น แต่ต้องเปลี่ยนแปลงบริบทสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งจะเป็นการทำงานที่ยึดหลักความยุติธรรมทางสังคมเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมด้วย

มะลิ ทิพพ์ประจง และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง อำนาจผลประโยชน์ทางการเมือง พจนานุกรมของฝรั่งเล่มหนึ่ง ได้นิยามคำว่า Politics ว่าคือการต่อสู้เพื่ออำนาจ และอำนาจที่ว่านี้ คงจะหมายถึงอำนาจอันเกิดจากการมีตำแหน่งหน้าที่ในภาครัฐ เพราะอำนาจประเภทนี้ทำให้ผู้มีอำนาจได้รับผลประโยชน์ ทั้งในทางสังคม และทางด้านการเงิน คือได้ทั้งเงิน และชื่อเสียง ด้วยเหตุนี้การเมืองจึงเป็นที่ต้องการของผู้ที่ต้องการอำนาจ เพื่อจะได้อำนาจนั้นเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งโดยชอบธรรม และมิชอบธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และวิธีการในการเข้ามาสู่ความเป็นนักการเมืองของแต่ละคนเป็นสำคัญ ในความเป็นที่ปรากฏในวงการเมืองสามารถแบ่งนักการเมืองออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1) เข้ามาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง จากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนักการเมืองและข้าราชการประจำ ซึ่งอาศัยอำนาจรัฐแล้วรังแกธุรกิจซึ่งไม่มีเส้นสายทางการเมือง 2) เข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยอำนาจรัฐ ทั้งโดยชอบ และโดยมิชอบ และนักการเมืองประเภทนี้เองที่เป็นเหตุให้เกิดนักการเมืองประเภทที่หนึ่ง 3) ทั้งเข้ามาปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง และแสวงหาผลประโยชน์เพิ่มเติม 4) เข้ามาเพื่อรับใช้ประเทศ และประชาชนโดยการใช้ความรู้ความสามารถ ซึ่งตนเองมีอยู่พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ความต้องการด้านผลประโยชน์ทางด้านการเมืองยุคปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น กลุ่มผู้ที่ให้การสนับสนุนนักการเมืองต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับตัวและสร้างเงื่อนไขในการต่อรองกับผู้มีอำนาจทางการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ เช่น ตำแหน่งธุรกิจ หรือการแลกเปลี่ยนสินระหว่างผู้มีอำนาจกับกับผลประโยชน์

แพรวรรณ ปานนุช และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง นัยยะของสัญลักษณ์นกหวีดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย กลไกในการควบคุมความหมาย และลักษณะการสร้างความหมายของสัญลักษณ์นกหวีดที่นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสารและวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แหล่งข้อมูลประกอบไปด้วยแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ผลการศึกษาด้านความหมาย พบว่า สัญลักษณ์นกหวีดมีความหมายในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

ระบอบทักษิณและรัฐบาลยิ่งลักษณ์, การนิรโทษกรรม, ชาติศาสนาพระมหากษัตริย์, สัญญาณสำหรับฝ่ายตรงข้าม, สัญญาณสำหรับผู้ที่มีแนวทางเดียวกัน,อารมณ์ความรู้สึกด้านลบ, อารมณ์ความรู้สึกด้านบวก, การนิยามการออกมาเคลื่อนไหว, แนวทางและวิธีการเคลื่อนไหว, ความต้องการ/เป้าหมาย เป็นต้น จากความหมายดังกล่าวพบว่า มีกลไกในการควบคุม ความหมาย ได้แก่กลุ่มเป้าหมาย, เวลาและสถานที่, วิธีการใช้สัญลักษณ์, ลักษณะของรูปสัญญะ, สิ่งที่ใช้คู่กับสัญญะ, กิจกรรมและแนวทางการเคลื่อนไหว และสถานการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะการสร้างความหมายของสัญลักษณ์นกหวีดที่นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย มีทั้งการใช้ความหมายเดิมหรือการผลิตซ้ำความหมายการปรับเปลี่ยนความหมายและการสร้างความหมายใหม่

สมชัย แสนภูมี และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง นักศึกษากับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในวันครบรอบ 1 ปีการทำรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรม “ศุกร์ 22 มาฉลองกันมะ?” ของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกลยุทธ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาในกิจกรรม “ศุกร์ 22 มาฉลองกันมะ?” โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดทางการเมืองมากที่สุดคือการเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาที่มากกว่าการกล่อมเกลาผ่านครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะการเป็นผู้จัดกิจกรรมภายใต้กลุ่มนักศึกษา ๆ ที่เชื่อในอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย การถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบ่มเพาะแรงต้านจนนำไปสู่การจัดกิจกรรมนี้ทางด้านสื่อออนไลน์อย่าง Facebook เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อีกทั้ง เป็นเครื่องมือในการระดมทรัพยากรและการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายคนรับสื่อการเมืองและสื่อวิชาการจากหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ โดยเฉพาะคอลัมน์ที่เขียนโดยนิธิ เอี่ยวศรีวงศ์ ด้านรูปแบบและกลยุทธ์การเคลื่อนไหวนั้น พบว่า มีการถอดแบบการเคลื่อนไหวแนวสันติวิธีจากต่างประเทศ ที่เน้นให้สังคมตีความในเชิงศิลปะ โดยสร้างรูปแบบ “Time and Silent หรือเวลาและความเงียบ” ขึ้น ซึ่งเป็นมติหลังการประชุมกันของตัวแทนกลุ่มนักศึกษากลุ่มต่าง ๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องพกอุปกรณ์ที่แสดงถึงเวลามาร่วม เช่น นาฬิการูปแบบต่าง ๆ การสงบนิ่งเป็นเวลา 3-15 นาที่เพื่อมองดูเวลาที่ผ่านไป เมื่อเสร็จสิ้นจึงให้ทุกคนพูดได้คนละ 1 คำที่ไม่หยาบคาย กิจกรรมนี้ไม่สามารถลุล่วงไปได้เนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่รัฐเข้าควบคุมและดำเนินคดีกับผู้เข้าร่วมจำนวนมาก เหตุการณ์นี้ยังสร้างผลสะเทือนให้แก่สังคมไทยและสื่อต่างประเทศให้ความสนใจเป็นอย่างมากหลังเจ้าหน้าที่เข้าสลายการทำกิจกรรมของนักศึกษา ซึ่งเป็นการใช้กำลังสลายครั้งใหญ่ที่สุดหลังเกิดการรัฐประหารโดยคสช. จนนำไปสู่การรวมตัวของนักศึกษาทั่วประเทศภายใต้กลุ่มประชาธิปไตยใหม่ หรือ NDM

สินธุชัย ศุกรเสพย (2562) ได้ศึกษาเรื่อง จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคนเสื้อแดง: การเชื่อมต่อความหมายทางการเมืองกับกรณี “ระบอบ-ทักษิณ” ผลการศึกษาพบว่า (1) กระบวนการรับรู้ทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดงในจังหวัดจันทบุรีที่สัมพันธภาพกับกรณี “ระบอบ-ทักษิณ” พบว่า กระบวนการรับรู้ทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดงในจังหวัดจันทบุรีกับกรณี “ระบอบ-ทักษิณ” นั้น มีแง่มุมของการปลุกระดมให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองสูง เป็นผลลัพธ์มาจากอิทธิพลทางความคิดของแกนนำคนเสื้อแดงเป็นสำคัญ (2) จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคนเสื้อแดงในจังหวัดจันทบุรีกับการเชื่อมต่อทางการเมืองใน “ระบอบ-ทักษิณ” พบว่า จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคน

เสื้อแดงในจังหวัดจันทบุรีมีการเชื่อมต่อทางการเมืองกับ “ระบอบ-ทักษิณ” อย่างใกล้ชิด ในแง่การเคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีความปรารถนาเชิงนโยบายประชานิยมของ “ระบอบ-ทักษิณ” โดยมีเหตุผลและความคิดทางการเมืองที่ก่อตัวและผลิตสร้างเป็นจักรกลความปรารถนาขึ้นมาเพื่ออำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มคนเสื้อแดงและ“ระบอบ-ทักษิณ” (3) จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคนเสื้อแดงและ“ระบอบ-ทักษิณ” ในแง่มิติของความขัดแย้งทางการเมืองและการสร้างความปรองดอง พบว่า การเชื่อมต่อทางการเมืองในจักรกลความปรารถนากลุ่มคนเสื้อแดงกับ “ระบอบ-ทักษิณ” นำไปสู่การขยายภาพมิติของความขัดแย้งทางการเมืองและไม่สามารถหาข้อยุติลงตัวได้จริงในการสร้างความปรองดอง ตัวอย่างเช่น การผลิตสร้างความคิดเกี่ยวกับระบอบอำมาตย์ -ไพร่, กระบวนการยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน, การเรียกร้องให้มีการนิรโทษกรรม, การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สร้างความรุนแรง และการตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง-แดงทั้งแผ่นดิน ฯลฯ

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง ประชาธิปไตยไทยนิยม บทความวิชาการเรื่อง “ประชาธิปไตยไทยนิยม” มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมายและลักษณะสำคัญของระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ประชาธิปไตยทางตรง ประชาธิปไตยตัวแทน กึ่งประชาธิปไตย รวมทั้ง “ระบอบประชาธิปไตยไทยนิยม” เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับระบอบการเมืองในชื่อดังกล่าวว่ามีความหมายอย่างไร และได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากภาคส่วนต่าง ๆในสงคมไทยอย่างไร ระบอบประชาธิปไตยทางตรงในยุคคลาสสิคได้ถือกำเนิดขึ้นหลายร้อยปี ก่อนคริสต์ศักราชในนครรัฐกรีก โดยการเปิดโอกาสให้พลเมืองทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองหลังจากนั้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 18และ19 ระบอบประชาธิปไตยตัวแทนจึงถือกำเนิดขึ้นซึ่งเราเรียกว่ากระแสคลื่นลูกทีหนึ่ง โดยเฉพาะประชาธิปไตยใน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส เป็นต้น ต่อมากระแสคลื่นลูกทีสองได้เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งทีสองจนกระทั่งถึงต้นทศวรรษ 1960 ผลของสงครามโลกครั้งทีสอง ทำให้ประเทศที่พายแพ้สงครามถูกทำให้เป็นประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นเยอรมนีตะวันตก อิตาลี และญี่ปุ่น และพันธมิตรยุโรปตะวันตกในระหว่างสงคราม รวมทั้งประเทศเกิดใหม่อย่างอิสราเอล และประเทศที่ได้รับเอกราชจากการตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจในอดีต โดยเฉพาะอังกฤษ ได้แก่อินเดีย เป็นต้นกระแสคลื่นลูกทีสามของการทำให้เป็นประชาธิปไตยเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1974 และต่อเนื่องไปจนถึง ค.ศ. 1991 เป็นการสิ้นสุดของการปกครองโดยเผด็จการฝ่ายขวาในประเทศยุโรปตอนใต้อาทิ กรีซ โปรตุเกส และสเปน ในทศวรรษ 1970 และในบรรดาประเทศละตินอเมริกา ในช่วงทศวรรษ 1980 ติดตามด้วยการล่มสลายของสหภาพเวียตและบรรดาประเทศบริวารในยุโรปตะวันออก ในช่วงปลายของทศวรรษ 1980 ภายใต้กระแสคลื่นลูกทีสามนี หลายประเทศในหลายทวีปต่างปรับเปลี่ยนไปสู่ประชาธิปไตยใหม่ เหลือเพียงไม่กีประเทศทียังเป็น “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” หรือ “กึ่งประชาธิปไตย” ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย โดยในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน มีการกล่าวขานนามของระบอบการเมืองแบบใหม่ว่า “ประชาธิปไตยไทยนิยม” ซึ่งคงไม่ต่างอะไรจากคำกล่าวขานในอดีตที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หรือประชาธิปไตยจำแลงนันเองการเมืองของประเทศไทยจึงยังคงอยู่ในวังวนระหว่างเผด็จการกับประชาธิปไตย ในขณะทีโลกพัฒนาการไปข้างหน้าและประเทศส่วนใหญ่ต่างก้าวไปสู่ประชาธิปไตยทีสมบูรณ์มากขึ้น

ประเทศไทยกำลังติด “กับดัก” ของตนเอง โดยยำเท้าอยู่กับทีระหว่างประชาธิปไตยครึงใบกับประชาธิปไตยจำแลงทีแปลงกายด้วยนามที่ไพเราะวา “ประชาธิปไตยไทยนิยม”

แพรวรรณ ปานนุช และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของสัญลักษณ์ หน้ากาก กาย ฟอว์กส์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของสัญลักษณ์หน้ากาก กาย ฟอว์กส์ ที่นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตามแนวทางของสัญญะทางการเมือง และแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า จากที่มาและคุณสมบัติของสัญลักษณ์ทำให้หน้ากาก กาย ฟอว์กส์ มีจุดเด่นแตกต่างจากสัญลักษณ์ทางการเมืองในอดีต โดยสามารถใช้กับวิธีการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสวมหน้ากากระหว่างการชุมนุม การใช้เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มและบทบาทความเป็นสากลในการสื่อสารประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองของไทย เป็นต้น

ภาศิณี โกมลมิศร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ธรรมชาติของอำนาจในปรัชญาเต๋า ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมืองด้วยความพอดีจึงจะถือว่าเป็นผู้ปกครองทดโดยอาศัยหลักของการไม่กระทำ (อู๋เหวย) คือไม่กระทำการใดๆ ที่จะเป็นการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับราษฎรมากจนเกินไปผู้ปกครองต้องตระหนี่กว่าอำนาจในการปกครองที่แท้จริงอยู่ที่ราษฎรซึ่งเป็นผู้ใต้ปกครองเพราะราษฎรสามารถยึดเอาอำนาจกลับคืนมาจากผู้ปกครองได้ นอกจากนี้ในการปกครองนั้นผู้ปกครองควรหลีกเลี่ยงการทำสงครามเพราะการทำสงครามถือเป็นความรุนแรงและก่อให้เกิดความเสียหาย ในด้านการจัดการศึกษาผู้ปกครองควรเน้นให้ราษฎรได้รับความรู้ฝ่ายเต๋ามากกว่าความรู้ฝ่ายโลกเพราะความรู้ฝ่ายโลกนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน

จันทรวรรณ ตระกูลผิว (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การล้อเลียนในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง ผลการวิจัยพบว่า สัญญะของการ์ตูนในส่วนแรกซึ่งเป็นส่วนที่สะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองพบว่า มีทั้งหมด 7 ประเภทด้วยกันคือพฤติกรรมของนักการเมืองผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง พรรคการเมืองการเลือกตั้งนโยบายของรัฐบาลเหตุการณ์สำคัญตามกระแสและสถาบันที่เกี่ยวข้องทางการเมืองส่วนที่สองคือกลวิธีที่ใช้ในการล้อเลียนพบว่ามี 4 ประเภทคือการทำให้เป็นเรื่องล้อเล่นการเปรียบเทียบการกล่าวเกินจริงและการสลับบทบาทซึ่งผลการศึกษาพบว่าการใช้การ์ตูนล้อเลียนเพื่อทำให้ประเด็นทางการเมืองเข้าถึงง่าย ลดความตึงเครียดภายในสาร ทั้งนี้ ยังเป็นขั้นเริ่มต้นของการต่อสู้ทางความคิดทางการเมืองของผู้ใช้งานบนสังคมสื่อออนไลน์ สำหรับขับเคลื่อนแนวทางดังกล่าว

กรณัฐ ระงับทุกข (2563) ได้วิจัยเรื่อง วิกฤตการณ์การเลือกตั้งกับความเป็นประชาธิปไตย วิกฤติการณ์การเลือกตั้งกับความเป็นประชาธิปไตยของไทย เกิดจากคุณค่าของการเลือกตั้งที่แสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงยังถูกลดทอนลงไปโดยการให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยก็เพราะการเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญในการให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้แสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ถ่ายโอนความชอบธรรม ไปยังผู้แทนของตนเพื่อใช้อำนาจอธิปไตยตามที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ดีการที่จะกล่าวถึงขนาดว่าประชาธิปไตยหมายถึงการเลือกตั้ง ต้องมีการเลือกตั้งจึงจะเป็นประชาธิปไตย ดูจะเป็นการกล่าวถึงการเลือกตั้งเพียงในเชิงรูปแบบว่าเป็นวิธีการที่ชอบธรรมที่สุดในการเข้าสู่อำนาจรัฐของผู้แทนที่ไปทำ

หน้าที่ผู้ปกครองเท่านั้นแท้ที่จริงแล้ว การให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ต้องตระหนักด้วยว่าการเลือกตั้งนั้น เป็นการดำเนินการภายใต้หลักการเลือกตั้งโดยตรง หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป หลักการเลือกตั้งโดยเสมอภาค หลักการเลือกตั้งโดยเสรีและหลักการเลือกตั้งโดยลับ อย่างแท้จริงหรือไม่เนื่องจากหลักการเลือกตั้งเหล่านี้มุ่งหมายที่จะส่งเสริมเสรีภาพและความเสมอภาคอันเป็นพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย หากการเลือกตั้งหรือระบบการเลือกตั้งของบ้านเมืองใดไม่สอดคล้องกับหลักการเลือกตั้งดังกล่าวก็จะยังผลให้การเลือกตั้งนั้นไม่ใช้การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สิริปภา ภาคอัตถ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง สองมาตรฐาน : ความเสมอภาคที่ไม่เสมอภาคในสังคมไทย ความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่าเท่าทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมิต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ อาทิเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด เป็นต้น และขณะเดียวกันก็ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคนี้เป็นหลักที่คควบคุมให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจโดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งรัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดรัฐจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นโดยเฉพาะ

ธัญณ์ณภัทร์ เจริญพานิช (2563) ได้วิจัยเรื่อง อำนาจรัฐอภิสิทธิ์กับปัญหาความยุติธรรมผ่านชีวิตของนายอนันต์ ภักดิ์ประไพ บทความนี้นำเสนอปัญหาความอยุติธรรมของรัฐไทยผ่านชีวิตของนายอนันต์ ภักดิ์ประไพ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลกและอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2518 สมัยรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยประยุกต์ใช้แนวคิดอำนาจรัฐอภิสิทธิ์ในการอธิบายปัญหาความยุติธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงบริบทชีวิตของนายอนันต์ ซึ่งพบว่าปัญหาหลักสำคัญของความอยุติธรรมในไทย คือการปกครองแบบอำนาจนิยมที่ใช้กระบวนการยุติธรรมและศาลเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการควบคุมสังคมและฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองในขณะเดียวกัน รัฐไทยเองก็ได้ใช้กฎหมายและศาลในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองและการลอยนวลพ้นความผิด โดยเฉพาะรัฐบาลทหาร อันแสดงให้เห็นถึงการทำให้การเมืองแบบอำนาจนิยมอยู่ในอำนาจของศาล ซึ่งสร้างผลกระทบต่อความขัดแย้งทางการเมืองการละเมิดสิทธิมนุษยชน และความรุนแรงของรัฐในสงคมไทย ในขณะที่ศาลและระบบกฎหมายได้กลายมาเป็นจุดศูนย์กลางของความขัดแย้งระหว่างรัฐกับสังคม และสะท้อนปัญหาความไม่ชอบธรรมของรัฐไทยสมัยใหม่

วิระยา พิมพ์พันธ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความเสมอภาค: ตามแนวคิดประชาธิปไตยมีอยู่จริงหรือในพระพุทธศาสนา หลักความเสมอภาคตามแนวคิดประชาธิปไตยที่มีปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของพระพทธศาสนาปรากฏอยู่ในทั้งพระธรรมและพระวินัยหลักความเสมอภาคที่เป็นที่ยอมรับในพระพุทธศาสนามีอยู่ 5 ประการคือ 1) ความเสมอภาคด้านศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ 2) ความเสมอภาคด้านโอกาสทางสังคมและการดำรงชีพ 3) ความเสมอภาคด้านกฎหมายและทางพระวินัย 4) ความแสมอภาค่ด้านสิทธิพลเมือง5) ความเสมอภาคด้านการเมืองโดยจุดมุ่งหมายของความเสมอภาค

ตามแนวคิดในพระพุทธศาสนานั้นก็เพื่อสร้างให้เกิดภราดรภาพขึ้นในสงคมเพื่อเป็นแบบอย่างทางสังคมให้กับการดำเนินชีวิตของประชาชนในสงคมให้ได้เกิดความสุขสงบและร่มเย็นด้วยหลักการแห่งความเสมอภาคกันของทุกชีวิตในสงคม

หยกสุริยะ อัครศรุติพงศ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวคิดเรื่องอำนาจในมุมมองของพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า ตามทัศนะของแนวคิดตะวันตกนั้นมีองว่า ความมีอยู่ของอำนาจนั้นจะเกี่ยวเนื่องกับระบบการปกครองที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับด้วยการแสวงหาผู้มีความสามารถและมอบอำนาจให้เป็นผู้ปกครองด้วยการสร้างกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆเพื่อใช้ในการควบคุมสังคมและต่อรองผลประโยชน์กับกลุ่มอื่น ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งประเด็นนี้จะมีมุมมองที่ไม่แตกต่างจากมุมมองของพุทธศาสนาเถรวาทมากนักในอัคคัญสูตรได้กล่าวถึงแนวคิดการเกิดขึ้นของโลกและการรวมตัวกันของมนุษย์ก่อเกิดเป็นสงคมและระบบการปกครองในที่สุด อันเป็นเหตุให้มีผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถที่ถูกเลือกแล้วมอบอำนาจให้ที่เรียกว่า ราชา และยอมรับว่าการมอำนาจนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับโลก ส่วนการใช้อำนาจตามทัศนะของแนวคิดตะวันตกนั้นมีมุมมองว่าผู้ปกครองจะเป็นผู้ใช้อำนาจ แต่จะต้องมีคุณธรรมกำกับเสมอ ซึ่งผู้ปกครองทดจะต้องมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมความดี รูปแบบการปกครองที่ประกอบด้วยความยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่แนวคิดตะวันตกให้ความสำคัญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการใช้อำนาจโดยผ่านระบบการปกครองในมุมมองของพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งระบบการปกครองเป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจ หรือเป็นการสร้างอำนาจ และอำนาจนั้นสามารถนำมาใช้ได้ทั้งในด้านดีและด้านที่ไม่ดี ดังนั้น การใช้อำนาจจึงต้องมีหลักธรรมช่วยในการกำกับให้ผู้ปกครองใช้อำนาจไปในทางที่ควร พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานหลักทศพิธราชธรรม อันเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับพระราชาหรือผู้ปกครองเป็นคุณธรรมที่สำคัญของนักปกครองทดเพราะเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วสามารถจะนำพาบ้านเมืองทำให้เจริญรุ่งเรืองและเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง

สุริยาพร เอี่ยมจิตร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง เรือนร่างแห่งการต่อต้าน: ร่างกายในฐานะพื้นที่การแสดงออกทางการเมืองกรณีศึกษาการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยในไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2563-พ.ศ.2564 โดยมุ่งเน้นไปที่เรือนร่างของ 1. ผู้ชุมนุมในพื้นที่ชุมนุมประท้วง โดยเฉพาะกลุ่มคณะราษฎร 2563 กลุ่มหมู่บ้าน ทะลุฟ้า และกลุ่ม FreeArts รวมถึงเรือนร่างของปัจเจกในระดับชีวิตประจำวัน ผ่านทฤษฎีการเมืองร่างกาย (body politics) โดยมีแนวคิดเรื่อง นาฏกรรม การต่อต้าน (choreography of protest โดย ซูซาน เลห์ ฟอสเตอร์ (2003) เป็นกรอบทฤษฎีหลัก เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของร่างกายในฐานะเครื่องมือต่อต้านอำนาจรัฐ บทความชิ้นนี้เสนอว่าการแสดงออกผ่านทางเรือนร่างของการเคลื่อนไหว ประชาธิปไตยไทยร่วมสมัยทำให้การประท้วงเป็นการต่อต้านรัฐเผด็จการและสถาบันกษัตริย์ผ่านการแสดง (performance) ที่สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. การแสดงเรือนร่างบนพื้นที่ของการประท้วงเพื่อลดระยะยะห่าง (distance) ตามทฤษฎีเรื่องระยะห่างโดยทาลี ฮาทุกา (2018) และ2. การแสดงเรือนร่างแห่งการประท้วงในชีวิตประจำวันในฐานะการป่วนเชิงวัฒนธรรม (Culture jamming) นาฏกรรมการต่อต้านนี้ ทำให้การต่อสู้ทางการเมืองเป็นการต่อสู้ทางอุดมการณ์ที่ปรากฏผ่านเรือนร่าง ส่งผลให้เกิดการลดระยะห่างระหว่างรัฐและประชาชนผ่านการท้าทายเส้นแบ่งทางสังคมที่รัฐกำหนด จากการจัดระเบียบร่างกายของคนในรัฐ และการจัดลำดับความศักดิ์สิทธิ์ของเรือนร่างตามลำดับชั้นอำนาจในสังคมผ่านการแต่งกายล้อเลียน (cosplay) เพื่อสร้าง

อารมณ์ขั้นที่เชื่อมโยงกับอำนาจรัฐและสถาบันกษัตริย์ ตลอดจนการลดระยะห่างระหว่างผู้นำชุมนุม ผู้เข้าร่วมชุมนุม และผู้ชมผ่านการใช้ร่างกาย ในการสร้างความรู้สึกร่วมและความเป็นพวกพ้อง (solidarity) ผ่านการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่โยงกับความเจ็บปวดและการถูกกดขี่ตามกรอบแนวคิดมรณะชัดขึ้น (necroresistance) โดย บานูบาร์ก (2016) เช่นการโกนหัวประท้วงโดยกลุ่มผู้ชุมนุมหมู่บ้านทะลุฟ้า นอกจากนี้นาฏกรรมการต่อต้านยังทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตผ่านการแสดงออกทางร่างกายในฐานะการป่วนเชิงวัฒนธรรม (culture jamming) และในฐานะภาพสะท้อนของรสนิยม ที่สอดคล้องกับค่านิยมสมัยใหม่ผ่านการใช้วัฒนธรรมและศิลปะร่วมสมัยที่ตอบสนองค่านิยมสากล จากการนำสัญลักษณ์ที่มีจุดเชื่อมกับประเด็นการเมืองโลกมาใช้ เช่น เป็ดยาง ส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองแปรสภาพจากการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ในพื้นที่ปิดเป็นการต่อสู้ระดับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่พื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ส่วนตัวของปัจเจกได้หลอมรวมกัน

คุณาธิป อินทร์พรม และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการชุมนุมประท้วงรัฐบาลของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในปี พ.ศ. 2556 และกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี พ.ศ. 2563 ใน 5 มิติ คือ 1) ด้านแกนนำ 2) ด้านการระดมพล 3) ด้านการใช้สื่อ 4) วิธีในการระดมทุน และ5) ความอดทนในการต่อสู้ โดยงานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากข่าวการเมืองเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านแกนนำมีความแตกต่างกันในเรื่องของบริบททางการเมืองประสบการณ์ทางการเมือง 2) ด้านการระดมพล มีความแตกต่างในด้านการใช้สื่อระดมพลระหว่างการใช้สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อหลักและการใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก รูปแบบการชุมนุมแตกต่างกันคือแบบปักหลักชุมนุมและแบบแฟลชม็อบ 3) ด้านการใช้สื่อ กลุ่ม กปปส. มีการใช้สื่อ 3 ช่องทางคือโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ กลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมใช้เพียงสื่อออนไลน์ 4) วิธีในการระดมทุนกลุ่ม กปปส. มีการเปิดบัญชีกองทุนและเก็บเงินสด กลุ่มนักศึกษามีการโอนผ่านธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ และ5) ความอดทนในการต่อสู้ กลุ่ม กปปส. ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ มีเหตุปะทะครั้งแรกกับกลุ่มคนเสื้อแดงและตลอดจนเสร็จสิ้นการชุมนุมมีผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่ง กลุ่มนักศึกษาใช้การชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบจึงไม่มีเหตุให้ปะทะกับกลุ่มอื่นมากนักมีเพียงเหตุปะทะกับเจ้าหน้าที่จากการสลายการชุมนุม ไม่มีผู้เสียชีวิตจากเหตุปะทะ ทว่ามีการถูกดำเนินคดีในข้อหายุยงปลุกปั่นและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทยมากกว่า 20 คน

ศิริสุดา แสงทอง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต ผลการวิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันตื่นตัวกับการเมืองมากขึ้นอนึ่งเพราะความก้าวไกลของเทคโนโลยีการเปิดประตูไปสู่โลกภายนอก หรือสังคมสาธารณะมากขึ้นตลอดจนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มากขึ้น ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่นั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยเพราะคนรุ่นใหม่เหล่านี้จะเป็นพลเมืองในสงคมประชาธิปไตยต่อไปในอนาคตคลื่นความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่เหล่านี้คือกลไกหลักในการพัฒนา

ประชาธิปไตยอันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติต่อไปนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองไทยที่ดีขึ้น มุมมองประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคตของคนรุ่นใหม่ก็คือการสร้างสังคมใหม่โดยการก้าวข้ามผ่านคนรุ่นเก่า โดยที่สังคมใหม่ของพวกเขาอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ที่รวมถึงการสร้างการเมืองใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยใหม่ คนรุ่นใหม่จึงนับเป็นตัวแปรสำคัญที่จะผลักดันให้สังคมตื่นตัวทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคตอย่างแท้จริง

จาตุรงค์ สุทาวันและพีรพล สิมมา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของ “หลักนติธรรมแบบไทย” ต่อระบบกฎหมายและการเมืองภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบที่เกิดจากหลักนติธรรมในระบบกฎหมายไทยที่มีต่อระบบการเมืองภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 มีลักษณะตามแนวคิดดังต่อไปนี้คือ (1) หลักนติธรรมแบบไทย เอื้อให้เกิดการผลักดันให้สถาบันชนชั้นนำเป็นอำนาจหนึ่งในเหนือระบบการเมืองไทย (2) หลักนติธรรมทำให้แวดวงนิติศาสตร์ไทยถูกเชิดชูในฐานะอันสูงส่งเกินจริง และการตรวจสอบถ่วงดุลกระทำได้อย่างยากลำบาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะชิ่ม) และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองด้วยอวัจนภาษาโดยสัญญวิธีของเยาวชนไทยในครรลองประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ รัฐบาลผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศชาติมักมีนโยบายสำหรับกลุ่มประชาชนที่เป็นฐานเสียงของตนที่เป็นกลุ่มชนชั้นนำและชั้นกลาง ทำให้สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำแทบทุกมิติทางสังคม เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ระบบยุติธรรม เศรษฐกิจ เป็นต้น โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในประเทศไทยที่พุ่งทะยานนี้เป็นอันดับ 1 ของโลกในปี พ.ศ.2563 ที่เรียกกันว่า รวยกระจุกจนกระจาย ความเหลื่อมล้ำในมิติทางสังคมนำมาซึ่งการประท้วงแสดงออกเชิงสัญญะทางการเมืองของเยาชนนิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากระบบกติกาที่บิดเบี้ยวของสงคมด้วยการแสดงออกเชิงสัญญะโดยการชู3 นิ้ว อันเป็นการสื่อให้ภาครัฐและสังคมได้รับทราบถึงสิทธิเสรีภาพและภราดรภาพความเท่าเทียมกันทางสังคมของประชาชน และการผูกโบว์สีขาวของนักศึกษาเพื่อเรียกร้องในประเด็นดังกล่าวเช่นกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ

วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ชุมชุมขับไล่ระบอบทักษิณตั้งแต่ พ.ศ.2548-2557 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้ชุมชุมในช่วง พ.ศ.2548-2557 ได้เกิดคำถามว่า ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใช้กับสังคมไทยได้หรือไม่ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทยจากกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มผู้ชุมนุม “กปปส.” ช่วง พ.ศ. 2548 -2557 โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและโดยใช้การตีความพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้โครงสร้างและบริบททางสังคมและการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีหรือพฤติกรรมของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผลการศึกษา พบว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มผู้ชุมนุม “กปปส.” ช่วง พ.ศ. 2548-2557 เกิดจากสาเหตุหลายปัจจัยเช่น สาเหตุทางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองชาตินิยมแบบอนุรักษ์นิยมความเป็นไทย นำไปสู่เจตจำนงทางการเมืองการจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว โดยเริ่มต้นจากสมัยวิกฤตการณ์

สมัยรัฐบาลทักษิณ รัฐบาลสมชาย และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ พร้อมบริบทและปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาสอดแทรกไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจ ได้แก่ ชนชั้นนำกองทัพ ตุลาการภิวัตน์ ระบบราชการกลุ่มทุนดั้งเดิม เครือข่ายภาคประชาชน ภายใต้โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมแบบเครือข่ายครอบครัวก่อให้เกิดการไม่ยอมรับและปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยมีสภาวะที่อยู่ซ่อนภายใต้โครงสร้างทางการเมืองของไทยคือรัฐเร้นลึกก่อให้เกิดการเปลี่ยนการเมืองโดยการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 การถอดถอนนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ. 2551 และการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งได้ทำลายความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระยะยาว

วันวิชิต บุญโปร่ง และธีรพงษ์ บัวหล้า (2564) ได้วิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563 บทความวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของ กองทัพไทย และพัฒนาการบทบาททางการเมืองของกองทัพไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 -2563 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์อดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่ และผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายพลเรือน ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการบทบาททางการเมืองของกองทัพไทย ซึ่งเคยอยู่ในภาวะที่ถดถอยและความนิยมขึ้นอยู่ในระดับสูงสุด โดยอิงกับทัศนคติทางสังคมที่มีต่อกองทัพในแต่ละช่วงเหตุการณ์ทางการเมืองจึงมีผลต่อสำนึกของผู้นำกองทัพในการกำหนดท่าทีและการตัดสินใจทางการเมืองการที่กองทัพมีความน่าเชื่อถือทางสังคมมากกว่า สถาบันทางการเมืองอื่น ๆ จึงถูกดึงเข้ามาอยู่ในแวดวงการเมืองมาตลอด และมีแนวโน้มว่ากองทัพไทยคงยัง รักษาและขยายบทบาททางการเมืองของตนเองไว้ได้ จนถึงปัจจุบัน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง บทบาททางการเมืองของกองทัพไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2535 -2563 ได้แก่ 3 ปัจจัยสำคัญ คือ 1) ด้านรัฐธรรมนูญ 2) ด้านความมั่นคง และ3) ด้านการมีองภาคประชาชน ซึ่งได้เอื้ออำนวยให้กองทัพไทยปรับเปลี่ยนบทบาทได้อย่างกลมกลืน และมีความชอบธรรมในฐานะผู้ควบคุมและกำหนดกติกาทางการเมืองไทยได้อย่างยาวนาน

อรสา นิลสุวรรณ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง คนรุ่นใหม่กับการต่อต้านเผด็จการและปฏิบัติการอารยะขัดขืนในมิติการเรียกร้องประชาธิปไตย การเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นจุดสำคัญในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยการกล้าแสดงออกของกลุ่มคนแกนนำที่ส่วนมากจะเป็นผู้นำเล่นบทนำนำมาซึ่งการประท้วงที่มีเป็นกระบวนการที่ชัดเจนและเกิดขึ้นจริงการระดมคนจากคนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่ไม่อยากเห็นอนาคตตัวเองดับไปสู่คนหลักแสนในการประท้วงในหลายกิจกรรมที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้จัดแฟลชม็อบม็อบขึ้นการแสดงความคิดเห็นบนเวทีใหญ่เป็นสิ่งที่น่านับถือและน่าชื่นชมเพราะถ้าไม่สามารถรักษาไว้ได้แม้กระทั่งสิทธิเสรีภาพของตนเองการแสดงความคิดเห็นการคิดต่างทำให้เกิดการแตกแยกนั้นแปลว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ระบบเผด็จการซึ่งดังที่เห็นกันในปัจจุบันกฎหมายที่ไม่ได้มีไว้รักษาสรีภาพและสันติสุขแต่เป็นกฎหมายที่มีไว้รังแกประชาชั้นนนแปลว่ากระบวนการยุติธรรมด้วยที่กำลังเปลี่ยนไปจากเดิมคำกล่าวหาที่ว่าความยุติธรรมเป็นความอยุติธรรมนั้นเกิดขึ้นมาจากสมัยก่อนสู่ยุคปัจจุบันยังคงมีคำนี้เกิดขึ้นอยู่นั่นเป็นเพราะอะไร อีกประการรัฐธรรมนูญที่ร่างไว้เพื่อคนกลุ่มน้อยแทนที่จะเป็นการกลุ่มมากทำให้เกิดปัญหาและยิ่งนานไป

ยิ่งจะใหญ่โตขึ้นจากการสืบทอดอำนาจที่ควรจะทิ้งมันไปการที่กลุ่มนรุ่นใหม่ออกมาตอต้านคงไม่แปลก ถ้าหากสิ่งที่จะได้มาคือการเปลี่ยนแปลงของระบบรัฐบาลหรือแม้กระทั่งระบบโครงสร้างของการปกครองของไทยที่มีจุดบกพร่องและมีช่องว่างทำให้เกิดการแทรกแซ่งทางอำนาจมีมาหรือเกิดขึ้นมา โดยตลอดการเปลี่ยนแปลงที่ประชาชนทุกคนต้องการคือการร่างรัฐธรรมนูญที่ประชาชนสามารถมีสิทธิและสามารถดำรงอยู่ในประเทศไทยที่มีระบบประชาธิปไตยอย่างมีคุณภาพประชาธิปไตยที่แท้จริงจะต้องจะต้องไม่ทำร้ายประชาชน

ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองในบริบทสังคมไทย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทหารกับการพัฒนาทางการเมืองในบริบทสังคมไทย จากบทบาทของกองทัพที่กลับมามอำนาจจากการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งทหารกลายเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ผ่านการศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างรัฐและอำนาจทำให้สถาบันทางการเมืองและสมาชิกผู้แทนราษฎรที่มาจากในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยล้มเหลว ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแตกแยกภายในพรรคการเมืองขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และประชาชนขาดศรัทธาตุอคณะรัฐบาลพลเรือน ส่งผลให้เกิดช่องว่างที่ทำให้กองทัพเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองด้วย วิกฤติการณ์ทางการเมืองและปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงเป็นข้ออ้างและเหตุผลอันชอบธรรมที่ทำให้ทหารต้องเข้ามาช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองในสงคมไทย อันนำไปสู่การครองอำนาจการปกครองที่ยาวนานจากบุคคลที่มาจากกองทัพ

ปิยรัตน์ ปั้นลี้ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ต่อรองต่อต้านผ่านวัตถุ: วัฒนธรรมทางวัตถุของการเคลื่อนไหวทางสังคมหลังรัฐประหาร 2557 กว่าทศวรรษที่ผ่านมา ความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่มักถูกมองว่าแบ่งแยกร้าวลึก และก่อให้เกิดการประท้วงบนถนน (street protest) รวมถึงการแสดงออกซึ่งความไม่เห็นด้วยผ่านการกระทำที่เรียกว่าการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์จำนวนนับครั้งไม่ถ้วนนั้น มักมีวัตถุเพื่อการประท้วงเป็นส่วนสำคัญเสมอ ไม่ว่าจะเป็น มือตบ ตีนตบ นกหวีด หรือเสื้อสีต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับการประท้วงและการแสดงออกซึ่งความไม่เห็นด้วยภายหลังจากการที่พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชาและคณะ ได้ทำการรัฐประหาร ในนามของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในวันที่ 22 พฤกษาคม พ.ศ. 2557 บทความนี้มุ่งสำรวจวัตถุที่ใช้ในการประท้วงและต่อต้านทางการเมืองในสังคมไทย บทความแบ่งออกเป็นสามส่วน ส่วนแรก จะสำรวจแนวคิดเรื่องวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการประท้วง (protest) การไม่เชื่อฟัง (disobedience) และการต่อต้าน (resistance) ส่วนที่สองจะสำรวจตรวจสอบวัตถุเพื่อการประท้วงช่วง 2549 จนถึงก่อนรัฐประหาร 2557 ส่วนที่สาม จะสำรวจตรวจสอบวัตถุเพื่อการต่อต้านหลังรัฐประหาร 2557 จนถึงปี พ.ศ. 2563 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภูมิทัศน์ของการเคลื่อนไหวทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อต้านขัดขืน ซึ่งแสดงออกผ่านฐานของวัฒนธรรมทัศนา (visual culture) ทั้งในพื้นที่โลกดิจิทัล และพื้นที่ทางวัตถุ

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร) (2565) ได้ศึกษาเรื่อง วงจรอำนาจรัฐหรือวงจรอุบาทว์ รัฐหรือประเทศใด ๆ ในโลกนี้ล้วนแล้วแต่ต้องมีผู้นำเพื่อมาบริหารประเทศให้มีความมั่นคงทั้งทางด้านการเมืองเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นและยั่งยืน แต่การขึ้นมาเป็นผู้นำตามระบอบการปกครองในแต่ละประเทศอาจจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของประเทศนั้น ๆ จึงเป็นที่มาของการ

ดำเนินการตามวิถีการเมือง ผู้นำที่จะคงอำนาจของตนให้อยู่ในตำแหน่งการบริหารให้ยาวนานที่สุดซึ่งวิธีนั้นจะเป็นวิธีการตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรืออาศัยช่องโหว่ของกฎหมายก็ตาม บทความนี้จะนำเสนอการบริหารของผู้นำที่เป็นวงจร ซึ่งผู้เขียนใช้คำว่าวงจรอำนาจรัฐหรือวงจรอุบาทว์ ซึ่งอำนาจรัฐในที่นี้หมายถึงอำนาจอธิปไตย ซึ่งเน้นการเข้าสู่ตำแหน่งของฝ่ายบริหาร ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

นันทพร วงษ์เชษฐา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความหมายทางการเมืองของการ์ตูนในเฟซบุ๊ก เพจไข่แมว x เพจที่มีจุดยืนตรงข้ามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมุ่งวิพากษ์วิจารณ์ คสช. และรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจจาก คสช. ผ่านการใช้การ์ตูน ภายใต้ภาวะการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายทางการเมืองและรูปแบบสัญญัติที่ใช้ในการสื่อความหมายของการ์ตูนการเมืองระหว่าง 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561-12 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ตัวบท และแนวคิดสัญญัติศาสตร์ ของ Charles Sander Peirce เพื่อหาความหมายทางการเมืองจากสัญญัติในการ์ตูน ผลการวิจัยพบว่าความหมายทางการเมืองผ่านตัวละครทางการเมืองหลัก และบริบททางการเมืองของประเทศไทยหรือกะลาแลนด์ โดยตัวละครกลุ่ม คสช. โดยเฉพาะหัวหน้า คสช. มีความหมายเชิงลบผ่านสัญญัติเพื่อลดทอนความน่าเชื่อถือ ขณะที่กลุ่มประชาธิปไตยมีความหมายเชิงบวก ความหมายทางการเมืองสะท้อนรัฐบาลอำนาจนิยมที่มุ่งจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองการแทรกแซงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและองค์กรอิสระ การบริหารประเทศอย่างไม่มีประสิทธิผล การเลื่อนเลือกตั้งแม้เมื่อเลือกตั้งแล้วประเทศยังมีรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจ คสช. การให้โทษฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล รวมถึงพรรคการเมือง/นักการเมืองแก่งแย่งชิงประโยชน์ รูปแบบสัญญัติที่นำเสนอส่วนใหญ่ใช้ปฏิมาซึ่งคล้ายคลึงกับความจริงแม้เป็นภาพล้อแบบเกินจริงทำให้เข้าใจความหมายได้ง่าย แต่ที่โดดเด่นคือการสื่อความหมายโดยนัยผ่านสัญลักษณ์วัฒนธรรมประชานิยมที่ผู้ติดตามรู้จักและเข้าใจความหมายเป็นอย่างดี จึงเป็นกลวิธีลัดขั้นตอนการสร้างความหมายทางการเมืองที่ซับซ้อนอย่างชาญฉลาด และปรากฏดัชนีไม่มากนัก สัญญัติถูกใช้สื่อความหมายโดยนัยเพื่อแยกฝ่ายการเมืองดำเนินเรื่อง และแสดงพฤติกรรมทางการเมืองพร้อมการล้อเลียน/เสียดสี ทำให้การ์ตูนของไข่แมว x สามารถเสนอความหมายทางการเมืองที่ซับซ้อนแต่กระชับ มีเอกลักษณ์ ดึงดูดใจผู้ติดตาม อีกทั้งหลบเลี่ยงจากถูกตรวจสอบเนื้อหาทางการเมืองของรัฐได้

ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2553: การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อ ผลการวิจัยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือ“รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” มีบทบัญญัติที่มุ่งสร้างรัฐบาลพลเรือนที่มีประสิทธิภาพทางการบริหารในระบบการเมืองต่อมา ในปี พ.ศ. 2548 ปรากฏว่า “พรรคไทยรักไทย” ได้รับชัยชนะจากผลการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาดทำให้สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เป็นผลสำเร็จ แต่ทว่าได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่ออกมาโจมตีเรื่องจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำรัฐบาลที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นด้วยวาทกรรมการเมืองที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลขายชาติ รัฐบาลขี้โกง และรัฐบาลเผด็จการรัฐสภา เป็นต้น ภายหลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ได้ก่อให้เกิดกลุ่มขบวนการโต้กลับของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ยังคงให้การสนับสนุนระบอบทักษิณ โดยพวกเขารู้สึกว่าเป็นผู้ถูกกระทำจากกฎหมายที่มีลักษณะสองมาตรฐานอย่างไม่เป็นธรรม

ด้วยเหตุที่ชนชั้นนำและชนชั้นกลางภายใต้การสนับสนุนของทหารได้โค่นล้มผู้นำที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของชนชั้นรากหญ้าและยังมุ่งกำจัดเครือข่ายทางการเมืองของคนเสื้อแดงอย่างหนักหน่วง ดังนั้น การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อทั้งสองกลุ่มข้างต้นจึงเป็นการต่อสู้ทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายปกป้องผลประโยชน์เชิงชนชั้นเป็นเดิมพันตามมุมมองประชาธิปไตยที่พวกเขาเชื่อถือจากการเสพข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสารสนเทศตามกลยุทธ์ของแกนนำกลุ่มอุดมการณ์แม้ว่าจะปรากฏถึงความขัดแย้งขั้นรุนแรงทางอุดมการณ์เชิงชนชั้น แต่ก็ถือว่าเป็นบทเรียนทางการเมืองครั้งสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงอุดมการณ์ในสงคมไทย

พระณัฐวุฒิ พันทะลีและคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ภายใต้ระบอบการปกครองที่คนรุ่นเก่าได้มอำนาจรัฐอยู่ในมือมานานและเป็นประชาธิปไตยที่เคลื่อนด้วยกลิ่นอายของเผด็จการโดยการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ออกมาแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องโดยผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือแฟลชม็อบในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่การรวมตัวชูสามนิ้ว การวิ่ง การร้องเพลิงแฮมทาโร่ และการผูกริบบิ้นขาว ไปจนถึงการตั้งข้อเสนอถึงรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไทยให้เป็นการเมืองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์เนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่มองว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกลาให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐ การปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองอย่างยาวนานของรัฐบาล ความล้มเหลวในการบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาล ความไม่เป็นธรรมในการใช้อำนาจรัฐการใช้อำนาจรัฐแบบไร้มาตรฐานและการทำลายตัวแทนทางความคิดและความห่วงของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนขาดความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย จนนำไปสู่ปฏิกิริยาการแสดงออกเพื่อตอบโต้กับอำนาจรัฐ โดยการชุมนุมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ตนเองควรจะได้รับอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ

ชื่นอารมณ จันทิมาชัยอมร และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะหความสัมพันธการเมืองกับการปฏิวัติและรัฐประหารของไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลดีและไม่ดีของการทำการรัฐประหาร คือผลเสียของการทำรัฐประหารทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศเกิดการอยู่ลำบาก มีการใช้อำนาจเผด็จการกีดขและลิดรอนสิทธิเสรีภาพ การใช้อำนาจเพื่อการออกกฎหมายมาเพื่อเอื้อผลประโยชน์แก่พวกพ้องตัวเอง ประเทศต่าง ๆไม่ยอมรับการทำรัฐประหาร ผลดีของการทำรัฐประหารทำให้ความวุ่นวาย หรือความขัดแย้งภายในประเทศยุติลง สร้างความสามัคคีขึ้นในชาติ รัฐบาลสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆได้รวดเร็วและมีประสิทธิผลกวาระบอบประชาธิปไตย

จักรี ไชยพินิจ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง บททบทวนระบอบทักษิณ: การเมืองของระบอบประชานิยมแบบครองอำนาจนำ บทความวิชาการฉบับนี้มีเป้าหมายเพื่อทบทวนระบอบทักษิณซึ่งเคยอยู่ในฉากทัศน์ของการเมืองมาหลายทศวรรษ และความสำคัญที่มีต่อการเมืองไทยร่วมสมัย บทความนี้อาศัยกรอบแนวคิดทางทฤษฎีว่าด้วยประชานิยม พร้อมกับการสำรวจวรรณกรรมผ่านงานเขียนทางวิชาการวารสารวิชาการและข่าวเพื่อทำความเข้าใจระบอบทักษิณและผลพวงที่เกิดขึ้น บทความนี้ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็นสามส่วนหลักได้แก่ ภูมิหลังของทักษิณ ชินวัตรกับเส้นทางการเมืองระบอบประชานิยมของทักษิณและสถานะการครองอำนาจนำ และองค์ประกอบหลักสามส่วนของระบอบทักษิณ บทความชิ้นนี้ พบว่า ถึงแม้ว่าการกำหนดนิยามของคำว่าระบอบทักษิณเป็นที่ถกเถียงมาโดย

ตลอด แต่บทความชิ้นนี้ต้องการนำเสนอว่า ระบอบทักษิณเป็นระบอบ ‘ประชานิยมแบบครองอำนาจนำ’ ซึ่งนำโดยทักษิณ ชินวัตร ระบอบที่ว่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานขององค์ประกอบหลายด้านตั้งแต่พื้นที่ทางการเมืองในฐานะเครื่องมือที่ก่อให้เกิดสถานะของการครองอำนาจนำการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศควบคู่ไปกับการยกระดับการแข่งขันในหมู่ผู้ประกอบการรายใหม่ และการสอดแทรกเข้าไปยังทุกมุมของพื้นที่ทางสังคมผ่านโครงการจัดระเบียบสังคม เพื่อบรรลุภารกิจดังกล่าว ระบอบทักษิณได้รับการพิจารณาในการเป็นโครงข่ายอันสลับซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างพรรคไทยรักไทย กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ สื่อมวลชน และกองทัพ ที่สำคัญที่สุด ชุดนโยบายประชานิยมทางเศรษฐกิจเป็นกลไกหลักของระบอบทักษิณในการส่งผ่านทรัพยากรไปยังท้องถิ่นและชาวรากหญ้าได้โดยตรง นโยบายประชานิยมเหล่านี้เปิดโอกาสให้ทักษิณ สามารถควบคุมความไม่พอใจในการเมืองไทยไว้ได้สำเร็จ จนกระทั่งในที่สุดผลักดันให้เขากลายเป็นนักการเมืองที่สามารถครองอำนาจนำได้ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21

นนทวัตร ผาติเสนะ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองเพื่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสารที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้สื่อสารผ่านรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” และ“ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ระหว่าง พ.ศ. 2557-2562 เพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลของตนโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารหลักฐานต่าง ๆ และหาความสอดคล้องในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาสาระที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้สื่อสารผ่านรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” และ“ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ระหว่าง พ.ศ. 2557-2562 จำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนการรายงานผลการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจการนำเสนอนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจและการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก 2) มิติทางการเมืองได้แก่ การปฏิรูปการเมืองการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งการสนับสนุนธรรมาภิบาล และการรณรงค์การลงประชามติและการเลือกตั้ง และ3) มิติทางสังคม ได้แก่ การเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์การเชิดชูบุคคลที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม การยกย่องคนไทยจากการชนะการแข่งขันในระดับนานาชาติและการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งการสื่อสารในประเด็นต่าง ๆ ก็เพื่อใช้อ้างความชอบธรรมในการรักษาอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลตนที่มาจากการรัฐประหาร

ประดิษฐ์ ธิติศรัณย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของทหารก่อนและหลังรัฐประหารในเชิงเปรียบเทียบปี พ.ศ.2549 และปี พ.ศ.2557 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองไทย 2) ศึกษาบทบาทของทหารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและ3) เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในการทำรัฐประหารปี พ.ศ.2549 และปี พ.ศ.2557 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสารทาง วิชาการหนังสือสื่อสิ่งพิมพ์งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมืองจำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1) นายทหารที่มีบทบาททางการเมือง2) นักวิชาการด้านการทหาร 3) นักการเมืองใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ

ได้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองไทย เกิดจากปัจจัยภายนอกสถาบันกองทัพ สาเหตุ สภาวะแวดล้อมภายนอกกองทัพเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การยึดอำนาจรัฐประหารของทหาร (หรือที่เรียกว่าปัจจัยสภาพแวดล้อม) ซึ่งได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ ปัญหาสังคมการเมืองเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง 2) บทบาทของทหารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพราะระบบการเมืองการปกครองของไทยมีผลโดยตรง คือเป็นการดึงประชาธิปไตยให้ล้าหลังไม่เชื่อว่าการยึดอำนาจทำรัฐประหารแล้วจะมุ่งไปสู่ระบอบประชาธิปไตย เป็นการนำไปสู่อำนาจนิยมมากกว่าทุกครั้งที่มีการยึดอำนาจรัฐประหาร ทำให้กระบวนการทางประชาธิปไตยต้องหยุดชะงักลง ระบบการเมืองการปกครองอ่อนแอล้มเหลว บทบาทการเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปได้ยากเพราะยังอยู่ในระบบของวงจรอุบาทว์ โดยเฉพาะบทบาทของกองทัพในการทำรัฐประหาร 3) การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในการทำรัฐประหาร สำหรับบทบาทของทหารในการทำรัฐประหารในแต่ละยุคมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน โดยประเด็นที่มีความเหมือนกันคือผู้นำทำการรัฐประหารมักจะมาจากผู้มีอำนาจสูงสุดในกองทัพ ใช้กลยุทธ์การทำรัฐประหารด้วยการยึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากพลเรือนที่เหมือนกัน หลังจากการทำรัฐประหารสำเร็จก็จัดตั้งรัฐบาลเงาขึ้นมา โดยทหารยังมอำนาจในการควบคุมสั่งการอยู่เบื้องหลัง ส่วนประเด็นที่แตกต่างกันในปี พ.ศ. 2549 ผู้นำไม่ต้องการสืบทอดอำนาจ เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขน ทหารจะเข้ามามีบทบาทโดยทำการยึดอำนาจรัฐประหารทันที่โดยไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของกองทัพแต่อย่างใด ความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนี้ เรียกได้ว่า เข้าสู่ขั้นวิกฤติและปี พ.ศ. 2557ผู้นำต้องการที่จะสืบทอดอำนาจ เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขน บทบาททหารในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมืองได้ปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสงคม จากนั้นเข้ามาแทรกแซ่งทางการเมืองโดยใช้ความชอบธรรม โดยค่อยปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นโดยเข้าทำการยึดอำนาจรัฐประหารสำหรับความเหมือนและความแตกต่างในการทำรัฐประหารแต่ละยุคของกองทัพไม่ได้เหมือนกันทั้งหมด แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามปัจจัยวิธีการและบริบททางสังคมการเมืองของผู้นำด้วย

พิษณุ เสงี่ยมพงษ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง รัฐ นโยบายสาธารณะ กับการชุมนุมทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการชุมนุมประท้วงรัฐบาลพลเอกประยุทธิ์ และผลที่เกิดขึ้นจากการชุมนุม มุ่งเน้นในห้วงเวลาที่การเคลื่อนไหวเข้มข้นระหว่าง พ.ศ.2563-2564 งานวิจัยมีสมมตฐานว่า ภายใต้การชุมนุมรัฐบาลใช้การบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะอันเป็นการนำนโยบายด้านการควบคุม บังคับไปปฏิบัติตามปกติในมุมมองของรัฐบาล ในขณะที่ยังคงสภาวะเดิม ได้แก่ชะลอการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่กลุ่มชุมนุมเรียกร้อง และคงอำนาจของการเป็นรัฐบาลไว้ได้งานวิจัยใช้แนวคิดด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติเช่นการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบการอภิปรายทดสอบสมมติฐานวิธิการศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ในรูปของรายงานข่าวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ชุมนุม และรายละเอียดของกฎหมายที่บังคับใช้กับการชุมนุม เช่น พระราชบัญญัติที่มีการบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะ และ

การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการชุมนุม บทความได้วิเคราะห์อภิปรายรายละเอียดของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อตอบสนองการชุมนุมประท้วง เช่น พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 การแบ่งแยกอำนาจ และถ่วงดุลตรวจสอบระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย และได้ถกแถลงถึงการคงกฎหมายเดิม โดยเฉพาะบางสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ 2560 และการคงอยู่ในอำนาจของรัฐบาลประยุทธ์ ในขณะที่พบคำพิพากษาของหน่วยงานตุลาการภายในกระบวนการทางคดีความที่เป็นทั้งคุณและโทษ แก่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายกลุ่มชุมนุม

กฤษดาภรณ์ แก้วสวนจิกและธวัชชัย จันทร์สม (2567) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่มาและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา และอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 เกี่ยวกับที่มาและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา มีปัญหาทางกฎหมายหลายประการคือปัญหาที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนตามหลักประชาธิปไตย ปัญหาสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกกันเองอาจก่อให้เกิดปัญหาซื้อเสียงได้ง่าย ปัญหาที่มาของสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกกันเอง มีขั้นตอนและกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อนและเสียเวลาเกินความจำเป็น ปัญหาอำนาจสมาชิกวุฒิสภา (ชุดแรก) ในการเลือกนายกรัฐมนตรี และปัญหาอำนาจสมาชิกวุฒิสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงเสนอแนะให้แก้ไขในเรื่องที่มาของสมาชิกวุฒิสภาโดยเปลี่ยนที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งหมด และยกเลิกเงื่อนไขในการเห็นชอบแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ต้องใช้คะแนนเสียงสมาชิกวุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม โดยเปลี่ยนเป็นใช้เสียงข้างมากของรัฐสภาตามปกติ

อภิมุข สดมพฤกษ์ (2567) ได้วิจัยเรื่อง เผด็จการ รัฐประหาร ความรุนแรง ความล้มเหลวในการส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตยในเมียนมา บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออวิเคราะห์ความล้มเหลวในการขับเคลื่อนแนวคิดประชาธิปไตยของสหภาพเมียนมา อันเนื่องมาจากกลไกภายในของรัฐถูกควบคุมโดยระบอบเผด็จทารทหารและลัทธิอำนาจนิยมที่มีจำนวนมากในรัฐสภา ซึ่งเป็นมรดกสืบทอดมาจากประวัติศาสตร์การปกครองในอดีตที่มีการใช้รูปแบบอำนาจเผด็จการทหารยาวนานกว่า 48 ปี ทำให้ประชาธิปไตยไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมได้และสังคมไม่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมการปกครองใหม่ให้สมบูรณ์แบบได้เช่นกัน มิหนาซ้ำยังส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสงคมมากยิ่งขึ้น มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชนอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับพลเมืองจนนำไปสู่การถูกจัดอันดับคะแนนอยู่ในกลุ่มรัฐล้มเหลว การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของต่างชาติ การถูกลดระดับการนำเข้า-ส่งออกสินค้า การระงับสิทธิประโยชน์ทางการค้า นักลงทุนต่างชาติไม่กล้าเสี่ยงที่จะดำเนินธุรกิจในประเทศ ประชาชนในชาติไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของรัฐ และรัฐก็ไม่สามารถควบคุมประชาชนให้อยู่ตามกรอบกฎหมายตามที่ต้องการได้ รัฐ

ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรัฐขนาดเล็กได้ และยังจะถูกประชาคมโลกประณามว่าเป็นรัฐบาลที่โหดร้ายเข่นฆ่าพลเมืองตนเองเพราะเพียงมีความเห็นต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองท้ายที่สุดคือรัฐบาลไม่สามารถสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศได้และไร้การยอมรับจากประชาชนในชาติอย่างสิ้นเชิง

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Saar Alon-Barkat and faculty (2016) ได้ศึกษาเรื่อง การควบคุมทางการเมืองหรือการขาดดุลทางกฎหมาย? ระบบราชการ การตอบสนองเชิงสัญลักษณ์ต่อแรงกดดันสาธารณะ การวิจัยการบริหารรัฐกิจได้มุ่งเน้นไปที่การตอบสนองของระบบราชการต่อแรงกดดันจากนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง จากการเปรียบเทียบข้าราชการ ตอบสนองต่อแรงกดดันจากล่างขึ้นบนเช่นการรายงานข่าวของสื่อและการประท้วงทางสังคมและกลไกขนาดเล็กที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในการตอบสนองของพวกเขาได้รับความสนใจน้อยลง การศึกษาครั้งนี้มีส่วนช่วยในการวิเคราะห์วรรณกรรมในปัจจุบันโดยการวิเคราะห์ขอบเขตที่การควบคุมทางการเมืองกำหนดรูปแบบการตอบสนองโดยตรงของระบบราชการต่อแรงกดดันจากประชาชน จากวรรณกรรมปัจจุบันเราสำรวจกลไกจุลชีพสองแบบ: ในมือข้างหนึ่ง, อาคาร, อนึ่ง, ตามหลัก–ทฤษฎีตัวแทน, เราจะคาดหวังการควบคุมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้ระบบราชการมีความใส่ใจต่อแรงกดดันจากสาธารณะมากขึ้นเพื่อที่จะแทรกแซงโดยนักการเมืองที่พึ่งพาการสนับสนุนจากสาธารณะ (อาจารย์ใหญ่–agentmechanism) ในทางกลับกันการสร้างทฤษฎีการควบคุมเราคาดหวังว่าหน่วยงานอิสระจะยับยั้งการเอาใจใส่ต่อแรงกดดันสาธารณะเพื่อชดเชยความชอบธรรมทางประชาธิปไตยของพวกเขา (กลไกความชอบธรรมทางกฎหมาย) เราวิเคราะห์การตอบสนองของระบบราชการที่หลากหลายจำนวน 36 ชุดต่อการประท้วงทางสังคมที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนที่เกิดขึ้นใน Israelduring 2011 เรามุ่งเน้นไปที่ระบบราชการ รวมถึงหน่วยงานอิสระ การตอบสนองเชิงสัญลักษณ์ผ่านแคมเปญโฆษณา การวิเคราะห์ของเราแสดงให้เห็นว่าการควบคุมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของระบบราชการให้มีส่วนร่วมในการโต้ตอบเชิงสัญลักษณ์เพื่อตอบสนองต่อการประท้วงทางสังคมสนับสนุนรุ่นขยายของตัวแทนอิสระ

Javad Bahmani and faculty (2017) ได้ศึกษาเรื่อง ประชาสังคมเหนืออำนาจทางการเมือง มนุษย์และความต้องการที่มุ่งเน้นสิทธิของเขาได้รับการวิเคราะห์และตั้งทฤษฎีตั้งแต่พื้นฐานของความคิดในสังคมสมัยใหม่ก่อตั้งขึ้นโดยนักคิดเช่น Hobbes, Locke, Rousseau, Bentham, และ Stuart Mill ในช่วง 17th และ 18th ศตวรรษ บทบาทของภาคประชาสังคมในการยับยั้งอำนาจทางการเมืองเป็นจุดที่ถูกทอดทิ้งในความคิดชุดนี้ประชาสังคมควรตอบสนองต่อนโยบายชั่วขณะและอาวุธในฐานะผู้สังเกตการณ์อย่างไร พลังทางการเมือง have now กลายเป็นพลังบนพื้นฐานของนักลงทุน ปฏิสัมพันธ์และล็อบบี้ที่แตกต่างกันหลังจากหลายศตวรรษ การเล่นด้วยความคิดสาธารณะของอำนาจจะดำเนินการนอกเหนือจากภาพยนตร์และส่งผลให้เกิดการครอบงำเหนือแหล่งข่าว และเอเจนซี่และส่งเสริมคำสั่งขึ้นลง ฉันกำลังมองหาที่จะแบ่งปันความคิดของฉันที่นี่

Małgorzata Zachara (2020) ได้ศึกษาเรื่อง รุ่นพันปีในบริบทของอำนาจทางการเมือง: ช่องว่างความเป็นผู้นำ บทความนี้มุ่งเน้นไปที่บทบาทความเป็นผู้นำของ Millennials ในการเมืองและพื้นที่สาธารณะ กลุ่มนี้เป็นพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพล, แต่สมาชิกของตนไม่ได้ดำเนินการในรูปแบบดั้งเดิมของการมีส่วนร่วมของพลเมือง พวกเขาเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่เต็มใจ

และได้รับการพิจารณาอย่างกว้างขวางว่าไม่สอดคล้องอุดมการณ์หรือมีความรู้ทางการเมือง การเสริมอำนาจของคนรุ่นใหม่เป็นเวทีสำหรับการวิเคราะห์ความเป็นผู้นำหลายมิติ, โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการมุ่งเน้นไปที่ธรรมชาติของความท้าทายที่ฝังอยู่ในความเป็นผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมและการถ่ายโอนความเป็นผู้นำระหว่างรุ่นในการเมือง ในส่วนเริ่มต้นของข้อความจะมีการทบทวนวรรณกรรมสั้น ๆ เกี่ยวกับรุ่นพันปีและทิศทางการเมือง มันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพการวิเคราะห์ของชุดรูปแบบสำหรับการค้นพบใหม่เกี่ยวกับธรรมชาติของความเป็นผู้นำ ถัดไปหมวดหมู่ของความศักดิ์สิทธิ์ในการเป็นผู้นำถูกนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองในสังคมตะวันตกมีวิวัฒนาการอย่างไร ในที่สุดการค้นพบทางทฤษฎีและเชิงประจักษ์ที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์ของ generational และความคิดที่เปลี่ยนแปลงของความเป็นผู้นำทางการเมืองจะรวมกันเพื่อระบุความหมายของพวกเขาสำหรับการพัฒนาต่อไปของความเป็นผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตะวันตก

Jayson Harsin (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นชายผิวขาวที่เป็นพิษ การเมืองหลังความจริงและ COVID-19 infodemic บทความนี้แสดงให้เห็นและวิพากษ์วิจารณ์หน่วยงานทางวัฒนธรรม coronavirus ซึ่งต้องขอบคุณความช่วยเหลือจากมนุษย์นี้ทำงานร่วมกับรูปแบบทางชีวภาพ เมื่อมองไวรัสว่าเป็น infodemic และชุดของเหตุการณ์ทางการเมืองข้ามชาติมันระบุว่ารูปแบบเฉพาะของพิษร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งสีขาว ความเป็นชายเป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจการล่อลวงของไวรัสด้วยการโพสต์ความจริงร่วมสมัยหรือการเมือง emo-truth การโฟกัสแบบสันธานแสดงให้เห็นว่าทำไมรูปแบบหนึ่งของก้าวร้าว (ชายและสีขาว) การบอกความจริงแบบปัจเจกชนที่แข็งแกร่ง, ข้อความเท็จ, สาเหตุทางประวัติศาสตร์, และผลกระทบของมนุษย์อาจส่งผลกระทบอย่างน่าทึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในสถานที่เฉพาะ

Asimina Michailidou and faculty (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ทบทวนมาตรฐานวารสารศาสตร์ในยุคการเมืองหลังความจริง: จากผู้รักษาความจริงไปจนถึงผู้ไกล่เกลี่ยความจริง ในบทความนี้เราโต้เถียงสำหรับความเข้าใจในทางปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทของสื่อข่าวและสื่อสารมวลชนไม่ได้เป็นผู้รักษาความจริง แต่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยความจริงในพื้นที่สาธารณะ ในการอภิปรายในปัจจุบันเกี่ยวกับการเมืองหลังความจริง การเน้นมักจะวางในการกำหนดแนวทางจริยธรรมและการแก้ปัญหาทางกฎหมายเพื่อควบคุมวารสารศาสตร์ที่ไม่ผูกมัด หรือเพื่อสร้างความจริงขึ้นมาใหม่ ในสื่อข่าวแทนที่จะถือนักข่าวที่รับผิดชอบต่อการแพร่กระจายของข่าวปลอมเราถือว่าความจริงเป็นผลที่ไม่แน่นอนของการค้นหาข้อเท็จจริงการแสวงหาข้อมูลและการแข่งขันซึ่งนักข่าวทำหน้าที่เป็นนายหน้ามืออาชีพ นักข่าวไม่ใช่บุคคลที่ใกล้ชิดกับข้อเท็จจริงหรืออุทิศตนเพื่อความจริงมากกว่าคนอื่น พวกเขาค่อนข้างฝังอยู่ในสาขาวิชาชีพของวารสารศาสตร์ที่ช่วยในการสร้างคุณค่าของข้อมูลในวิธีที่เชื่อถือได้ซึ่งเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือสำหรับคนส่วนใหญ่ มาตรฐานและขั้นตอนการสื่อสารมวลชนจึงไม่สามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบความจริงในทางที่แน่นอนและปกป้องมันจากความเท็จ แต่เพื่อเข้าหาความจริงในวิธีที่เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับมากที่สุด คุณค่าของข้อมูลที่แท้จริงจะกลายเป็น (ผลลัพธ์) ของกระบวนการที่จำเป็นตามระบอบประชาธิปไตยในการอภิปรายที่สำคัญซึ่งอำนวยความสะดวกโดยนักข่าว

Farhad Hassan Abdullah (2020) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิวัติในอียิปต์: การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการระดมทรัพยากร บทความนี้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (RMT) เพื่อชี้แจงกิจกรรมของการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองที่สำคัญในอียิปต์ มันเชื่อว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอียิปต์ได้ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม (SNSs) เป็นเครื่องมือในการระดมคนและประสานงานกิจกรรมต่อต้านระบอบการปกครอง มันเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองบางกลุ่มก่อนและตลอดการปฏิวัติในอียิปต์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ประเทศ งานนี้ยืนยันว่า SNS ได้กลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับกลุ่มการเมืองที่จะนำเกี่ยวกับการกระทำโดยรวมและการประสานงาน ดังนั้น บทความอธิบายถึงความสำคัญของ RMT ในบริบทของสังคมการเมือง การเคลื่อนไหวในอียิปต์และอิทธิพลที่ตามมาของพวกเขาโดยดูการใช้ประโยชน์ของโซเชียลมีเดีย ตลอดการลุกฮือทางการเมืองในประเทศ ตาม RMTSNS สามารถใช้เป็นทรัพยากรในการส่งเสริม และประสบความสำเร็จในการต่อต้านรัฐบาลกลุ่มการเมืองซึ่งต่อมาได้ยุติระบอบการปกครอง

Emmanuelle Richez and faculty (2020) ได้ศึกษาเรื่อง แกะผลกระทบทางการเมืองของการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยดิจิตอลที่แข็งแกร่งส่วนประกอบ: กรณีของ #IdleNoMore ในแคนาดา ในขณะที่นักวิชาการหลายคนได้ศึกษาการดำเนินการร่วมกันด้วยองค์ประกอบสื่อสังคมออนไลน์ที่แข็งแกร่งนำโดยกลุ่มชายขอบได้แกะกล่องว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ดึงดูดความสนใจของชนชั้นสูงทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นและในบางกรณี มีอิทธิพลต่อการเล่าเรื่องทางการเมืองที่สำคัญและผลลัพธ์ของนโยบายมีน้อยลงที่มุ่งเน้นไปที่ผลกระทบทางการเมืองของขบวนการประท้วงชนพื้นเมืองที่เป็นสื่อกลางทางสังคม บทความนี้กล่าวถึงช่องว่างเหล่านี้ในวรรณคดีเชิงวิชาการมันทำได้โดยการตรวจสอบผลกระทบออนไลน์และออฟไลน์ของการเคลื่อนไหว Idle No More ที่นำโดยชนพื้นเมืองในระดับสหพันธรัฐในแคนาดา เพื่อประเมินผลกระทบของการเคลื่อนไหวต่อการเล่าเรื่องทางการเมืองสาธารณะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชนพื้นเมืองบทความนี้ทบทวนเนื้อหาของระยะเวลาคำถามสภาก่อนและหลังการเกิดขึ้นของการเคลื่อนไหวในเดือนธันวาคม 2012 เพื่อวัด Idle ไม่มีผลกระทบต่อผลลัพธ์ของนโยบาย บทความนี้เปรียบเทียบงบประมาณของรัฐบาลกลางและปริมาณข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกิจการของชนพื้นเมืองได้รับการแนะนำในช่วงหลายปีก่อนจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวสำหรับผู้ที่มาในปีต่อ ๆ ไปมันการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญยังดำเนินการเพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบทางการเมืองของการเคลื่อนไหว การศึกษาวางตัวว่าการประท้วงใกล้เคียงกับการเปลี่ยนแปลงชั่วขณะต่อประเด็นนโยบายของชนพื้นเมืองแต่ไม่ได้มีผลลัพธ์นโยบายที่สำคัญในพื้นที่นั้น

Nurudeen Adeshina LAWAL (PhD) (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์และ Neocolonialism ที่สอดคล้องกันในโพสต์ Political Facebook ที่เลือก การศึกษานี้ตรวจสอบส่วนต่อประสานระหว่างความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์และ neocolonialism ที่สอดคล้องกันซึ่งเลือกโพสต์บน Facebook ทางการเมือง การใช้ความคิดของ Homi Bhabha เกี่ยวกับความสับสนและความคิดของ PierreBourdieu เกี่ยวกับความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ กระดาษวิเคราะห์โพสต์ Facebook ทางการเมืองห้าโพสต์ที่มี aview เพื่ออธิบายว่า Facebook (และโซเชียลมีเดียโดยทั่วไป) ใช้เพื่อจับภาพความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครอง neocolonial และผู้คนในปัจจุบันไนจีเรีย Italso

ดึงข้อมูลอ้างอิงระหว่างข้อความจาก Esiaba Irobi Hangmen ยังตาย และ Chris Anyokwu งานคืนสู่เหย้า เพื่อเน้นย้ำข้อโต้แย้งของมัน ในขณะที่ยอมรับตัวละครที่กดขี่ของชนชั้นสูงปกครองไนจีเรีย การศึกษาเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ปกครองตามที่ปรากฏในโพสต์ Facebook ทางการเมือง ท้าทายความแตกต่างแบบไบนารีระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่เพราะผู้ปกครองผ่านการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของพวกเขาได้รับความยินยอมและสอดคล้องกับชนชั้นปกครอง การกดขี่และรับรองนโยบาย neocolonialist ของพวกเขา การศึกษาระบุการต่อสู้ในนามของชนชั้นสูงปกครองการยอมรับ/ความอดทนของชนชั้นปกครอง การใช้ในทางที่ผิด/การใช้อำนาจในทางที่ผิด, การทำให้เป็นตำนานและความเลื่อมใสเกินควรของสมาชิกของชนชั้นปกครองในฐานะ instancesthrough ซึ่งผู้ใช้ Facebook วาดภาพและเปิดใช้งานความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์และลัทธิล่าอาณานิคมแบบนีโอในประเทศ ตรงกันข้ามกับมุมมองที่โพสต์สื่อโซเชียลและผู้ใช้ของพวกเขาประกอบด้วยกองกำลัง ‘การปฏิวัติ’ ต่อต้านชนชั้นสูงทางการเมืองของไนจีเรีย การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์บางโพสต์ (และผู้เขียนของพวกเขา) ทำหน้าที่เป็นอุปกรณ์อุดมการณ์ซึ่งทำหน้าที่เพื่อขยายผลประโยชน์ของชนชั้นที่โดดเด่นในไนจีเรียร่วมสมัย ดังนั้นนอกเหนือจากการซ้ำซ้อนความเป็นผู้นำโพสต์ Facebook ทางการเมืองแสดงให้เห็นว่าจัดการและประนีประนอมนอกจากนี้ยังขัดขวางการพัฒนาในไนจีเรียร่วมสมัย

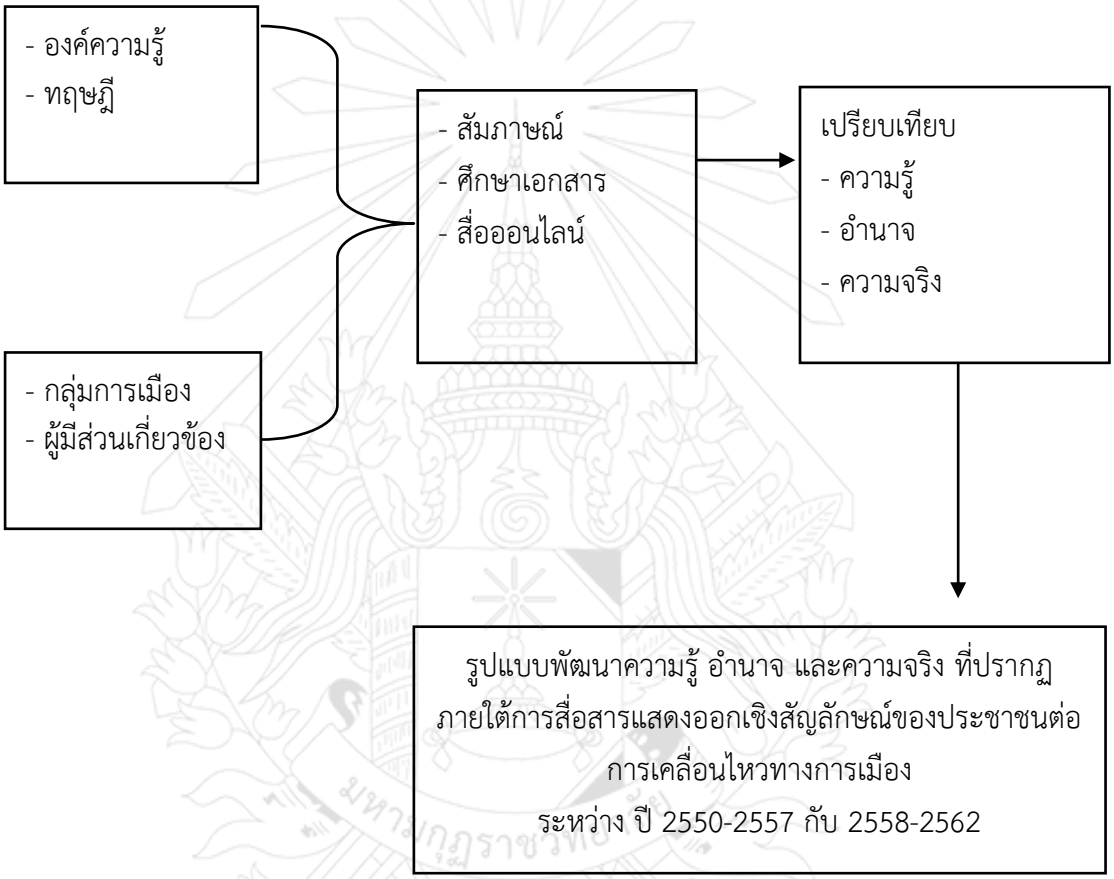
Homero Gil de Zúñiga (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การไม่เชื่อฟังพลเรือนในระบอบประชาธิปไตย: การใช้ข่าว WhatsApp ความรู้ทางการเมืองและการประท้วงทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย ทุนการศึกษาก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นอย่างต่อเนื่องว่าประชาชนที่ได้รับข้อมูลมีแนวโน้มที่จะเข้าใจการกระทำของรัฐบาลความคาดหวังและลำดับความสำคัญได้ดีขึ้นซึ่งอาจบรรเทาความรุนแรง เช่นการมีส่วนร่วมในการประท้วงที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามบทบาทของโซเชียลมีเดียอาจพิสูจน์ความสัมพันธ์นี้ว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายด้วยการใช้แอพพลิเคชั่นที่แพร่หลายมากขึ้นเช่น WhatsApp สำหรับข้อมูลและการระดมพล ผลจากข้อมูลการสำรวจแผงคลื่นสองคลื่นของสหรัฐแสดงให้เห็นว่าข่าว WhatsApp มีความเกี่ยวข้องในทางลบต่อความรู้ทางการเมืองและเกี่ยวข้องกับการประท้วงที่ผิดกฎหมายในเชิงบวก ประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองน้อยลงก็มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการประท้วงที่ผิดกฎหมายบ่อยขึ้น ผลลัพธ์ยังแนะนำบทบาทที่มีอิทธิพลของความรู้ทางการเมืองในการไกล่เกลี่ยผลกระทบของข่าว WhatsApp เกี่ยวกับการประท้วงที่ผิดกฎหมาย ผู้ที่บริโภคข่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับ WhatsApp มักจะรู้น้อยลงเกี่ยวกับการเมืองซึ่งในทางกลับกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการประท้วงทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า WhatsApp จ่ายให้เส้นทางที่อุดมสมบูรณ์เพื่อรักษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย

Muhamad Ferdy Firmansyah and faculty (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวรรณคดีของการสื่อสารทางการเมืองบนพื้นฐานของการเมืองและการโต้ตอบเชิงสัญลักษณ์: บทบาทของชนชั้นกลางในข้อมูลของการทำให้เป็นประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมืองเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการเมืองในอินโดนีเซีย การเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้งจะเต็มไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อหลายประเภทที่กำหนดเป้าหมายไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม อัตลักษณ์ทางการเมืองเป็นรูปแบบของการแสดงออกทางการเมืองสาธารณะที่ usesslogans ที่มีข้อความทางการเมืองทุกลักษณะของการใช้อัตลักษณ์ทางการเมืองสามารถระบุได้ผ่านแนวคิดของการโต้ตอบสัญลักษณ์ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการ

ทางน้ำกับการศึกษาวรรณกรรมและมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองอัตลักษณ์โดยการระบุด้วยแนวคิดของการโต้ตอบสัญลักษณ์และเชื่อมต่อกับแบบจำลองสามชั้นของ Acemoglu ด้วยการมุ่งเน้น ในผู้มีสิทธิเลือกตั้งระดับกลาง วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือการค้นหาผลกระทบของการเคลื่อนไหวของการใช้อัตลักษณ์ทางการเมืองที่ทำให้คนชั้นกลางตอนล่างมีความพยายามในการทำให้เป็นประชาธิปไตยในการติดต่อทางการเมือง การวิจัยนี้จะรวมปรากฏการณ์ของการเมืองอัตลักษณ์กับ symbolinteractionism เข้ากับรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่เรียบง่าย ผลลัพธ์ที่ได้คือปรากฏการณ์ของการเมืองอัตลักษณ์ซึ่งระบุโดยการโต้ตอบสัญลักษณ์และการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์นั้นถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นคำอธิบายสำหรับการจำแนกประเภทของปรากฏการณ์แต่ละอย่าง การจำแนกประเภทของปรากฏการณ์แต่ละอย่างที่พบในการศึกษานี้รวมถึงการปฏิวัติองค์ประกอบ (1) การปราบปราม (2) และการรัฐประหาร (3) โดยอ้างถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเมืองตัวตนในการโต้ตอบสัญลักษณ์พบว่าบทบาทของชนชั้นกลางมีขนาดเล็กมากในการปฏิวัติสูงมากสำหรับการเริ่มต้นการปราบปราม และไม่น่าจะเริ่มต้นการรัฐประหาร

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 โดยใช้แนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดความรู้ อำนาจ ความจริง ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง นำมาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิด

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มุ่งศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นการเปรียบเทียบเรื่องของการกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์อำนาจ ระหว่างอำนาจของรัฐและประชาชน เพื่อให้เห็นกรอบเรื่องของระยะเวลา วิธีการ รวมทั้งการสื่อสารในแต่ละยุคแต่ละสมัยให้เห็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจน โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวข้องกับแนวคิดความรู้ อำนาจ ความจริง ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง อาศัยกระบวนการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เช่น การสัมภาษณ์กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ กลุ่มดาวดิน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง กลุ่มนักวิชาการและวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นวิจัย เพื่อที่จะให้ทราบถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหวในแต่ละปรากฏการณ์

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นการเปรียบเทียบเรื่องของการกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์อำนาจ ระหว่างอำนาจของรัฐและประชาชน เพื่อให้เห็นกรอบเรื่องของระยะเวลา วิธีการ รวมทั้งการสื่อสารในแต่ละยุคแต่ละสมัยให้เห็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจน

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 ระดับ คือ

3.2.1 ระดับปัจเจก ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งมีประสบการณ์การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และยินดีให้ความร่วมมือและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

3.2.2 ระดับองค์กร ได้แก่ กลุ่มดาวดิน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง กลุ่มนักวิชาการ

3.3 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคอีสาน ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มดาวดิน 5 คน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง 5 คน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง 5 คน กลุ่มนักวิชาการ 5 คน เป็นพื้นที่ในระดับกลุ่มโดยมีเหตุผลดังนี้

3.3.1 การตั้งเกณฑ์

1) เป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มดาวดิน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง หรือพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มีปรากฏในสื่อเป็นที่รู้จักทางสื่อ เช่น Youtube, Twitter, Facebook, Line และโทรทัศน์ เป็นแกนนำในสามกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวนี้ที่มีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

2) เป็นกลุ่มประชาชนที่มาร่วมเป็นกลุ่มใหญ่ และมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ต่อสู้ในประเทศไทยทำให้ปรากฏอยู่ในสังคม อีกทั้งมีหลากหลายอาชีพและมีเครือข่ายที่หลากหลายจึงทำให้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและเก็บข้อมูลมีความหลากหลายมากขึ้น

3) ในกลุ่มเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องสิทธิในทางการเมืองในมิติต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสามารถที่จะขอความร่วมมือจากกลุ่มเหล่านี้ในประเด็นของข้อมูลการเคลื่อนไหวในระดับกลุ่มซึ่งตรงกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้ง่ายขึ้น

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะเข้าร่วม สังเกตการณ์การประกอบกิจกรรม และการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยมีแนวทางการสังเกต ประกอบไปด้วยแนวทางการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การสังเกตแบบกึ่งโครงสร้าง กล่าวคือผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการสังเกต โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตไว้ล่วงหน้า ซึ่งในขณะที่ผู้วิจัยจะเข้าไปสู่พื้นที่ในการศึกษาผู้วิจัยจะ ศึกษาเกี่ยวกับบริบทสภาพทั่วไปของพื้นที่นั่นคือความเป็นอยู่ลักษณะของสถานที่จำนวนสมาชิกที่พบในขณะนั้นรูปแบบการแบ่งงานในกลุ่ม ประเภทของสมาชิกในกลุ่มนอกจากนี้ผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมคือการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมที่ทางสังคม เช่น การเข้าไปสังเกตการพูดคุยกันภายในกลุ่มระหว่างผู้ที่ทำงานในกลุ่มว่าเป็นอย่างไรมีการทำกิจกรรมอะไรบางในแต่ละวัน

2) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามแนวคำถาม ในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และรวมถึงข้อคำถามที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการสังเกต โดยการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview หรือ SSI) ในการสัมภาษณ์ผู้รู้ ให้ข้อมูลเป็น

สำคัญส่วนการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนั้นจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- Depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลกับ หัวหน้ากลุ่มคณะกรรมการในกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่ม โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในขณะที่ทำการศึกษาผู้วิจัยจะปรับแนวทางในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งตลอดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงพร้อมบันทึกภาพรวมถึงการจดบันทึกอย่างละเอียด

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นองค์รวมและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดความรู้ อำนาจ ความจริง ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง

2) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความรู้ อำนาจ ความจริง ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง

3) การสัมภาษณ์กลุ่มดาวดิน 5 คน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง 5 คน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง 5 คน กลุ่มนักวิชาการ 5 คน

3.4.3 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 คือการติดต่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความสนใจและตัดสินใจสมัครเข้าร่วมศึกษาด้วยความเต็มใจวิธีที่ใช้ในการชักชวน มี 3 รูปแบบคือ 1) บุคคลต่อบุคคลโดยตรง 2) บุคคลต่อบุคคลทางโทรศัพท์ 3) ติดต่อโดยการแนะนำ จากบุคคลอื่น

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการชี้แจงวัตถุประสงค์กระบวนการศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมในการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นความลับส่วนบุคคลและหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมในการศึกษาแล้วจะทำการลงลายมือชื่อในเอกสารหนังสือแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมศึกษา

ในการสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองโดยมีลักษณะของกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มดาวดิน 5 คน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อเหลือง 5 คน กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองคนเสื้อแดง 5 คน กลุ่มนักวิชาการ 5 คน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดของประชาชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

3.5.1 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารด้วยทฤษฎี แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์ และสรุปด้วยการบรรยายพรรณนาวิธี

3.5.2 เปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 และสังเคราะห์แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีความรู้ อำนาจ และความจริง สังเคราะห์ผ่านปรากฏการณ์ และสรุปด้วยการบรรยายพรรณนาวิธี

3.5.3 สร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสังเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยการสันทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ใช้หลักพรรณนาวิธี และการสังเคราะห์เปรียบเทียบ แล้วนำไปสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลต่อไป

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ผู้วิจัยวิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารด้วยทฤษฎี แนวคิดปรากฏการณ์ทางการเมือง แนวคิดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์ และสรุปด้วยการบรรยายพรรณนาวิธี ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

4.2 เปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

4.3 สร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

4.1 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

4.1.1 ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557

1. ความรู้

1.1 ระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยที่ปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ และมีลักษณะเป็นสากล คือมีลักษณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ กล่าวคือ ผู้นำหรือคณะทหารได้ใช้ข้ออ้างเหตุผลเรื่องสถานการณ์ทางการเมือง และเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเมืองเป็นข้ออ้างในการปฏิวัติรัฐประหาร ดังเช่น กรณีการทำรัฐประหาร 2549 คือเป็นการใช้กำลังยึดอำนาจ แล้วสถาปนารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาปกครอง ซึ่งก็เดินตามแบบฉบับการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 มักมีข้ออ้างในการยึดอำนาจวนเวียนอยู่ 3-4 ประการ อาทิ การทุจริตของรัฐบาล ความไร้เถียรภาพทางการเมือง และปัญหาว่าด้วยความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ เป็นต้น และการรัฐประหารในปี 2549 ก็เดินตามรอยการยึดอำนาจรุ่นก่อน โดยผู้นำการรัฐประหาร คือพลเอกสนธิ บุญรัตนกลิน อธิบายเหตุผลในการยึดอำนาจในวันรุ่งขึ้นว่า เป็นเพราะการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลไทยรักไทย นำมาซึ่งความแตกแยกในหมู่ประชาชน การบริหารราชการแผ่นดินส่อไปในทางทุจริต และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในบางโอกาสหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่น

พระบรมเดชานุภาพ ข้อกล่าวหาเหล่านี้เป็นจริงเพียงใด นี่อาจจะไม่ชอบธรรมเพียงพอในการออกใบอนุญาตในการยึดอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“ตอนนนั้น เกิดสภาพปัญหาทางการเมืองเศรษฐกิจ และมีการโจมตีรัฐบาลของนายปรีดี และพลเรือตรี ถวัลย์ถึงความไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจหลังสงคราม การฉ้อราษฎรบังหลวง คณะรัฐประหารได้เข้ายึดอำนาจด้วยข้ออ้าง เช่น รัฐประหารเพื่อประเทศชาติ รัฐประหารล้มรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ เพื่อสถาปนา การเทิดทูลชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประพฤติตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง รัฐประหารเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ค่าครองชีพให้แก่ประชาชน เป็นต้นแล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2490 ชั่วคราวก็เกิดขึ้นมา” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเมื่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 มาถึง คณะรัฐประหารได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งเป็นฉบับที่ถือกันว่าก้าวหน้าที่สุดฉบับหนึ่ง นอกเหนือไปจากฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2475, ฉบับ 2489 และฉบับ 2517 รวมถึงได้มีการยกเลิกวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญ ท่ามกลางการใช้กฎอัยการศึกปกครองประเทศนานกว่า 2 เดือน ทั้งที่ประเทศไม่ได้อยู่ในภาวะสงคราม แต่หลังจากยึดอำนาจไปราว 1 เดือน จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ในวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ระหว่างนี้พบว่ามีการใช้ประกาศคณะปฏิรูป 36 ฉบับ และคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูป 20 ฉบับ โดยมุ่งเน้นไปยังการควบคุมการเคลื่อนไหวของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล การโยกย้ายกำลังพล และข้าราชการก่อนจะมีการแต่งตั้งพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แม้จะเป็นการรัฐประหารที่ยึดแบบฉบับดั้งเดิมของไทย แต่ก็นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่การรัฐประหารมีสถาบันองคมนตรีเข้ามาบทบาทอย่างสูง (อิทธิพล โคตะมี, 2564 หน้า ออนไลน์)

แม้กระนั้น 19 กันยายน 2549 ก็เพียงฉากแรกของการรัฐประหารครั้งหนึ่งในไทยอีกครั้ง เพราะหลังจากนั้นก็เกิดการทำรัฐประหารก็เกิดขึ้นอีกครั้งในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อ้างถึงความชอบธรรมที่ต้องทำการรัฐประหารเนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ได้เกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2556 ถึงพฤษภาคม 2557 โดยคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส). การประท้วงมีสาเหตุจากร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมความผิดของนักการเมืองย้อนหลังไปถึงปี 2547 โดยถูกหลายฝ่ายคัดค้าน ฝ่ายหนึ่งมีสุเทพ เทือกสุบรรณและพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้นำ และอีกฝ่ายหนึ่งคือแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และคนเสื้อแดงบางส่วน การประท้วงต่อต้านรัฐบาลในเรื่องร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ นั้นเริ่มจะปานปลายความขัดแย้งทางการเมืองได้ที่เกิดขึ้นได้นำไปสู่ความรุนแรงและนอกจากนี้การประท้วงที่ยืดเยื้อก็ได้สร้างความเสียหายให้แก่ สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของไทย จนในท้ายที่สุดทหารได้ก้าวเข้ามาทำการรัฐประหารเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น (ประภาพร สีหา, 2560 หน้า 148-149) และได้ให้ใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557 หน้า ออนไลน์)

สรุป ประชาธิปไตยที่ปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ และมีลักษณะเป็นสากล คือใช้ข้ออ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร และให้มีการเลือกตั้ง รวมถึงประกาศใช้รัฐธรรมในการปกครองประเทศ

1.2 สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง

สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ กล่าวคือ เป็นขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปกติ (Extraordinary Behavior) ที่เกิดจากการชักจูงชี้นำ และแพร่ระบาด จนเป็นฝูงชนที่บ้าคลั่งและเป็นภาวะไร้อารยธรรมของมนุษย์ และแตกต่างจากพฤติกรรมของคนปกติ เช่น ค.ศ. 1869-1871 ที่มีการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นสูงมากในปารีส และจบลงด้วยความรุนแรงที่ปารีสคอมมูนกับความไร้ระเบียบของฝูงชนและประชาธิปไตยมวลชน (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552 หน้า 32-33) ซึ่งกล่าวได้ว่า พฤติกรรมรวมหมู่เป็นสิ่งที่ไม่มีลักษณะเป็นสถาบัน ไม่มีระเบียบแบบแผน หรือความมั่นคงแน่นอน แต่เป็นอุบัติเหตุที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้จะเกิดความเปลี่ยนแปลงและผันแปรอย่างไร ดังเช

ในขณะที่ประเทศไทยกรณีการชุมนุมทางการเมืองของคนเสื้อสองสีทั้งพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมประชาชนต่อต้านเผด็จการ ซึ่งการชุมนุมของทั้งสองฝ่ายได้สร้างปัญหาให้กับผู้ไม่เกี่ยวข้องมากมายพอ ๆ กัน และละเมิดสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองด้วยกันทางสองฝ่าย รวมถึงทางฝ่ายรัฐบาลในขณะนั้นก็ละเมิดสิทธิและเสรีภาพประชาชนหรือกลุ่มผู้ชุมนุมเช่นกัน ดังเช่น เหตุการณ์การชุมนุมของพันธมิตรฯ ขับไล่นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งกลุ่มพันธมิตรฯ เข้ายึดทำเนียบรัฐบาล ในเดือน ส.ค. 2551 และปิดล้อมรัฐสภาระหว่างที่นายสมชายกำลังแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสลายการชุมนุม มีการยิงแก๊สน้ำตาในหลายจุด และการสลายชุมนุมวันนั้นก็เป็นเหตุให้มีผู้ชุมนุมเสียชีวิต 2 คน จากนั้นได้เคลื่อนขบวนไปชุมนุมที่สนามบินสุวรรณภูมิ และได้ยึดสนามบินดอนเมืองและสุวรรณภูมิ และต้องปิดการขึ้นลงทุกเที่ยวบิน ทำให้มีผู้โดยสารตกค้างรวมประมาณ 3,000 คน (BBC NEWS, 2024 p. Online) และเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ หรือกลุ่มคนเสื้อเหลืองกับกลุ่มคนเสื้อแดงในวันที่ 2 กันยายน 2551 โดยต่างฝ่ายต่างวิ่งเข้าหากนี้พร้อมกับมีการปาขวดน้ำขวดโซดา ขว้างก้อนหินใส่กันพร้อมกับมีการถืออาวุธไม้วิ่งไล่ตีกัน ระหว่างที่เกิดการปะทะกันทั้งสองฝ่ายได้เกิดเสียงปืนดังขึ้น 5-6 นัด และเสียงคล้ายระเบิดควันดังติดต่อกันหลายครั้ง โดยกระสุนปืนได้ถูกกลุ่มผู้ชุมนุม นปก.ล้มลงได้รับบาดเจ็บสาหัส 2 ราย เป็นต้น (Human Rights Watch, 2009 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“การชุมนุมประท้วงของทั้งสองกลุ่มเสื้อสีกินเวลาระยะยาวนานมาก และการชุมนุมก็ละเมิดสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกันรวมถึงสร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม นั่นก็เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชนผู้อื่นเช่นกัน เช่นการชุมนุมสี่แยกราชประสงค์ มีการเผารถ เผาสถานที่ เผาอาคาร ห้างร้าน ทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายผู้อื่น แม้เจ้าหน้าที่รับก็ต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากทำก็ตาม และเกินขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้”

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองในปี 2553 เป็นการชุมนุมที่เกินขอบเขตของรัฐธรรมนูญ มีการพกพาอาวุธ ไม่เป็นไปโดยสงบ ละเมิดสิทธิมนุษยชน ขณะที่รัฐบาลในขณะนั้นมีความผิดฐานละเลยไม่คุ้มครองประชาชน ไม่มีมาตรการรับมือที่รอบคอบ มีผู้ได้รับบาทเจ็บ และ

เสียชีวิตจำนวนมาก รวมถึงเผารถ เผาสถานที่ โดยเฉพาะอาคารส่วนของห้างฯ ZEN ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ที่พังถล่มลงมาจากการถูกไฟไหม้ เช่น กรณีสถานการณ์ก่อนวันที่ 7 เม.ย. 2553 ที่กลุ่ม นปช.ได้มีการเคลื่อนขบวนไปยังสถานีดาวเทียมไทยคม ปิดล้อมและบุกเข้าอาคารรัฐสภา กสม.เห็นว่าเป็นการชุมนุมที่ส่งผลต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การใช้กำลังความรุนแรง เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการตามข้อเรียกร้อง การชุมนุมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการชุมนุมที่อยู่นอกเหนือขอบเขตที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองคุ้มครองไว้

ส่วนกรณีการชุมนุมและการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับนปช. เห็นว่า การชุมนุมของ นปช.เป็นการชุมนุมเกินขอบเขต แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ไม่ใช้วิธีการปกติ และมีการปรากฏตัวของชายชุดดำฉวยโอกาสทำให้สถานการณ์วุ่นวายด้วยการใช้อาวุธสงคราม มีคนบาดเจ็บล้มตาย ทรัพย์สินราชการเสียหาย ซึ่งแกนนำมีหน้าที่ต้องระมัดระวัง ป้องกันไม่ให้ผู้ไม่ประสงค์ดีเข้ามาแทรกแซงใช้ความรุนแรง เพื่อให้การชุมนุมกลายเป็นการชุมนุมที่ไม่สงบ ลุกลามไปสู่ความรุนแรง แต่กลับพบว่ามีการใช้อาวุธสงครามที่ร้ายแรง รวมถึงการใช้และปิดกั้นพื้นที่เป็นการกระทำที่เกินกว่าความจำเป็น จึงถือเป็นการใช้สิทธิ์เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญประกาศไว้

ส่วนการสลายการชุมนุม การสั่งยุติการชุมนุม การขอคืนพื้นที่ของรัฐนั้น แม้จะมีการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น จะพบว่า การกระทำของรัฐเป็นการกระทำโดยประมาท ประเมินสถานการณ์ผิดพลาด และเมื่อรัฐมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขประชาชน ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความประมาทนั้น (Thai TBS, 2013 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“การชุมนุมประท้วงของทั้งสองกลุ่มเป็นไปในความรุนแรงตลอดมา ถึงแม้ผู้ชุมนุมจะอ้างว่าชุมนุมตามกฎหมายรัฐธรรมมนูญก็ตาม แต่ด้วยการชุมนุมที่สงบไม่เป็นที่สนใจ จึงต้องสร้างสถานการณ์ความรุนแรง แต่อาจจะมีคนที่ทำนอกเหนือกฎหมาย และกลายเป็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพผู้อื่น และรัฐบาลใช้กำลังเจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาปฏิบัติการร่วมกันกับตรวจรวจจัดการกับประชาชนตาดำ ๆ” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาถึงแม้ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ 2550 ที่บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพเอาไว้เป็นการถาวรในรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ 2550 มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธไว้อย่างชัดเจน แม้อาจจะมีข้อยกเว้นให้สามารถจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมไว้ตามรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองการใช้ที่สาธารณะหรือในกรณีที่เป็นช่วงสถานการณ์ที่ไม่ปกติ แต่ก็ยังไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะบังเกิดขึ้น การชุมนุมในห้วงเวลานั้นจึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธเป็นสำคัญ ซึ่งในสภานการณ์จริงไม่เป็นไปตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ เพราะการชุมนุมมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพบุคคล และกลุ่มบุคคลสถานที่ โดยการละเมิดเป็นไปในทางพฤติกรรมหมู่ที่ไม่เป็นแบบแผน ไม่มีระแบบ และส่งผลให้เกิดความเสียหาย วุ่นวายต่อบ้านเมือง

สรุป สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ เป็นพฤติกรรมที่ไม่ปกติ (Extraordinary Behavior) ที่เกิดจากการชักจูงชี้นำ เช่น การชุมนุมของกลุ่มเสื้อสี คือ กลุ่มอุดมการณ์เสื้อเหลือง และกลุ่มอุดมการณ์เสื้อแดง เป็นต้น

1.3 การเคลื่อนไหวทางการเมือง

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันคือต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ในประเด็นทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบหลักที่เชื่อมโยงภาคประชาสังคมเข้ากับอำนาจทางการเมืองที่เป็นสถาบัน เช่น การประท้วงทางสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย สวัสดิการ ความเสมอภาค และสิทธิของพลเมือง เป็นต้น (Eyerman, 1984, Olofsson, 1988) ซึ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบอุดมการณ์นี้ มีปรากฏทั้งตะวันออกกลาง ยุโรปเอเชีย หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น เหตุการณ์สงครามยืดเยื้อในประเทศซีเรีย เป็นต้น ปรากฏการณ์ทั้งหมดเกิดขึ้นผ่านตัวขับเคลื่อนที่เรียกว่าอุดมการณ์ (Ideology) ในอดีตยุคสงครามเย็นโลกถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ ก็ถูกแบ่งผ่านกรอบแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ ในระดับทวีป ภูมิภาคและระดับประเทศ สังคมก็ถูกแบ่งเป็น 2 ขั้วอำนาจเป็นอย่างน้อย โดยแบ่งผ่านวาทกรรมที่เรียกว่าอุดมการณ์หรืออุดมกา รณ์ทางการเมือง (พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562 หน้า 231) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นความคิด ความเชื่อ ที่มีแบบแผนเกี่ยวกับหลักการและคุณค่าทางการเมือง เป็นความคิด ความเชื่อที่มีแนวทางแน่นอน มีเหตุมีผล มีจุดหมายปลายทางและมีวัตถุประสงค์ที่มนุษย์พยายามจะดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล และอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทยกับกลุ่มคนเสื้อสี ที่ทราบกันในนามเสื้อเหลืองและเสื้อแดง” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาเป็นกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองสีเสื้อ เพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่สำคัญต่อประชาชน รวมทั้งเพื่อการแสดงความเห็นที่หลากหลายและการปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันในทางการเมืองไทย เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งเริ่มต้นจากการชุมนุมประท้วงตามสิทธิทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต่อต้านรัฐประหารปี 2549 และขับไล่ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์) รวมทั้ง พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ให้พ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการรัฐประหาร (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 142) โดยใช้ข้อเรียกร้องที่มุ่งต้องการให้เกิดการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ของรัฐบาลอภิสิทธิ์ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียกร้องให้เกิด “ความยุติธรรมทางสังคม” ด้วยการปรับโครงสร้างทางสังคมและการเมืองที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรขึ้นใหม่อันนำมาสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังเช่น การเรียกร้องให้ยกเลิก 2 มาตรฐาน การโค่นอำมาตย์ ฯลฯ ซึ่งมีแนวโน้มไปสู่การเป็นอุดมการณ์การปฏิวัติมวลชนที่เริ่มมีการเคลื่อนไหวแบบสุดขั้ว (เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนนท์, 2557) กระทั่งถูกสลายการชุมนุมจนต้องยุติการชุมนุมในวันที่ 19 พ.ค.2553 มีผู้ถูกดำเนินคดี จำคุกจำนวนมาก (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“คำว่า 2 มาตรฐานนั้น กลุ่มคนเสื้อแดงนำมาใช้กล่าวหารัฐบาลและกระบวนการยุติธรรมของไทยว่า ปฏิบัติกับคนเสื้อแดงอย่างมี 2 มาตรฐานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแท้ที่จริงกลายเป็นคำพูดที่ลวงโลกเพราะฝ่ายคนเสื้อแดงและพ.ต.ท.ทักษิณต่างหากที่ใช้ 2 มาตรฐานกับฝ่ายตรงข้าม” (นาย B,สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้คำว่า 2 มาตรฐานนั้นนำมาใช้รณรงค์ทางการเมืองเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมการเมืองไทยที่แม้จะมีรูปแบบเป็นประชาธิปไตยซึ่งบุคคลควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงกลับแบ่งแยกผู้คนออกเป็นฝักฝ่ายช่วงชั้นต่างๆ นำมาสู่ความไม่เท่าเทียมซึ่งสิทธิ โอกาสทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ตลอดจนการได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ (ฐิติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2559 หน้า ออนไลน์)

ส่วนกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง หรือพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) เป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยที่มีบทบาทสำคัญในช่วง พ.ศ. 2548 -2552 โดยมีจุดประสงค์ในการขับไล่ ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และแสดงความต้องการให้อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน และให้น้ำหนักกับอุดมการณ์จารีตนิยมประกอบสร้างความหมายผ่านคำพูด กิจกรรม ที่แสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นแนวทางหลอมรวมความเป็นหนึ่งเดียวของมวลชนเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น (TheActive, 2021 p. Online) สอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“การต่อต้านอำนาจทักษิณฯ ในช่วงนั้นเป็นแนวคิดที่ว่า พ.ต.ท.ทักษิณฯ มีแนวความคิดและการกระทำที่ละเมิดต่อธรรมวิทยา แห่งพลเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ที่เริ่มต้นจากกรณีโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางราชการ การกระทำผิดต่อสถาบันศาสนาจากกรณีแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช และการทำให้ประเทศชาติเสียผลประโยชน์ให้กับต่างชาติจากกรณีขายหุ้นชินคอร์ป เป็นต้น” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาเป็นเหตุทำให้เกิดการรวมมวลชนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันผ่านสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV NEWS1 และผ่านทางเป็นการรวมตัวจากหลายองค์กรทั่วประเทศและได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ภายใต้จุดประสงค์ในการขับไล่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (คมชัดลึก, 2559 หน้า ออนไลน์) และภายหลังได้พัฒนามาเป็นกลุ่ม กปปส. หรือ กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (อรรถพล เมืองมิ่ง และศิวัช ศรีโภคางกุล, 2560 หน้า 94) และความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงมากขึ้นนะขณะนั้น จนในที่สุดนำไปสู่การเข้ายึดอำนาจ หรือการทำรัฐประหารของกองทัพนำโดยพลเอกประยุทธ์ จันโอชา หัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 (ประภาภร สีหา, 2560 หน้า 148)

สรุป การเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่สำคัญต่อประชาชนและการปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันในทางการเมือง เช่นกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง และกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง เป็นต้น

1.4 การสื่อสารในเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เป็นสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งสีมีความเป็นสากลและเข้าใจง่าย สีบางสีเมื่อเห็นก็เร้าอารมณ์ความรู้สึกได้แทบจะทันที และสีเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองนานแล้วถูกนำมาใช้ในการสื่อสารและจัดหมวดหมู่ เช่น ราชวงศ์บูร์บองของฝรั่งเศสเลือกใช้สีขาวนกกระตั้วมาเป็นตัวแทน ในจีนสีเหลืองทองและสีเขียวมรกตถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองและวรรณะ เช่นเดียวกับในอินเดียที่แต่ละวรรณะก็ถูกแบ่งโดยสี ในหลายสังคมสียังถูกใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในเชิงจิตวิญญาณ เช่นสีขาวอาจหมายถึงศาสนาความบริสุทธ์หรืออาจหมายถึงความเศร้าโศก สีแดงอาจหมายถึงความโชคดีหรืออันตราย สีเขียวคือธรรมชาติ ความสงบ สีน้ำเงินสื่อถึงน้ำ ความรู้มเย็น เหล่านี้เป็นสีที่คนเรารับรู้ โดยอิงจากสิ่งแวดล้อมเราได้เจอ (เอกศาสตร์ สรรพช่าง, 2566 หน้า ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“สีเหลือง สีของจักรพรรดิและอำนาจ เป็นสัญลักษณ์ของเจ้านายและถูกสงวนเอาไว้สำหรับองค์จักรพรรดิ เป็นสีที่ใช้สำหรับเสื้อคลุมและเครื่องทรงขององค์จักรพรรดิ เป็นสัญลักษณ์ของ 5 จักรพรรดิในตำนานของจีนโบราณ และสีแดงเป็นสีที่แข็งแกร่ง มีความสัมพันธ์ทั้งบวกและลบต่อความรู้สึกของคน ในด้านบวกสีแดงเป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่ง น่าหลงใหล มั่นใจ แต่อีกด้านสีแดงยังเป็นตัวแทนของ ความก้าวร้าว ความโกรธ ความตื่นตัวหรือสิ่งที่น่าอันตรายซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุนี้เองกลุ่มนักการเมืองไทยบางกลุ่มถึงนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาในบริบทการเมืองไทย นักการเมืองก็หยิบเอาสีเหล่านี้มาใช้เพื่อแสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ที่มีต่อสังคม เช่น กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง และกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง เป็นต้น โดยกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลืองใช้สัญลักษณ์ทางการเมือง ได้แก่ สีเหลือง และใช้เป็นเสื้อยืดสีเหลือง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยผู้ชุมนุมได้ใส่เสื้อเหลืองเฉลิมพระเกียรติ (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 140) เป็นการแสดงพลังของกลุ่มที่ใช้เป็นตัวแทนของจุดยืนความจงรักภักดีต่อสถาบันของชาติ และปกป้องสถาบัน สอดคล้องกับนาย E ได้กล่าวไว้ว่า

“กลุ่มคนเสื้อเหลืองใช้เสื้อสีเหลืองเพราะแสดงพลังปกป้องสถาบัน โดยมองว่าทักษิณฯ กำลังทำลายผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง” (นาย E, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

สำหรับสีเหลือง สื่อความหมายถึงสีแห่งธรรมะก็ได้ และเป็นสีประจำวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้เลือกสีเหลืองมาใช้เป็นสีสัญลักษณ์ของกลุ่มเพื่อต้องการรวมตัวให้เหมือนกัน สร้างพลังทางการเมืองและสื่อความหมายถึงการจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จึงใช้สีเหลืองในการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง (สาโรจน์ บุญเสริมวรรณ และสุชาติ ศรียารัณย, 2562 หน้า 9)

ส่วนกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง ใช้สัญลักษณ์ทางการเมือง ได้แก่ สีแดง, และใช้เป็นเสื้อยืดสีแดง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) สีแดงถูกใช้เป็นครั้งแรกในการรณรงค์ให้ประชาชนลงประชามติไม่รับรางรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งมี หนูหริ่ง สมบัติ บุญงาม

อนงค์ หรือบก. ลายจุด ผู้ประสานงานกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ และแกนนำ นปก. ในขณะนั้น เป็นผู้ริเริ่มใช้โดยเชิญชวนให้คนสวมเสื้อแดงเพื่อแสดงจุดยืนไม่รับรัฐธรรมนูญ (no) ซึ่งเขาเห็นว่าสีแดงเป็นสีตรงข้ามกับสีเขียวที่เป็นสัญลักษณ์ของการรับรางรัฐธรรมนูญหรือการตอบตกลง (yes) (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์) และสีแดง การใส่เสื้อสีแดงก็เป็นการรวมกุ่มต่อต้านเผด็จการทหาร ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“ในช่วงนั้นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ได้ร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ขึ้นมา และเกิดการไม่เห็นด้วยของประชาชน และก็มีบก.ลายจุดใช้สีแดงรณรงไม่รับร่างรัฐธรรมนูญมีการใช้สีแดงที่ตรงกันข้ามสีเขียว และเป็นบ่งบอกในการรวมกลุ่มกลายเป็นกลุ่มคนเสื้อแดงรวมกลุ่มการประท้วงทางการเมือง และต่อต้านเผด็จการทหาร เรียกร้องประชิปไตยเรื่อยมา” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้นำสีแดงมาใช้เป็นสีสัญญะของกลุ่มเพื่อต้องการรวมตัวให้เหมือนกัน สร้างพลังทางการเมืองและสื่อความหมายถึง การต่อต้านรัฐธรรมนูญ คัดค้านต่อต้านการทำรัฐประหาร เรียกร้องประชาธิปไตยกลับคืนมา

นอกจากการใช้สี เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองแล้วนั้นยังมีวัตถุแห่งการเคาะ เป็นการส่งสัญญาณเสียง ที่เกิดจากการเคาะส่งสัญญาณถึงรัฐบาลหรือการตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามในการชุมนุมประท้วงทางการเมือง ด้วยการแสดงออกผ่านเคาะตีภาชนะหรือวัตถุแห่งการเคาะ (ศุทธิกานต์ มีจั่น, 2559 หน้า ออนไลน์) ซึ่งเป็นรูปแบบการประท้วงที่แพร่จากลาตินอเมริกาในชื่อภาษาสเปนว่า Cacerolazo หรือที่แปลว่า “หม้อสัตว์” วัฒนธรรมประท้วงนี้กลายเป็นรูปแบบการประท้วงรัฐบาลที่แพร่หลายในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา เริ่มจากการที่ชาวชิลีออกมาประท้วงรัฐบาลประธานาธิบดี ซัลบาดอร์ อาเยนเด (Salvador Allende) เพื่อต้องการทำให้เสียงเรียกร้องจากประชาชนซึ่งประสบภาวะการณ์ขาดแคลนอาหารให้เป็นที่รับรู้ถึงบรรดาชนชั้นปกครองในสงคม ที่นำมาสู่การเดินประท้วงในชื่อ “การเดินขบวนของหม้อไหที่ว่าง เปล่า (March of the Empty Pots)” ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1971 ที่เมืองซานเตียโก (Emma Woolley, 2023 p. Online) นอกจากนี้ยังมีการนำวิธีนี้ไปใช้ในประเทศอื่น ๆ ในอีกหลายภูมิภาค เช่น เหตุการณ์ “ปฏิวัติหม้อและกระทะ” (Pots and Pans revolution) ที่ประเทศไอซ์แลนด์ จากความไม่พอใจของผู้ประท้วงทั่วประเทศจากการจัดการกับวิกฤตการณ์ทางการเงินของรัฐบาล จึงได้นำหม้อและกระทะออกไปเคาะตามท้องถนนและเรียกร้องให้รัฐบาลลาออก โดยมีประชาชนประมาณ 2,000 คน มาร่วมตัวกันเพื่อส่งเสียงไปยังการประชุมรัฐสภาที่มีขึ้น เมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 2008 (INDEPENDENT, 2015 p. Online)

สำหรับการใช้วิธีการประท้วงแบบ “ตีหม้อ เคาะภาชนะ” นี้เองที่ปรากฏเป็นตีนตบเคาะใช้การเคาะส่งสัญญาณเสียงตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม และเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง เช่น ใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการปราศรัยบนเวทีซึ่งมีช่วงหนึ่งได้ตอบโต้นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นที่กล่าวหาว่า มีมือที่มองไม่เห็นอยู่เบื้องหลังการชุมนุมของพันธมิตรฯ โดย พล.ต.จำลอง ตอบโต้ว่า “ถ้าจะมีมือที่สนับสนุนการชุมนุมของพันธมิตรฯ ก็คงมีแต่เพียงมือตบที่พี่น้องพันธมิตรฯ ถืออยู่เท่านั้น” พร้อมกับชูมือตบขึ้นมา (ผู้จัดการออนไลน์, 2551 หน้า ออนไลน์) สอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“มือตบเคาะเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลนอมินีของกลุ่มคนเสื้อเหลือง หรือพันธมิตรฯ และต้องมีติดมือถือไว้เคาะเชียร์ผู้ปราศรัยบนเวทีและเคาะประกอบจังหวะดนตรีในช่วงที่มีการแสดงดนตรีสลับฉากสร้างความครึกครื้นให้แก่การชุมนุม” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมากลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง หรือ ฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ได้นำ “มือตบ” มาเป็นสัญญะของกลุ่มเพื่อใช้ในการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งใช้มือตบเคาะให้เสียงเพื่อส่งสัญญาณสื่อความหมายว่า เห็นด้วยให้การสนับสนุนผู้ปราศรัยฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (สาโรจน์ บุญเสริมวรรณ และสุชาติ ศรียารัณย, 2562 หน้า 9) นอกจากนี้ในการชุมนุมยังมีการจัดทำสติ๊กเกอร์ เข็มกลัด หมวก ผ้าโพกหัว ผ้าพันคอ ปลอกแขน สายรัดข้อมือสีเหลือง จำหน่ายจ่ายแจกแก่ผู้มาชุมนุม เป็นต้น (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 140)

ส่วนกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ใช้ตีนตบเคาะที่เป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มในการส่งสัญญาณล้อไปกับมือตบของพันธมิตรฯ กับการถูกเลือกปฏิบัติ ความเชื่อเรื่องความสูง-ต่ำของมือและตีน (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 143) ประกอบกับอุปกรณ์ประกอบการประท้วงอื่น ๆ ได้แก่ หมวกสีแดง, ผ้าพันคอสีแดง, ผ้าโผกศีรษะสีแดง, ธงสีแดง, ร่วมสีแดง, แว่นตาสีแดง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนาย E ได้กล่าวไว้ว่า

“การชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อแดงนอกจากการใช้สีแดงและสีแดงที่มาในรูปเสื้อสีแดงแล้วนั้น มักจะเห็นผู้ชุมนุมต่างก็มีอุปกรณ์เคาะ ที่กลุ่มคนเสื้อแดงใช้เคาะคือตีนตบเคาะ จะเห็นทุกการชุมนุมประท้วง” (นาย E, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้กุล่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง หรือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้นำ “ตีนตบ” มาเป็นสัญญะของกลุ่มเพื่อใช้ในการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งใช้ตีนตบเพื่อเป็นสัญญาณเสียงล้อเลียนมือตบ ใช้ตีนตบเคาะให้มีเสียงเพื่อส่งสัญญาณสื่อความหมายว่า เห็นด้วยให้การสนับสนุนผู้ปราศรัยฝ่ายแนวร่วม (สาโรจน์ บุญเสริมวรรณ และสุชาติ ศรียารัณย, 2562 หน้า 9)

สรุป การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในปี 2550-2557 เป็นสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น เสื้อเหลือง, เสื้อสีแดง, มือตบเคาะ และตีนตบเคาะ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า ความรู้ ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันด้วยการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึกและอุดมการณ์ทางการเมือง

2. อำนาจ

2.1 รัฐธรรมนูญ

อำนาจรัฐธรรมนูญในปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นอำนาจที่มากจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) สร้างขึ้นเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครอง

ประชาชน คือ เป็นรัฐธรรมนูญที่สร้างขึ้นมาเพื่ออุดช่องว่างทางการเมืองของรัฐธรรม 2540 ซึ่งได้รับการกล่าวขานว่ามีความก้าวหน้าเนื่องจากนำแนวคิดใหม่ ๆ ที่ลอกเลียนจากต่างประเทศมาใช้ แต่เมื่อบังคับใช้จริงก็ดูจะไม่ค่อยสอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองไทย เพราะเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงขนาดใหญ่ การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางทั้งกรณีการฆ่าตัดตอน 2 พันศพ อุ้มฆ่าแกนนำภาคประชาชนที่ต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมในพื้นที่ เช่น กรณีของ สมชาย นีละไพจิตร นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ 2540 ถูกวิจารณ์ว่าทำให้ฝ่ายการเมืองเข้มแข็งเกินไปจนเกิดระบบผู้นำกึ่งประธานาธิบดี รัฐธรรมนูญ 2550 จึงถูกวิจารณ์ว่ามีอคติต่อ “ระบอบทักษิณ” ที่มีคำอธิบายว่าเป็นเผด็จการทุนนิยมใช้อำนาจผ่านพรรคการเมืองใหญ่ ทำให้เกิดผู้นำเดียวที่สามารถใช้อำนาจได้เบ็ดเสร็จเด็ดขาด ละเลยต่อเสียงปัญญาชนในสงคม สุดท้ายจึงสร้างปัญหาต่อระบอบประชาธิปไตยจนก่อตัวเป็นวิกฤตการเมือง รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงมีข้อห้ามต่าง ๆ ที่เป็นพฤติกรรมของระบอบทักษิณ เช่น ห้ามควบรวมพรรคการเมืองในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร การทำเอฟทีเอต้องฟังความเหน็จากรัฐสภา เข้มงวดต่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและจริยธรรมของนักการเมืองสร้างมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น (INTERNET ARCHIVE, 2007 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“รัฐธรรมนูญฉบับ 2550 เป็นเหมือนต้องการสลายการผูกขาดอำนาจของนักการเมืองและพรรมการเมือง และจะว่าไปไกลไม่ได้ในขณะนั้น ก็คงเป็นพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรที่คลองอำนาจในสถาอย่างเบ็ดเสร็จและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเมืองไทย เช่น ชนะเลือกตั้งอย่างถล่มถลายเป็นต้น แต่ก็เป็นปัญหานำไปสู่ความไม่พอใจของผู้มีอำนาจบางคน รวมทั้งถูกกล่าวหาว่าทุจริตคอรัปชั่นก่อเกิดกระท้วงและปิดฉากด้วยการทำรัฐประหาร 2549 แต่ก็เห็นว่ามีข้อดีอยู่เหมือนกันคือเพิ่มสิทธิสรีภาพของประชาชนมากขึ้น” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมารัฐธรรมนูญ 2550 นอกจากจะสร้างขึ้นมาเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองแล้ว ยังเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน คือบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐต้องจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนทุกชนชั้น ผู้ยากไร้ ผู้พิการทุพพลภาพต้องได้รับการศึกษาทัดเทียมบุคคลอื่น ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุ ไม่มีรายได้เพียงพอต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ให้สิทธิประชาชนได้รับหลักประกันและสวัสดีภาพในการทำงาน ให้สิทธิแก่ข้าราชการเจ้าหน้าที่รัฐในการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิของตน ที่สำคัญคือให้มีผลบังคับทันที่ต่างจากรัฐธรรมนูญ 2540 ที่ระบุข้อความท้ายมาตราต่างๆ ว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” หมวดที่ได้รับการบัญญัติขึ้นมาใหม่ เช่น “สิทธิชุมชน” ชุมชนสามารถปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทองถิ่นของตน หรือการกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความเห็นหากโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต หรือทรัพยากรธรรมชาติ หมวด “การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน” ให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย หรือถอดถอนนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบได้ง่ายขึ้น ประชาชนมโอกาสยื่นแก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยตรง รวมถึงการให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองฯลฯ (INTERNET ARCHIVE, 2007 p. Online)

สรุป อำนาจรัฐธรรมนูญในปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นอำนาจที่มากจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) สร้างขึ้นเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน เช่น ถ่วงดุลการผูกขาดอำนาจของนักการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน เป็นต้น

2.2 ทหาร

อำนาจทหารที่ปรากฏในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นอำนาจที่ใช้สร้างกฎระเบียบใหม่ และสนับสนุน คือล้างความสกปรกของระบบและคนที่รับใช้ความฉ้อฉลของระบอบทักษิณ โดยภายหลังรัฐประหาร 2549 ภายใต้การนำของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ได้ออกแบบแผนปฏิรูปการเมือง 4 ขั้นเพื่อขจัด “ระบอบเผด็จการทุนนิยม” ของทักษิณ ก็คือการขึ้นยึดกุมอำนาจรัฐเองโดยตรงของกลุ่มทุนใหญ่ แล้วต่อท่อภาครัฐไปอุปถัมภ์คนจนคนชายขอบ ผ่านโครงการประชานิยม-เอื้ออาทรต่าง ๆ หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือระบอบประชาธิปไตยอำนาจนิยม ภายใต้อำนาจนำแห่งพรรคการเมืองของกลุ่มทุนใหญ่ (จักรี ไชยพินิจ, 2565 หน้า 1) ที่มีคนจนคนชายขอบ เป็นฐานเสียงพันธมิตร ดังเช่น กรณีการยุบพรรคไทยรักไทย อันเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มทุนใหญ่และศูนย์รวมคะแนนเสียงข้างมากของคนจนคนชายขอบ พร้อมทั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคมีกำหนด 5 ปี โดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจากการแต่งตั้งของคณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) รวมถึงพรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย และต่อมาในวันที่ 2 ธ.ค.2551 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคพลังประชาชน พร้อมตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน 37 คน เป็นเวลา 5 ปี (Thai PBS, 2562 หน้าออนไลน์) ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นการตัดตอนฐานสนับสนุนระบอบทักษิณ สอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“การยุบพรรคไทยรักไทยเป็นต้นมา ก็เพราะเป็นสายหล่อเลี้ยงให้กับระบอบทุนนิยมทักษิณ จึงต้องกวดล้างด้วยกลไกที่ผู้มีอำนาจกำหนด ซึ่งก็เป็นคนที่คณะรัฐประหารแต่งตั้งมาทำหน้าที่โดยเฉพาะ และมีการเช็คบิลดำเนินคดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาจากการยุบพรรคการเมืองสู่การดำเนินคดีอาญาทุจริตคอร์รัปชั่น นำไปสู่การอายัดทรัพย์สินที่เป็นกำลังทุนในประเทศของกลุ่มทุนใหญ่ แกนนำพรรคไทยรัก ไทยโดย คตส. และอาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในที่สุด เช่น ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) สั่งมิให้มีการทำธุรกรรมทางการเงินหรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลหรือนิติบุคคลจำนวน 106 บุคคลและนิติบุคคล แยกเป็นนิติบุคคล 13 บริษัท เป็นบุคคลธรรมดา 93 คน ในส่วนของนิติบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทในเครือข่ายของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เช่น บริษัท ทุนนวัตกรรม จำกัด บริษัทนิวโอ๊ค จำกัด เป็นต้น เป็นต้น (POST TODAY, 2010 p. Online) และพรรคแตก ส.ส. วิ่งกระจัดกระจาย และสิ้นสุด แยกสลายกำลังนักเลือกตั้งมุ่งต่างๆ ออกไปโดดเดี่ยวแกนนำการเมืองของกลุ่ม ทุนใหญ่ให้เล็กลีบลง ซึ่งบางคนก็ติดคุก บางคนก็หนีออกนอกประเทศ เป็นต้น และสุดท้ายเป็นการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง เพื่อส่งต่อผ่องถ่ายอำนาจรัฐให้แก่พรรครัฐบาลใหม่ที่ไว้วางใจได้ใน ความหมาย “จะต้องรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึงรักประเทศไทย รักสถาบัน” ซึ่งในแง้นี้เองที่เป็นการให้การสนับสนุนพรรคการเมืองบางพรรคและนักการเมืองบางพรรคของทหาร เช่น การจัดตั้งรัฐบาลในค่ายทหาร ผู้นำกองทัพเข้ามามีส่วนร่วมในการล็อบบี้แกนนำพรรคการเมืองขนาดเล็กให้สนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ (พรรคเพื่อไทย, 2564 ออนไลน์) และจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ขึ้นในกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ (ร.11 รอ.) ถ.พหลโยธิน ใช้เป็นกองบัญชาการของฝ่ายรัฐบาล มีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่าย

ความมั่นคง เป็นผู้อำนวยการร่วมด้วยกรรมการอีก 27 ราย ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้บริหารส่วนราชการทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร เป็นต้น และภายหลังก็มอบภารกิจหลังให้ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) ปี 2553 เมื่อจำเป็นต้องใช้ยุทธการทางทหารในการรับมือ-กำราบความเคลื่อนไหวของ นปช. และพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นระหว่างนายสุเทพกับพี่น้อง 3 ป. จนนายสุเทพออกปากปกป้องนายทหารทุกระดับที่เข้าร่วมปฏิบัติการในช่วง 69 วันของการชุมนุมคนเสื้อแดง และยังตั้งสำนักกฎหมายพัชรวิชญ์ แอดโวเคทส์ ช่วยเหลือทางคดีแก่นายทหารที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา/จำเลยในคดีต่าง ๆ (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2563 หน้า ออนไลน์) และต่อมารัฐบาลอภิสิทธิ์ฯ ให้ผู้บังคับบัญชาการทหารบกขณะนั้น คือ พลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา เป็นผู้รับผิดชอบสั่งการการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมช่วงรุ่งสางของวันที่ 19 พฤษภาคม เป็นต้น

สรุป อำนาจทหารที่ปรากฏในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นอำนาจที่ใช้สร้างกฎระเบียบใหม่ และสนับสนุน คือล้างความสกปรกของระบบและคนที่รับใช้ความฉ้อฉลของระบอบทักษิณ และทหารให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่รักประเทศไทย รักสถาบัน

2.3 ระบบราชการ

อำนาจระบบราชการที่ปรากฏในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบรัฐราชการที่เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ 2550 คือการเพิ่มอำนาจถ่วงดุลและตรวจสอบ หมายถึง การเพิ่มอำนาจการตรวจสอบขององค์กรอิสระ และปรับคณะศาลรัฐธรรมนูญใหม่ (ปัญญา อุดชาชน, 2561 หน้า 583) ภายใต้การควบคุมของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) หรือ คณะคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ทำให้ประชาชนสูญเสีย หรือไม่ได้รับผลประโยชน์ที่ควรได้ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติที่สำคัญ ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามมิให้ผู้ใช้อำนาจนั้นกระทำการโดยทุจริตและมิชอบ โดยแบ่งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564 หน้า ออนไลน์) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารัฐธรรมนูญ 2540 มีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการปกครอง เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของนักการเมืองในระบอบการเมืองส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนขยายสิทธิเสรีภาพของพลเมืองมากขึ้น

นอกจากนี้ยังทำให้ระบบการเมืองและระบบราชการมีความโปร่งใสและเกิดความชอบธรรมในการใช้อำนาจโดยการเพิ่มองค์กรเพิ่มตรวจสอบและควบคุม การใช้อำนาจของฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำครอบคลุมทุกภารกิจและสามารถทำงานได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามผลจากรัฐธรรมนูญ 2540 ส่งผลให้พรรคการเมืองสามารถควบรวมอำนาจภายหลังการเลือกตั้งปี 2548 พรรคไทยรักไทยสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จ รัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ถูกวิจารณ์อย่างหนักจนนำไปสู่การเมือง ภายใต้ระบอบทักษิณเกิดการผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่เข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจและการเมืองสุดท้ายแล้วการเมืองไทยก็เกิดวิกฤติทางการเมืองเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นเก้าสามารถสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นหวนกลับเข้าสู่การเมืองไทยอีกครั้งหนึ่งในครั้งนี้ ความสัตย์แย้งเริ่มขยายเป็นวงกว้างนำไปสู่การรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อขับ ไล่รัฐบาลทักษิณชินวัตรชน

ชั้นกลางที่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยและเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าการเมือง ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการเมืองไทยมาอย่างยาวนานจะถูกทำลายลงด้วยกลุ่มทุนธุรกิจขนาดใหญ่ที่เข้าสู่เส้นทางการเมืองและใช้อำนาจในทาง การเมืองเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนเหล่านั้นจนนำมาสู่ข้ออ้างของคณะทหารในการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 (ธนบรรณ อู่ทองมา, 2560 หน้า 47-48) ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย คลายความรู้รักสามัคคีของชนในชาติ ต่างฝ่ายต่างมุ่งหวังเอาชนะด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ และมีแนวโน้มนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่อไปในทางทุจริต ประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง และหน่วยงานองค์กรอิสระถูกครอบงาทางการเมืองไม่สามารถสนองตอบเจตนารมณ์ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดปัญหาและอุปสรรคหลายประการ” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมา การที่เพิ่มองค์กรอิสระในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจทากงารเมืองเข้ามาเพราะเป็นองค์กรของรัฐที่มีสถานะพิเศษ ซึ่งได้รับหลักประกันให้สามารถปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้โดยอิสระ ปลอดพ้นจากการแทรกแซ่งขององค์กรของรัฐอื่น หรือสถาบันการเมืองอื่น รวมทั้งอยู่เหนือกระแสและการกดดันใด ๆ เช่น กรณี คณะผู้พิพากษาศาลฎีกา 9 คน มีคำพิพากษาด้วยมติเสียงข้างมาก ให้ยึดทรัพย์อดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ที่ได้จากการขายหุ้นและเงินปันผล ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สมควรใช้อำนาจในฐานะนายกรัฐมนตรีโดยมิชอบ เพื่อเอื้อประโยชน์ธุรกิจครอบครัว เป็นต้น (MGR Online, 2022 p. Online)

สรุป อำนาจระบบราชการที่ปรากฏในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบรัฐราชการที่เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ 2550 คือการเพิ่มอำนาจถ่วงดุลและตรวจสอบ หมายถึง การเพิ่มอำนาจการตรวจสอบขององค์กรอิสระ และปรับคณะศาลรัฐธรรมนูญใหม่เหลือเพียง 9 คน

2.4 การบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายปรากฏในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นการบังคับใช้กฎหมายแบบปราบปราม คือรัฐใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นความพยายามออกกฎหมายการชุมนุมเพื่อให้มี “เครื่องมือ” ในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม โดยมีกลไกกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐจัดการต่อการชุมนุม ได้แก่

1) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 215 ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ฯ และมาตรา 216 เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มั่วสุมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 215 ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญา ได้ระบุความผิดฐานมั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองและความผิดฐานมั่วสุมกันแล้วเจ้าพนักงานสั่งให้เลิกแล้วไม่เลิกรัฐบาลมักระบุว่าผู้ชุมนมุมีความผิดตามกฎหมายมาตรานี้ จึงต้องใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม ซึ่งใช้ได้กับการชุมนุมแทบทุกรูปแบบ ดังเช่น กรณีเหตุการณ์วันที่ 22 กรกฎาคม 2550 เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ใช้แก๊สน้ำตายิงเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ(นปก.) และใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมบริเวณหน้าบ้านพักสี่เสาเทเวศร์ ของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตั้งข้อหาซ่องสุมเกินกว่า 10 คน ต่อแกนนำ นปก. เป็นต้น (ประชาไท, 2563 หน้า ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“รัฐบาลมักอ้างกฎหมายในการปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมว่าทำตามกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่ในความชอบธรรม หากแต่ว่าการเป็นวิธีการที่ทำในแบบฉบับกฎหมายของไทย หรือตามอารมณ์ตามสภานการณ์ ณ เวลานั้น เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อเหลืองเสื้อแดงต่างก็ถูกบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้เหมือน ๆ” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2551 ได้แก่ มาตรา 108 ห้ามมิให้ผู้ใดเดินแถวเดินเป็นขบวนแห่ หรือเดินเป็นขบวนใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เว้นแต่ (1) เป็นแถวทหารหรือตำรวจ ที่มีผู้ควบคุมตามระเบียบแบบแผน (2) แถวหรือขบวนแห่หรือขบวนใดๆ ที่เจ้าพนักงานจราจรได้อนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด และมาตรา 109 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ บนทางเท้าหรือทางใด ๆ ซึ่งจัดไว้สำหรับคนเดินเท้าในลักษณะที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งพ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเดินแถว เดินขบวนกีดขวางการจราจร และห้ามผู้ใดทำด้วยประการใดๆ ที่เป็นการกีดขวางทางเท้า แต่จะเห็นว่า การชุมนุมตามท้องถนนแทบทุกกรณีก็เข้าข่ายการกีดขวางการจราจร หรืออย่างน้อยก็เป็นการกีดขวางทางเท้า เรียกได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีโทษเบาแต่เจ้าหน้าที่อาจใช้อ้างได้เสมอเพื่อการเข้าสลายการชุมนุม

3) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 9 ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็วหรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้ (2) ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ซึ่งนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศใช้กฎหมายนี้ในท้องที่ที่มีเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อย ปัจจุบันประกาศใช้อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้อำนาจการแก้ไขสถานการณ์เป็นของนายกรัฐมนตรีผู้เดียวและนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหลายประการที่เพิ่มขึ้นจากกฎหมายในยามปกติ และอาจออกข้อกำหนดมาควบคุมการชุมนุมต่างๆ ตลอดจนข้อกำหนดอื่น ๆ ที่อาจเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพได้ ทั้งนี้หากว่าการชุมนุมครั้งใดเข้าข่ายผิดกฎหมายบทอื่นอีก เช่น มีการบุกรุกสถานที่ราชการทำลายทรัพย์สินส่งเสียงดังรบกวน หมิ่นประมาทบุคคล หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะมีเหตุผลมากขึ้นในการเข้าสลายการชุมนุม แม้แต่ข้อหากบฏ ก็ยังเคยนามาใช้ เช่น กรณีรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล และเจ้าหน้าที่ทหารใช้กำลังเข้าปราบปรามการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง บริเวณแยกสามเหลี่ยมดินแดง อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิและบริเวณใกล้เคียงหลายจุด มีการใช้อาวุธปืนเอ็ม16ยิงขู่และใช้กระสุนกระดาษยิงเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม เพื่อสลายการชุมนุม(ILow, 2009 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“ในการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 นั้นอำนาจคือมาจากนายกรัฐมนตรีที่ประเมิณสถานการณแล้วว่าไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้หรือมี

ความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการใช้อำนาจลักษณะนี้รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ฯ เมื่อปี 2552-2553 ก็เคยใช้มาแล้ว” (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามของรัฐในการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม เพราะแทนที่จะมองการออกกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ ที่เป็นการมองจากฟากของรัฐว่าจะจัดการประชาชนอย่างไร ในทางตรงกันข้าม ฟากประชาชนต่างหากที่ต้องเป็นฝ่ายหาเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม และตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐที่จะมาควบคุมการชุมนุมให้มีมาตรฐาน ซึ่งตามมาตรฐานสากลนั้น เจ้าหน้าที่จะดำเนินการสลายการชุมนุมได้ ขั้นแรกต้องเริ่มจากการเจรจาหาทางออกก่อน หากไม่สำเร็จเจ้าหน้าที่ต้องประกาศให้ผู้ชุมนุมปฏิบัติตามคำสั่งหรือเตือนก่อนว่าจะสลายการชุมนุม จากนั้นต้องแสดงพลังเพื่อส่งสัญญาณ เช่น การกระแทกกระบองกับโล่ให้เกิดเสียง ถ้าผู้ชุมนุมไม่ยอมสลายตัวต้องประกาศเตือนอีกครั้งแล้วจึงสามารถเข้าสลายการชุมนุมได้ โดยต้องเริ่มจากมาตรการเบาก่อนแล้วค่อย ๆ หนักขึ้น คือใช้รถฉีดน้ำก่อน ถ้าไม่สำเร็จผลค่อยใช้แก๊สน้ำตา ไม่มีข้อกำหนดให้ใช้อาวุธหนักหรืออาวุธสงครามได้และหลังจากการสลายการชุมนุมเจ้าหน้าที่ต้องเข้าเคลียร์พื้นที่ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น (ILow, 2009 p. Online)

สรุป การบังคับใช้กฎหมายปรากฏในช่วงปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นความพยายามออกกฎหมายการชุมนุมเพื่อให้มีเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม

จึงสรุปได้ว่า อำนาจที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร เป็นอำนาจรัฐธรรมนูญ 2550 ที่มากจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) สร้างขึ้นเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน ใช้อำนาจสร้างกฎระเบียบใหม่ และสนับสนุน ในแบบรัฐราชการที่เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระถ่วงดุลและตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม

3. ความจริง

3.1 การเมืองแบบประชาธิปไตย

ความจริงประชาธิปไตยที่ปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อนๆ คือระบอบการเมืองที่เป็นผลมาจากการปรับตัวของกองทัพไทยในช่วงหลังเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 โดยกองทัพพยายามปรับรูปแบบการใช้อำนาจให้เข้ากับยุคสมัยที่สังคมเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และผลผลิตที่เป็นรูปธรรมของการปรับตัวนี้ก็คือรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 ซึ่งเปิดช่องให้ชนชั้นนำทหารและข้าราชการยังคงมอำนาจครอบงาการเมืองอยู่มาก แต่ก็เปิดพื้นที่ให้ชนชั้นนำในภาคธุรกิจ การเมืองและชนชั้นกลางเข้ามามีส่วนแบ่งในอำนาจมากขึ้น พูดง่าย ๆ คือมันเป็นระบอบของการแชร์อำนาจ มิใช่ระบอบที่กองทัพผูกขาดรวมศูนย์อำนาจเพียงกลุ่มเดียวเหมือนในยุค 2500 – 2510 ทั้งนี้ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบนี้ มีลักษณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ กล่าวคือ ผู้นำหรือคณะทหารได้ใช้ข้ออ้างเหตุผลเรื่องสถานการณ์เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเมืองเช่น ใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิวัติรัฐประหารทุกครั้งและในการกำหนดนโยบายสำคัญ มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี มีการร่างรัฐธรรมนูญ

ให้ประชาชนลงประชามติ และมีการจัดให้มีการเลือกตั้ง ดังเช่น คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คมช.) และรัฐบาลพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ คณะทหารภายใต้การนำของพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร โดยอ้างเหตุผลว่าเป็นเพราะสังคมแตกแยก เกิดกรณีทุจริต และสถานการณ์ที่หมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ภายหลังการยึดอำนาจคมช. ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ที่กล่าวกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยมีมา เพราะผ่านการทำประชาพิจารณ์และการแสดงความคิดเห็นของประชาชน จนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้รับการเรียกขานว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งจะเน้นความเป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใสทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างสันติวิธี ต่อมาคมช.แต่งตั้งให้พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในแวดวงทหาร อีกทั้งเป็นองคมนตรีและมีบุคลิกที่ประนีประนอม ทั้งนี้เพื่อจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 1 ปี (สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2551 หน้า 160-283) และรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เกิดขึ้นมานี้ คือรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งยังคงเป็นที่โต้เถียง วิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องจากหลายฝ่ายจนมาถึงในปัจจุบันให้มีการแก้ไขเนื้อหาในบางมาตราของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การยึดอำนาจของคมช.ยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยหยุดชะงักลง ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ประเทศไทยอุตส่าห์ผ่านกระบวนการปฏิรูปการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“การบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการในขณะนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย สลายความรู้รักสามัคคีของชนในชาติอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย ต่างฝ่ายต่างมุ่งหวังเอาชนะด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ และมีแนวโน้มนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยประชาชนส่วนใหญ่เคลื่อนแคลงสงสัยการบริหารราชการแผ่นดิน อันส่อไปในทางทุจริต ประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้ในรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ต่างอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองอันสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และก่อนที่พรรคประชาธิปปัตย์จะจัดตั้งรัฐบาลนั้น ประเทศไทยตกอยู่ในช่วงเวลาที่นักวิชาการเรียกกันว่ายุคตุลาการภิวัตน์ (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ, 2559 หน้า 60) ซึ่งตุลาการมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทยกล่าวได้ว่า ภาวะทางการเมืองในช่วงสามรัฐบาลที่ผ่านมานี้ มีการเผชิญหน้าและต่อสู้กันในรูปแบบต่าง ๆ และแต่ละฝ่ายต่างก็ละเมิดกติกาประชาธิปไตยจนนำไปสู่การบาดเจ็บหรือการสูญเสียชีวิตของประชาชน เป็นต้น

สรุป ความจริงประชาธิปไตยที่ปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ คือระบอบการเมืองที่เป็นผลมาจากการปรับตัวของกองทัพไทยให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น จัดให้มีการเลือกตั้ง เป็นต้น

3.2 การเลือกตั้ง

ความจริงการเลือกตั้งที่ปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ได้บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นำมาใช้เป็นครั้งแรกในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ถือว่าเป็นการเลือกตั้ง ส.ส.ครั้งแรกในระบบใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งแบ่งเป็นระบบบัญชีรายชื่อ

100 คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก 400 คน เมื่อผลการเลือกตั้งประกาศออกมาอย่างเป็นทางการ ผลปรากฏว่าพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น จนได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรไปทั้งหมด 247 ที่นั่ง จากจำนวนทั้งหมด 500 ที่นั่ง สามารถรวมตัวเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม 337 ที่นั่ง (จิราภรณ ดำจันทร์, 2564 หน้า 68) เป็นผลให้พรรคฝ่ายค้านมีจำนวนที่นั่งในสภาเหลือเพียง 163 ที่นั่ง นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“ระบบการเลือกตั้ง 2540 เป็นระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดาเพียงอย่างเดียวมาเป็นการเลือกตั้งระบบผสม อันเป็นการผสมผสานระหว่างระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากกับการเลือกตั้งระบบสัดส่วนแบบบัญชีรายชื่อ และเป็นสาเหตุให้พรรคการเมืองบางพรรค เช่นพรรคไทยรักไทยได้รับจำนวนที่นั่งมากเกินกว่าเจตนารมณ์ของประชาชน และพรรคการเมืองบางพรรคได้รับจำนวนที่นั่งน้อยกว่าเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งในครั้งนั้นพรรคไทยรักไทยได้ 248 ที่นั่ง เป็นต้น” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

ต่อมาคือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไปในปี 2550 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551 หน้า 1) ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ภายหลังการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ในการเลือกตั้งครั้งนั้น พรรคพลังประชาชนที่เปลี่ยนมาจากพรรคไทยรักไทยก็ชนะการเลือกตั้ง โดยมีนายสมัคร สุนทรเวชและนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เครือข่ายภายใต้การสนับสนุนของทักษิณ ชินวัตรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อมาตามลำดับ ต่อมาเมื่อถูกยุบพรรค นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จึงได้เป็นนายกรัฐมนตรีจากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“ดูเหมือนว่าการเลือกตั้งครั้งนั้นจะไม่สามารถละลายพฤติกรรมในฐานอำนาจเดิมของพรรคไทยรักไทยได้เลย ซึ่งค่านิยมในตัวทักษิณ และหลักการประชานิยมยังอยู่ และปี 2550 ถึงแม้ว่าจะใช้ระบบเลือกตั้งแบบผสมระหว่างระบบสัดส่วน ซึ่งแบ่งประเทศเป็น 8 เขตเลือกตั้ง จากเดิมใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง และระบบเขต ๆ ละ 1-3 คน ผลการเลือกตั้งมี 7 พรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ได้แก่ พรรคพลังประชาชน 233 ที่นั่ง และมากกว่าพรรคอื่น ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าไม่สามารถที่จะสลายค่านิยมของทักษิณได้เลย แม้กระทั่งการเลือกตั้ง 2554” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้การเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งคือในปี 2554 พรรคเพื่อไทยภายใต้การนำของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผ่านการสนับสนุนของทักษิณ ชินวัตร สามารถชนะการเลือกตั้งไปได้อีกครั้ง โดยประชาชนลงคะแนนเสียงให้พรรคจนได้รับที่นั่งในรัฐสภาเกินครึ่ง โดยได้ไป 265 ที่นั่งจากทั้งหมด 500 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ภายใต้การนำของอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรีได้รับเลือกตั้งเพียง 159 ที่นั่ง (จิราภรณ ดำจันทร์, 2564 หน้า 69) แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าจะมีความพยายามทำลายทักษิณและเครือข่าย ‘ระบอบทักษิณ’ แต่ชนชั้นนำก็ไม่สามารถทำลายความนิยมที่ประชาชนมีต่อนโยบายที่ดำเนินการโดยพรรคฯ ได้ และสะท้อนว่าถึงค่านิยมพรรคเพื่อไทยทำให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งในระดับประเทศ (แพรวา ศรีชำนิ, 2559 หน้า 76)

จากที่กล่าวมาเป็นความล้มเหลวในการกำจัด ‘ระบอบทักษิณ’ ตลอดทศวรรษที่ 2550 นำมาสู่การรัฐประหารอีกครั้งในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 (ฒาลัศมา จุลเพชร, 2566) ซึ่งก่อให้เกิด

ความไม่ปกติของสถานการณ์ทางการเมืองและระบบเลือกตั้งของกลุ่มอำนาจนำและคสช. อย่างต่อเนื่อง

สรุป ความจริงการเลือกตั้งที่ปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ทำให้การเลือกตั้ง ตั้งแต่ 2550-2554 พรรคการเมืองที่เป็นเครือข่ายทักษิณนิยมยังคงชนะการเลือกตั้งตลอดมา

3.3 ความยุติธรรม

ความจริงความยุติธรรมปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบสองมาตรฐาน หรือไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกัน คือการแสดงท่าทีหรือปฏิบัติแตกต่างกันกับบุคคลสองคนหรือสองกลุ่มที่กระทำทุกอย่างเหมือนกัน กล่าวคือ การชุมนุมของกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง-กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง มีการปราบปรามและการใช้กำลังโดยรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายซึ่งดูเหมือนว่าถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ ซึ่งนับตั้งแต่ ภายหลังจากที่รัฐบาลฝ่ายทักษิณ ต้องถูกโค่นล้มอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า ด้วยวิถีทางที่ถูกมองจากฝ่ายคนเสื้อแดงว่า “ไม่มีความยุติธรรม” ไม่ว่าจะเป็นการก่อรัฐประหารโดยกองทัพ (พ.ศ. 2549) การถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคไทยรักไทย (พ.ศ. 2550) และพรรคพลังประชาชน (พ.ศ. 2551) ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลเหล่านั้น ชนะการเลือกตั้งและเป็นตัวแทนโดย ชอบธรรมของพวกเขา ซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้กลุ่มคนเสื้อแดงรู้สึกว่าสิทธิทางการเมืองของเขาไม่ได้รับความเคารพ และยังเชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว เกิดขึ้นเพราะกลุ่มชนชั้นนำตาม จารีตประเพณี เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองทั้งที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ (เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนนท์, 2556 หน้า 323-416) นอกจากนี้ การยึดทำเนียบรัฐบาลและท่าอากาศยานสำคัญของประเทศ โดยกลุ่มคนเสื้อเหลือง ล่าสุดศาลฯพิพากษายกฟ้องจำเลยทั้ง 67 คน ในคดีปิดล้อมสนามบินดอนเมืองปี 51 (Thai TBS, 2567 หน้า ออนไลน์) แต่ในกรณีการขัดขวางการประชุมอาเซียนซัมมิต โดยแกนนำกลุ่มคนเสื้อแดงที่เกิดขึ้นภายหลัง กลับมีการพิจารณาคดีและลงโทษเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อมาในอีกเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ของไทยในเหตุสลายการชุมนุมทางการเมืองกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง 10 เมษายน-19 พฤษภาคม 2553 ในยุครัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นเหตุให้ประชาชนเสียชีวิต 99 คน บาดเจ็บพิการเกือบ 2 พันคน ซึ่งหลายคนยังเฝ้ารอความยุติธรรมทั้งครอบครัวผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บต้องการเอาผิดผู้สั่งการกระชับวงล้อมขอคืนพื้นที่ที่ใช้กระสุนจริงซุ่มและกราดยิงใส่ประชาชน ซึ่งก็ได้มีการเรียกร้องทางการไทยต้องดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ทั้งในปัจจุบันและอดีต รวมถึงบุคคลที่มีส่วนรับผิดชอบและผู้ทำหน้าที่สั่งการ แต่ท้ายที่สุดแล้วการพิสูจน์จากกระบวนการยุติธรรมจนสิ้นกระแสความแล้วว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตผู้อำนวยการศอฉ. ไม่ได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา เพราะการชุมนุมปี 2553 ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดั้งนั้นทั้งนายอภิสิทธิ์และนายสุเทพผ่านกระบวนการตรวจสอบการพิสูจน์ด้วยกระบวนการยุติธรรมว่าไม่ได้กระทำผิดตามที่กล่าวหา ไม่ได้สั่งฆ่าประชาชน จึงทำให้กลุ่มคนเสื้อแดงรับรู้ถึงการถูกเลือกปฏิบัติทางกฎหมาย ความรู้สึกถึงการได้รับ “ความอยุติธรรมทางสังคม” นำมาซึ่งความไม่พอใจและโกธรแค้นมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“กลุ่มคนเสื้อแดงเขารู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐบาลในขณะนั้น และในช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ดูเหมือนว่าทหารก็เอื้อสัมพันธ์กับรัฐบาล กล่าวคือช่วยเหลือกัน และกลุ่มเสื้อเหลืองก็เหมือนมีอำนาจที่มองไม่เห็นช่วยเหลือ หรืออาจจะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และสังคมก็ได้” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้เพราะลักษณะของการถูกเลือกปฏิบัติของกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดงนั้นคือ ประการที่หนึ่ง ตุลาการรัฐธรรมนูญถูกตั้งมาเพื่อจัดการระบอบทักษิณโดยเฉพาะ หรือที่เรียกว่า ตุลาการภิวัตน์ และที่โดดเด่นที่สุดคือ ในคณะตุลาการรัฐธรรมนูญชุดนี้มีบุคคลผู้มีความเห็นทางการเมืองตรงข้ามกับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณฯ ซึ่งจะเห็นได้จากการใช้อำนาจตุลาการยุบพรรคการเมือง ตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรค ที่เป็นเครือข่าย เช่น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีมติให้ยุบพรรคไทยรักไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย ในข้อกล่าวหาเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พร้อมสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคทั้ง 3 พรรค รวม 111 คน นาน 5 ปี เป็นต้น (Thai TBS, 2562 หน้า ออนไลน์) ประการที่สอง กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลืองหรือกลุ่มพันธมิตรฯ เป็นม็อบมีเส้น เช่น ในการปิดล้อมรัฐสภา ปิดล้อมสนามบินดอนเมืองและสุวรรณภูมิทั้ง 2 แห่ง ปิดท่าอากาศยานภูเก็ตและกระบี่ รวมทั้งปิดรถไฟสายใต้เพื่อกดดันให้นายยสมัครลาออกมาแล้ว แต่การกระทำดังกล่าวรัฐบาลไม่สามารถดำเนินการทางกฎหมายได้ หรือในเดือนเดียวกันก็มีการบุกยึดทำเนียบรัฐบาล รัฐบาลก็ไม่สามารถจัดการการยึดที่ทำการของรัฐบาลได้ และส่วนหนึ่งเป็นเพราะ “ตุลาการธิปไตย” พร้อมที่จะช่วยเหลือฝ่ายต่อต้านรัฐบาลในทางกฎหมายสภาวะที่ “กฎหมายเลือกข้าง” จึงเกิดคำเรียกการชุมนุมเช่นนี้ของ พล.ต.อ.โกวิท วัฒนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ว่า “ม็อบมีเส้น” เป็นต้น (มติชนสุดสัปดาห์, 2563 หน้า ออนไลน์) และอีดอย่าง กลุ่มคนเสื้อเหลืองคือคนชั้นกลางระดับกลาง (ขึ้นไป) (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2553 หน้า ออนไลน์) ที่ศูนย์เสียความมั่นความปลอยภัยของชีวติ และมีความสัมพันธ์กับชนชั้นกลางที่มีอิทธิพลทางเศรษกิจและสังคม และมีอุดมการณ์แบบจารีตนิยม อยากให้คนดีมีศีลธรรมได้เป็นใหญ่ และป้องกันมิให้คนเลวไร้ศีลธรรมเข้าสู่อำนาจ จึงได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคกลางเป็นส่วนใหญ่

สรุป ความจริงความยุติธรรมปรากฏในช่วง ปี 2550-2557 ก่อนรัฐประหาร 2557 เป็นแบบสองมาตรฐาน หรือไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกันด้วยการถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ เช่น กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลืองม็อบมีเส้น เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า ความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ที่พรรคการเมืองในเครือข่ายทักษิณยังคงชนะการเลือกตั้ง และมีความไม่เป็นธรรมความไม่เท่าเทียมกันด้วยการถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ หรือสองมาตรฐาน

ตารางที่ 4.1 วิเคราะห์/สังเคราะห์สรุป ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557

กลุ่ม / วิเคราะห์	ความรู้	อำนาจ	ความจริง
กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง และกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดง	พบว่า เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ เคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกัน ด้วยการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง	พบว่า เป็นอำนาจรัฐธรรมนูญ 2550 เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน ใช้อำนาจสร้างกฎระเบียบใหม่ในแบบรัฐราชการที่เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระถ่วงดุลและตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม	พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบหรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ที่พรรคการเมืองในเครือข่ายทักษิณยังคงชนะการเลือกตั้ง และมีความไม่เป็นธรรมความไม่เท่าเทียมกันด้วยการถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ หรือสองมาตรฐาน

สรุปวิเคราะห์

ความรู้ พบว่า เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ เคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันด้วยการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง

อำนาจ พบว่า เป็นอำนาจรัฐธรรมนูญ 2550 เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน ใช้อำนาจสร้างกฎระเบียบใหม่ ในแบบรัฐราชการที่เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระถ่วงดุลและตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม

ความจริง พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ที่พรรคการเมืองในเครือข่ายทักษิณยังคงชนะการเลือกตั้ง และมีความไม่เป็นธรรมความไม่เท่าเทียมกันด้วยการถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ หรือสองมาตรฐาน

4.1.2 ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562

1. ความรู้

1.1 ระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยในช่วงปี 2558-2562 เป็นระบอบการเมืองเป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ (Hybrid Regime) กล่าวคือ ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบยอมให้มีการเลือกตั้ง มีการจัดตั้งพรรคการเมืองลงแข่งขันกันภายใต้รัฐธรรมนูญที่ทหารกำหนด ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในบางระดับ แต่ชนชั้นนำจากกองทัพยังคงเป็นผู้ชี้ขาดและควบคุมทิศทางของการเมืองไทยผ่านตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนนอก ตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญๆ ที่สงวนไว้ให้กับชนชั้นนำข้าราชการและวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง รวมทั้งกลไกอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น การสร้างกลไกผ่านรัฐธรรมนูญ เพื่อสืบทอดอำนาจ เป็นต้น ซึ่งในช่วงปี 2558-2562 นี้ก็คือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรีโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่ตนเองเป็นผู้แต่งตั้ง มีมติเอกฉันท์ให้ พล.อ. ประยุทธ์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ของไทยเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2557 และปกครองประเทศด้วยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 โดยมีมาตรา 44 รวบอำนาจทั้งนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการให้อยู่ในมืออย่างเบ็ดเสร็จเหมือน เช่นมาตรา 17 ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (THE STANDARD TEAM, 2021 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“มันเป็นระบอบของการแชร์อำนาจ มิใช่ระบอบที่กองทัพผูกขาดรวมศูนย์อำนาจเพียงกลุ่มเดียวเหมือนในยุค 2500-2510 และระบอบการเมืองที่เป็นผลมาจากการปรับตัวของกองทัพไทยในช่วงหลังเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 โดยกองทัพพยายามปรับรูปแบบการใช้อำนาจให้เข้ากับยุคสมัยที่สังคมเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้ในการร่างรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่มีการจัดทำประชามติรับหรือไม่รับรางรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีความชอบธรรมว่ามีความยึดโยงกับประชาชนแล้ว โดยหวังว่าจะใช้รูปแบบรัฐบาลประชาธิปไตยครึ่งใบที่เคยใช้มาแล้วเมื่อ 40 ปีก่อนมาใช้เพื่อต่ออายุนายกรัฐมนตรีที่เคยทำรัฐประหารมาก่อน โดยอาศัยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่ให้วุฒิสมาชิกมีอำนาจมาร่วมเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย เช่นเดียวกับสมัยเมื่อมีการใช้รัฐธรรมนูญปี 2520 และรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ เลื่อนการเลือกตั้งมาหลายครั้ง โดยอ้างโรดแมปหรือข้อกำหนดทางกฎหมายที่ตนเองเขียนขึ้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“เนื้อหาในบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญ 2560 มีลักษณะคล้ายกับรัฐธรรมนูญปี 2520 ที่เคยใช้ในสมัยรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่กำหนดไว้ว่าในระยะเริ่มแรก 5 ปีให้การเลือกนายกรัฐมนตรีเป็นการเลือกโดยรัฐสภา ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก โดย

วุฒิสภาประกอบด้วย สมาชิกจำนวนกึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญ 2560 บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 250 คนมีสิทธิ์ในการร่วมเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย หมายความว่าผู้มีสิทธิ์เลือกนายกรัฐมนตรีจะประกอบไปด้วย สมาชิกผู้แทนราษฎร จากการเลือกตั้ง 500 คน และสมาชิกวุฒิสภา มาจากการแต่งตั้งอีก 250 คน รวมแล้ว 750 คนผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีในการเลือกตั้งนั้นจะต้องได้เสียงสนับสนุนเกินกึ่งหนึ่งของสภาร่วมของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาอย่างน้อย 376 เสียง (วีระพงศ์ เชาวลิต, 2564 หน้า 32) ซึ่งมีความคล้ายกันกับรัฐธรรมนูญปี 2520 และในรัฐธรรมนูญ 2520 นี้ หลังจากรัฐสภาเลือกนายกรัฐมนตรีหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปแล้ว นายกรัฐมนตรีก็อยู่ได้ไม่ครบเทอม เพราะสมาชิกวุฒิสภาไม่อาจจะเข้ามาร่วมลงคะแนนเสียงในญัตติสำคัญๆ ได้อีกรัฐธรรมนูญปี 2520 ทำให้ได้รัฐบาลที่มีเสถียรภาพอยู่ได้ถึง 8 ปีกับ 5 เดือน โดยมีกองทัพคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

ทั้งนี้จากระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบในยุคพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์เมื่อ 40 กว่าปีที่ผ่านมาสู่ประชาธิปไตยครึ่งใบในรัฐบาลพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 มีการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ 2560 โดย พล.อ. ประยุทธ์ เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีหนึ่งเดียวของพรรคพลังประชารัฐ แม้พรรคพลังประชารัฐจะไม่ได้ ส.ส. ในสภาฯ มาเป็นอันดับ 1 แต่สามารถรวมเสียง ส.ส. จากพรรคการเมืองอื่น ๆ ร่วมตั้งรัฐบาล เช่น พรรคประชาธิปัตย์ พรรคภูมิใจไทย รวมถึงพรรคเล็กที่มี ส.ส. 1 คน กว่า 10 พรรค จัดตั้งรัฐบาลผสม 19 พรรค ทำให้พล.อ. ประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกสมัย (THE STANDARD TEAM, 2021 p. Online) และเป็นการดำรงตำแหน่งทางการเมือง นายกรัฐมนตรีอย่างยาวนานถึง 2 สมัย นับจาก 24 สิงหาคม 2557 ถึง 25 มกราคม 2566 รวมระยะเวลา 8 ปี (BBC News, 2023 p. Online)

สรุป ระบอบประชาธิปไตยในช่วงปี 2558-2562 เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้อำนาจผ่านรัฐธรรม 2560 ให้วุฒิสภา หรือ 250 คน สามารถลงมติโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ทำให้พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง 2 สมัยรวมระยะเวลาถึง 8 ปี

1.2 สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง

สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองภายหลังรัฐประหาร 2557-2562 หรือยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือคสช. ซึ่งใช้อำนาจควบคุมกลไกทางการเมืองแบบเบ็ดเสร็จ และใช้อำนาจเป็นเครื่องมือจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง ดังเช่น กรณีรัฐธรรมนูญ 2560 บัญญัติถึงหน้าที่ที่ให้บุคคลไปใช้สิทธิในทางการเมือง โดยกำหนดไว้ในมาตรา 50 (7) ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญได้กำหนดหน้าที่ทางการเมืองเช่นนี้ไว้ หากบุคคลนั้นไม่ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงและมิได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือแจ้งเหตุที่แจ้งสิทธิแล้วแต่เหตุนั้นมีใช้เหตุอันสมควรย่อมทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งถูกจำกัดสิทธิบางประการอันเป็นการเสียสิทธิทางการเมืองนั้นไปดงที่กฎหมายได้กำหนดในเรื่องการเสียสิทธิทางเมืองไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 35 โดยสิทธิที่จะถูกจำกัดไว้นั้น มี 5 ประการ ได้แก่ (1) ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ

สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา (3) สมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ (4) ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมืองและข้าราชการรับสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา (5) ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะทีปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น (พนารัตน์ มาศฉมาดล, 2559 หน้า ออนไลน์)

และใช้เป็นกระบวนการสร้างและขยายความกลัวไปสู่บุคคลที่ต่อต้านขัดขืน หรือแสดงความเป็นปรปักษ์ต่อผู้ยึดอำนาจจากประชาชน โดยกระบวนการสร้างและขยายความกลัวนั้น คือการเรียกรายงานตัวและปรับทัศนคติ ที่มีทั้งบุคคลเป้าหมายและเฝ้าติดตาม อาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 ออกคำสั่งสำคัญ 2 ฉบับ คือคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 3/2558 และ13/2559 ให้อำนาจทหารที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจในลักษณะคล้ายกฎอัยการศึก ทำให้คำสั่งทั้งสองฉบับและมาตรา 44 ถูกทหารใช้กล่าวอ้างในการจับกุม ควบคุมตัวในค่ายทหาร หรือเข้าตรวจค้น เช่น ในช่วงแรกหลังการรัฐประหารถึงเดือนกรกฎาคม 2557 คสช. ออกคำสั่งเรียกบุคคลไปรายงานตัวจำนวน 472 รายชื่อ มีทั้งออกคำสั่งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้เจ้าหน้าที่ทหารบุกเข้าควบคุมตัวหรือติดต่อบุคคลให้เข้ารายงานตัวที่ค่ายทหารโดยตรง รวมถึงควบคุมตัวผู้ออกมาชุมนุมคัดค้านรัฐประหารเข้าไปในค่ายทหาร หลายคนถูกควบคุมตัวในค่ายไม่เกิน 7 วัน แต่มีบางรายถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวไว้เกิน 7 วัน เช่น กรณี น.ส.กริชสุดา คณะเสน, กรณีนายยงยุทธ บุญดี หรือ “แดง ชินจัง”, กรณีนายสราวุธ บำรุงกิตติคุณ เป็นต้น ผู้ถูกควบคุมตัวแทบทั้งหมด ยังต้องยินยอมลงนามในเงื่อนไขข้อตกลง (Memorandum of Understanding หรือ MOU) กับทางทหาร โดยเฉพาะข้อตกลงว่าจะไม่เคลื่อนไหวทางการเมืองอีก (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2561 หน้า ออนไลน์) และต่อมา คสช. กำหนดให้ผู้ที่ไม่มารายงานตัวตามประกาศหรือคำสั่งของ คสช. เป็นความผิดทางอาญา ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กว่าไว้ว่า

“ภายหลังการรัฐประหาร 2557 เจ้าหน้าที่ทหารใช้วิธีการเรียกบุคคลมารายงานตัว ควบคุมตัวในค่ายทหาร และติดตามตัวที่บ้าน รวมทั้งปรับทัศนคติ มีทั้งประชาชนและนักการเมือง ที่ถูกติดตามและจับตาจากเจ้าหน้าที่อาจเป็นบุคคลที่มีประวัติร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่นกลุ่มคนเสื้อแดง กลุ่ม กปปส. หรือกลุ่มคนเสื้อเหลือง และกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหาร” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

อีกทั้งรูปแบบปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ทหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอีกประการหนึ่ง คือ การควบคุมตัวครอบครัวของบุคคลเป้าหมายไปแทน ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางจิตวิทยาเพื่อควบคุมการทำกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวของบุคคลเป้าหมาย การดำเนินการดังกล่าวกระทบทั้งต่อเสรีภาพในการแสดงออก สิทธิในความเป็นส่วนตัว และสิทธิในการได้รับความมั่นคงปลอดภัยของพลเมือง และเป็นไปอย่างเข้มข้นในช่วง 2 ปีแรก ซึ่งบางรายถูกเรียกให้ไปรายงานตัวที่ค่ายทหารทุกสัปดาห์ หรือถูกเจ้าหน้าที่ติดตามความเคลื่อนไหวที่บ้านเป็นประจำ และผู้ถูกเรียกรายงานตัวโดยคำสั่ง คสช. ที่เป็นทางการเมื่อจะเดินทางออกนอกประเทศหลังปล่อยตัวยงต้องทำเรื่องขออนุญาตหัวหน้า คสช. ก่อน ขณะที่ในหลายพื้นที่ผู้ถูกเรียกรายงานตัวอย่างไม่เป็นทางการถูกขอให้แจ้ง

เจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ก่อนเดินทางออกนอกพื้นที่เสมอ พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์การเดินทาง ทำให้ได้รับผลกระทบต่อทั้งสิทธิในการเดินทางและสิทธิในความเป็นส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“คสช. ใช้วิธีการออกคำสั่งเรียกแบบโจ่งแจ้งน้อยลง การเรียกตัวมักจะเป็นการออกคำสั่งโดยตำรวจ โดยอ้างอิงอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่รูปแบบที่คสช. ใช้เป็นประจำแทน คือการไปหามีทั้งการไปหาที่บ้านตามที่อยู่ในทะเบียนบ้าน การไปหาที่ทำงาน การไปหาตามสถานศึกษา ทั้งขณะกำลังเรียนอยู่ หรือการไปหาตามที่ต่าง ๆ ที่สามารถพบตัวได้ สำหรับกรณีบุคคลมิชื่อเสียงหรือกี่รณีสำคัญ จะเป็นทหารเดินทางไปในเครื่องแบบโดยอ้างอำนาจตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 3/2558 เช่น เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2557 ทหารและตำรวจไปที่บ้านของณัชพล หรือ มาร์ค พิทบูล หรือนักเคลื่อนไหวบนโลกออนไลน์ เพื่อเรียกให้ไปสอบสวนต่อในค่ายทหาร” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้การติดตามจับตาบุคคลเป็นระยะของเจ้าหน้าที่มีทั้งรูปแบบการเข้าไปติดตามถ่ายรูปที่บ้าน การนัดหมายกินกาแฟ หรือ “การขอความร่วมมือ” ให้ไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการปรองดอง แต่ช่วงสถานการณ์ทางการเมืองเข้มข้น ระยะการติดตามตัวบุคคลจะเพิ่มความถี่และความเข้มข้นขึ้นด้วย เช่น ก่อนหน้าการลงประชามิตร่างรัฐธรรมนูญ ก่อนหน้าการอ่านคำพิพากษาคดีจำนำข้าวหรือช่วงที่พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ต้องลงพื้นที่ในต่างจังหวัด เป็นต้น และตั้งแต่ปี 2560 โดยเฉพาะหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ผ่านการลงประชามติ รูปแบบการเรียก หรือติดตามตัว มีแนวโน้มใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติการเพิ่มขึ้น แต่เจ้าหน้าที่ทหารยังคงอยู่ร่วมในหลายกรณี และยังมีการควบคุมตัวโดยทหารอยู่เป็นระยะ เช่น กรณีการควบคุมตัวนายเจริญชัย แซ่ตั้ง 7 วัน ใน ค่ายทหารช่วงปี 2560 หรือการควบคุมตัว 3 แกนนำ P-move ขณะกำลังเดินทางไปร่วมชุมนุมในกรุงเทพฯ เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม 2561 ที่ผ่านมา เป็นต้น (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2561 หน้า ออนไลน์)

ส่วนการปรับทัศนคติเป็นสงครามจิตวิทยาระหว่างทหารกับประชาชน หรือกระบวนการปรับทัศนคติ เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความกลัว และผู้ได้รับผลกระทบไม่ได้มีแค่คนที่ถูกเรียก แต่ความกลัวมันถูกแผ่ออกมาสู่สังคม ซึ่งเปรียบเทียบเหตุการณ์นี้กับช่วง 6 ตุลาฯ ที่ใครออกมาเคลื่อนไหวจะถูกข้อหาภัยสังคม มีคนถูกตั้งข้อหาเป็นพัน ๆ คน มันเป็นเครื่องมือของผู้ปกครองในตอนนั้น ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ได้ต่างกันมันเป็นเครื่องมือสร้างความกลัว และย้อนกลับไปวันที่มีการรัฐประหาร 2557 จะเห็นรายชื่อบุคคลที่เป็นบุคคลสาธารณะ เป็นนักการเมืองไปจนถึงชื่อที่บุคคลไม่รู้จัก ช่วงเวลานั้น คสช. ทำให้ประชาชนกลัว คือประชาชนผู้ที่ยังไม่ถูกเรียก หรือแม้กระทั่งคนออกไปกินแซนด์วิช หรือชูสามนิ้ว อ่านหนังสือ 1984 แล้วมีภาพที่ออกมาว่ามีการใช้กำลังพอสมควร สิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนกลัวพอสมควร (ILOW, 2020 p. Online) ดังเช่น กรณีนักศึกษากลุ่มเผยแพร่กฎหมายสิทธิมนุษยชนเพื่อสังคม หรือกลุ่มดาวดิน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 คน ชูสามนิ้ว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านรัฐประหาร ต่อหน้า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกฯ และหัวหน้า คสช. ขณะมอบนโยบายให้กับเจ้าหน้าที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในกลุ่มจังหวัดภาคอีสานบริเวณศาลากลาง จังหวัดขอนแก่น และได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายนายเข้ามาควบคุมตัวไปยังสถานีตำรวจ แล้วจากนั้นก็ส่งตัวไปที่ค่ายทหารมณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร (ประชาไท, 2557

หน้า ออนไลน์) ซึ่งเมื่อปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ ก็ทำให้ประชาชนเกิดความกลัวต่ออำนาจของทหาร ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“ในช่วงหลังรัฐประหารเป็นต้นมาก่อนมีการเลือกตั้งปี 2562 นั้น ประชาชนไม่กล้าที่จะออกมาแสดงออกในทางการเมือง สาเหตุเพราะกลัวอำนาจของคสช. กลัวถูกจับ กลัวติดคุกต่าง ๆ นา ๆ แต่ก็เห็นบางกลุ่มที่กล้าเผชิญกับความกลัว เช่นกลุ่มดาวดิน ที่กล้าท้าทายอำนาจคสช. เป็นต้น” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

จากข้อความที่กล่าวมาไม่มีเพียงแค่กลุ่มดาวดิน แต่ยังมีนายศรีสุวรรณ จรรยา ก็ถูกเรียกปรับทัศนคติ หรืออย่างติ๋ม วาสนา ก็ถูกเรียก ทั้งที่ขั้วอุดมการณ์ความคิดของคนทั้งสองไม่เหมือนกัน แต่เขาก็ถูกปฏิบัติเหมือนกัน คือถูกเรียกเข้าค่ายทหาร ซึ่งมันแสดงให้เห็นว่า ทหารมองใครเป็นศัตรูหรือก็คือประชาชนนี้เป็นศัตรู (ILOW, 2020 p. Online)

สรุป สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองภายหลังรัฐประหาร 2557-2562 เป็นลักษณะจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง และใช้เป็นเครื่องมือกระบวนการสร้างและขยายความกลัวไปสู่บุคคลที่ต่อต้านขัดขืน หรือแสดงความเป็นปรปักษ์ต่อผู้ยึดอำนาจจากประชาชน คือการเรียกรายงานตัวและปรับทัศนคติกับบุคคลเป้าหมาย และเฝ้าติดตาม เป็นต้น

1.3 การเคลื่อนไหวทางการเมือง

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2558-2562 เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบท้าทายอำนาจรัฐบาลหารของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ต้องการประชาธิปไตย และต่อต้านอำนาจเผด็จการทหาร โดยการเคลื่อนไหวการเมืองเป็นแบบบนท้องถนนและบนโลกออนไลน์ (สุชารัตน์ สถาพรอานนท และมาโนช ชุ่มเมืองปัก, 2566 หน้า 222) มีทั้งนักเรียน เยาวชน นิสิตนักศึกษา (พระณัฐวุฒิ พันทะลีและคณะ, 2565 หน้า 64) และนักกิจกรรมทางการเมือง (ประชาไท, 2558 หน้า ออนไลน์) ซึ่งสัญลักษณ์หลักในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง คือการชู 3 นิ้ว เป็นสัญลักษณ์ใหม่ในการแสดงออกเพื่อต่อต้านรัฐประหาร จากวรรณกรรมเรื่อง The Hunger Games ของ ซูซานน์ คอลลินส์ (Suzanne Collins) เพื่อสื่อถึงการอารยะขัดขืนและการกดขี่ข่มเหง ไม่ยอมก้มหัวให้กับอำนาจของผู้ปกครอง (พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตฺโต และพระพัฒนวัชร์ พูลสวัสดิ์, 2566 หน้า 700) และภายหลังมีความหมายเป็นตัวแทนของ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ ตามการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 และมีปรากฏการใช้สัญลักษณ์ 3 นิ้วท้าทายอำนาจและต่อต้านเผด็จการทหารในหลายประเทศ เช่น ยูโรไมดาน ในยูเครน ต่อต้านการที่ยานุโควิชยกเลิกการเซ็นสัญญาความร่วมมือชั่วคราวและดอกทานตะวัน ในไต้หวัน ต่อต้านที่ทางการไต้หวันแอบเซ็นสัญญาทางการค้ากับจีนเนื่องจากกลัวว่าจีนจะมีอิทธิพลมากขึ้นต่อไต้หวัน เป็นต้น (ประชาไท, 2558 หน้า ออนไลน์) ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยได้รับอิทธิพลจาก The Hunger Games และจากหลายประเทศในการใช้สัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว ท้าทายอำนาจและต่อต้านเผด็จการหารจึงส่งผลให้สัญลักษณ์ 3 นิ้วถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ท้าทายอำนาจรัฐบาลไทย คือรัฐบาลคสช. เช่น กรณีกลุ่มดาวดิน แสดงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว คัดค้านการรัฐประหาร ต่อหน้าพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ขณะลงพื้นที่ จ.ขอนแก่น ในเดือนพฤศจิกายน 2557 และต่อมาได้ออกมาแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว คัดค้านการรัฐประหาร และถือป้ายผ้าที่เขียนข้อความว่า รัฐประหาร ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 และ

ถูกดำเนินคดีในเวลาต่อมา (โชติกา พรมเพิก และอจิรภาส์ เพียรขุดทด, 2562 หน้า 515) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“กลุ่มดาวดินเป็นกลุ่มที่กล้าหารมาก ซึ่งบรรยากาศหลังรัฐประหาร 2557 เป็นช่วงที่มีการใช้อำนาจในการควบคุมประเทศ เช่น กฎอัยการศึก และมาตรา 44 เป็นต้น แต่กลุ่มดาวดิน กลับกล้าท้าทายอำนาจเผด็จการทหารที่มีอำนาจมหาศาลในการที่จะทำอะไรก็ได้ แต่กลุ่มนี้กลับไม่เกรงกลัว และท้าทายด้วยการแสดงสัญลักษณ์ต่อต้านเผด็จการ” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

นอกจากสัญลักษณ์ชู 3 นิ้วแล้วยังปรากฏการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ท้าทายอำนาจเผด็จการทหารหรือรัฐบาล คสช. ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจุดเทียนต้านรัฐประหารของกลุ่มอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การนัดกินแซนด์วิช การอ่านหนังสือเรื่อง 1984 ของ จอร์จ ออร์เวลล์ และการเปิดเพลงชาติฝรั่งเศส เป็นต้น (สงกรานต์ รัตน์พลที, 2561 หน้า 95) และรูปแบบการชุมนุมแบบแฟลชม็อบ เกิดขึ้นหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีมติส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคอนาคตใหม่ ในวันที่ 14 ธันวาคม 2562 ที่บริเวณสกายวอล์ก สี่แยกปทุมวัน เป็นต้น (THAIPUBLICA, 2019 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“การชุมนุมแฟลชม็อบในครั้งนั้นหลังการเลือกตั้งในปี 2562 ถือได้ว่าเป็นแสดงความหวังของประชาชนที่หวังในพรรคอนาคตมาบริหารประเทศ และอนาคตของประเทศ แต่กลับต้องผิดหวังเมื่อผลสุดท้ายแล้วรัฐบาลคสช. ก็ยังคงอยู่อำนาจเผด็จการยังอยู่ ถึงแม้จะกลายร่างมาสวดชุดประชาธิปไตยก็ตาม” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

จากข้อความจะเห็นได้ว่าหลังการเลือกตั้ง 2562 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกในรอบกว่า 8 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งที่มีผลทางกฎหมายเมื่อปี 2554 และเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกหลังการรัฐประหาร 2557 กับความของหวังของประชาชนที่ต้องพรรคการเมืองที่ตนเองต้องการและอยากเห็นอนาคตของประเทศพัฒนาไปไกลในระบอบประชาธิปไตยกลับต้องผิดหวัง เพราะ พล.อ. ประยุทธ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกสมัย

สรุป การเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2558-2562 เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบท้าทายอำนาจรัฐบาลหารของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ต้องการประชาธิปไตย และต่อต้านอำนาจเผด็จการทหาร ด้วยการแสดงออกเคลื่อนไหวทางการเมืองสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว

1.4 การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในช่วงปี 2558-2562 เป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นหลัก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นพี่เป็นน้องของกลุ่มผู้ชุมนุม ที่ออกมาต่อต้านรัฐบาลทหาร หรือเป็นตัวแทนของ “เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ” โดยการชู 3 นิ้วคือ นิ้วชี้-นิ้วกลาง-นิ้วนาง (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2563 หน้า ออนไลน์) เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร เช่น กลุ่มดาวดิน โดยสมาชิกกลุ่ม 5 คน แสดงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว คัดค้านการรัฐประหาร ต่อหน้าพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ขณะลงพื้นที่ จ.ขอนแก่น ในเดือนพฤศจิกายน 2557 และต่อมาได้ออกมาแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว คัดค้านการรัฐประหาร และถือป้ายผ้าที่เขียนข้อความว่า รัฐประหาร ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 (โชติกา พรมเพิก และอจิรภาส์ เพียรขุดทด, 2562 หน้า 515) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“กลุ่มดาวดินเป็นกลุ่มที่ท้าทายอำนาจรัฐ พวกเขาไม่กลัวอำนาจทหารเลย ซึ่งได้แสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง ต่อต้านตั้งแต่ปี 2557 มาแล้ว โดยสัญลักษณ์ที่กลุ่มดาวดินใช้เคลื่อนไหวและแสดงนั้นเป็นการชู 3 นิ้ว รวมทั้งสวมเสื้อสกรีนข้อความ ไม่เอารัฐประหาร อีกด้วย เพื่อต่อต้านอำนาจที่ไม่ชอบธรรมหรือต่อต้านก็การรัฐประหารก็ว่าได้” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้หากจะกล่าวถึงการใช้สัญลักษณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มดาวดิน คือ สัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว ซึ่งการสุดดีสามนิ้วนี้มีที่มาจากภาพยนตร์ไตรภาคชื่อดังเรื่อง เกมล่าชีวิต (the Hunger Games) เบื้องต้นของภาพยนตร์นั้นการชูสามนิ้วแทนความหมายว่า “ขอบคุณ-ชื่นชม-ลาก่อน” ต่อมาสุดดีสามนิ้วสื่อถึงการอารยะขัดขืนต่อการกดขี่ข่มเหงจากผู้ปกครอง จึงน่าจะเป็นที่มาของการถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ต่อต้านการปกครองระบอบเผด็จการในไทย และสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“ตามที่ปรากฏเป็นข่าวก็เห็นกลุ่มดาวดินใช้การชู 3 นิ้วในการต่อต้านการรัฐประหาร ไม่เอาเผด็จการ ซึ่งการแสดงการชู 3 นิ้วนี้มีที่มาจาก การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์จากวรรณกรรมเรื่อง The Hunger Games ของ ซูซานน์ คอลลินส์ (Suzanne Collins) ซึ่งต่อมาได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อต้านอำนาจเผด็จการ” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2567)

แต่ต่อมาภายหลังมักถูกนำเสนอในความหมายของเสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ อันเป็นอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2563 หน้า ออนไลน์)

สรุป การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองในช่วงปี 2558-2562 เป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร

สรุปได้ว่า ความรู้ ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562 เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองท้าทายอำนาจเผด็จการทหารด้วยการแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร

2. อำนาจ

2.1 รัฐธรรมนูญ

อำนาจรัฐธรรมนูญในช่วงระหว่างปี 2558-2562 เป็นอำนาจที่มาจากการออกแบบภายใต้การกำกับของรัฐบาลทหาร คสช. และใช้อำนาจไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเริ่มจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว 2557 เพื่อสร้างบทบัญญัติรองรับระเบียบการปกครองแบบอำนาจนิยมภายใต้รัฐบาล คสช. และต่อมาได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ภายใต้ข้อจำกัดของอิทธิพลภายใต้การกำกับของกองทัพ เพื่อเตรียมการรองรับการสืบทอดอำนาจระบอบการเมืองของ คสช. คือ รัฐธรรมนูญ 2560 เช่น การแต่งตั้งตัวแทนทางอ้อมของ คสช. และขยายอำนาจเพื่อ ควบคุมความไม่แน่นอนทางการเมืองจากนักการเมืองเลือกตั้ง ประกอบด้วย ส.ว. 250 คน ซึ่งมีอำนาจรวมเลือก

นายกรัฐมนตรีใน 5 ปีแรก เพื่อเป็นหลักประกันการกลับสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกสมัยของพลเอกประยุทธ์ และการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพื่อร่างแผนการปฏิรูปประเทศที่ครอบคลุมหลายด้านในอำนาจของฝ่ายบริหาร โดยมีบทลงโทษหากรัฐบาลเลือกตั้งไม่ยอม ปฏิบัติตามแผนการปฏิรูปประเทศอย่างเคร่งครัด รวมถึงการขยายอำนาจให้แก่ศาลและองค์กรอิสระในการตรวจสอบและลงโทษนักการเมืองทั้งที่มีการแสดงออกอคติทางการเมืองอย่างเปิดเผยผ่านการวินิจฉัยคดีของพรรคการเมือง และนักการเมืองอย่างสองมาตรฐาน (ศิปภน อรรคศร, 2567 หน้า 6) ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“รัฐบาลทหาร คสช. ใช้อำนาจผ่านรัฐธรรมนูญ 2560 เพื่อที่จะสืบทอดอำนาจ ซึ่งเราจะเห็นได้จาก ส.ว. 250 คน ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) คัดเลือกมาโดยเฉพาะ” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

จากข้อความที่กล่าวมานอกจาก ส.ว. 250 คน ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) คัดเลือกมาโดยเฉพาะนั้น ยังมีการกำหนดให้ผบ.เหล่าทัพเป็น ส.ว. โดยตำแหน่ง มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และได้รับเงินเดือน 2 ทาง ถือเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน ใช้อำนาจหน้าที่ทับซ้อน ทั้งที่ผบ.เหล่าทัพเป็นข้าราชการประจำ แต่ก็ร่วมโหวตเลือกนายกฯ ได้ (BBC NEWS, 2019 p. Online) รวมไปถึงการควบคุมความเสรี และเป็นธรรมของการเลือกตั้งให้ได้มาซึ่งผู้แทนราษฎร ด้วยการออกแบบระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed-Member Apportionment system : MMA) เพื่อให้เกิดรัฐบาลที่อ่อนแอและยังลดความสามารถในการแข่งขันเลือกตั้งของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ สังเกตได้จากระบบเลือกตั้งที่ใช้บัตร เลือกตั้งใบเดียวเลือกทั้งแบบแบ่งเขต และคำนวณแบบบัญชีรายชื่อซึ่งรายชื่อซึ่งไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างแท้จริงในการเลือกผู้แทนระหว่างตัวแทนที่ประชาชนรัก หรือพรรคที่ประชาชนชื่นชอบ รวมถึงการคำนวณคะแนนจึงมีของพรรคการเมืองซึ่งสะท้อนอคติต่อการมีพรรคการเมืองขนาดใหญ่ด้วยการจำกัดที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรและนำคะแนนส่วนเกินไปคำนวณให้แก่พรรคขนาดกลางหรือเล็กแทน (ศิปภน อรรคศร, 2567 หน้า 6-7) สอดคล้องกับนาย D ได้กล่าวไว้ว่า

“การใช้ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมจะส่งผลให้พรรคการเมืองอ่อนแอเกิดรัฐบาลผสมที่ไร้เสถียรภาพ มีโอกาสที่จะซื้อเสียงมากขึ้น และไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของผู้ออกเสียง เป็นต้น” (นาย D, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2567)

อีกทั้งยังมีการใช้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการทำลายคู่แข่งทางการเมือง (ณัฐพล วิทยเริงชัย, 2566 หน้า 42)

สรุป อำนาจรัฐธรรมนูญในช่วงระหว่างปี 2558-2562 เป็นอำนาจที่มาจากการออกแบบภายใต้การกำกับของรัฐบาลทหาร คสช. และใช้อำนาจไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อสืบทอดอำนาจ และทำลายคู่แข่งทางการเมือง เช่น รัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้ ส.ว. สามารถลงคะแนนโหวตเลือกนายกรัฐฒนตรีได้ เป็นต้น

2.2 ทหาร

อำนาจทหารที่ปรากฏในช่วงปี 2558-2562 เป็นอำนาจที่ใช้ควบคุม และเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองต่อผู้ที่ต่อต้าน และเห็นต่างทางการเมือง โดยใช้อำนาจตั้งแต่การยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือน หรือการทำรัฐประหารยึดอำนาจเข้ามาควบคุมการบริหารประเทศ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และได้ออกประกาศเรื่องการควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ และตั้งตนเป็นฝ่ายบริหาร อีกทั้งยังใช้อำนาจประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ปี 2550 (ปิยรัตน์ ปั้นลี้, 2565 หน้า 133) และแต่งตั้งคนขึ้นมาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการชั่วคราวหรือที่เรียกกันว่า “รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวฯ ปี 2557” เพื่อวางกลไกทางอำนาจก่อนจะปูทางให้ตัวเองผ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“เป็นอำนาจของทหาร เพราะผู้ที่เข้ามายึดอำนาจคือทหาร หรือกองทัพ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจใด ๆ ที่ออกมาล้วนเป็นอำนาจที่มาจากทหารที่ใช้ควบคุม ใช้บังคับ สั่งการ และออกคำสั่งต่าง ๆ” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

อีกทั้ง ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวฯ ปี 2557 ยังให้อำนาจพิเศษ มาตรา 44 กับหัวหน้าคสช. ใช้เป็นอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ก็ได้ และให้มีผลทั้งในทางบริหาร (เทียบเท่า ระเบียบ คำสั่ง กฎกระทรวง) ทางนิติบัญญัติ (เทียบเท่า พระราชบัญญัติ) หรือทางตุลาการ(เทียบเท่า คำวินิจฉัย คำพิพากษา) ซึ่งตลอดการดำรงตำแหน่งของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการออกประกาศ คำสั่ง คสช. และคำสั่งหัวหน้าคสช. รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 210 ฉบับ ซึ่งการใช้อำนาจเหล่านี้ยังถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวฯ ปี 2557 และรัฐธรรมนูญ ปี 2560 เช่น การใช้อำนาจออกประกาศและคำสั่งคสช. หรือคำสั่งหัวหน้าคสช. เพื่อเอื้อผลประโยชน์ทางการเมืองของคสช. มีมากมาย เช่น การควบคุมเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้าน และให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารในการจับกุมและควบคุมตัวอย่างค่อนข้างอิสระ ผ่านคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 หรือ การควบคุมการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนและให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) มีอำนาจลงโทษสื่อได้ (ILow, 2022 p. Online) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“คสช. ใช้อำนาจมาตรา 44 โยกย้าย แต่งตั้ง และระงับการทำงานของข้าราชการ การจัดระเบียบสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และยังใช้อำนาจ คำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 3/2558 ให้ทหารเข้ามามีอำนาจจับกุม คุมขังประชาชนไว้ในค่ายทหาร เรียกคนไปรายงานตัว สั่งห้ามชุมนุมตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และให้ทหารเข้ามามีอำนาจดำเนินคดีทางการเมืองแทนตำรวจได้” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

ซึ่งต่อมาคำสั่งฉบับนี้กลายเป็นฐานอำนาจสำคัญที่ประชาชนเข้าใจว่า ทหารมีอำนาจ “มาตรา 44” ที่จะบุกเข้าค้นบ้านเรือนและจับกุมประชาชนได้ ดังเช่น กรณีของกลุ่มดาวดินทั้งเจ็ดคนถูกควบคุมตัวทันทีที่เริ่มชูป้ายผ้า และถูกนำตัวไปที่มณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร (มทบ.23) จากนั้นก็ถูกพาตัวไปตั้งข้อกล่าวหา ฝ่าฝืนคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 3/2558 ข้อ 12 เรื่องห้ามชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่ห้าคน ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 และในวันที่ 26 มิถุนายน 2558 ระหว่างที่กลุ่มนักกิจกรรมที่ 14 คนกำลังพักผ่อนกันที่สวนเงินมีมา เจ้าหน้าที่ก็นำหมายจับศาลทหารกรุงเทพไปทำการจับกุมนักกิจกรรม และกลุ่มดาวดิน รวม 14 คน โดยแจ้งข้อหา ความผิดฐานชุมนุมทาง

การเมืองเกินห้าคนตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 3/2558 (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2566 หน้า ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“ทหารใช้อำนาจในการจัดการกับผู้ที่เคลื่อนไหวทางการเมือง หรือกลุ่มนักกิจกรรมทางการเมืองหลายกลุ่มมาก ที่เห็นตามข่าวปรากฏบนสื่อต่าง ๆ ในช่วงนั้นก็เป็นกลุ่มดาวดิน จากการจัดกิจกรรมรำลึกครบรอบ 1 ปีรัฐประหาร ที่บริเวณลานหน้าหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 22 พ.ค. 2558 เป็นต้น” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

สรุป อำนาจทหารที่ปรากฏในช่วงปี 2558-2562 เป็นอำนาจที่ใช้ควบคุม และเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองต่อผู้ที่ต่อต้าน และเห็นต่างทางการเมือง

2.3 ระบบราชการ

อำนาจระบบราชการที่ปรากฏในช่วงปี 2558-2562 เป็นอำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ หรือการปกครองแบบราชการ โดยการเมืองไทยภายใต้รัฐบาล คสช. เป็นการนำระบบราชการกลับเข้ามามีอำนาจบทบาทหน้าที่ทางการเมืองไทย เพื่อการเสนอนโยบาย และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตอบสนองอำนาจรัฐบาล เพื่อสามารถกุมอำนาจทางการเมืองและให้เกิดความชอบธรรมในการบริหารประเทศตามแนวนโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นมา เพื่อเสริมสร้างพันธมิตรที่เข้มแข็งตามระบบรัฐราชการโดยการนำรัฐบาล คสช. และข้าราชการพลเรือนเพื่อรักษาอำนาจทางเมืองโดยใช้ระบบราชการเข้าไปครอบงำการดำเนินนโยบาย รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับข้าราชการเพื่อผนวกให้เข้าสู่ระบบที่เป็นทางการมากขึ้น อันแสดงให้เห็นการกลับเข้ามาสู่ระบบรัฐราชการที่มีบทบาทตามนโยบายแบบประชารัฐที่เป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารประเทศ โดยไม่ต้องอาศัยผู้มีอำนาจทางการเมืองขั้นอำนาจเก่าแบบเดิมต่อไป (พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สลางสิงห) และคณะ, 2564 หน้า 164) ซึ่งสอดคล้องกับนาย D ได้กล่าวไว้ว่า

“การเข้ามาในระบบราชการทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนที่ครอบงำคณะรัฐบาลไทย มีลักษณะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในระบบการเมือง เพื่อตอบสนองต่อการทำงานของฝ่ายข้าราชการมากกว่าที่จะตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มทางการเมืองประชาชน” (นาย D, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้นยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างความชอบธรรมให้กับข้าราชการและการปรับความเป็นพลวัตของรัฐราชการไทยตามวิธีการของรัฐบาลที่เลือกนำมาใช้ คือการสร้างความเป็นสถาบันที่เป็นทางการโดยวิธีการใช้อำนาจในระบบการเมืองพร้อมสถาปนาอำนาจข้าราชการฝ่ายทหารและข้าราชการพลเรือน (วสันต์ เหลืองประเภทสร์, 2556 หน้า 157-249) โดยเฉพาะเรื่องการจัดทางบประมาณ ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้างสถาบันการเมืองและในเชิงบุคลากรก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน กล่าวคือจากในระยะแรกเริ่มข้าราชการเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอันดับต้น ๆ ข้าราชการระดับสูงจะต้องรับหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในยุคสมัยรัฐบาล คสช. ท่ามกลางโครงสร้างระบบราชการที่แตกต่าง ขาดเอกภาพ และขาดบุคลากรที่มีความสามารถล้วนเป็นอุปสรรคต่อการบริหารรัฐราชการในยุคสมัยรัฐบาล คสช. และเป็นอุปสรรคแก่บรรดาข้าราชการที่ต้องการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองดังเช่นสมัยก่อน (เกษียร เตชะพีระ, 2557) สอดคล้องกับนาย E ได้กล่าวไว้ว่า

“ในช่วงที่คสช. เป็นรัฐบาลได้ใช้อำนาจในการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ระบบราชการอ่อนแอ ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน กล่าวคือการย้ายบุคคลที่ไม่มีความสามารถพาะตำแหน่งให้เข้าไปทำงานในหน้าที่นั้น โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 44 และไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้” (นาย E, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

โดยใช้อำนาจการบริหารตามกฎหมายมาตรา 44 แทนที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ระบบราชการกลับสร้างความอ่อนแอให้ระบบราชการแทนด้วยการใช้อำนาจตามอำเภอใจของรัฐบาล และการใช้อำนาจพิเศษตามมาตรา 44 สั่งการให้รัฐราชการทำงานตามที่รัฐบาลต้องการหรือการตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ มาบริหารขับเคลื่อนงานแทนกลไกรัฐราชการเดิมทว่าการใช้อำนาจดงกล่าวของ คสช. ก็มีปัญหาในด้านความชอบธรรมทางการเมืองที่ใช้อำนาจบีบบังคับแก่รัฐราชการตองอยู่ภายใต้อำนาจรัฐบาลคสช. บังคับใช้กฎหมายมาตรา 44 และโยกย้ายข้าราชการระดับสูงในหลายหน่วยงาน รวมทั้งอำนาจระบบโครงสร้างรัฐบาล คสช.ทั้งเศรษฐกิจและสังคมการเมือง รวมถึงการวางแผนให้ประเทศไทยเป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบรัฐราชการไทยภายใต้อำนาจรัฐบาล คสช.และได้ปรับเปลี่ยนรูปร่างตามโครงสร้างระบบการเมืองเพื่อผสมผสานระบบราชการฝ่ายพลเรือนเข้าไปดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองในทุกมิติ เช่นการปฏิรูปประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติของรัฐบาล คสช. การเปลี่ยนแปลงการกำหนดนโยบายที่รัฐราชการต้องการสร้างความชอบธรรมผ่านการบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย “นโยบายการปฏิรูปประเทศ” เป็นการเมืองระบบรัฐราชการในลักษณะใหม่ที่เป็นความพยายามครอบงาการกำหนดนโยบายด้านสงคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เบ็ดเสร็จและรับรองกฎหมายจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

สรุป อำนาจระบบราชการที่ปรากฏในช่วงปี 2558-2562 เป็นอำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ ที่เข้มแข็งตามระบบรัฐราชการโดยการนำรัฐบาล คสช. และข้าราชการพลเรือนในการรักษาอำนาจทางเมืองโดยใช้ระบบราชการเข้าไปครอบงำการดำเนินนโยบาย และสร้างความชอบธรรมให้กับข้าราชการและการปรับความเป็นพลวัตของรัฐราชการไทยตามวิธีการของรัฐบาลที่เลือกนำมาใช้ โดยวิธีการใช้อำนาจในระบบการเมืองพร้อมสถาปนาอำนาจข้าราชการฝ่ายทหารและข้าราชการพลเรือน

2.4 การบังคับใช้กฎหมาย

ภายใต้อำนาจรัฐบาล คสช. การบังคับใช้กฎหมายในช่วงปี 2558-2562 เป็นการปราบปราม ซึ่งหมายรวมทั้งความรุนแรงทางกายภาพและความรุนแรงจากการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือในช่วงหลังการรัฐประหาร 2557 มีการลดการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ แต่เปลี่ยนมาเป็นการบังคับใช้กฎหมายดำเนินคดีกับประชาชนเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกแทน ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“ภายหลังการรัฐประหาร 2557 คสช.ก็ได้ใช้อำนาจออกคำสั่งอะไรก็ได้ที่มีผลในทางบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อย หรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

จากที่กล่าวมาในการใช้อำนาจ ซึ่งไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การใช้อำนาจมาตรา 44 ออกคำสั่งหัวหน้า คสช.ที่ 3/2558 ซึ่งเป็นฉบับสำคัญออกมาใช้แทนที่กฎอัยการศึก ให้ทหารเข้ามามีอำนาจจับกุม คุมขังประชาชนไว้ในค่ายทหาร เรียกคนไปรายงานตัว สั่งห้ามชุมนุมตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และให้ทหารเข้ามามอำนาจดำเนินคดีทางการเมืองแทนตำรวจได้ ซึ่งต่อมาคำสั่งฉบับนี้กลายเป็นฐานอำนาจสำคัญที่ประชาชนเข้าใจว่า ทหารมีอำนาจ “มาตรา 44” ที่จะบุกเข้าค้นบ้านเรือนและจับกุมประชาชนได้ ดังเช่น กรณีของกลุ่มดาวดินทั้งเจ็ดคนถูกควบคุมตัวทันทีที่เริ่มชูป้ายผ้า และถูกนำตัวไปที่มณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร (มทบ.23) จากนั้นก็ถูกพาตัวไปตั้งข้อกล่าวหา ฝ่าฝืนคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 3/2558 ข้อ 12 เรื่องห้ามชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่ห้าคนในวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 และในวันที่ 26 มิถุนายน 2558 ระหว่างที่กลุ่มนักกิจกรรมที่ 14 คนกำลังพักผ่อนกันที่สวนเงินมีมา เจ้าหน้าที่ก็นำหมายจับศาลทหารกรุงเทพไปทำการจับกุมนักกิจกรรมและกลุ่มดาวดิน รวม 14 คน โดยแจ้งข้อหา ความผิดฐานชุมนุมทางการเมืองเกินห้าคนตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ฉบับที่ 3/2558 (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2566 หน้า ออนไลน์) สอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“คสช. ได้ใช้อำนาจให้ทหารละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มนักกิจกรรมทางการเมืองที่ออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องประชิปไตยและการต่อต้านเผด็จการทหาร ไม่ว่าจะเป็นการปรับทัศนคติ การจับกุม และดำเนินคดีกับผู้แสดงออกทางการเมืองและผู้เห็นต่าง” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

นอกจากนี้ยังใช้อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 เปลี่ยนเอาสิทธิของประชาชนจำนวนหนึ่งย้ายไปเป็น “หน้าที่ของรัฐ” และยังจำกัดการเขียนคุ้มครองสิทธิให้ลดลง เช่น สิทธิด้านสาธารณสุขที่ไม่เขียน คำว่า “สิทธิเสมอกัน” สิทธิด้านการศึกษาที่ไม่รับรองการเรียนฟรีให้เป็นสิทธิของประชาชนอีกต่อไป หรือสิทธิการมีส่วนร่วมที่จะเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ถูกเอาออก ขณะเดียวกันก็วางกลไกสืบทอดอำนาจให้คสช. ทำให้การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของประเทศไม่ได้มาจากอำนาจของประชาชน โดยการออกแบบระบบเลือกตั้งใหม่ การเปิดช่องทางนายกรัฐมนตรีที่ไม่ต้องสมัครรับเลือกตั้ง การมีส.ว.แต่งตั้งพร้อมอำนาจพิเศษ การเข้ายึดกุมองค์กรตรวจสอบ รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นต้น (ILow, 2022 p. Online) สอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“รัฐธรรมนูญ 2560 ฉบับคสช. สร้างกลไกรักษาอำนาจให้ระบอบ คสช. และเพื่อสืบทอดอำนาจของคสช. แถมในเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนถูกปรับเปลี่ยนไป และยังวางกลไกสำคัญที่สุดไว้ คือ ทำให้การแก้ไขเป็นไปได้ยาก และยากที่สุดตั้งแต่ประเทศไทยเคยมีรัฐธรรมนูญมา” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

สรุป การบังคับใช้กฎหมายในช่วงปี 2558-2562 เป็นการปราบปราม ซึ่งหมายรวมทั้งความรุนแรงทางกายภาพและความรุนแรงจากการบังคับใช้กฎหมาย เช่น มาตรา 44 และรัฐธรรมนูญ 2560 เป็นต้น

สรุปได้ว่า อำนาจที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562 ได้แก่ อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดอำนาจ คสช. โดยใช้อำนาจทางทหารควบคุม และเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองต่อผู้ที่ต่อต้าน และเห็นต่างทางการเมือง รวมถึงใช้อำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ และใช้อำนาจ

ในการปราบปราม และละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์

3. ความจริง

3.1 การเมืองแบบประชาธิปไตย

การเมืองแบบประชิปไตย ในช่วงปี 2558-2562 เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ หรือเป็นประชาธิปไตยที่ถูกควบคุมกำกับ กล่าวคือ ในการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ไม่จำเป็นที่กองทัพจะต้องทำรัฐประหารเข้ามายึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือน เพียงเพราะอ้างความชอบธรรมบนความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น เช่นความขัดแย้งทางการเมืองในปี 2556 เกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2556 ถึงพฤษภาคม 2557 โดยคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส). การประท้วงมีสาเหตุจากร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมความผิดของนักการเมืองย้อนหลังไปถึงปี 2547 ซึ่งจากสาเหตุนี้เองกลายเป็นการสร้างความชอบธรรมในการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการทำการรัฐประหารปี 2557 (ประภาพร สีหา, 2560 หน้า 148-149) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“การรัฐประหารของคสช. นั้นก็มาจากการอ้างความชอบธรรมทางการเมืองบนสถานการณ์ที่กำลังขัดแย้งแบบที่ไม่มีเค้าจะยุติ และรุนแรงมากขึ้น ซึ่งข้ออ้างเล่านี้ก็มีมาตลอดของการเข้ามาของกองทัพ และผมมองว่าไม่จำเป็นเลย เพราะการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนสามากเลือกและถอดถอนนักการเมืองได้เอง” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567)

จากข้อความที่กล่าวมาในการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนสามารถปลดนักการเมืองที่ทุจริตคอรัปชั่น ไร้ประสิทธิภาพแบบนี้เองได้ด้วยการไม่โหวตเลือกพวกเขาในการเลือกตั้งโดยไม่จำเป็นจะต้องให้กองทัพเข้าแทรกแซง รัฐประหารจะเป็นประชาธิปไตยได้ก็เฉพาะแต่ในกรณีที่การเลือกตั้งไม่ใช้วิธีปลดนักการเมืองที่มีความหมาย เพราะผู้นำทางการเมืองคนนั้นไม่ยอมสละอำนาจ ถึงแม้จะแพ้เลือกตั้งก็ตาม

ในขณะเดียวกันก็เป็นการเมืองที่อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. มีหัวหน้าคณะ คือพลเอกประยุทธ์ จันโอชา ใช้อำนาจควบคุมกำกับทางการเมือง ทำให้สิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองถูกระงับ กองทัพมีอำนาจในการเมืองไทยมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำและการผูกขาดเศรษฐกิจโดยกลุ่มธุรกิจใหญ่ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560 หน้า ออนไลน์) ซึ่งกำเนิดขึ้นมีการวางระบบอย่างจงใจทำให้พรรคการเมืองครองเสียงข้างมากได้ยาก และมีการวางแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเท่ากับทำให้ประเทศเข้าสู่ยุคที่กองทัพชี้นำประชาธิปไตย เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อใช้บังคับแล้ว จะมีผลให้รัฐบาลหน้าที่มาจากการเลือกตั้งต้องแถลงนโยบาย และเสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับตัวยุทธศาสตร์ชาติดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กรอบที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ จะสำคัญกว่านโยบายของพรรคการเมืองที่ประชาชนนี้เป็นผู้เลือกมา และประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะพ.ร.บ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เขียนรับรองไว้ว่า การจัดรับฟังความคิดเห็นที่ได้ทำไปก่อนหน้านี้ ให้ถือว่าได้รับฟังความคิดเห็นไปแล้ว และที่สำคัญคือ คนที่เขียนยุทธศาสตร์ชาติ ก็คือ คสช. และคนของ คสช. เป็นต้น สอดคล้องกับนาย B ได้กล่าวไว้ว่า

“แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเหมือนการครอบงำอำนาจของ คสช.ให้อยู่ไปตลอด 20 ปี และมีสถานะใหญ่กว่าแนวนโยบายของพรรคการเมืองที่ประชาชนได้เลือก และต้องการ เพราะทุกอย่างต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงนโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติการของหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยที่อำนาจในการตัดสินใจเป็นของประชาชน” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

สรุปได้ว่า การเมืองแบบประชิปไตย ในช่วงปี 2558-2562 เป็นการเมืองแบบเป็นระบอบการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ หรือเป็นประชาธิปไตยที่ถูกควบคุมกำกับ ใช้ข้ออ้างจากเหตุปัจจัยความขัดแย้งทางการเมืองสร้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร และเป็นประชาธิปไตยที่ถูกควบคุมกำกับ โดยคสช. ใช้อำนาจควบคุมกำกับทางการเมือง เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่สำคัญกว่านโยบายของพรรคการเมืองที่ประชาชนนี้เป็นผู้เลือกมา เป็นต้น

3.2 การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในปี 2562 นับว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกหลังการรัฐประหาร 2557 และเป็นการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 (ธานี ถังทอง, 2563 หน้า 52) ซึ่งถูกเขียนขึ้นภายใต้อำนาจคณะรัฐประหาร คสช. และเป็นการเลือกตั้งที่ใช้ระบบแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) (ศิริพร ช่วยคุ้มและคณะ, 2566 หน้า 142) ซึ่งเป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน เพราะใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว ทำให้ประชาชนไม่มีทางเลือกในการลงคะแนน คือต้องเลือกตั้งตัวบุคคลจากเขต และเลือกพรรค จากนโยบายและอุดมการณ์ทางการเมือง และระบบการเลือกตั้งแบบนี้ไม่มีการกำหนดคะแนนขั้นต่ำของการได้มาซึ่ง ส.ส. บัญชีรายชื่อ ทำให้ไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้พรรคการเมืองได้ เกิดความขัดแย้งกันเองภายในพรรค เช่น พรรคใหญ่ ไม่มีใครอยากลง ส.ส. บัญชีรายชื่อเพราะอาจไม่ได้เป็น ส.ส. หรือพรรคเล็ก ไม่มีใครอยากลงเขตเพราะมีหน้าที่ไปแค่เก็บคะแนนให้ส.ส. บัญชีรายชื่อ และยังไม่สามารถสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนทั้งประเทศได้ เพราะเมื่อมีการคำนวนจำนวน ส.ส. พึงมีของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว จากการเลือกตั้งปี 2562 พบว่า มีหลายกรณีที่เกิดการตัดลดจำนวน ส.ส. พึงมีของบางพรรคการเมืองออก เช่น พรรเพื่อไทย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“เราจะเห็นว่าพรรคขนาดใหญ่ได้รับจัดสรรที่นั่ง ส.ส.บัญชีรายชื่อน้อยกวาระบบอื่นมาก เนื่องจากพรรคใหญ่มักได้จำนวน ส.ส.เขตมากอยู่แล้ว จึงทำให้ได้รับการเติมเต็มให้ครบจำนวน ส.ส.พึงมี ด้วยที่นั่ง ส.ส.บัญชีรายชื่อได้น้อย ภายใต้ระบบนี้ พรรคใหญ่ที่ได้ทำผลงานระบบเขตได้ดีจึงเสียเปรียบ โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทย ซึ่งการเลือกตั้งปี 2562 พรรคเพื่อไทยไม่ได้ที่นั่ง ส.ส.บัญชีรายชื่อเลยแม้แต่ที่นั่งเดียวในระบบ MMA และเป็นปัญหาอีกด้วย” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

จากขัดความที่กล่าวมาในการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) ยังสร้างภาระให้แก่พรรคการเมืองขนาดเล็กและพรรคการเมืองหน้าใหม่ที่มีทุนน้อยอยากที่จะมีโอกาสได้ที่นั่งในสภา และยากที่จะมีพรรคการเมืองใดมีเสียงมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้ รวมถึงระบบเลือกตั้งทำให้ประชาชนสับสน

ในขณะที่อีกด้านของระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบเลือกตั้งที่สืบทอดอำนาจ คือรัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้ ส.ว. 250 คนที่มาจากการแต่งตั้งของ คสช.

เป็นเสียงสำคัญที่ลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมรัฐสภา ทำให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งได้รับคะแนนเสียงจาก ส.ว. 250 คน รวมกับ ส.ส.พรรคพลังประชารัฐ และพรรคเล็กพรรคน้อย ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีและรวมตัวกันจัดตั้งรัฐบาล ทั้ง ๆ ที่พรรคเพื่อไทยได้ถึง 136 ที่นั่งไม่อาจจัดตั้งรัฐบาลได้เนื่องจากเงื่อนปมของรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้ส.ว. 250 คนลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีได้ (พรรคเพื่อไทย, 2562 หน้า ออไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับนาย E ได้กล่าวไว้ว่า

“รัฐธรรมนูญ 2560 ออกแบบมาเพื่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการสืบทอดอำนาจทางการเมือง ซึ่งมีคำกล่าวของสมาชิกพรรคพลังประชารัฐที่เคยได้กล่าวไว้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ดีไซน์มาเพื่อพวกเรา เราจะต้องใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งเป็นการย้ำและมั่นใจถึงผลที่จะเกิดขึ้นหลังการเลือกตั้ง 2562 ว่าพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาต้องได้อยู่ยาวแน่นอน” (นาย E, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2567)

สำหรับคำกล่าวที่ข้างต้นคือเป็นคำที่ส. ที่สาม อย่างสมศักดิ์ เทพสุทินกล่าวไว้ในการพูดคุยกับสมาชิกพรรคไม่กี่เดือนก่อนจะถึงการเลือกตั้ง ยิ่งตอกย้ำความยิ่งใหญ่ของพรรคเฉพาะกิจนี้ได้ดี หากไทยรักไทยออกแบบมาเพื่อให้ทักษิณเป็นนายกฯ ฉันใด พลังประชารัฐกออกแบบมาเพื่อให้พลเอกประยุทธ์เป็นนายกฯ ฉันนั้น (THE MOMENTUM, 2021 p. Online)

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งในปี 2562 เป็นการเลือกตั้งที่ใช้ระบบแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และเป็นระบบเลือกตั้งที่สืบทอดอำนาจ คือรัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้ ส.ว. 250 ลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมรัฐสภาได้ ผลคือพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เป็นนายกรัฐมนตรีและตัดตั้งรัฐบาล

3.3 ความยุติธรรม

ความยุติธรรมภายหลังการัฐประหาร 2557-2562 เป็นความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน หรือไร้มาตรฐาน โดยการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จทั้งศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ ในการสร้างเครือข่ายองค์กร ด้วยการส่งคนในเครือข่าย คสช. เข้าดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ และการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระให้เป็นไปตามการสรรหาตามกระบวนการรัฐธรรมนูญ 2550 ถึงแม้ว่าจะประกาศยกเลิกไปแล้วก็ตาม และคนที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งก็เป็นคนในเครือข่ายวงอำนาจของคสช. ซึ่งการสรรหาและแต่งตั้งตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 2 คน ได้แก่ นายวรวิทย์ กังศศิเทียม, นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ เป็นต้น (Workpoint TODAY, 2019 p. Online) และในยุคที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ปกครองประเทศนั้น ได้มีการรับรองและแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 2 คน ได้แก่ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และนายปัญญา อุดชาชน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 5 คน ได้รับการรับรองและแต่งตั้งหลังการเลือกตั้งเดือนมีนาคม 2562 ซึ่งมีความเกี่ยวโยงกับ คสช. อยู่ และล้วนผ่านการรับรองโดยวุฒิสภาชุดปัจจุบัน และเมื่อเราไปดูที่มาของ ส.ว. ชุดปัจจุบันจะพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่กว่า 244 คน (จาก 250 คน) ได้รับการคัดเลือกขั้นสุดท้ายโดย คสช. (TODAY, 2020 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมี 2 คนที่ได้มาตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ส่วนอีก 7 คนที่เหลือมี 2 คนที่ได้รับการรับรองโดย สนช. ซึ่ง คสช. เป็นผู้แต่งตั้ง และอีก 5 คนได้รับ

การรับรองโดย ส.ว. ชุดปัจจุบันซึ่ง คสช. คัดเลือกเป็นส่วนใหญ่อีกเช่นกัน” (นาย A, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระอยู่ภายใต้อำนาจหรือเป็นเนื้อเดียวกับรัฐบาล คสช. และมีลักษณะเป็นเหมือนส่วนราชการที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะพลเอกประยุทธ์ สามารถใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยมีมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2557 รองรับการกระทำทุกอย่างให้ถูกกฎหมายได้ เช่น การใช้มาตรา 44 ออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ให้ปลด สมชัย ศรีสุทธิยากร กรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่ง แต่อีกส่วนหนึ่งก็เพราะองค์กรตามรัฐธรรมนูญเหล่านั้น คือส่วนหนึ่งในการโค่นรัฐบาลพลเรือนสร้างเงื่อนไขจนนำมาสู่การรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เพราะมีความพยายามจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ร่วมมือกับมวลชนฝ่ายต่อต้านรัฐบาลจากการเลือกตั้ง รวมทั้งพรรคฝ่ายค้านและวุฒิสภาแต่งตั้ง ในการสร้างเงื่อนไขให้การเมืองเดินไปสู่ทางตัน (ILow, 2021 p. Online) ซึ่งสอดคล้องกับนาย A ได้กล่าวไว้ว่า

“การแต่งตั้ง และลากตั้ง มีมาตั้งแต่ภายหลังการรัฐประหาร 2549 คือการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งสถานติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และสภาร่างรัฐธรรมนูญ จนร่างรัฐธรรมนูญ 2550 และยังคงให้มี ส.ว.แต่งตั้ง สืบทอดอำนาจเผด็จการเรื่อยมาจนกระทั่งเกิดการรัฐประหาร 2557 ก็ยังคงขยายบทบาทเครือข่ายนักการเมืองแต่งตั้ง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระอยู่ภายใต้อำนาจรัฐบาลคสช. และมีอำนาจมาตรา 44 ที่เป็นอาญาสิทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่มีความผิดและต่อมายังปลดยิ่งลักษณ์จากการเป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการ จนนำมาสู่การรัฐประหาร 2557 ในที่สุด ซึ่งไม่มีความยุติธรรมทางการเมือง” (นาย B, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2567)

ทั้งนี้ถึงแม้หลังการรัฐประหาร คสช. จะประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ 2550 แต่องค์กรตามรัฐธรรมนูญเหล่านี้ยังคงได้ทำหน้าที่ต่อกรรมการแต่ละคนยังอยู่ในตำแหน่งและได้รับค่าตอบแทนไปเรื่อย ๆ แม้หลายคนหมดวาระลงก็ยังได้รับสิทธิพิเศษต่ออายุให้ทำหน้าที่ต่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลรัฐธรรมนูญ

ในขณะที่ความอยุติธรรมอีกด้านของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. คือการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหาร และศาลยุติธรรม ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม (right to fair trial) เนื่องจากศาลทหารนั้นสังกัดอยู่ภายใต้กระทรวงกลาโหม และตุลาการองค์คณะในศาลทหารประกอบด้วยตุลาการพระธรรมนูญ ซึ่งจบกฎหมายและตุลาการศาลทหารซึ่งเป็นทหารและไม่ได้จบการศึกษากฎหมาย ซึ่งขัดกับหลักความเป็นอิสระและเป็นกลางและขาดความเชี่ยวชาญทางกฎหมายอย่างเพียงพอ

นอกจากการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหารแล้ว คสช. ยังใช้กฎอัยการศึก และคำสั่งที่ออกตามมาตรา 44 รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 (พิมลกร แปงฟู, 2562 หน้า 17) ในการควบคุมตัวบุคคลโดยไม่มีการตั้งข้อกล่าวหา การบุกไปถึงบ้าน หรือสถานที่ส่วนตัวของ บุคคลที่แสดงออกทางการเมืองการคุกคามและการปิดกั้นกิจกรรม การเรียกรายงานตัว รวมถึงการบังคับให้บุคคลลงนามในบันทึกข้อตกลงเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งปราศจากข้อกฎหมายใด ๆ รองรับ เช่น (1) การเรียกรายงานตัว การคุมตัวในค่ายทหารและการติดตามตัวประชาชนที่บ้าน อย่างน้อย 1,501 คน (2) การปิดกั้นและแทรกแซงกิจกรรมสาธารณะ อย่างน้อย 353 กิจกรรม (3) การปิดกั้นสื่อและการ

ควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดย กสทช. ลงโทษสื่อมวลชนจากการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นทางการเมืองอาศัยหลักเกณฑ์ตามประกาศ/คำสั่ง คสช. และมาตรา 37 ของ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 อย่างน้อย 55 ครั้ง (4) การปิดกั้นการใช้สิทธิชุมชน และการแสดงออกของชุมชนท้องถิ่น ของกลุ่มองค์กรชาวบ้าน/ชุมชน หรือประชาสังคม อย่างน้อย 155 กลุ่ม/องค์กร โดยประเด็นที่ถูกปิดกั้น เช่น สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ที่ดิน แม่น้ำ เหมืองแร่ โรงไฟฟ้า สุขภาพ แรงงาน หรือนโยบายสาธารณะอื่น ๆ (5) การซ้อมทรมาน ระหว่างถูกควบคุมตัวโดยทหาร ตามกฎอัยการศึก คำสั่ง คสช. หรือคำสั่งหัวหน้า คสช. อย่างน้อย 18 กรณี (6) การคุมขังพลเรือนในเรือนจำทหาร อย่างน้อย 33 กรณี ซึ่งสอดคล้องกับนาย C ได้กล่าวไว้ว่า

“คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจเบ็ดเสร็จไว้อย่างยาวนาน ภายใต้รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งมีมาตรา 44 ให้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการแก่คณะรัฐประหาร และกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกดปราบประชาชนควบคุม โดยเฉพาะการดำเนินคดีกับพลเรือนในศาลทหารกว่า 2,400 ราย” (นาย C, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567)

นอกจากนี้การใช้มาตรการทั้งทางกฎหมายและนอกกฎหมาย ยังนำไปสู่การลี้ภัยทางการเมืองของประชาชนชาวไทยไปยังประเทศที่สามไม่น้อยกว่า 100 ราย (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2566 หน้า ออนไลน์)

สรุป ความยุติธรรมในปี 2557-2562 เป็นความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน หรือไร้มาตรฐาน โดยการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จทั้งศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ ในการสร้างเครือข่ายองค์กร ด้วยการส่งคนในเครือข่าย คสช. เข้าดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ รวมทั้งการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหาร และการออกกฎอัยการศึกละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน

สรุปได้ว่า ความจริงที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562 เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และมีความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน โดยการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จทั้งศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ รวมทั้งการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหาร ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน

ตารางที่ 4.2 วิเคราะห์/สังเคราะห์สรุป ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562

กลุ่ม / วิเคราะห์	ความรู้	อำนาจ	ความจริง
กลุ่มดาวดิน	พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบแบบไทย ๆ ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองท้าทายอำนาจเผด็จการทหารด้วยการแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร	พบว่า อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 เพื่อสืบทอดอำนาจ คสช. ใช้อำนาจควบคุม และเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพผู้ที่ต่อต้านและเห็นต่างทางการเมือง รวมถึงใช้อำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ และใช้อำนาจในการปราบปรามละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์	พบว่า เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการเข้มข้น ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และมีความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน ควบคุมศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ รวมถึงการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหารละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน

สรุปวิเคราะห์

ความรู้ พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบแบบไทย ๆ ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองท้าทายอำนาจเผด็จการทหารด้วยการแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร

อำนาจ พบว่า อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 เพื่อสืบทอดอำนาจ คสช. ใช้อำนาจควบคุมและเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพผู้ที่ต่อต้าน และเห็นต่างทางการเมือง รวมถึงใช้อำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ และใช้อำนาจในการปราบปรามละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์

ความจริง พบว่า เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการเข้มข้น ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และมีความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน ควบคุมศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ รวมถึงการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหารละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน

4.2 เปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ปี พ.ศ. / เปรียบเทียบ	ความรู้	อำนาจ	ความจริง
ปี 2550-2557	พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหาร เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่มีอายุมาก เคยมีอำนาจและบทบาททางการเมือง มีอุดมการณ์เดียวกัน และแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองแบบสีเพื่อแสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทาการเมือง	พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2550 ถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง มีกลไกตุลาการศาลรัฐธรรม และอยู่เบื้องหลังอำนาจกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลืองแตกต่างจากกลุ่มอุดมคนเสื้อแดงที่เป็นจุดเริ่มต้นเรียกร้อประชาธิปไตย และทักษิณมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังอำนาจ	พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งตามครรลองประชาธิปไตย สร้างปัญหาน้อย และอำนาจพรรคการเมืองเข้มแข็ง ตามเจตนารมณ์ประชาชน
ปี 2558-2562	พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหาร เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มคนที่มีอายุน้อย ท้าทายอำนาจเผด็จการทหาร และแสดงเชิงสัญลักษณ์ใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหารคือการชู 3 นิ้ว	พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2560 สืบทอดอำนาจทางการเมือง มีกลไก ส.ว.250 คน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการเข้มข้น มีการเลือกตั้งตามครรลองเผด็จการทหาร สร้างปัญหามาก และสลายอำนาจพรรคการเมืองไม่เป็นตามเจตนารมณ์ประชาชน

สรุปผลเปรียบเทียบ

ความรู้ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารอ่อน ๆ เป็นกลุ่มคนที่มีอายุมาก เคยมีอำนาจและบทบาททางการเมือง มีอุดมการณ์เดียวกัน และแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองแบบสีเพื่อแสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง **แตกต่าง** ความรู้ ปี 2558-2562 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารเข้มข้น ๆ เป็นกลุ่มคนที่มีอายุน้อยท้าทายอำนาจเผด็จการทหาร และแสดงเชิงสัญลักษณ์ใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหารคือการชู 3 นิ้ว

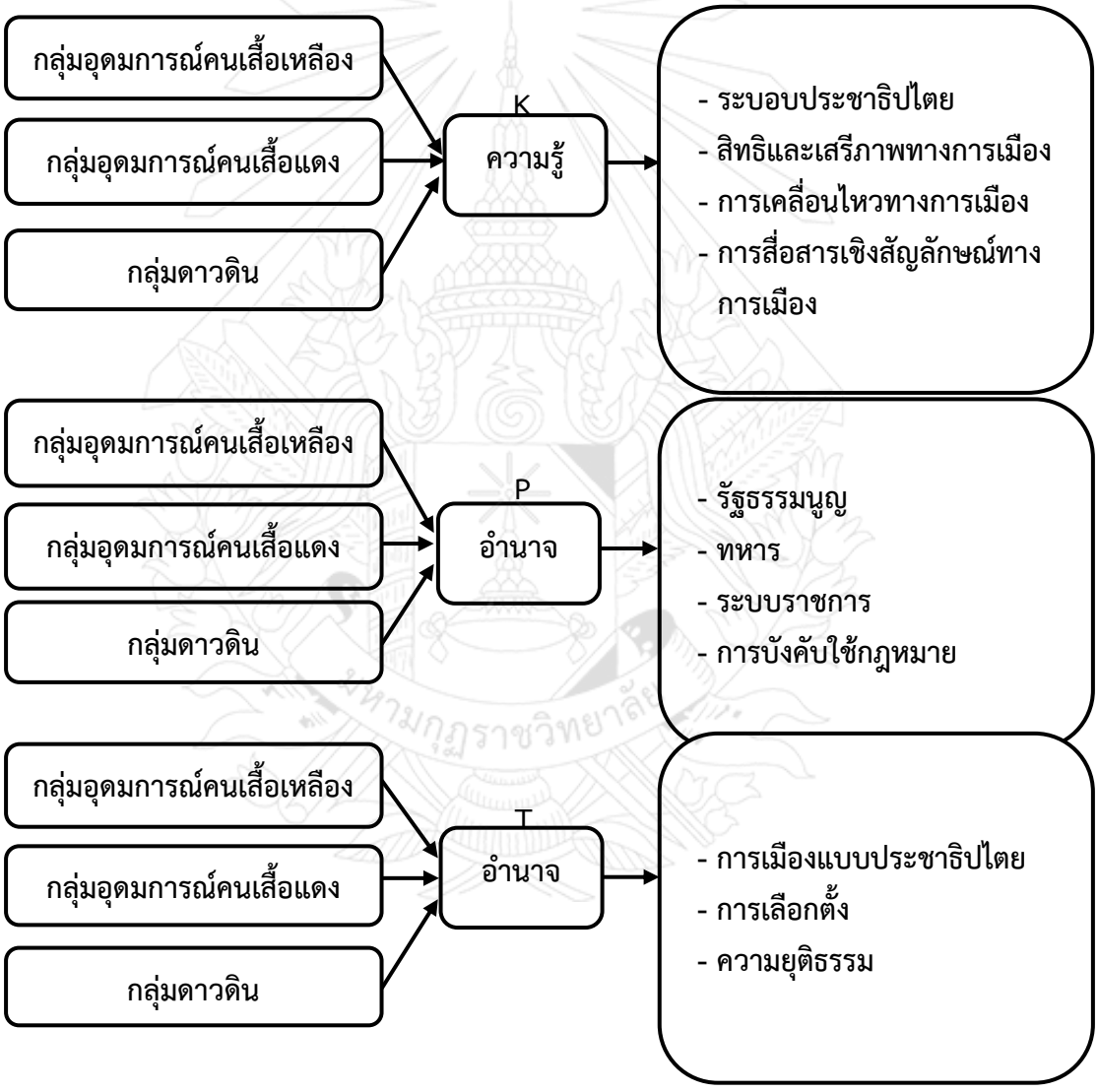
อำนาจ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2550 ถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง มีกลไกตุลาการศาลรัฐธรรม และอยู่เบื้องหลังอำนาจกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง **แตกต่าง** กลุ่มอุดมคนเสื้อแดงที่เป็นจุดเริ่มต้นเรียกร้องประชาธิปไตยและทักษิณมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังอำนาจ และปี 2558-2562 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2560 สืบทอดอำนาจทางการเมือง มีกลไก ส.ว.250 คน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ความจริง ปี 2550-2557 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งตามครรลองประชาธิปไตย สร้างปัญหาน้อย และอำนาจพรรคการเมืองเข้มแข็ง ตามเจตนารมณ์ประชาชน **ต่างจาก** ปี 2558-2562 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการเข้มข้น มีการเลือกตั้งตามครรลองเผด็จการทหาร สร้างปัญหามาก และสลายอำนาจพรรคการเมืองไม่เป็นตามเจตนารมณ์ประชาชน

4.3 การสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

4.3.1 ผลการสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

รูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 พบว่า

แผนภาพที่ 4.1 รูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง

สรุปองค์ความรู้ รูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบพัฒนาความรู้ (Knowledge Development)

1) ระบอบประชาธิปไตย คือ ประชาชนต้องมีความเชื่อในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ว่านำไปสู่ความเท่าเทียมกันในสังคม มีการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรมและความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เพื่อให้สังคมไทยไม่เกิดความขัดแย้งและร่วมกันสร้างสรรค์สังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุขมากขึ้นในชีวิต และไม่ยอมรับระบอบเผด็จการ

2) สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง คือ สิทธิที่ประกันให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมในชีวิตทางพลเมืองและชีวิตทางการเมืองของสังคมและรัฐ เช่น สิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรีและเป็นธรรม สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธ สิทธิในเสรีภาพความคิด มโนธรรมและศาสนา เป็นต้น

3) การเคลื่อนไหวทางการเมือง คือ การเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น มีมโนธรรมทางศาสนา เพื่อให้การชุมนุมประท้วงการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างสงบ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงเกิดความวุ่นวายต่อบ้านเมือง

4) สัญลักษณ์ทางการเมือง คือ การใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นการแทนคำพูดให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่ตรงกันรวมถึงจุดยืน และอุดมการณ์ทางการเมืองการออกมามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ต้องใช้การพินิจพิเคราะห์ทำความเข้าใจในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองอย่างท่องแท้ก่อนที่จะเชื่อ และคล้อยตาม ไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่อาจจะหลอกให้เราหลงเชื่อจนเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง

2. รูปแบบพัฒนาอำนาจ (Power Development)

1) รัฐธรรมนูญ คือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ มีส่วนในการจัดทำรัฐธรรมนูญ เป็นรัฐธรรมนูญที่ถูกขับเคลื่อนและผลักดันโดยพลังของประชาชน และที่มาจากประชาชนจริง ๆ เพื่อให้เกิดประชาธิปไตยสมบูรณ์ รวมถึงต้องตอบสนองเจตนารมณ์ของประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการใช้อำนาจของรัฐธรรมต้องเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย

2) ทหาร คือ การจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งกับกองทัพ โดยการพูดคุยประนีประนอมผ่านข้อตกลงร่วมกันในการที่จะพัฒนาการเมืองไป โดยไม่ให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองเกินขอบเขต ดังนั้นสิ่งที่ต้องทำคือ จะต้องสร้างกองทัพให้เป็นทหารอาชีพ แล้วความเชื่อที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการเมืองก็จะหมดไป และจะต้องกรอบความคิดในเรื่องของการควบคุมโดยพลเรือนในระบอบการเมืองแบบการเลือกตั้งให้ได้ ซึ่งกุญแจทั้งสองดอกนี้ มีความหมายและความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็ง และมีเสถียรภาพ อนึ่งระบบการเมืองพลเรือนต้องเข้มแข็ง ต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง

3) ระบบราชการ คือ การบริหารจัดการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันกับภาครัฐ เอกชน และประชาชน หรือการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความสมดุลและจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกลไกภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม รวมทั้งการออแบบโดยโครงสร้างภายในภาครัฐเองให้กระชับและไม่เกิดความซ้ำซ้อน และล่าช้า รวมทั้งมีการปรับตัวให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4) การบังคับใช้กฎหมาย คือ การบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่การเลือกปฏิบัติของผู้ใช้กฎหมายยังมีปรากฏในทางปฏิบัติ เช่น วาทกรรม 2 มาตรฐาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาตัวบุคคล คือที่ผู้นำกฎหมายมาใช้บังคับให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีอคติเอนเอียงในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น

3. รูปแบบพัฒนาความจริง (Reality Development)

1) การเมืองแบบประชาธิปไตย คือ การเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นการเมืองที่ประชาชนลงคะแนนเสียงในการเลือกผู้นำเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ กล่าวได้ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การลงคะแนนเสียงของประชาชนจึงเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง โดยผู้ที่ชนะการเลือกตั้งจึงมีความชอบธรรมทางการเมือง และตรงกันข้ามกับการยึดอำนาจเข้ามาควบคุมอำนาจของประเทศ ซึ่งไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยและไม่ชอบธรรมทางการเมือง ดังนั้น การเมืองแบบประชาธิปไตยจะเป็นเครื่องพิสูจน์ความชอบธรรมการเข้ามาบริหารประเทศ

2) การเลือกตั้ง คือ การที่ราษฎรใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ ซึ่งการเลือกตั้งสามารถบ่งบอกความจริงให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความต้องการผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือบริหารเป็นเทศ เช่น การเลือกตั้งล่าสุดปี 2566 ที่ผ่านมาบ่งบอกได้ว่าประชาชนไม่ทนต่อการครองอำนาจของเผด็จการทหาร กล่าวคือ ไม่เลือกผู้นำที่มาจากการรัฐประหาร เป็นต้น เป็นความจริงที่ปรากฏได้อย่างชัดเจน

3) ความยุติธรรม คือ การคืนความยุติธรรมให้กับผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือผู้เสียหาย เช่น การชุมนุมประท้วงเคลื่อนไหวทางการเมืองเรียกร้องประชาธิปไตย หรือต่อต้านอำนาจรัฐก็ล้วนเป็นสิทธิเสรีภาพที่ถูกรับรองให้เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แต่กลายเป็นว่าการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐเสียเอง ทั้งการใช้กำลังและอาวุธปราบปรามผู้ชุมนุมอย่างเกินกว่าเหตุ ตลอดจนการใช้ความรุนแรงผ่านกระบวนการยุติธรรมปิดปากและกักขังคนเห็นต่าง ดังนั้น ความยุติธรรมจึงเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริงที่มีอยู่และปรากฏการณ์ทางการเมือง

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 วิเคราะห์อย่างไร มีการวิเคราะห์อย่างไร และเป็นอย่างไร 2) เปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นอย่างไร 3) สร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นอย่างไร งานวิจัยนี้ได้จากวิเคราะห์/สังเคราะห์เปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เป็นการเปรียบเทียบเรื่องของการกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์อำนาจ ระหว่างอำนาจของรัฐและประชาชน เพื่อให้เห็นกรอบเรื่องของระยะเวลา วิธีการ รวมทั้งการสื่อสารในแต่ละยุคแต่ละสมัยให้เห็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจน สามารถสรุปผลการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์รายละเอียดในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

5.1.1 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557

ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ พบว่า เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ เคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันด้วยการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง

อำนาจ พบว่า เป็นอำนาจรัฐธรรมนูญ 2550 เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน ใช้อำนาจสร้างกฎระเบียบใหม่ ในแบบรัฐราชการที่เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระถ่วงดุลและตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม

ความจริง พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ที่พรรคการเมืองในเครือข่ายทักษิณยังคงชนะการเลือกตั้ง และมีความไม่เป็นธรรมความไม่เท่าเทียมกันด้วยการถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ หรือสองมาตรฐาน

5.1.2 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562

ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ พบว่า พบว่า เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองท้าทายอำนาจเผด็จการทหารด้วยการแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึกเป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร

อำนาจ พบว่า อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดอำนาจ คสช. ใช้อำนาจควบคุม และเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองต่อผู้ที่ต่อต้าน และเห็นต่างทางการเมือง รวมถึงใช้อำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ และใช้อำนาจในการปราบปราม และละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์

ความจริง พบว่า เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และมีความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน ควบคุมศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ รวมถึงการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหารละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารอ่อน ๆ เป็นกลุ่มคนที่มีอายุมาก เคยมีอำนาจและบทบาททางการเมือง มีอุดมการณ์เดียวกัน และแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองแบบสีเพื่อแสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง **แตกต่าง** ความรู้ ปี 2558-2562 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารเข้มข้น เป็นกลุ่มคนที่มีอายุน้อยท้าทายอำนาจเผด็จการทหาร และแสดงเชิงสัญลักษณ์ใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหารคือการชู 3 นิ้ว

อำนาจ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2550 ถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง มีกลไกตุลาการศาลรัฐธรรม องค์กรอิสระ และอยู่เบื้องหลังอำนาจกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง **แตกต่าง** กลุ่มอุดมคนเสื้อแดงที่เป็นจุดเริ่มต้นเรียกร้องประชาธิปไตยและทักษิณมีอิทธิพลอยู่

เบื้องหลังอำนาจ และปี 2558-2562 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2560 สืบทอดอำนาจทางการเมือง มีกลไก ส.ว.250 คน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ความจริง ปี 2550-2557 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งตามครรลองประชาธิปไตย สร้างปัญหาน้อย และอำนาจพรรคการเมืองเข้มแข็ง ตามเจตนารมณ์ประชาชน **แตกต่าง** ปี 2558-2562 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการเข้มข้น มีการเลือกตั้งตามครรลองเผด็จการทหาร สร้างปัญหามาก และสลายอำนาจพรรคการเมืองไม่เป็นตามเจตนารมณ์ประชาชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการอภิปรายผลเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์รายละเอียดในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

5.2.1 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 พบว่า

ความรู้ พบว่า เป็นประชาธิปไตยแบบไทย ๆ มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแบบพฤติกรรมหมู่ เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแบบอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันด้วยการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์สีที่แสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึกและอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมืองไทยมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบจารีตนิยมมานาน บางครั้งมีแนวโน้มไปข้างมีอุดมการณ์แบบจารีตนิยมที่รุนแรงในการชุมนุมประท้วง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พชรวัฒน์ เส้นทอง (2562)** ได้วิจัยเรื่อง อุดมการณ์ทางการเมือง : อุดมการณ์ทางการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองไทย มีลักษณะอนุรักษ์นิยมมากกว่าเสรีนิยม บางครั้งมีแนวโน้มไปข้างอนุรักษ์นิยมประเภทหรือหัวรุนแรงในลักษณะเดียวกับฟาสซิสต์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว** (2565 หน้า 81-82) ได้วิจัยเรื่อง “การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2553: การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อ” ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการรัฐประหาร 2549 ได้เกิดกลุ่มขบวนการโต้กลับของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ยังคงให้การสนับสนุนระบอบทักษิณ เขารู้สึกว่าเป็นผู้ถูกกระทำจากกฎหมายที่มีลักษณะสองมาตรฐานอย่างไม่เป็นธรรม ด้วยเหตุที่ชนชั้นนำและชนชั้นกลางภายใต้การสนับสนุนของทหารได้โค่นล้มผู้นำที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของชนชั้นรากหญ้าและยังมุ่งกำจัดเครือข่ายทางการเมืองของคนเสื้อแดงอย่างหนักหน่วง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2564)** ได้วิจัยเรื่อง วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ชุมชุมขับไล่ระบอบทักษิณตั้งแต่ พ.ศ.2548-2557 ผลการวิจัยพบว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มผู้ชุมนุม “กปปส.” ช่วง พ.ศ. 2548-2557 ก่อให้เกิดการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองชาตินิยมแบบอนุรักษ์นิยมความเป็นไทย นำไปสู่เจตจำนงทางการเมืองการจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว โดยเริ่มต้นจากสมัยวิกฤตการณ์สมัยรัฐบาลทักษิณ รัฐบาลสมชาย และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ พร้อมบริบทและปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาสอดแทรกไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจ ได้แก่ ชนชั้นนำกองทัพ ตุลาการภิวัตน์ ระบบราชการกลุ่มทุนดั้งเดิม เครือข่ายภาคประชาชน ภายใต้โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมแบบ

เครือข่ายครอบครัวก่อให้เกิดการไม่ยอมรับและปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อดินันท์ พรหมพันธ์ใจ (2562)** ได้วิจัยเรื่อง ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ (2549-2560) ในรัฐราชการไทยหลังสมัยทักษิณชินวัตร ผลการวิจัยพบว่า ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ เป็นการสถาปนาเผด็จการอำนาจนิยมทั้งในรัฐธรรมนูญและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองแต่ระบอบดังกล่าวต้องทนต่อแรงกดดันทั้งภายในและภายนอกรัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **มานนท์ (Mann, 1986 p. 23)** กล่าวว่า อุดมการณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปทัสถาน หรือบรรทัดฐาน (norms) หรือแบบแผนการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลพึงมีต่อบุคคลอื่น บรรทัดฐานดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่เห็นแตกต่างกันไปทั้งตามกาละและเทศะต่าง ๆ

อำนาจ พบว่า เป็นอำนาจรัฐธรรมนูญ 2550 เพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และเพิ่มสิทธิคุ้มครองประชาชน ใช้อำนาจสร้างกฎระเบียบใหม่ ในแบบรัฐราชการที่เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระถ่วงดุลและตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งไม่ชอบธรรมตามหลักสากลในการสลายการชุมนุม แต่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้ชุมนุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นการป้องกันนักการเมืองใช้อำนาจที่ตนมีไปในทางที่มิชอบด้วยกฎหมาย และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอจนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิยม รัฐอมฤตและอุดม รัฐอมฤต (2562 หน้า 20)** ได้วิจัยเรื่อง องค์กรอิสระกับการสร้างความสมดุลในระบบการเมือง ผลการวิจัยพบว่า การก่อตั้งองค์กรอิสระในรัฐธรรมนูญ 2540 ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างกุลทางการเมือง แต่รัฐธรรมนูญ 2550 ยังคงยืนหยัดให้มีองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลในระบบการเมืองต่อไป ด้วยการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของคุณสมบัติของ บุคคลที่เป็นผู้ใช้อำนาจ องค์คณะของผู้ใช้อำนาจ องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ้องค์กรอิสระ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชนะศึก วิเศษชัยและคณะ (2563 หน้า 152-153)** ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับการพัฒนาทางการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมีผลต่อการพัฒนาการทางการเมืองของไทย คือ ผลกระทบเชิงลบต่อเสถียรภาพของสถาบันและระบบการเมือง เช่น กระบวนการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญขาดความชอบธรรมอย่างสมบูรณ์ โดยที่กระบวนการใช้อำนาจขาดความสอดคล้องกับหลักกระบวนการนิติบัญญัติที่กฎหมายสำคัญจะต้องถูกตราโดยสถาบันรัฐสภาอันเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น และสอดคล้องกลับงานวิจัยของ **พิษณุ เสงี่ยมพงษ์ (2566 หน้า 267)** ได้วิจัยเรื่อง รัฐ นโยบายสาธารณะ กับการชุมนุมทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ผลการวิจัยพบว่า ภายใต้การชุมนุมรัฐบาลใช้การบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อตอบสนองการชุมนุมประท้วง เช่น พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 การแบ่งแยกอำนาจ และถ่วงดุลตรวจสอบระหว่างหน่วยงานของรัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **มานนท์ (Mann, 1986: 26)** กล่าวว่า อำนาจในการบังคับบัญชาองค์กรทางทหารซึ่งเป็นอำนาจที่มีความเป็นไปได้ในทั้ง 2 ลักษณะคือ ใช้ไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชุมชน หรือสังคมโดยรวม และใช้แบ่งปันผลประโยชน์ (distribution) ให้แก่ส่วนต่าง ๆ หรือกลุ่มต่าง ๆ (รวมทั้งตนเองด้วย) ตามที่ตนเห็นเหมาะสม

ความจริง พบว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยนิยม หรือระบบคู่ขนาน ที่พรรคการเมืองในเครือข่ายทักษิณยังคงชนะการเลือกตั้ง และ

มีความไม่เป็นธรรมความไม่เท่าเทียมกันด้วยการถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกันจากอำนาจรัฐ หรือสองมาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เกิดวิกฤตการความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงที่ไม่มาสามารถควบคุมด้วยอำนาจของรัฐบาลพลเรือนได้ และรักษาความมั่นคงของชาติและสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วันวิชิต บุญโปร่ง และธีรพงษ์ บัวหล้า (2564 หน้า 1)** ได้วิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563 ผลการวิจัยพบว่า การที่กองทัพมีความน่าเชื่อถือทางสังคมมากกว่าสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ จึงถูกดึงเข้ามาอยู่ในแวดวงการเมืองมาตลอดและมีแนวโน้มว่ากองทพไทยคงยังรักษาและขยายบทบาททางการเมืองของตนเองไว้ได้จนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว (2565 หน้า 15-16)** ได้วิจัยเรื่อง ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองในบริบทสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างรัฐและอำนาจทำให้สถาบันทางการเมืองและสมาชิกผู้แทนราษฎรที่มาจากในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยล้มเหลว ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแตกแยกภายในพรรคการเมืองขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและประชาชนขาดศรัทธาต่อคณะรัฐบาลพลเรือน ส่งผลให้เกิดช่องว่างที่ทำให้กองทัพเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองด้วยวิกฤติการณ์ทางการเมืองและปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงเป็นข้ออ้างและเหตุผลอันชอบธรรมที่ทำให้ทหารต้องเข้ามาช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองในสงคมไทย อันนำไปสู่การครองอำนาจการปกครองที่ยาวนานจากบุคคลที่มาจากกองทัพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กรณัฐ ระงับทุกข (2563 หน้า 108)** ได้วิจัยเรื่อง วิกฤตการณ์การเลือกตั้งกับความเป็นประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า การเลือกตั้งที่แท้จริง ต้องเป็นการดำเนินการภายใต้หลักการเลือกตั้งโดยตรง หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไปและกลักการความเสมอภาค และสอดคล้องกับแนวคิดของ **แม็กซ์ เวเบอร์ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2549 หน้า ออนไลน์)** ได้กล่าวไว้ว่า ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังนั้น การลงคะแนนเสียงของประชาชนจึงเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง (source of legitimacy) หรือที่เรียกว่า เสียงประชาชนคือเสียงสวรรค์ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สิริปภา ภาคอัตถ์ (2563 หน้า 333)** ได้วิจัยเรื่อง สองมาตรฐาน : ความเสมอภาคที่ไม่เสมอภาคในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า หลักความเสมอภาคนี้เป็นหลักที่คควบคุมให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจโดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งรัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดรัฐจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นโดยเฉพาะ

5.2.2 วิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2558-2562

ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ พบว่า พบว่า เป็นแบบประชาธิปไตยครึ่งใบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองท้าทายอำนาจเผด็จการทหารด้วยการแสดงเชิงสัญลักษณ์ชู 3 นิ้ว เป็นการใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึกเป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รัฐบาลพลเรือนล้มเหลวในการบริหารประเทศเกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงและเกิดความเสียหายต่อทรัพย์และชีวิต รวมถึงการรักษาความมั่นคงของชาติ รักษาอำนาจ และสามารถยุติความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วันวิชิต บุญโปร่ง และธีรพงษ์ บัวหล้า (2564**

หน้า 1) ได้วิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563 ผลการวิจัยพบว่า การที่กองทัพมีความน่าเชื่อถือทางสังคมมากกว่าสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ จึงถูกดึงเข้ามาอยู่ในแวดวงการเมืองมาตลอด และมีแนวโน้มว่ากองทพไทยคงยังรักษาและขยายบทบาททางการเมืองของตนเองไวได้จนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิพิฐพนธ์ นันทะวงศ์ และคณะ (2562)** ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์และถอดความแนวคิดทางการเมืองผ่านนวนิยายเกมล่าชีวิตของซูซาน คอลลินส์ ผลการวิจัยพบว่า การปกครองของรัฐบาลที่ควบคุม โดยผู้นำเผด็จการและคณะปกครอง โดยที่ประชาชนไม่มีสิทธิ์ออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองได้ ทำให้ประชาชนถูกทิ้งให้อยู่อย่างปราศจากอำนาจและไม่สามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ จนกลายเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีการนำสัญลักษณ์การชูสามนิ้วในนวนิยายมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและใช้เป็นสัญญะในทางการเมืองเพื่อต่อต้านการรัฐประหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นันทพร วงษ์เชษฐา (2565)** ได้ศึกษาเรื่อง ความหมายทางการเมืองของการ์ตูนใน เฟซบุ๊ก เพจไข่แมว x ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประชาธิปไตยมีความหมายเชิงบวก ความหมายทางการเมืองสะท้อนรัฐบาลอำนาจนิยมที่มุ่งจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองการแทรกแซงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและองค์กรอิสระ การบริหารประเทศอย่างไม่มีประสิทธิผล การเลื่อนเลือกตั้ง แม้เมื่อเลือกตั้งแล้วประเทศยังมีรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจ คสช. การให้โทษฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล รวมถึงพรรคการเมือง/นักการเมืองแก่งแย่งชิงประโยชน์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **สงกรานต์ รัตน์พลทีและคณะ** (สงกรานต์ รัตน์พลทและคณะ, 2562: 97-100) กล่าวว่า กลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวที่โดดเด่นได้รับความสนใจจากสังคมอย่างต่อเนื่องก็คือ “กลุ่มดาวดิน” ในขณะเดียวกันทางกลุ่มก็มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา อันเป็นผลกระทบจากการรัฐประหาร 2557 และสอดคล้องกับแนวคิดของ **กาญจนา แก้วเทพ (2553)** กล่าว่า สัญญะ (Sign) คือสัญญะประเภทต่าง ๆ เช่น ภาษา รูปภาพ เสียง อาหาร รูปร่าง เสื้อผ้า ฯลฯ

อำนาจ พบว่า อำนาจรัฐธรรมนูญ 2560 สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดอำนาจ คสช. ใช้อำนาจควบคุม และเป็นเครื่องมือจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองต่อผู้ที่ต่อต้าน และเห็นต่างทางการเมือง รวมถึงใช้อำนาจเสริมสร้างและสนับสนุนรัฐราชการ และใช้อำนาจในการปราบปราม และละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กองทัพต้องการปฏิรูป การสานต่องาน และสถานการณ์ที่ยังไม่ปรองดองกัน และต้องการรักษาฐานอำนาจและผลประโยชน์ของกองทัพเอาไว้ เพราะนโยบายพรรการเมืองบางพรรคต้องการลดอำนาจลดงบประมาณทหารจึงใช้ข้ออ้าง และสร้างกลไกลนโยบายเท่าทันโลก และกำจัดข้ออ้างในการไล่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤษดาภรณ์ แก้วสวนจิกและธวัชชัย จันทร์สม (2567 หน้า 145-146)** ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่มาและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ผลการวิจัยพบว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 เกี่ยวกับที่มาและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา มีปัญหาทางกฎหมายหลายประการ คือปัญหาที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนตามหลักประชาธิปไตย ปัญหาสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกกันเองอาจก่อให้เกิดปัญหาซื้อเสียงได้ง่าย ปัญหาที่มาของสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกกันเอง มีขั้นตอนและกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อนและเสียเวลาเกินความจำเป็น ปัญหาอำนาจสมาชิกวุฒิสภา (ชุดแรก) ในการเลือกนายกรัฐมนตรี และปัญหาอำนาจ

สมาชิกวุฒิสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของของ **นันทพร วงษ์เชษฐา (2565)** ได้ศึกษาเรื่อง ความหมายทางการเมืองของการ์ตูนใน เฟซบุ๊ก เพจไข่แมว x ผลการวิจัยพบว่า คสช. รัฐบาลอำนาจนิยมที่มุ่งจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองการแทรกแซงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและองค์กรอิสระ การบริหารประเทศอย่างไม่มีประสิทธิผล การเลื่อนเลือกตั้ง แม้เมื่อเลือกตั้งแล้วประเทศยังมีรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจ คสช. และสอดคล้องกับแนวคิดของ **เสน่ห์ จามริก (เสน่ห์ จามริก, 2542 หน้า 39)** กล่าวว่า วิธียึดครองเป็นวิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของผู้นำที่ใช้กันมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ แต่ไม่สดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร) (2565)** ได้วิจัยเรื่อง วงจรอำนาจรัฐหรือวงจรอุบาทว์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่จะคงอำนาจของตนให้อยู่ในตำแหน่งการบริหารให้ยาวนานที่สุด ซึ่งวิธีนั้นจะเป็นวิธีการตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรืออาศัยช่องโหว่ของกฎหมายก็ตาม ซึ่งอำนาจรัฐในที่นี้หมายถึงอำนาจอธิปไตย ซึ่งเน้นการเข้าสู่ตำแหน่งของฝ่ายบริหาร ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

ความจริง พบว่า เป็นการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) เป็นระบบสลายอำนาจพรรคการเมือง ที่ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และมีความอยุติธรรมแบบสองมาตรฐาน ควบคุมศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระ รวมถึงการดำเนินคดีพลเรือนในศาลทหารละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความยืดเยื่อของสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีมานานและรุนแรงขึ้นไปรู้จบ และอาศัยอ้างความชอบธรรมจากสถานการณ์ทางการเมืองจึงทำให้กองทัพเข้ามา และอยู่ต่อด้วยการสร้างกลไกทางการเมืองขึ้นมาสืบทอดอำนาจ เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ และรักษาผลประโยชน์รักษาอำนาจของกองทัพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2562 หน้า 1)** ได้วิจัยเรื่อง ประชาธิปไตยไทยนิยม ผลการวิจัยพบว่า โดยในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน มีการกล่าวขานนามของระบอบการเมืองแบบใหม่ว่า “ประชาธิปไตยไทยนิยม” ซึ่งคงไม่ต่างอะไรจากคำกล่าวขานในอดีตที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หรือประชาธิปไตยจำแลงนั้นเองการเมืองของประเทศไทยจึงยังคงอยู่ในวังวนระหว่างเผด็จการกับประชาธิปไตย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อรสา นิลสุวรรณ์ (2564 หน้า 22)** ได้วิจัยเรื่อง คนรุ่นใหม่กับการต่อต้านเผด็จการและปฏิบัติการอารยะขัดขืนในมิติการเรียกร้องประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า การเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มคนรุ่นใหม่ถึงแม้มีการมองว่าสิทธิเสรีภาพของตนเองการแสดงความคิดเห็นการคิดต่างทำให้เกิดการแตกแยกนั้นแปลว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ระบบเผด็จการ ซึ่งดังที่เห็นกันในปัจจุบันกฎหมายที่ไม่ได้มีไว้รักษาสรีภาพและสันติสุขแต่เป็นกฎหมายที่มีไว้รังแกประชาชั้นนั้นแปลว่ากระบวนการยุติธรรมด้วยที่กำลังเปลี่ยนไปจากเดิมคำกล่าวหาที่ว่าความยุติธรรมเป็นความอยุติธรรมนั้นเกิดขึ้นมาจากสมัยก่อนสู่ยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธัญณ์ณภัทร์ เจริญพานิช (2563 หน้า 77)** ได้วิจัยเรื่อง อำนาจรัฐอภิสิทธิ์กับปัญหาความยุติธรรมผ่านชีวิตของนายอนันต์ ภักดิ์ประไพ ผลการวิจัยพบว่า รัฐไทยเองก็ได้ใช้กฎหมายและศาลในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองและการลอยนวลพ้นความผิด โดยเฉพาะรัฐบาลทหาร อันแสดงให้เห็นถึงการทำให้การเมืองแบบอำนาจนิยมอยู่ในอำนาจของศาล ซึ่งสร้างผลกระทบต่อความขัดแย้งทางการเมืองการละเมิดสิทธิมนุษยชน และความรุนแรงของรัฐในสงคมไทย และสะท้อนปัญหาความไม่ชอบธรรมของรัฐไทยสมัยใหม่ และสอดคล้องกับ

แนวคิดของ **วัชรพล พุทธรักษา (2549 หน้า 35)** กล่าวว่า เป็นการสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างผู้ครองอำนาจนำกับผู้ถูกนำให้เกิดขึ้นโดยที่ความรู้สึก (Feelings) ของประชาชนผู้ถูกนำ/ถูกปกครองนั้นถูกครอบครองความคิดโดยสมบูรณ์ตามความต้องการของชนชั้น หรือกลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิระยา พิมพ์พันธ์ (2563)** ได้วิจัยเรื่อง ความเสมอภาค: ตามแนวคิดประชาธิปไตยมีอยู่จริงหรือในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า หลักความเสมอภาคตามแนวคิดประชาธิปไตยที่มีปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ 1) ความเสมอภาคด้านศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ 2) ความเสมอภาคด้านโอกาสทางสังคมและการดำรงชีพ 3) ความเสมอภาคด้านกฎหมายและทางพระวินัย 4) ความแสมอภาค่ด้านสิทธิพลเมือง5) ความเสมอภาคด้านการเมืองโดยจุดมุ่งหมายของความเสมอภาคตามแนวคิดในพระพุทธศาสนานั้นก็เพื่อสร้างให้เกิดภราดรภาพขึ้นในสงคม

5.2.3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารอ่อน ๆ เป็นกลุ่มคนที่มีอายุมาก เคยมีอำนาจและบทบาททางการเมือง มีอุดมการณ์เดียวกัน และแสดงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองแบบสีเพื่อแสดงจุดยืนและสะท้อนความคิดอ่าน ความรู้สึก และอุดมการณ์ทางการเมือง **แตกต่าง** ความรู้ ปี 2558-2562 พบว่า เป็นประชาธิปไตยผสมเผด็จการทหารเข้มข้น เป็นกลุ่มคนที่มีอายุน้อยท้าทายอำนาจเผด็จการทหาร และแสดงเชิงสัญลักษณ์ใช้เรือนร่างแสดงผ่านอารมณ์ความรู้สึก เป็นพลังอำนาจ แสดงจุดยืนในการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการทหารคือการชู 3 นิ้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การต่อต้านเผด็จการแตกต่างจากคนเสื้อสี เพราะที่ผ่านมาการต่อต้านเผด็จการกระจุกเพียงกลุ่มบางกลุ่ม แต่การรัฐประหาร 2557 การต่อต้านเป็นไปทุกลำดับชั้นอายุ เป็นการตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ เช่น เด็กนักเรียน เยาวชน นิสิตนักศึกษา เป็นต้น ประกอบกับการสื่อสารทางออนไลน์ ทำให้เผด็จการทหารควบคุมอย่างเข้มข้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อภิมุข สดมพฤกษ์ (2567 หน้า 26)** ได้วิจัยเรื่อง เผด็จการ รัฐประหาร ความรุนแรง ความล้มเหลวในการส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตยในเมียนมา ผลการวิจัยพบว่า จากกลไกภายในของรัฐถูกควบคุมโดยระบอบเผด็จทารทหารและลัทธิอำนาจนิยมที่มีจำนวนมากในรัฐสภา ทำให้ประชาธิปไตยไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมได้และสังคมไม่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมการปกครองใหม่ให้สมบูรณ์แบบได้เช่นกัน มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชนอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับพลเมืองจนนำไปสู่การถูกจัดอันดับคะแนนอยู่ในกลุ่มรัฐล้มเหลว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ (2565: 56)** ได้วิจัยเรื่อง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ภายใต้ระบอบการปกครองที่คนรุ่นเก่าได้มีอำนาจรัฐอยู่ในมือมานานและเป็นประชาธิปไตยที่เคลื่อนด้วยกลิ่นอายของเผด็จการ โดยการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ออกมาแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือแฟลชม็อบในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่การรวมตัวชูสามนิ้ว เป็นต้น ไปจนถึงการตั้งข้อเสนอถึงรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไทยให้เป็นการเมืองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่มองว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การอยู่ภายใต้ระบบ

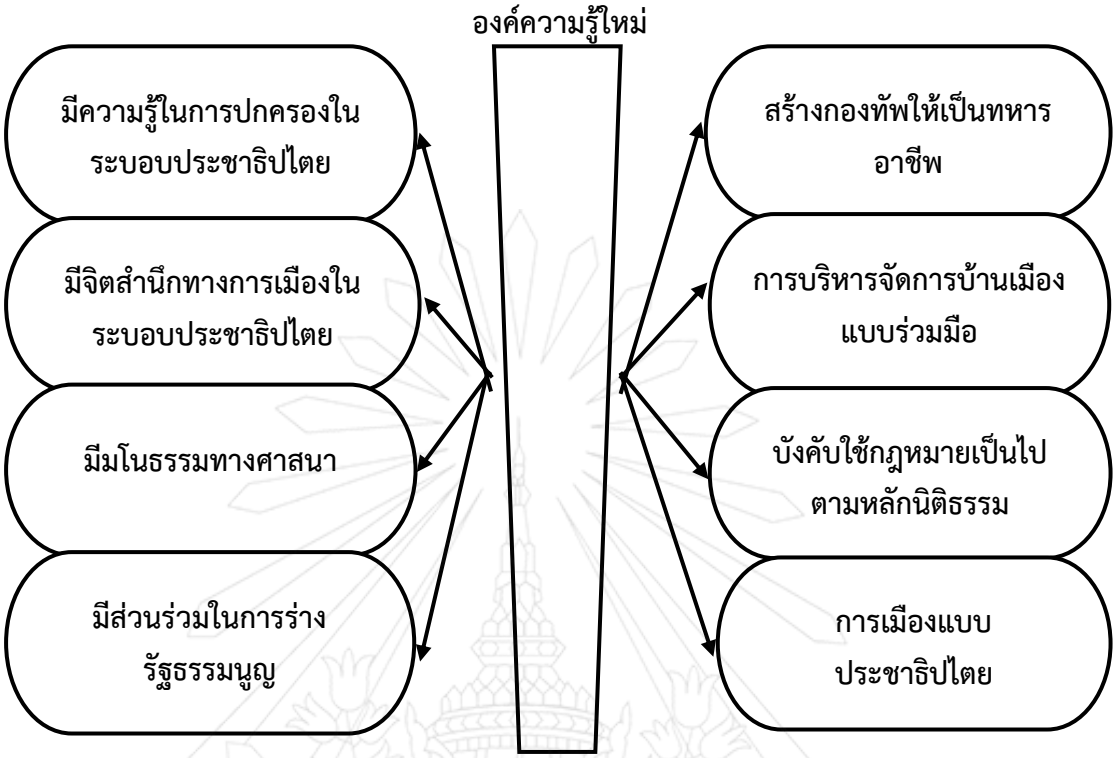
อุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกลาให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐ การปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองอย่างยาวนานของรัฐบาล ความล้มเหลวในการบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาล ความไม่เป็นธรรมในการใช้อำนาจรัฐการใช้อำนาจรัฐแบบไร้มาตรฐาน จนนำไปสู่ปฏิกิริยาการแสดงออกเพื่อตอบโต้กับอำนาจรัฐ โดยการชุมนุมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ตนเองควรจะได้รับอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศิริสุดา แสงทอง** (2564) ได้วิจัยเรื่อง ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต ผลการวิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันตื่นตัวกับการเมืองมากขึ้น ความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่เหล่านี้ คือกลไกหลักในการพัฒนาประชาธิปไตยอันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติต่อไปนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองไทยที่ดีขึ้น ที่รวมถึงการสร้างการเมืองใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยใหม่ เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคตอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ **สมเกียรติ วันทะนะ** (สมเกียรติ วันทะนะ, 2550: 10) กล่าวว่า ความรู้ที่มีอำนาจมากที่สุด นั่นคือทำให้ผู้รู้สามารถใช้ความรู้นั้นสร้างความสมประสงค์ให้แก่ตน หรือประเทศชาติหมู่คณะของตนได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ศิริสุดา แสงทอง** (ศิริสุดา แสงทอง, 2564: 295) กล่าวว่า การแสดงจุดยืนของคนรุ่นใหม่คือการสร้างสังคมใหม่โดยการก้าวข้ามผ่านคนรุ่นเก่า ภายใต้วาทกรรม “ไม่เอาของเก่า” โดยสังคมใหม่อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งรวมถึงการสร้างการเมืองใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยใหม่

อำนาจ ปี 2550-2557 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2550 ถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง มีกลไกตุลาการศาลรัฐธรรม องค์กรอิสะ และอยู่เบื้องหลังอำนาจกลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อเหลือง **แตกต่าง** กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดงที่เป็นจุดเริ่มต้นเรียกร้องประชาธิปไตยและทักษิณมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังอำนาจ และปี 2558-2562 พบว่า เป็นอำนาจทหารผ่านรัฐธรรม 2560 สืบทอดอำนาจทางการเมือง มีกลไก ส.ว.250 คน ตุลาการศาลรัฐธรรม องค์กรอิสะ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มอุดมการณ์คนเสื้อแดงเห็นว่า ระบอบประชาธิปไตย สามารถใช้สิทธิ์ผ่านการเลือกตั้งเลือกพรรคเมืองที่นโยบายกินได้ และผู้นำที่เขาต้องการมาเป็นนายกฯ จึงมีการเรียกร้องประชาธิปไตยจนเกิดความขัดแย้งมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สินธุชัย ศุกรเสพย (2562)** ได้วิจัยเรื่อง จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคนเสื้อแดง: การเชื่อมต่อความหมายทางการเมืองกับกรณี “ระบอบ-ทักษิณ” ผลการวิจัยพบว่า จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคนเสื้อแดงในจังหวัดจันทบุรีมีการเชื่อมต่อทางการเมืองกับ “ระบอบ-ทักษิณ” อย่างใกล้ชิด ในแง่การเคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีความปรารถนาเชิงนโยบายประชานิยมของ “ระบอบ-ทักษิณ” โดยมีเหตุผลและความคิดทางการเมืองที่ก่อตัวและผลิตสร้างเป็นจักรกลความปรารถนาขึ้นมาเพื่ออำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มคนเสื้อแดงและ“ระบอบ-ทักษิณ” และสอดคล้องกับ **ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว** (2565) ได้วิจัยเรื่อง การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2553: การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ได้ก่อให้เกิดกลุ่มขบวนการโต้กลับของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ยังคงให้การสนับสนุนระบอบทักษิณ และสอดคล้องกับงานวิจับของ **จักรี ไชยพินิจ (2565)** ได้วิจัยเรื่อง บททบทวนระบอบทักษิณ: การเมืองของระบอบประชานิยมแบบครองอำนาจนำ ผลการวิจัยพบว่า ระบอบทักษิณเป็นระบอบ ‘ประชานิยมแบบครองอำนาจนำ’ ซึ่งนำโดยทักษิณ ชินวัตร ระบอบที่ว่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานของ

องค์ประกอบหลายด้านตั้งแต่พื้นที่ทางการเมืองในฐานะเครื่องมือที่ก่อให้เกิดสถานะของการครองอำนาจนำ ที่สำคัญที่สุด ชุดนโยบายประชานิยมทางเศรษฐกิจเป็นกลไกหลักของระบอบทักษิณในการครองอำนาจนำได้ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ประภาพร สีหา** (ประภาพร สีหา, 2560: 151) กล่าวว่า ความขัดแย้งทางการเมืองได้เริ่มต้นขึ้น เมื่อรัฐบาลได้ทำการเสนอร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมเข้าสู่การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำให้หลายฝ่ายไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายดังกล่าวเนื่องจากเคลื่อบแคลงว่าร่างกฎหมายเหล่านั้นออกมาเพื่อช่วยเหลือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีให้กลับเข้าประเทศตามที่ พ.ต.ท. ทักษิณต้องการทำให้เกิดการชุมนุมคัดค้านที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **มานนท์ (Mann, 1986 p. 23)** กล่าวว่า อุดมการณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปทัสถาน หรือบรรทัดฐาน (norms) หรือแบบแผนการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลพึงมีต่อบุคคลอื่น บรรทัดฐานดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่เห็นแตกต่างกันไปทั้งตามกาละและเทศะต่าง ๆ

ความจริง ปี 2550-2557 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการอ่อน ๆ มีการเลือกตั้งตามครรลองประชาธิปไตย สร้างปัญหาน้อย และอำนาจพรรคการเมืองเข้มแข็ง ตามเจตนารมณ์ประชาชน **แตกต่าง** ปี 2558-2562 พบว่า เป็นการเมืองแบบเผด็จการเข้มข้น มีการเลือกตั้งตามครรลองเผด็จการทหาร สร้างปัญหามาก และสลายอำนาจพรรคการเมืองไม่เป็นตามเจตนารมณ์ประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปรับตัวให้เข้ากับสถานการโลกที่ใช้ประชาธิปไตยนิยม มีการเลือกตั้ง และอาศัยกลไกแบบประชาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการอยู่ในอำนาจ โดยไม่ให้ประชาชนหวาดกลัวทหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อดินันท์ พรหมพันธ์ใจ (2562)** ได้วิจัยเรื่อง ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ (2549-2560) ในรัฐราชการไทยหลังสมัยทักษิณชินวัตร ผลการวิจัยพบว่า ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ เป็นการสถาปนาเผด็จการอำนาจนิยมทั้งในรัฐธรรมนูญและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง แต่ระบอบดังกล่าวต้องทนต่อแรงกดดันทั้งภายในและภายนอกรัฐที่บังคับให้แสดงกระบวนการประชาธิปไตยจึงสร้างองค์กรอิสระให้เป็นเครื่องมือใหม่ในการตรวจสอบและคานอำนาจสถาบันทางการเมือง โดยมีกองทัพเป็นผู้บริหารประเทศและเครือข่ายนักกฎหมายปรับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งรัฐบาลทหารได้ใช้กลไกระบบราชการกำหนดและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและยังคงผลิตค่านิยมแบบศักดินาราชูปถัมภ์ครอบทับสังคมไทยเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่รัฐราชการไทยแม้ว่ารัฐไทยจะมีการเลือกตั้งและได้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็ตาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว (2565)** ได้วิจัยเรื่อง การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2553: การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อ ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อทั้งสองกลุ่มเป็นการต่อสู้ทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายปกป้องผลประโยชน์เชิงชนชั้นเป็นเดิมพันตามมุมมองประชาธิปไตยที่พวกเขาเชื่อถือจากการเสพข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสารสนเทศตามกลยุทธ์ของแกนนำ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **วัชรพล พุทธรักษา (วัชรพล พุทธรักษา, 2549: 35)** กล่าวว่า เป็นการสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างผู้ครองอำนาจนำกับผู้ถูกนำให้เกิดขึ้นโดยที่ความรู้สึก (Feelings) ของประชาชนผู้ถูกนำ/ถูกปกครองนั้น ถูกครอบครองความคิดโดยสมบูรณ์ตามความต้องการของชนชั้น หรือกลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ

5.2.4 องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการรวบรวมเอกสารจนนำไปสู่การสร้างรูปแบบพัฒนา
ความรู้ อำนาจ และความจริง จึงสรุปได้ว่า

แผนภาพที่ 5.1 องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ที่ได้จากการรวบรวมเอกสารจนนำไปสู่การสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 จึงสรุปได้ว่า ประชาชนต้องมีความรู้ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่จะนำไปสู่การเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น มีมโนธรรมทางศาสนา เพื่อให้การชุมนุมประท้วงการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างสงบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงเกิดความวุ่นวายต่อบ้านเมือง และประชาชนควรมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ มีส่วนในการจัดทำรัฐธรรมนูญ เป็นรัฐธรรมนูญที่ถูกขับเคลื่อนและผลักดันโดยพลังของประชาชน และที่มาจากประชาชนจริง ๆ เพื่อให้เกิดประชาธิปไตยสมบูรณ์ และจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพลเรือนสร้างกองทัพให้เป็นทหารอาชีพ รวมทั้งการบริหารจัดการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันกับภาครัฐ เอกชน และประชาชน และบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงต้องเป็นการเมืองแบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้ง เลือกผู้นำด้วยเสียงประชาชน รวมถึงการพัฒนาความยุติธรรมในสังคมไทย

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ในการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ในเชิงคุณภาพยังไม่เพียงพอต่อความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏขึ้นต้องปรับจากเชิงคุณภาพเป็นเชิงผสานวิธี

2) การศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 กรณีนี้สามารถเลือกศึกษาเฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่งให้ยืดยุ่นต่อความต้องการศึกษา

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1) การนำผลการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ในครั้งนี้ไปศึกษาให้เป็นสิ่งที่ฉุกคิด ไม่ความเชื่อโดยไปทราบความจริง ควรพิจารณา วิเคราะห์แยกแยะกับสิ่งที่ปรากฏขึ้นในการชุมนุมประท้วงเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

2) การนำผลการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ในครั้งนี้ไปศึกษาอาจจะต้องปรับวิธีคิดและทำความเข้าใจให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในการแสดงออกทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลเผด็จการ

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างระหว่างภาคอิสานกับภาคกลาง เพื่อให้เห็นการสื่อสารที่แตกต่างกันของความหมาย และเป้าหมายในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในขอบเขตช่วงเวลามากกว่า ปี 2562 หรือก่อนถึงการเลือกตั้ง ปี 2566

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

คมขำ สินธุรัตน์. (2535). *ประวัติศาสตร์การปกครองไทยสมัยสุโขทัยถึง การเปลี่ยนแปลง การปกครอง 2475*. บุรีรัมย์: ภาควิชาประวัติศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2514). *ปรัชญาประยุกต์ชุดอินเดีย.* กรุงเทพมหานคร: เกษมบรรณกิจ.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ. (2527). *"อุดมการขบถผู้มีบุญอีสาน" ใน ความเชื่อพระศรีอาริยและกบฏผู้มีบุญในสงคมไทย*. พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล และอัจฉราพร กมุทพิสมัย บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2557). *รัฐศาสตร์แนววิพากษ์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2555). *สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษารัฐศาสตร์.* กรุงเทพ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

_____. (2545). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิภาษา.

_____. (2545). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่/ขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมในต่างประเทศ : บทสำรวจพัฒนาการสถานภาพและนัยยะ เชิงความคิด/ทฤษฎี ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย.* กรุงเทพฯ: วิภาษา.

_____. (2542). *วาทกรรมการพัฒนา.* พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชัยวัฒน์ สถาอานนท์. (2547). *ความรุนแรงกับการจัดการ "ความจริง" : ปัตตานี ในรอบกึ่งศตวรรษ.* กรุงเทพฯ: โครงการการจัดการความจริงในสังคมไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. (2548). *ความแอ็บเสิร์ด การโกหก และชายอาหรับใน "คนนอก"*. ในอ่าน (ไม่) เอาเรื่องหน้า 203-213. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

ชูชัย ศุภวงศ์. (2557). *ความหมายของการเคลื่อนไหวของภาคพลเมือง.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

เดโช สวนานนท์. (2547). *พจนานุกรมศัพท์การเมือง.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้างจำกัด.

เติม วิภาคย์พจนกิจ. (2542). *"กบฏผู้มีบุญ 2" ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน เล่ม 1.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

เตช บุนนาค. (2524). *ขบถ ร.ศ. 121*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

_____. (2524). *ขบถ ร.ศ.121*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธงชัย วินิจจะกุล. (2534). *วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยา (Genealogy).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นภาพร อติวานิชยพงศ์. (2549). *แรงงานภาคอุตสาหกรรมกับการเรียนรู้และต่อสู้เพื่อสวัสดิการ.* กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

ประเภทาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม.* เชียงใหม่ : มูลนิธิไฮน์ริคเบิลล์สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม.* กรุงเทพฯ: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

พฤทธิสาณ ชุมพล และคณะ. (2546). *คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ มีกุศล. (2517). *การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสาน พ.ศ. 2436 -2453*. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.

_____. (2542). *“กบฏผู้มีบุญสกลนคร” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

_____. (2542). “กบฏผู้มีบุญเมืองกาฬสินธุ์” ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน เล่ม 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

พิภพ ธงไชย. (2546). *ความเหคลื่อนไหวของมวลชน การเคลื่อนไหวของประชาชน.* กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

มณีมัย ทองอยู่. (2557). *แนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาว่าด้วยขบวนการทางสังคม.* กรุงเทพ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

ยีน ชาร์ป. (2529). *อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง.* ชัยวัฒน์สถาอานนท์และคมสัน หุตะแพทย์ (แปล). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

ยศ สันตสมบัติ. (2544). *มนุษย์กับวัฒนธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยุทธนา พรหมณี. (2522). *ผู้นำการใช้อำนาจและอิทธิพล.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.

วิลเลียมเจคูเปอร์ และจอห์นแมคคาร์เดลล์. (1995). *หมวกเสรีภาพและต้นไม้เสรีภาพอดีตและปัจจุบัน 146.1*.

วิทยากร เชียงกูล. (2548). *ปรัชญาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สารธาร.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2554). *การเมือง:แนวความคิดและการพัฒนา.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม. สายธาร.

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2551). *สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย.* กรุงเทพฯ: พี.เพรส.

สุนทรี อาสะไวย์. (2525). *จากอุดมการณ์พระศรีอาริย์ถึงขบถผู้มีบุญภาคอีสาน.* กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสน่ห์ จามริก. (2542). *ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมชัย ภัทรธนานันท์. (2559). *ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการประท้วงทางการเมือง.* อินทนิล; กรุงเทพฯ.

สุวิทย์ ธีรศาศวัต และคณะ. (2528). *รายงานการวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ลุ่มแม่น้ำชี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 -2525*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

_____. (2543). *ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ปีที่ 1 ครั้งที่ 17 (สมัยสามัญทั่วไป).* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2547). *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิชาต สถิตนิรามัย, และอนุสรณ์ อุณโณ. 2560. *การเมืองคนดี: ความคิด ปฏิบัติการและอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อภิชาต สถิตนิรามัย และคณะ. (2556). *ทบทวนภูมิทัศน์ทางการเมืองไทย.* เชียงใหม่: สถาบันนโยบายสาธารณะ.

อุกฤษฏ์ ปัทมานนท์. (2557). *เครือข่ายอำนาจทักษิณ: โครงสร้าง บทบาท และพลวัต.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

2. บทความ/วารสาร

กรณัฐ ระงับทุกข. (2563). วิกฤตการณ์การเลือกตั้งกับความเป็นประชาธิปไตย. *วารสาร มจร. เลย ปริทัศน*. ปที่ 1. ฉบับที่ 3. กันยายน-ธันวาคม.

กฤษดาภรณ์ แก้วสวนจิกและธวัชชัย จันทร์สม. (2567). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่มาและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. มกราคม-กุมภาพันธ์.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). ประชาธิปไตยบนทางแพร่ง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. ฉบับที่ 6. ฉบับที่ 1. มกราคม-เมษายน.

ขจรศักดิ์ สิทธิ. (2558). วิทยุชุมชนกับขบวนการเสื้อแดง. *วารสารการบริหารท้องถิ่น.* 8. ฉ.4. ตุลาคม-ธันวาคม.

ขจร ฝ้ายเทศ. (2562). บทบาทประกาศกของนายสนธิ ลิ้มทองกุลและกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในการนำเสนอประเด็นสาระธรรมวิทยาแห่งพลเมืองทางรายการโทรทัศน์เพื่อต่อต้านรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2548-2549. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 6*, ฉ.2. กรกฎาคม-ธันวาคม.

คุณาธิป อินทร์พรม และคณะ. (2564). การเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* ปีที่ 9 ฉบับที่ 6. กันยายน-ตุลาคม.

จิรวัฒน์ ศรีเรือง. (2019). โรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่:พลวัตและสำเหตุแห่งความขัดแย้ง. บทความวิจัย. *วารสารพัฒนาสังคม.* ปีที่ 21 ครั้งที่ 1.

จันทรวรรณ ตระกูลผิว. (2563). การล้อเลียนในเพจเฟซบุ๊กประเภทเสียดสีการเมือง. *CRRU Journal of Communication Chiangrai Rajabhat University*. ปีที่ 3. ฉบับที่ 1. มกราคม เมษายน.

จาตุรงค์ สุทาวันและพีรพล สิมมา. (2564). ผลของ “หลักนิติธรรมแบบไทย”ต่อระบบกฎหมายและการเมืองภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2549. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. ปีที่ 3. ฉบับที่ 2. มกราคม – มิถุนายน.

จักรี ไชยพินิจ. (2565). บททบทวนระบอบทักษิณ: การเมืองของระบอบประชานิยมแบบครองอำนาจนำ. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา.* ปีที่ 10. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม–ธันวาคม.

จิราภรณ ดำจันทร์. (2564). ระบบการเลือกตั้งและระบบพรรคการเมือง:ศึกษาเปรียบเทียบไทยและมาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2564. *วารสารวิจัยสังคม.* ปที่ 44. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม.

ชัยนัท สุขไชยะและคณะ. (2562). การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา 31 ตุลาคม 2556 ถึง 22 พฤษภาคม 2557. *วารสาร มมร วิชาการล้านนา*. ปีที่ 8. ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

ชื่นอารมณ จันทิมาชัยอมร และคณะ. (2565). การวิเคราะหความสัมพันธการเมืองกับการปฏิวัติและรัฐประหารของไทย. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น.* ปีที่ 8 ฉบับที่ 9. เดือนกันยายน.

ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว. (2565). ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองในบริบทสังคมไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์.* ที่ 16. ฉบับที่ 46. พฤษภาคม–มิถุนายน.

ฒาลัศมา จุลเพชร. (2566). พัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นภายใต้รัฐราชการไทย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์.* ปีที่8. ฉบับที่ 1. มกราคม–กุมภาพันธ์.

ทิสวัส ธำรงสานต์. (2562). กลวิธีการประกอบสร้าง “อำนาจ” “ความรู้” และ “ความจริง” ในวาทกรรมโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่ให้ความขาว. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ.* ปีที่ 26 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. (2545). “ชุมชนในวาทกรรมการพัฒนา”. ใน *วารสารปาริชาติ*. (ตุลาคม 2545 – มีนาคม 2546) ฉ2.

ณัฐพล วิทยเริงชัย. (2566). พรรคทหารในการเมืองไทย. *วารสารปราชญ์ประชาคม.* ปีที่ 1. ฉบับที่ 2. มีนาคม-เมษายน.

ธัญณ์ณภัทร์ เจริญพานิช. (2563). อำนาจรัฐอภิสิทธิ์กับปัญหาความยุติธรรมผ่านชีวิตของนายอนันต์ ภักดิ์ประไพ. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.* ปีที่ 11. ฉบับเพิ่มเติม. กรกฎาคม-ธันวาคม.

ธานี ถังทอง. (2563). ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ของประชาชนจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์.* ปีที่ 4. ฉบับที่ 1.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2562). ประชาธิปไตยไทยนิยม บทความวิชาการเรื่อง “ประชาธิปไตยไทยนิยม”. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.* ปีที่ 1. ฉบับที่ 1. มกราคม–เมษายน.

ธรรมรัตน์ โพธิสุวรรณปัญญา และคณะ. (2562). การสร้างฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น. *วารสารเกษมบัณฑิต.* ปีที่ 20. ฉบับ ตุลาคม.

ธิติพงษ์ มีทอง. (2559). การปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ.1848 กับหนทางการสร้างประชาธิปไตยใหม่ในสมัยสาธารณรัฐที่สองของประเทศ. *วารสารยุโรปศึกษา.* ปีที่ 24 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

นิพิฐพนธ์ นันทะวงศ์ และคณะ. (2562). การวิเคราะห์และถอดความแนวคิดทางการเมืองผ่านนวนิยายเกมล่าชีวิตของซูซาน คอลลินส์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.* ปีที่ 2. ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

นาฐคุณ ถาวรปิยกุลและคณะ. (2563). บทบาทดนตรีไทยเพื่อชีวิต วงต้นกล้าหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516. *วารสารสุทธิปริทัศน์.* ปีที่ 34. ฉบับที่ 112. ตุลาคม-ธันวาคม.

นพพล อาชามาส. (2019). พินิจคำสั่ง “ห้ามมั่วสุมชุมนุมทางการเมือง” ของคณะรัฐประหารไทยในฐานะเครื่องมือการปราบปรามโดยรัฐ. *CMU Journal of Law and Social Sciences.* ปีที่ 12 ฉบับที่ 2, กรกฎาคม - ธันวาคม.

นันทพร วงษ์เชษฐา. (2565). ความหมายทางการเมืองของการ์ตูนในเฟซบุ๊ก เพจไข่แมว x. *BU ACADEMIC REVIEW*. Vol. 21, No. 1, January-June.

นนทวัตร ผาติเสนะ และคณะ. (2565). การสื่อสารทางการเมืองเพื่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*. ปีที่ 11. ฉบับที่ 1. มกราคม–มิถุนายน.

นิยม รัฐอมฤตและอุดม รัฐอมฤต. (2562). องค์กรอิสระกับการสร้างความสมดุลในระบบการเมือง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า.* ฉบับที่ 17. ฉบับที่ 2. พฤษภาคม-สิงหาคม.

ประภาพร สีหา. (2560). ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557. *วารสารรัฐศาสตรปริทรรศน* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร. ปที่ 4. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม.

ปัญญา อุดชาชน. (2561). การพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *วารสารนิติศาสตร์.* 47 : 3. กันยายน.

ปิยรัตน์ ปั้นลี้. (2565). ต่อรองต่อต้านผ่านวัตถุ: วัฒนธรรมทางวัตถุของการเคลื่อนไหวทางสังคมหลังรัฐประหาร 2557. *วารสารมานุษยวิทยา.* ปีที่ 5. ฉบับที่ 1. มกราคม - มิถุนายน.

ปณิธาน พิชาลัย. (2555). ยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร. *วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา 1*, ฉ.2, กรกฎาคม-ธันวาคม.

ประดิษฐ์ ธิติศรัณย์. (2565). บทบาททางการเมืองของทหารก่อนและหลังรัฐประหารในเชิงเปรียบเทียบปี พ.ศ.2549 และปี พ.ศ.2557. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.* ปีที่ 7. ฉบับที่ 1. มกราคม-เมษายน.

ปวริส มินา. (2561). มโนทัศน์อิสรเสรีและความเสมอภาคในสื่อทัศนศิลป์: กรณีศึกษาเนื้อหาและพื้นที่จัดแสดงผลงานสื่อทัศนศิลป์ในประเทศไทย พ.ศ. 2556-2560. *ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ.* ปีที่ 11 ฉบับที่ 3. เดือนกันยายน–ธันวาคม.

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซิ่ม) และคณะ. (2564). การสื่อสารทางการเมืองด้วยอวัจนภาษาโดยสัญญวิธีของเยาวชนไทยในครรลองประชาธิปไตย. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. ปีที่ 6. ฉบับที่ 2. เมษายน–มิถุนายน.

พระเสกสรร ไชยชาต. (2565). รูปแบบพึงประสงค์ลักษณะอำนาจทางการเมือง. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.* ปีที่ 6 ฉบับที่ 1. มกราคม-เมษายน.

พระมหาสำรอง สญฺญโต และคณะ. (2563). กระบวนการแสวงหาความจริงในเชิงปรัชญาที่ปรากฏในเกสปุตตสูตร. *Journal of Modern Learning Development*. ปีที่ 5. ฉบับที่ 4. ประจำเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม.

พรภิรมณ์ เชียงกูล. (2540). เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535: วิเคราะห์ในมิติทางประวัติศาสตร์. *ว. เกษตรศาสตร์ (สังคม).* ปีที่ 18. 65-72.

พระเฉลย ฐิตวโส (บุริภักดิ์) และคณะ. (2562). อิทธิพลของทฤษฎีความรู้ของเดวิด ฮิวม์ ที่มีต่อมนุษย์. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 4. ประจำเดือนตุลาคม - ธันวาคม.

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร). (2565). วงจรอำนาจรัฐหรือวงจรอุบาทว์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.* ปีที่ 11 ฉบับที่ 2. มีนาคม – เมษายน.

พระณัฐวุฒิ พันทะลีและคณะ. (2565). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน*. ปีที่ 3. ฉบับที่ 3. กันยายน–ธันวาคม.

แพรวรรณ ปานนุช และอัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2563). บทบาทของสัญลักษณ์ หน้ากาก กาย ฟอว์กส์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย. *วารสารการเมืองการปกครอง.* ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม –เมษายน.

_____. (2562). นัยยะของสัญลักษณ์นกหวีดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า.* ปีที่ 6 ฉบับที่ 1. ม.ค.–มิ.ย..

พชรวัฒน์ เส้นทอง. (2562). อุดมการณ์ทางการเมือง : อุดมการณ์ทางการเมืองไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.* ปีที่ 13. ฉบับที่ 3. กันยายน–ธันวาคม.

พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตฺโต และพระพัฒนวัชร์ พูลสวัสดิ์. (2566). ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการนักศึกษาไทยในปี พ.ศ.2557–2566. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*. ปีที่ 6. ฉบับที่ 5. กันยายน –ตุลาคม.

พระมหาไทยน่อย ญาณเมธี (สลางสิงห) และคณะ. (2564). ความเป็นพลวัตของรัฐราชการภายใต้อำนาจยุคสมัยรัฐบาล คสช.. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร*. ปีที่ 4. ฉบับที่ 3. กรกฎาคม – กันยายน.

พิมลกร แปงฟู. (2562). แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*. ปีที่ 2. ฉบับที่ 1. มกราคม – มิถุนายน.

พิษณุ เสงี่ยมพงษ์. (2566). รัฐ นโยบายสาธารณะ กับการชุมนุมทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์. *วารสารสังคมศาสตรมหาวิทยาลัยนเรศวร*. ปีที่ 19. ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

แพรวา ศรีชำนิ. (2559). ความล้มเหลวของพรรคเพื่อไทยในการใช้การตลาดทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป ปี 2554 ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*. ปีที่ 5. ฉบับที่ 1. มกราคม-ธันวาคม.

ภาศิณี โกมลมิศร์. (2563). การศึกษาวิเคราะห์ธรรมชาติของอำนาจในปรัชญาเต๋า. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*. ปีที่ 3. ฉบับที่ 1. มกราคม–มิถุนายน.

มานิจ สุขสมจิตร. (2565). บทความพิเศษ Fake News: ข่าวลวง, ข่าวปลอม. *วารสารศาสตร์*. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1, มกราคม-เมษายน.

มะลิ ทิพพ์ประจง. (2562). สงครามกับความยุติธรรม. *วารสาร มจร. เพชรบุรีปริทรรศน์*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1. มกราคม–มิถุนายน.

ยุภาพร ต๊ะรังสี. (2560). “ความดี” “ความจริง” และ “ความยุติธรรม” ใน “คนนอก” ของอัลแบร์ การ์มูส์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ปีที่ 25 ฉบับที่ 48. พฤษภาคม-สิงหาคม.

ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว. (2564). การจัดการความเสี่ยงทางการเมืองรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยุทธศาสตร์ชาติ และสัญญะนโยบายเชิงประชานิยมของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.). *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2, พฤษภาคม–สิงหาคม.

ยุกติ มุกดาวิจิตร. (2563). ภาษาการเมืองของคนรุ่นใหม่. *วารสารมานุษยวิทยา*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม - ธันวาคม.

หยกสุริยะ อัครศรุติพงศ์. (2564). แนวคิดเรื่องอำนาจในมุมมองของพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*. ปีที่ 4. ฉบับที่ 2. พฤษภาคม-สิงหาคม.

รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2556). ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์สังคมจากมุมมองตัวแสดง. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย.* ปีที่ 5. ฉบับที่ 2. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ราม โชติคุต. (2559). ประวัติศาสตร์โดยย่อ : การเมืองเรื่องการชุมนุมประท้วงในประเทศไทย (พ.ศ. 2544-2557). วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม, 79.

ลดาวัลย์ มะลิไทย. (2560). กระบวนทัศน์การรื้อสร้างหลักสูตรในยุคหลังสมัยใหม่. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. ปีที่ 14. ฉบับที่ 64. มกราคม-มีนาคม.

วรรณทิพา นุชลำยอง และคณะ. (2563). ผลกระทบของรัฐประหารปี 2557 ต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์.* ปีที่ 20. ฉบับที่ 1. มกราคม-มีนาคม.

วัชรพล พุทธรักษา. (2549). รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.* สาขาวิชาการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงการณ์มหาวิทยาลัย.

วราวุฒิ คำพานุช. (2564). บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ: ในช่วงปี พ.ศ. 2515-2562. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.* ปีที่ 10 ฉบับที่ 3. กรกฎาคม-กันยายน.

วิชชุ เวชชาชีวะ. (2541). *แนะนำงาน :* Hero, Hong Kong Style-A Structural Study of Hero Films in Hong Kong จากกระบี่สู่กระบอกปืน. *รัฐศาสตร์สาร.* ปีที่ 20, ฉบับที่ 3.

วินิจ ผาเจริญ และคณะ. (2564). วิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ชุมชุมขับไล่ระบอบทักษิณตั้งแต่ พ.ศ.2548-2557. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์.* ปีที่ 6. ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน 2564.

วสันต์ เหลืองประเภทสร์. (2556). สองคลื่นแห่งการปฏิรูปประบบราชการไทย: 15 ปีของความเปลี่ยนแปลงในเชิงสถาบันทางการเมือง-การบริหารไทย 2535-2549. *รัฐศาสตร์สาร.* 34(2).

วันวิชิต บุญโปร่ง และธีรพงษ์ บัวหล้า. (2564). การเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. ปีที่ 10. ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

วิระยา พิมพ์พันธ์. (2563).ความเสมอภาค: ตามแนวคิดประชาธิปไตยมีอยู่จริงหรือในพระพุทธศาสนา. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น.* ปีที่ 7. ฉบับที่ 3. กรกฎาคม–กันยายน.

ศิริสุดา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ : จุดยืนประชาธิปไตยแห่งอนาคต. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 8 (2).

ศิปภน อรรคศร. (2567). อิทธิพลของรัฐธรรมนูญ 2560 ต่อการเมืองไทยหลัง คสช.. ปีที่ 10. ฉบับที่ 1. *รัฐศาสตร์นิเทศ*.

ศิริพร ช่วยคุ้ม และคณะ. (2566). วิเคราะห์รูปแบบวิธีการและผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ* ปีที่ 6. ฉบับที่ 3. พฤษภาคม–มิถุนายน.

สินธุชัย ศุกรเสพย์. (2562). จักรกลความปรารถนาของกลุ่มคนเสื้อแดง :การเชื่อมต่อความหมายทางการเมืองกับกรณี “ระบอบ-ทักษิณ”. *วารสารการเมืองการปกครอง.* ปีที่ 9. ฉบับที่ 3. ประจำเดือนกันยายน –ธันวาคม.

สมชัย แสนภูมี และคณะ. (2562). นักศึกษากับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในวันครบรอบ 1 ปีการทำรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. *Journal,Silpakorn University*. Volume 12 Number 1 January –February.

สาโรจน์ บุญเสริมวรรณและคณะ. (2019). รูปแบบและความหมายสัญญะทางการเมืองในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*. ปีที่ 13 ฉบับที่ 30 กรกฎาคม-กันยายน 2562 TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

สติธร ธนานิธิโชติ. (2556). ตระกลูการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย. *สถาบันพระปกเกล้า.* พฤษภาคม – สิงหาคม.

สมมาตร์ ผลเกิด. (2552). กบฏผีบุญ : กระจกสะท้อนสังคมไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.* ปีที่ 1 ฉบับที่ 1. มกราคม – มิถุนายน.

สันติ ทิพนา. (2562). ปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2561. *วารสารศรีวนาลัยวิจัย.* ปีที่ 9 ฉบับที่ 1. มกราคม- มิถุนายน.

_____. (2562). ปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมที่ปรากฏในบทกวีรางวัลพานแว่นฟ้าประจำปี 2561. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตรมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.* ปีที่ 10 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2550). “อำนาจ”. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.* ปีที่ 33. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม.

_____. (2557). “อำนาจของประเทศ (1)”. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.* ปีที่ 40 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

สงกรานต์ รัตน์พลทีและคณะ. (2562). ผลกระทบจากรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557ต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่ม “ดาวดิน”. *วารสารการเมืองการปกครอง.* ปีที่ 9. ฉบับที่ 2. ประจำเดือนพฤษภาคม–สิงหาคม.

โสภา อ่อนโอภาส และคณะ. (2562). การเสริมพลังอำนาจ: ความหมายและกระบวนการเสริมพลังอำนาจในงานสังคมสงเคราะห์. *JOURNAL OF SOCIAL SYNERGY*. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

สุริยาพร เอี่ยมจิตร. (2564). เรือนร่างแห่งการต่อต้าน: ร่างกายในฐานะพื้นที่การแสดงออกทางการเมืองกรณีศึกษาการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยในไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2563-พ.ศ.2564. *วารสารสังคมศาสตรมหาวิทยาลัยนเรศวร.* ปีที่ 17. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม.

สงกรานต์ รัตน์พลที. (2561). ผลกระทบจากรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่ม “ดาวดิน”.*วารสารการเมืองการปกครอง*, 9(2).

สาโรจน์ บุญเสริมวรรณ และสุชาติ ศรียารัณย. (2562). รูปแบบและความหมายสัญญะทางการเมืองในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์.* ปีที่ 13. ฉบับที่ 30. กรกฎาคม-กันยายน.

สิริปภา ภาคอัตถ์. (2563). สองมาตรฐาน: ความเสมอภาคที่ไม่เสมอภาคในสังคมไทย. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์.* ปีที่ 6. ฉบับที่ 1. มกราคม–มิถุนายน.

สุชารัตน์ สถาพรอานนท และมาโนช ชุ่มเมืองปัก. (2566). บทบาทของเฟซบุกกับกลวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ในปี 2563-2564. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์.* ปีที่ 17. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม.

อธาฐ์ สุวฑโฒ และคณะ. (2563). คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 5 (2).

เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนันท์. (2558). การเมืองเสื้อสีกับการศึกษาขบวนการโต้กลับตามจารีตการศึกษาขบวนการทางสังคมและการเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์.* ปีที่ 27 ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

อดินันท์ พรหมพันธ์ใจ. (2562). ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ (2549-2560) ในรัฐราชการไทยหลังสมัยทักษิณชินวัตร. *วารสารสังคมศาสตร์.* ปีที่ 49. ฉบับที่ 1. มกราคม – มิถุนายน.

อภิมุข สดมพฤกษ์. (2567). เผด็จการ รัฐประหาร ความรุนแรง ความล้มเหลวในการส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตยในเมียนมา. *วารสารพัฒนวนัมรุง.* ปีที่ 1. ฉบับที่ 1. มกราคม–มิถุนายน.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ. (2559). อนาคตสังคมไทยภายใต้อำนาจตุลาการ. *วารสารนิติสังคมศาสตร์.* ปีที่ 9. ฉบับที่ 1. มกราคม-มิถุนายน.

อรรถพล เมืองมิ่ง และศิวัช ศรีโภคางกุล. (2560). การจัดความสัมพันธ์ระหว่างพลเรือนและทหารที่ผิดพลาดจากรัฐประหารปี 2549 สู่รัฐประหารปี 2557: บทเรียนสู่สังคมไทยเพื่อการปฏิรูปกองทัพ. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร*. ปที่ 4. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม.

อรสา นิลสุวรรณ์. (2564). คนรุ่นใหม่กับการต่อต้านเผด็จการและปฏิบัติการอารยะขัดขืนในมิติการเรียกร้องประชาธิปไตย. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย.* ปีที่ 2. ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม.

3. ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์

กรองกาญจน์ การเนตรและคณะ. (2557). วาทกรรมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม : ศึกษากรณีขบวนการคัดค้านโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรืออำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คันธพร สาลี. (2564). Meme: ภาพสะท้อนการล้อเลียน ผ่านปรากฏการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 - พ.ศ. 2564. *ศิลปศาสตรบัณฑิต.* ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เจตริน เชยประเสริฐและคณะ. (2563). ทัศนคติของประชาชนต่อการทำรัฐประหาร พ.ศ.2557 : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองปราจีนบุรี. *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา.* ครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563. จัดโดย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.

จักรกฤษ กมุทมาส. (2560). การก่อตัวและพัฒนาการของกลุ่มคนเสื้อแดงจังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฐิตกานต์ ธนาโอฬาร. (2537). *การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (รายงานผลงานวิจัย).* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.

นงลักษณ์ ลิ้มศิริ. (2524). ความสำคัญของกบฏหัวเมืองอีสาน พ.ศ. 2325 -2445. *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.* สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นพปฎล ศรีวงษ์รัตน. (2560). การต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ในการเมืองไทย : ศึกษากรณีหมุดคณะราษฎร. *รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง).* สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐฐินันท์ นันทะเสนา. (2563). การเคลื่อนไหวทางสังคมโดยกลุ่มนักศึกษาขบวนการประชาธิปไตยใหม่. *วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา)*. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

ธนบรรณ อู่ทองมา. (2560). รัฐราชการภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2557. *วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง*. ภาควิชาการปกครองคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนา โตสกุล. (2548). *มโนทัศน์เรื่องอำนาจ (The Concept of Power).* กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2536). *รายงานการวิจัยเรื่องอำนาจและทรัพยากรทางการเมือง: ศึกษากรณีจอมพล ป. พิบูลสงคราม.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล. (2555). การเมืองบนเฟซบุ๊กวัฒนธรรม-การเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทย พศ.2553-2555. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิชาต สถิตนิรามัยและคณะ. (2560). *การเมืองคนดี : ความคิด ปฏิบัติการและอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย.* ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนนท์. (2556). ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ขบวนการและขบวนการโต้กลับ : กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ตั้งแต่ปี 2549-2553. *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต.* สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

อิทธิพล โคตะมี. (2560). ปฏิบัติการภาษาและการสร้างความชอบธรรมในการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย พ.ศ. 2549-2557. *วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

4. ภาษาอังกฤษ

Anne Showstack Sassoon. (1982). *"A Gramsci Dictionary" in Approaches to Gramsci*. ed.: London.

Arthur Bentley. (1949). *The Process of Government: A Study of Social Pressure*. Illinois, Principia.

Asimina Michailidou and Hans-Jörg Trenz. (2021). Rethinking journalism standards in the era of post- truth politics: from truth keepers to truth mediators. *Media, Culture & Society*. Vol. 43, (7).

Choma, B., &Hafer, C. (2009). Understanding the relation between explicitly and implicitly measuredPolitical orientation. The moderating role of political sophistication. *Personality and Individual Differences*, 47(8): 964-967.

Dalton, Russell J. (2000). "Citizen Attitudes and Political Behavior." *Comparative Political Studies*, 33 (6-7).

Dahl, R. A. (1973). *Modern political analysis*.NJ: Prentice Hall.

Delli Carpini, Michael X., and Scott Keeter. (1993). "Measuring Political Knowledge: Putting First Things First." *American Journal of Political Science*, 37.

_____. (1996). *What Americans Know About Politics and Why it Matters*. New Haven: Yale University Press.

Ernest Barker. (1945). *The Politics of Aristotle*. Oxford: Oxford University Press.

Eyerman, R. (1984). Social movements and social theory. *Sociology*, 18(1), 71-82.

Emmanuelle Richez and faculty. (2020). Unpacking the Political Effects of Social Movements With a Strong Digital Component: The Case of #IdleNoMore in Canada. *Social Media + Society*. April-June.

Farhad Hassan Abdullah. (2020). Revolution in Egypt: Political Movements and Mobilisation of Resources. *Insight on Africa*. 12(1).

Foucault, Michel. (1980). Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977. Edited by Colin Gordon. Translated by Colin Gordon, Leo Marshall, *John Mepham, Kate Soper*. New York: Pantheon Books.

_____. (1982). *The Archaeology of Knowledge: and the Discourse on Language*. New York: Vintage.

George Ritzer and Douglas J. Goodman. (2004). *Modern Sociological Theory*.

Homero Gil de Zúñiga. (2021). Fueling civil disobedience in democracy: WhatsApp news use, political knowledge, and illegal political protest. *new media & society.*

Javad Bahmani and Massoud Jafarinejad. (2017). Civil Society over Political Power. *Bahmani and Jafarinejad, Intel Prop Rights*.

Jayson Harsin. (2020). Toxic White masculinity, post-truth politics and the COVID-19 infodemic. *European Journal of Cultural Studies.* Vol. 23(6).

Kimmo, Gronlund and Henry Milner. (2006). "The Determinants of Political Knowledge in Comparative Perspective," Scandinavian Political Studies, 29 (4).

Krieger, Leonard. and Stern, Pritz. (1968). *The Responsibility of Power: Historical Essays in Honor of Hajo Holborn***.** London, Melbourne: McMillan.

Lasswell, Harold C. (1985). *Power and Society: A Framework for Political Inquiry*. London: Routledge.

Mann, Michael. (1986). *The Sources of Social Power. Volume I: A history of power from the beginning to A.D. 1760*. Cambridge: Cambridge University Press.

Małgorzata Zachara. (2020). The Millennial generation in the context of political power: A leadership gap?. *Leadership*. Volume 16, Issue 2, April.

Muhamad Ferdy Firmansyah and Apip Kurniawan. (2021). Literature Study of Political Communication Based on PoliticIdentity and Symbolic Interactionism: The Role of Middle Class inInformation of Democratization. *The Spirit of Society Journal Volume 5*, Number 1 September.

Nurudeen Adeshina LAWAL (PhD). (2020). *Symbolic Violence and Consensual Neocolonialism in Selected PoliticalFacebook Posts***.** Departmentof English and Literary Studies, College of Humanities and Culture, OsunState University (Ikire Campus), Osogbo.

Ondercin, H., & Jones-White, D. (2011). Gender Jeopardy. What is the impact ofgender differences inpoliticalknowledge on political participation? *SocialScience Quarterly,* 92 (3).

Olofsson, G. (1988). After the working-class movement? An essay on what's' new'and what's' social'in the new social movements. *Acta Sociologica*, 31(1), 15-34.

R.J.W. Evans. (2000). *The Revolutions in Europe. 1848-1849 : From Reform to Reaction*. Oxford: Oxford University Press.

R.M. Maciver. (1949). *The Web of Government*. New York: Macmilan Company.

Rorty, R. (1999). *Philosophy and social hope*. London: Penguin Book.

Sherman Arnold K. & Kolker A. (1997). *The Social Bases of Politics*. New York: Wadsworth.

Schwarz mantel, John. (1987). *Structure of Power: An Introduction to Politics*. New York: St. Martin's Press.

Strauss, L. (1959). *What Is Political Philosophy?.* The United State of America: The Free Press.

Saar Alon-Barkat and Sharon Gilad. (2016). Political control or legitimacy deficit?Bureaucracies' symbolic responses tobottom-up public pressures. *Policy & Politics*. vol 44.

Thabchumpon, N., & McCargo, D. (2011). *Urbanized Villagers in the 2010 Thai Redshirt Protests: Not Just Poor Farmers?.* Asian Survey, 51(6).

Winter, J.P. (1973). *An Introduction to Positive Political Theory*. 5 th ed. New York: McGraw – Hill.

5. เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

กฤดิกร วงศ์สว่างพานิช. (2560). *หมุดที่หายไป กับความถูกต้องทางประวัติศาสตร์.* สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2017/04/7104.

เกษียร เตชะพีระ. (2557). *รัฐราชการไทยสายตาเฟรดริกส*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/59563/1/5780614524.pdf.

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). *ชวนรู้ "ศาลรัฐธรรมนูญ" คืออะไร มีหน้าที่ตรวจสอบ-วินิจฉัยอะไรบ้าง?*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.bangkokbiznews.com/news/971278.

ชวกิจ หันประดิษฐ์. (2566). *ชนชั้นกลางกับการเมืองบนท้องถนน ในเหตุการณ์ 'พฤษภาทมิฬ 2535'*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_553263.

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/ED1tG.

คมชัดลึก. (2559). *เส้นทางชีวิตลูกผู้ชาย "สนธิ ลิ้มทองกุล"*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.komchadluek.net/scoop/241108.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2565). *เกิดอะไรใน "14 ตุลา" ก่อนมาสู่ชัยชนะสำคัญของประชาชนลุกฮือต้าน "คณาธิปไตย".* สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_40175.

โชติกา พรมเพิก และอจิรภาส์ เพียรขุดทด. (2562). *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (The Third National Conference on Public Affairs Management in the Digital Era)*. "การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย" (Public Affairs Management in the Digital Era: Legal, Justice and A Return to Democracy). สืบค้น 20 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/C0t7f.

ฐิติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2559). *วาทกรรมไพร่-อำมาตย์.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/IkLEq. 2566. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/F8Hx5.

เดลินิวส์. (2562). *กลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย รวมตัวปราศรัย-ล่าชื่อถอด'กกต.*. สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://d.dailynews.co.th/politics/701625/.

_____. (2559). *บุกคุม "จ่านิว" ก่อนวุ่นวาย ขัดขวางทางเดิน "บีทีเอส".* สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://d.dailynews.co.th/politics/395089/.

_____. (2563). *เปิดเกร็ดความรู้สัญลักษณ์ "ชู 3 นิ้ว" ที่แท้มาจากอะไร?.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.dailynews.co.th/news/1419635/.

ทวีศักดิ์ เกิดโภคาและคณะ. (2560). *ขุดคุ้ยประวัติศาสตร์กับ "ธำรงศักดิ์" : หมุดคณะราษฎร 'เสี้ยน' ที่บ่งไม่ออก (สักที).* สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2017/04/71126.

ไทยโพสต์ ออนไลน์. (2561). *"อยากเลือกตั้ง" ลั่น "คิกออฟประชาธิปไตย" 3 แกนนำมอบตัวหลังเลิกม็อบ.* สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.thaipost.net/main/detail/2819.

แนวหน้าออนไลน์. (2561). *"เชียงใหม่รวมตัวประท้วงอยากเลือกตั้ง จี้ คสช.คืนอำนาจหยุดริดรอนสิทธิ".* สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.naewna.com/politic/320870.

เนชั่นออนไลน์. (2562). *นักศึกษา มช.แสดงจุดยืนคัดค้านเลื่อนเลือกตั้ง.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.nationtv.tv/main/content/378683842.

นักข่าวพลเมือง Thai PBS. (2016). *กิจกรรม "ปล่อยปีก" ผู้จัดงานจัดงานถูกเรียกคุยที่ สน.ปทุมวัน.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/NoUyb.

ประชาไท. (2557). *"นักศึกษาพิทักษ์ประชาธิปไตย" เรียกร้อง คสช.ปล่อยตัว นศ.-ปชช.ที่ถูกจับเย็นนี้.* สืบค้น 12 มีนาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2014/06/54174.

_____. (2557). นร.ม.5 *กลุ่มต้านค่านิยม 12 ประการ เผยทหารโทรถามหาที่ ร.ร.-วอน คสช. เลิกระแวงคนคิดต่าง.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2014/10/56142.

_____. (2557). *คุยกับนักกิจกรรมหญิง "เอ๋ มอส.": ผู้ถูกปฏิบัติการคุมตัวทันที หลังรูป "ไม่เอาคสช." โผล่ FB.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2014/11/56608.

_____. (2557). *ชาวบ้านกลุ่มคนรักษ์บ้านเกิด จ.เลย ชู 3 นิ้วกลางทุ่งนา ส่งกำลังใจให้ 'ดาวดิน'.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2014/11/56601.

_____. (2557). *นักศึกษาชู 3 นิ้วใส่ 'อัมรา' ถาม "กสม.อยู่ไหนเมื่อปืนมา" ก่อนถูก ตร. เชิญไปปรับทัศนคติ.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2014/12/56954.

_____. (2557). *เด็กหลังห้อง : สำรวจพบงานบอลจุฬาฯ-มธ. ล้อทุกรัฐบาล.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2015/02/57847.

_____. (2557). "ฟอร์ด เส้นทางสีแดง" ปิดปาก พร้อมชูสติ๊กเกอร์ "Vote No" – ติดบริเวณแยกราชประสงค์. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2016/02/64207.

_____. (2558). *Timeline: การเคลื่อนไหวของขบวนการประชาธิปไตยใหม่ จนถึงวันถูกจับกุม.* สืบค้น 17 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2015/07/60105.

_____. (2558). *ประมวลสถานการณ์ 7 นศ.ผู้ต้องหาตามหมายจับ+ดาวดิน หน้า สน.ปทุมวัน.* สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2015/06/59948.

_____. (2558). *กลุ่มอีสานใหม่ เคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ ไว้อาลัยอำนาจ "เผด็จการปิโตรเลียม".* สืบค้น 16 มีนาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2015/05/59384.

_____. (2558). *คลิปคำประกาศอีสานใหม่ "โค่นระบอบเก่าที่มันบ่คือ เพราะพวกเฮาคือสามัญชนคนอีสาน".* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2015/12/62899.

_____. (2559). *"พลเมืองโต้กลับ" ปล่อยคลิปแดนซ์กระจายสุขภาพดี "อย่างนี้ต้องตีเข่า (โหวตไม่เอา แล้วตีตก)".* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2016/04/65241.

_____. (2559). *ขอนแก่น-เชียงใหม่-ศิลปากร แอคชั่นเงียบ ค้านจับกุม ปชช.* โดยมิชอบ. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2016/04/65482.

_____. (2559). *ปล่อย 5 พลเมืองโต้กลับ หลังจัดกิจกรรมยืนเฉย ๆ ตำรวจแจ้งไม่ห้าม แต่ขอให้บอกก่อน.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2016/04/65339.

_____. (2559). *ฟอร์ด เส้นทางสีแดง' ปิดปาก พร้อมชูสติ๊กเกอร์ 'Vote No' – ติดบริเวณแยกราชประสงค์.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2016/02/64207.

_____. (2561). *ชุมนุมหน้ากองทัพบกทวงเลือกตั้ง-เรียกร้องทหารกลับเข้ากรมกอง*. สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2018/03/76055. https://www.prachachat.net/politics/news-614887.

_____. (2561). *“จ่านิว” โผล่พัทยาพร้อมกลุ่มผู้ชุมนุม “คนอยากเลือกตั้ง”*. สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.prachachat.net/politics/news-125345.

_____. (2562). *นศ.ปัตตานี-ขอนแก่น-สกลนครย้ำ "ไม่เลื่อนเลือกตั้ง"*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566.เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2019/01/80565.

_____. (2563). *10 ปีใน 10 นาที อิหยังวะ? ความขัดแย้งการเมืองไทย*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566.เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2020/05/87744.

_____. (2558). *ฮัฟฟิงตันโพสต์สรุป 8 สัญลักษณ์การประท้วงปี 57 รวม “ชูสามนิ้ว” ในไทย*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2015/01/57252.

_____. (2563). *10 ปีใน 10 นาที อิหยังวะ? ความขัดแย้งการเมืองไทย*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2020/05/87744.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2553). *นิธิ เอียวศรีวงศ์: เสื้อเหลืองเป็นใครและออกมาทำไม*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2010/07/30301.

ประชา อภิวัฒน์. (2553). *การกระชับอำนาจรัฐ กับ การต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ของประชาชน*. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://prachatai.com/journal/2010/07/30487.

ประชาชาติธุรกิจ. (2561). *“จ่านิว” โผล่พัทยาพร้อมกลุ่มผู้ชุมนุม “คนอยากเลือกตั้ง”*. สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.prachachat.net/politics/news-125345.

ประชาชาติธุรกิจ. (2564). *“คดีชายชุดดำ” 10 เม.ย. 53 ประวัติศาสตร์ไม่ควรถูกลืม ที่แยกคอกวัว*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.prachachat.net/politics/news-614887.

ผุสดี ตามไท. (2565). *บวนการเสรีไทย : พันธกิจที่ใหญ่ยิ่ง*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://pridi.or.th/th/content/2022/08/1210.

พนารัตน์ มาศฉมาดล. (2559). *การเสียสิทธิทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/Ggcow.

พรรคเพื่อไทย. (2562). *ครบรอบ2 ปี เลือกตั้ง 2562 เพื่อไทยชนะ พลังประชารัฐตั้งรัฐบาล*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://ptp.or.th/archives/18224.

_____. (2564). *12-14 เม.ย. 2552 สงกรานต์เลือดปฐมบทความรุนแรงต่อ พี่น้องคนเสื้อแดง*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://ptp.or.th/archives/18255.

พระไพศาล วิสาโล. (2549). *อำนาจ ความจริง และสันติภาพ.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.visalo.org/article/P_putai71.htm.

ฟอร์ด เส้นทางสีแดง. (2562). *ประกาศกิจกรรม "#อย่ายุ่งกะกู".* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.facebook.com/red.truth.only/posts/2211880962206047.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2565). *เหลือง VS แดง สีของความขัดแย้งทางชนชั้น?.* สืบค้น 18 พฤษภาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/o2rbJ.

มติชนสุดสัปดาห์. (2563). *ความจริง-ความยุติธรรม และความตาย 99 ศพ 10 ปี พฤษภาเลือดปี "53 คำถามเดิม-ใครสั่งฆ่า.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_307810.

มติชนสุดสัปดาห์. (2563). *ย้อนตำนานม็อบมีเส้น และขบวนการเข็นอภิสิทธิ์ขึ้นนายกฯ: ความฝันของอนุรักษ์นิยม*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_383563.

ยุติธรรมและสันติ. (2565). *สารวันสันติสากล.* สืบค้น 15 มีนาคม 2566. เข้าถึงได้จาก http://www.jpthai.org/content/view/77/48/.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2549). *ความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ของผู้ใช้อำนาจรัฐ.* สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://mgronline.com/daily/detail/9490000028434.

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2558). *ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ประมวลสถานการณ์ขบวนการประชาธิปไตยใหม่ 24 – 27 มิถุนายน 2558*. สืบค้น 17 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://tlhr2014.files.wordpress.com/2015/08/20150701_-24-27-2558.pdf.

_____. (2561). *แถลงการณ์ยืนยันเสรีภาพในการชุมนุม "We Walk...เดินมิตรภาพ"*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://tlhr2014.com/archives/5982.

_____. (2561). *ประมวลสถานการณ์กิจกรรม We Walk: เมื่อตำรวจยังไม่ให้เดินสู่ถนนมิตรภาพ*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://tlhr2014.com/archives/5993.

_____. (2566). *การเดินทางกว่า 4 ปี ของคดีต้าน คสช.: บันทึกสืบพยานก่อนพิพากษาคดี ม. 116 อดีต "13 นักกิจกรรม NDM-ดาวดิน" ชุมนุมหน้า สน.ปทุมวัน เมื่อปี 58*. สืบค้น 15 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://tlhr2014.com/archives/61449.

_____. (2566). *ข้อเสนอแนะในการยุติการดำเนินคดีทางการเมืองนับตั้งแต่รัฐประหาร 2557 – ปัจจุบัน.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://tlhr2014.com/archives/55448.

สำนักข่าวอิศรา. (2558). *กลุ่มพลเมืองโต้กลับ เดินหน้าจัดงาน "เลือกตั้งที่ลัก".* สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/CAx4J.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2557/A/055/1.PDF.

หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2563). *10 ปีสลายการชุมนุมคนเสื้อแดง: มองเมษา-พฤษภา 53 ผ่านวาทกรรม "จำไม่ลง"*. สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-52614304.

อิทธิพล โคตะมี. (2564). *19 กันยายน 2549: รัฐประหารที่ยากจะคิดว่าจะเกิดขึ้น*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://pridi.or.th/th/content/2021/09/836.

BBC NEWS. (2014). *Thai 'red-shirt' leader shot as emergency rule begins*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/news/world-asia-25827976.

_____. (2019). ชุมนุม *"คนอยากเลือกตั้ง": ยูเอ็น-ฮิวแมนไรท์วอทช์ เรียกร้องให้ปล่อยตัวแกนนำทันที*. สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-44206045.

_____. (2019). *เลือกตั้ง 2562 : กลุ่มคนอยากเลือกตั้งชุมนุม 6 จ. พร้อมกัน ย้ำจุดยืนต้องเลือกตั้ง 24 ก.พ.*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-46773222.

_____. (2019). ชุมนุม *"คนอยากเลือกตั้ง": ยูเอ็น-ฮิวแมนไรท์วอทช์ เรียกร้องให้ปล่อยตัวแกนนำทันที*. สืบค้น 23 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-44206045.

_____. (2019). *เลือกตั้ง 2562 : กลุ่มคนอยากเลือกตั้งชุมนุม 6 จ. พร้อมกัน ย้ำจุดยืนต้องเลือกตั้ง 24 ก.พ.*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-46773222.

_____. (2014). *Thai 'red-shirt' leader shot as emergency rule begins*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/news/world-asia-25827976.

_____. (2020). *10 ปีสลายการชุมนุมคนเสื้อแดง: สำรวจชีวิต "ตัวละครเอก" ของ ศอฉ. และ นปช. ใน 5 ฉากสำคัญการเมืองไทย*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-52676263.

_____. (2024). *ย้อนเหตุการณ์ชุมนุมพันธมิตรฯ ปิดสนามบิน ปี 2551 ก่อนศาลตัดสินคดีอาญา 17 ม.ค. 67*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/articles/c802zr2lnx4o.

_____. (2023). *8 ปี (กว่า) บนเก้าอี้นายกฯ: เทียบ 8 เรื่องของ พล.อ. ประยุทธ์ กับ พล.อ. เปรม*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/articles/czk92yzkr5eo.

_____. (2020). *ไผ่ ดาวดิน: ผู้ชุมนุม “นอนแคมป์ไม่นอนคุก” ประกาศเจตนารมณ์ของราษฎร พร้อม 5 ข้อเรียกร้องสู้เผด็จการ.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-53929671.

_____. (2019). *รัฐธรรมนูญ 2560: นักรัฐศาสตร์วิจารณ์ กำจัดธนาธร-สกัดแก้ รธน. ทำมวลชนลงถนน*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/50805487.

BBC NEWS. (2020). *“องค์กรนักเรียนเลว”: นักเรียนบุกกระทรวงศึกษาฯ เป่านกหวีดไล่ รมว. ณัฏฐ พล อดีต กปปส.*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-53837728.

Emma Woolley. (2023). *March of the Empty Pots and Pans*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.forgingmemory.org/narrative/march-empty-pots-and-pans.

FTA Watch. (2015). *Timeline: การเคลื่อนไหวของขบวนการประชาธิปไตยใหม่ จนถึงวันถูกจับกุม.* สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก http://www.ftawatch.org/node/47978.

GREENPEACE. (2022). *สรุปสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนครึ่งปี 2565 - วิกฤต สภาพภูมิอากาศที่รุนแรงกว่าเดิม และการรณรงค์ให้หยุด ‘ฟอกเขียว’ จากทั่วโลกสรุป/ การขับเคลื่อนคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ - เทพา.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/cDnYd.

Human Rights Watch. (2009). *ประเทศไทย 2551*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.hrw.org/th/world-report/2009/country-chapters/258875.

Human Rights Spoilers. (2552). *ประเทศไทย 2551*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.hrw.org/th/world-report/2009/country-chapters/258875.

ILow. (2020). *ถูกล่าแม่มดทำยังไง? สำรวจกฎหมายที่คุ้มครอง “เหยื่อ”.* สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/en/node/822.

_____. (2018). *สรุปสถานการณ์ปี 2560: ปีที่ 4 ของคสช.เราอยากพาสังคมไทยไปทางไหน?.* สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.ilaw.or.th/articles/35033.

_____. (2015). *7 นักศึกษาดาวดิน กับภูมิหลัง ทัศนคติ และ “จุดยืน” ที่ไม่เคยเปลี่ย*น. สืบค้า 1 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/blog/backgroundof7daodinstudent.

_____. (2015). *พลเมืองรุกเดิน: เมื่อความยุติธรรมไม่มา เราจะเดินไปหามัน*. สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/blog/ResistantCitizen.

_____. (2018). *2018 the year of Resistance*. สืบค้น 20 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/node/630.

_____. (2018). *สรุปสถานการณ์ปี 2560: ปีที่ 4 ของคสช.เราอยากพาสังคมไทยไปทางไหน?.* สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.ilaw.or.th/articles/35033.

_____. (2019). *เลือกตั้ง 62: เลิกคำสั่งชุมนุมทางการเมือง แต่ยังเยี่ยมบ้าน ตามติดประชาชนต่อเนื่อง.* สืบค้น 24 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/node/644.

_____. (2019). *เลือกตั้ง 62: คนอยากเลือกตั้งยื่นคำขาด คสช.ต้องประกาศพ.ร.ฎ.เลือกตั้งภายในศุกร์นี้.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/node/646.

_____. (2019). *Change. NCPO กลุ่มดาวดิน จากนักศึกษาสู่คนทำงานกับอุดมการณ์ที่ยังคงเดิม.* สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://freedom.ilaw.or.th/node/719.

_____. (2020). *“เมื่อฉันถูกเรียกปรับทัศนคติ” บันทึกถึงเสรีภาพในยุค คสช.*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.ilaw.or.th/articles/4019.

_____. (2022). *8 ปี ประยุทธ์: สำรวจสายธารอำนาจของระบอบ คสช.*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.ilaw.or.th/articles/5377.

_____. (2022). *ครบรอบ 8 ปี คสช. ทิ้งมรดกไว้เพียบ.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.ilaw.or.th/articles/5202.

_____. (2021). *7 ปีแห่งความถดถอย: เมื่อการเมืองสองมาตรฐาน เพราะเกมถ่วงความยุติธรรม.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.ilaw.or.th/articles/4631.

MGR Online. (2022). *มนต์ขลังของทักษิณ ที่ยังครอบงำสังคมไทย.* สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://mgronline.com/daily/detail/9650000059926.

_____. (2556). *คำต่อคำ 8 อดีตแกนนำพันธมิตรฯ เปิดใจหลังประกาศยุติบทบาท.* สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://mgronline.com/politics/detail/9560000105721.

INTERNET ARCHIVE. (2007). *ข้อดีของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช... เปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/Bq3OP.

POSITIONING. (2557). *สีสันและสัญลักษณ์ของม็อบการเมือง.* สืบค้น 19 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://positioningmag.com/57568.

POST TODAY. (2018). *กลุ่มวีวอล์คถึงขอนแก่นปักธงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยประกาศความสำเร็จ.* สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.posttoday.com/politics/540544.

_____. (2010). *ศอฉ.สั่งแช่แข็งทรัพย์สิน 93 บุคคล 13 นิติบุคคลพันท่อน้ำเลี้ยงแดง ทักษิณเครือญาติ แกนนำนปช.โดนยกก๊กเว้นนจตุพร แถมนายทุนไทยรักไทย เพื่อไทยอีกโขยง*. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.posttoday.com/politics/28896.

_____. (2011). *ทักษิณบอกยิ่งลักษณ์คือโคลนนิงของผม*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.posttoday.com/politics/89142.

THAIPUBLICA. (2019). *บันทึกปรากฏการณ์-สีสันทางการเมืองกับเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562*. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/fBisJ.

THESTANDARD. (2020). *รวมรูปแบบ 'การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง' ของคนรุ่นใหม่*. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://thestandard.co/political-symbolic-expression/.

Thai NGO. (2018). *การเมืองที่ไร้ตัวแทนกับการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์*. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/gSdw8.

TCIJ. (2016). *เปิดบันทึกช่วยจำ กิจกรรมต้านรปห. สัญลักษณ์-หลายแบบ-หลากที่-เพิ่มกลุ่ม*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.tcijthai.com/news/2016/05/scoop/6234.

THE STANDARD TEAM. (2021). *24 สิงหาคม 2557 – พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ของไทย*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://thestandard.co/onthisday24082557-3/.

THE MOMENTUM. (2021). *รัฐธรรมนูญนี้ดีไซน์มาเพื่อพวกเรา พลังประชารัฐ และภาพในฝันจากรัฐธรรมนูญ 2560*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://themomentum.co/fromthedesk-pracharat-party/.

TODAY. (2020). *ส่องที่มา 9 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/xtuW3.

The citizen Thai PBS. (2015). *ศนรักษ์บ้านเกิดฯ เคลื่อนขบวน 'ไม่เอานายก อบต.เขาหลวง' ยื่นผู้ว่าฯ เลยสอบวินัย*. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://thecitizen.plus/node/4361.

Thai PBS. (2018). *ประชาชนเรียกร้องรัฐบาลจัดเลือกตั้งปี 61 และชุมนุมต่อเนื่องทุกสัปดาห์*. สืบค้น 20 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://news.thaipbs.or.th/content/269697.

_____. (2013). *บทบาทนักศึกษากลุ่มดาวดิน ในการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม ร่วมกับชาวบ้าน*. สืบค้น 20 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/195448.

_____. (2013). *เปิดรายงานกสม.: ผลการตรวจสอบการชุมนุม ปี 2553*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/188778.

_____. (2562). *ย้อนคดียุบพรรค โทษประหารทางการเมือง.* สืบค้น 17 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/277723.

_____. (2567). *ศาลฯยกฟ้อง 67 แนวร่วมพันธมิตร ชุมนุมปิด "สนามบินดอนเมือง" ปี 51.* เข้าถึงได้จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/338553.

_____. (2562). *ย้อนคดียุบพรรค โทษประหารทางการเมือง.* สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/277723.

The Isaan Record. (2019). *ย้อนคดีเหมืองแร่ จ.เลย ชัยชนะของชุมชนที่ได้มาพร้อมคดีติดตัว ภาระหนี้สิน และการถูกตั้งค่าหัว*. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://theisaanrecord.co/2019/01/27/loei-gold-mining-community-rights/.

THEACTIVE THAIPBS. (2021). *เมืองไทยรายสัปดาห์ แกนนำพันธมิตร และบทบาทผู้เฒ่าเล่าเรื่อง.* สืบค้น 10 กรกฎาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/aOv8r.

THE MATTER. (2022). *ครบ 16 ปีก่อตั้ง 'กลุ่มพันธมิตรฯ' ออกมาเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณ ที่จบลงด้วยการรัฐประหาร.* สืบค้น 18 พฤษภาคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://thematter.co/brief/167465/167465.

THAIPUBLICA. (2019). *กิจกรรมแฟลชม็อบพรรคอนาคตใหม่...เมื่อเสียงที่พวกเราเลือกเข้าสภาไม่มีค่า ได้เวลาประชาชนออกมาส่งเสียงด้วยตัวเอง.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://thaipublica.org/2019/12/fiash-mob-future-forward-party-14-12-2562/.

VOICE online. (2018). *กลุ่ม "We Walk" ย้ำชุมนุมการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://voicetv.co.th/read/rkdrfzbl7.

WAY. (2019). *ความชอบทำที่ไม่ชอบธรรม "ตลกรัฐธรรมนูญ" กับคดี ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ.* สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566. เข้าถึงได้จาก https://waymagazine.org/injustice-of-constitutional-court/.

Workpoint TODAY. (2019). *ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาจากไหน?.* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก https://shorturl.asia/JNiOx.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เพื่อสังเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 เพื่อสร้างรูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

เจริญพร ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงให้ครบทุกตอน แบบสัมภาษณ์จึงจะสมบูรณ์ และใช้ประโยชนในการวิจัยได้ คำตอบทุกข้อและความคิดเห็นต่าง ๆ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะไม่เกิดผลเสียต่อท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอเจริญพร ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

(พระไกรสร สุมโน/กันมา)
นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....
บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เบอร์โทร.....E-mail.....
วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

<u>ส่วนที่ 2</u> ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557

1. ความรู้

1.1. ลักษณะของความรู้ที่เกิดขึ้น เป็นอย่างไร

.....
.....

1.2 ความรู้ที่เกิดขึ้น มีอะไรบ้าง

.....
.....

1.3 ความรู้ส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง

.....
.....

2. อำนาจ

2.1 ลักษณะของอำนาจ เป็นอย่างไร

.....
.....

2.2 อำนาจที่เกิดขึ้น มีอะไรบ้าง

.....
.....

2.3 ผลของการใช้อำนาจ เป็นอย่างไร

.....
.....

3. ความจริง

3.1 ลักษณะของความจริง เป็นอย่างไร

.....
.....

3.2 ความจริงที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง

.....
.....

3.3 ความจริงส่งผลอย่างไรบ้าง

.....
.....

<u>ส่วนที่ 3</u> การเปรียบเทียบความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1. ความรู้

1.1 ความรู้ ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ต่างและเหมือนกันอย่างไร

.....

.....

2. อำนาจ

2.1 อำนาจ ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ต่างและเหมือนกันอย่างไร

.....

.....

3. ความจริง

3.1 ความจริง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ต่างและเหมือนกันอย่างไร

.....

.....

ส่วนที่ 4 รูปแบบพัฒนาความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของประชาชนต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562

1. ความรู้

1.1 รูปแบบพัฒนาความรู้ ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. อำนาจ

2.1 รูปแบบพัฒนาอำนาจ ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ความจริง

3.1 รูปแบบพัฒนาความจริง ระหว่าง ปี 2550-2557 กับ 2558-2562 ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

เจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

(พระไกรสร สุมโน/กันมา)
นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ภาคผนวก ข
รายนามและหนังสือบันทึกข้อความผู้เชี่ยวเชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ขอออกหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

เรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

โดย : พระไกรสร สุมโน (กันมา) รหัสนักศึกษา 6430831112004

นักศึกษาปริญญาเอก : หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : ดร.วีรนุช พรมจักร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์

โทร. : 0902917214

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรมกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ โทอื้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย 42000
โทร. 0-4283-0434

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๒๗๑

สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบโครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรสร สุมโน/กันมา นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่างปี๒๕๕๐ - ๒๕๕๗ กับ ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ (A COMPARATIVE STUDY : KNOWLEDGE P.OWER AND TRUTH THAT APPER UNDER SYMBOLIC COMMUNICATION IN POLITICAL MOVEMENTS BETWEEN THE YEARS 2007-2014 AND 2015-2019)” โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำดุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร,ดร.)
ผู้รักษาการรองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐๔๒ ๘๑๔๖๑๖
พระไกรสร สุมโน/กันมา ผู้วิจัย
โทร ๐๙๐ - ๒๙๑๗๒๑๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย 42000
โทร. 0-4283-0434

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๒๘๑

สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรมกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบโครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระไกรสร สุมโน/กันมา นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่างปี๒๕๕๐ - ๒๕๕๗ กับ ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ (A COMPARATIVE STUDY : KNOWLEDGE POWER AND TRUTH THAT APPER UNDER SYMBOLIC COMMUNICATION IN POLITICAL MOVEMENTS BETWEEN THE YEARS 2007-2014 AND 2015-2019)" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำดุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร,ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐๔๒ ๘๑๔๖๑๖
พระไกรสร สุมโน/กันมา ผู้วิจัย
โทร ๐๙๐ - ๒๙๑๗๒๑๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๖๑๖

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๒๙๘ **วันที่** ๓ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ โทอื้น

ด้วย พระไกรสร สุมโน/กันมา นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่างปี๒๕๕๐ - ๒๕๕๗ กับ ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ (A COMPARATIVE STUDY : KNOWLEDGE POWER AND TRUTH THAT APPER UNDER SYMBOLIC COMMUNICATION IN POLITICAL MOVEMENTS BETWEEN THE YEARS 2007-2014 AND 2015-2019)" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำดุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทำดุษฎีนิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุเคราะห์

(พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร, ดร.)
ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
โทร ๐๔๒ ๘๑๔ ๖๑๖
พระไกรสร สุมโน/กันมา ผู้วิจัย
โทร ๐๙๐ - ๒๙๑๗๒๑๔

ภาคผนวก ค
เอกสารรับรองจริยธรรมในมนุษย์เพื่อการวิจัย

ที่ จว. ๔๐๗/๒๕๖๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : ศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ อำนาจ และความจริง ที่ปรากฏภายใต้การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ระหว่าง ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๗ กับ ๒๕๕๘-๒๕๖๒

TITLE : A COMPARATIVE STUDY OF KNOWLEDGE, POWER, AND TRUTH UNDER SYMBOLIC COMMUNICATION IN POLITICAL MOVEMENTS BETWEEN 2007-2014 AND 2015-2019

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระไกรสร กันมา

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๖๖ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๕๖๖/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภยันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขที่ วจ 641367

สถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วุฒิบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

พระไกรสร สุมโน/กันมา

ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (จำนวน ๖ ชั่วโมง)

จัดโดยสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

วุฒิบัตรนี้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๖

ขอให้เจริญในธรรมและหน้าที่การงานเป็นนิตย์เทอญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔

(พระมหาบุญนา ธานวีโร, ผศ.ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร

(พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.)
อธิการบดี

(ศ.เกียรติคุณ ดร.พญ.จันทรา เหล่าถาวร กาบวัง)
ประธานมูลนิธิ SIDCER-FERCAP

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	:	พระไกรสร สุมโน/กันมา
วัน เดือน ปีเกิด	:	24 ตุลาคม 2529
ภูมิลำเนาที่เกิด	:	11 หมู่ที่ 11 บ้านทรายขาว ต.ทรายขาว อ.วังสะพุง จ.เลย
การศึกษา	:	ม.6 ว.ข.ว / นธ.เอก / พธ.บ. (สาขารัฐศาสตร์) มจร.วิทยาลัยสงฆ์เลย/ ร.ม. มจร.วิทยาเขตขอนแก่น
อุปสมบท	:	วันที่ 15 มีนาคม 2554
สังกัด	:	วัดศรีอุดมวงศ์ บ้านน้อยนา ต.ศรีสงคราม อ.วังสะพุง จ.เลย
ตำแหน่ง	:	เลขานุการ จต.ศรีสงคราม/พระวินยาธิการ/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
ปีที่เข้าศึกษา	:	ปีการศึกษา 2564
ปีที่สำเร็จการศึกษา	:	ปีการศึกษา 2567
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	120/1 หมู่ที่ 1 วัดศรีอุดมวงศ์ บ้านน้อยนา ต.ศรีสงคราม อ.วังสะพุง จ.เลย 42130
เบอร์โทรศัพท์	:	0902917214 หรือ 0611522134